ВТЕЧА З ДОМУ ДИВНИХ ДІТЕЙ

МІСТО ПОРОЖНІХ

ВТЕЧА З ДОМУ ДИВНИХ ДІТЕЙ

РЕНСОМ РІГГЗ

Роман

ХАРКІВ 2014 КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111(73)
ББК 84.7США
Р49

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перше англомовне видання, Філадельфія, Пенсільванія, США
Усі права захищені

Перекладено за виданням:
Riggs R. Sequel to Miss Peregrines's home for peculiar children :
A Novel / Ransom Riggs. — Quirk Books, 2014. — 400 p.

Переклад з англійської *Олени Любенко*

© Ransom Riggs, 2014
© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2014
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2014

ISBN 978-966-14-8066-6 (PDF)

Присвячується Тагерен

І човен ми побачили, а там
Почварний дід, роззявивши пащеку,
Горлав: «Ой горе, злобні душі, вам!

Вже годі мріять про зорю далеку,
Я тут, з човном, щоб вас перевезти
У вічний морок, в холоднечу, в спеку!

А ти, живий, од мертвих геть коти
Назад, де скоро вже розквітне травень! —
Та, бачачи, що я не хочу йти…

Додав таке: — Ти краще іншу гавань
І легший човен зразу обирай;
Моє судно важке тобі для плавань».

Данте. Пекло, пісня III[1]

---

[1] Переклад Є. Дроб'язка. (*Тут і далі прим. пер.*)

ДИВНІ ПЕРСОНАЖІ

Джейкоб Портман — наш герой, уміє бачити й відчувати порожняків

Емма Блум — дівчина, здатна руками запалювати вогонь, колись мала почуття до Джейкобового діда

Абрахам Портман (покійний) — дід Джейкоба, вбитий порожняком

Бронвін Брантлі — надзвичайно сильна дівчина

ДИВНІ ПЕРСОНАЖІ

Мілард Налінгс — невидимий хлопчик, дослідник усього незвичайного

Оливка Аброхолос Елефанта — дівчинка, легша за повітря

Горацій Сомнуссон — хлопчик, який потерпає від пророчих видінь і снів

Єнох О'Коннор — хлопчик, який може ненадовго оживлювати мертвих

ДИВНІ ПЕРСОНАЖІ

Г'ю Епістон —
хлопчик, що керує роєм бджіл, які живуть у нього в шлунку, і захищає їх

Клер Денсмор —
дівчина з другим ротом на потилиці, наймолодша з дивних дітей пані Сапсан

Фіона Фрауенфельд —
мовчазна дівчина з незвичайним хистом змушувати рослини рости

Альма Лефей Сапсан —
імбрина, перевертень, маніпулятор часу; директриса контуру Кернгольм, застрягла в тілі птаха

ДИВНІ ПЕРСОНАЖІ

Есмерельда Шилодзьобка — імбрина, на чий контур вчинили набіг зіпсовані; викрадена витворами

ЗВИЧАЙНІ ПЕРСОНАЖІ

Франклін Портман — батько Джейкоба, хобі — спостереження за птахами, мріє про кар'єру письменника

Меріен Портман — мати Джейкоба, спадкоємиця другої за величиною у Флориді мережі аптек

Рікі Пікерінг — єдиний нормальний друг Джейкоба

Доктор Ґолан (покійний) — витвір, що прикинувся психіатром, щоб ввести в оману Джейкоба та його рідних; пізніше убитий Джейкобом

Ральф Волдо Емерсон (покійний) — есеїст, лектор, поет

ЧАСТИНА ПЕРША

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Ми попливли через затоку, повз човни, що гойдалися на хвилях і плакали іржею зі швів, повз суд присяжних, — мовчазних птахів, котрі мостилися на сідалі з решток затоплених доків, порослих мушлями, — повз рибалок, які опускали сіті й німо застигали, проводжаючи нас поглядами, не знаючи, справжні ми чи вигадані, процесія привидів на воді чи тих, хто невдовзі привидами стане. Ми (десятеро дітей і одна птаха на трьох благеньких човниках) веслували потихеньку, проте наполегливо у відкрите море. Єдина на багато миль безпечна затока швидко віддалялася за нашими спинами. Численні скелі в синьо-золотавих променях зорі створювали їй магічний ореол. Десь попереду лежала наша мета — пооране заглибинами узбережжя материкового Уельсу, невиразна чорнильна цятка на дальньому обрії, яку майже неможливо було роздивитися.

Ми пропливли повз старий маяк, що тихо спав оддалік. Минулої вночі він став місцем, де сталося чимало жахливого. Саме там, поки навколо розривалися бомби, ми мало не потопились, нас мало не зрешетили кулями, там я взяв до рук пістолет, натиснув на гачок і вбив людину. Як я зміг це зробити — досі залишається для мене загадкою. Там ми втратили пані Сапсан і віднайшли її (вирвали зі сталевих щелеп субмарини), хоча та пані Сапсан, що повернулася до нас, була скалічена й потребувала допомоги, якої ми не могли їй надати, бо не знали як. Тепер

вона вмостилася на кормі нашого човна й дивилась, як прихисток, який вона створила, зникає з поля зору, помалу щезає з кожним помахом весла.

Зрештою ми проминули хвилеріз й опинилися на велетенському обширі, де скляна поверхня затоки закінчувалася і починалися хвильки, що легенько билися об борти човнів. Десь високо у хмарах над нашими головами задзижчав літак, і я облишив веслувати і високо задер голову, зачарований видивом нашої маленької армади, яке, певно, поставало з такої висоти: цей світ я обрав, і все, що я в ньому мав, включно з усіма нашими цінними дивними життями, тепер містилося на трьох трісочках дерева, що дрейфували велетенською поверхнею незмигного ока моря.

Боже, змилуйся над нами.

* * *

Наші човники, усі три в ряд, легенько ковзали по хвилях. Дружня течія несла нас у бік узбережжя. Ми веслували по черзі, змінюючи одне одного, щоб не виснажитись завчасно, хоча я відчував у собі таку силу, що впродовж години відмовлявся передавати комусь весла. Я загубився у ритмі веслування. Мої руки описували у повітрі довгасті овали, наче тягли до себе щось таке, що відмовлялося йти. Навпроти мене крутив весла Г'ю, а за ним, біля носа, сховавши очі під крисами бриля й схилившись над картою, розкладеною на колінах, сиділа Емма. Час від часу вона підводила очі, щоб глянути на горизонт, і від самого її виду під променями сонця в мене звідкись бралися сили, про які я навіть не підозрював.

Відчуття було таке, ніби я можу веслувати вічно, — аж поки Горацій не гукнув з іншого човна, питаючи, скільки ще океану відділяє нас од материка, і Емма знову примружилася, щоб подивитися на острів, а потім опустила погляд на карту, виміряла відстань розставленими пальцями й відповіла (з нотками сумніву в голосі):

— Сім кілометрів?

Та потім Мілард, котрий теж сидів у нашому човні, пробурмотів їй щось на вухо, вона насупилася, повернула карту боком, знову насупилася і сказала:

— Тобто вісім з половиною.

І щойно ці слова зірвалися з її вуст, мій запал (та й у решти теж) трохи згас.

Вісім з половиною кілометрів. Подорож, що на поромі, яким я, знемагаючи від нудоти, прибув на Кернгольм декілька тижнів тому, забрала б годину. Відстань, яку легко міг би подолати моторний човен будь-якого розміру. На один з половиною кілометр менше, ніж мої неспортивні дядьки пробігали по непарних вікендах заради доб-

рочинності, й лише на кілька кілометрів більше, ніж могла подолати на весловому тренажері у супермодному спортзалі моя матуся (принаймні вона цим вихвалялася). Але пором між островом і материком почне курсувати лише через тридцять років, а весловий тренажер не навантажували пасажирами й багажем, та й постійно коригувати йому курс, щоб не збитися з напрямку, теж не було потреби. Погіршувало справу те, що котловина з водою, яку ми перепливали, була підступна й славилася тим, що ковтала судна: вісім з половиною кілометрів примхливого, мінливого моря, дно якого було всіяне позеленілими рештками загиблих кораблів та кістками мореплавців, а десь на непроглядній глибині причаїлися наші вороги.

Ті з нас, хто переймався такими речами, припускали, що витвори неподалік, десь під нами в тій німецькій субмарині, вичікують. Якщо вони ще не знали, що ми втекли з острова, то невдовзі дізнаються. Не для того ж вони вдалися до викрадення пані Сапсан, щоб опустити руки після першої невдалої спроби. Серед білого дня субмарина піднятися на поверхню не могла — це було надто небезпечно, бо віддалік повзали, мов сороконіжки, воєнні кораблі, а в небі були на чатах британські винищувачі. Але з настанням ночі ми перетворимось на легку здобич. Вони нападуть на нас, заберуть пані Сапсан, а решту потоплять. Тож ми веслували з єдиною надією — дістатися материка до того, як нас накриють сутінки.

* * *

Ми веслували до пекучого болю в руках і здерев'яніння в плечах. Ми веслували, а тимчасом вранішній бриз ущух, і сонце шкварило, наче крізь збільшувальне скло, і піт стікав за комірці, і я зрозумів, що ніхто не подумав узяти з собою прісної води, а захист від сонця у тисяча дев'ятсот

сороковому році полягав у тому, щоб стояти у затінку. Ми веслували, поки на долонях не злізла шкіра, і були переконані, що не спроможні більше на жоден змах веслом, а проте змахували — ще раз, і ще раз, і ще.

— З тебе відрами ллється піт, — зауважила Емма. — Дай я сяду на весла, поки ти не розтанув.

Її голос вивів мене з прострації. Я вдячно кивнув і пустив її на сидіння весляра, однак через двадцять хвилин попросився назад. Мені не сподобалися думки, що прокралися в голову, поки тіло відпочивало. Я уявив, як батько на Кернгольмі заходить у кімнату й бачить, що я зник, а замість мене лежить дивний Еммин лист. Як на нього накочує паніка. Перед внутрішнім зором поставали жахливі сцени з недавнього минулого: ось потвора тягне мене у свою пащеку; мій колишній психіатр падає у прірву й гине; чоловік, похований у труні, повній льоду, якого вирвали ненадовго з того світу, щоб він міг прохрипіти крізь половину горла мені на вухо свої слова. Тож я веслував, попри виснаження, попри те, що хребет, здавалося, більше ніколи не буде рівним, попри стерті до м'яса руки, і намагався не думати геть ні про що. Ті свинцеві весла були пожиттєвим вироком і рятівними соломинками водночас.

Одним човном правила, ніби й не знаючи втоми, Бронвін — сама-одна. Навпроти неї сиділа Оливка, проте користі з неї не було жодної: крихітна дівчинка не могла потягнути за весла, не злетівши у повітря, де порив вітру міг понести її геть, мов повітряного змія. Тому Оливка вигукувала підбадьорливі слова, поки Бронвін працювала за двох (чи трьох-чотирьох, якщо брати до уваги всі валізи й коробки, що лежали вантажем на дні їхнього човника, напхані одягом, і харчами, і картами, і книжками, і менш практичними речами, як, наприклад, слоїки з маринованими серцями рептилій, що хлюпотіли у вов-

няній торбині Єноха, або відірвана ручка з парадних дверей дому пані Сапсан) пам'ятна річ, яку Г'ю знайшов у траві, коли ми йшли до човнів, і вирішив, що без неї він не проживе; або громіздка подушка, яку Горацій урятував з охопленого полум'ям будинку — то його щаслива подушка, сказав він, і єдине, що тримає в шорах його паралітичні кошмари).

Інші речі були такі цінні, що діти трималися за них, навіть коли веслували. Фіона стискала між колін горщик садової землі з черв'яками. Мілард помалював собі обличчя смугами за допомогою пилу з цегли, яка розсипалася від бомби. Цей дивний жест здавався частиною поховального ритуалу. Хоч те, за що вони вперто чіплялися, й видавалося дивним, та я міг їх зрозуміти: то було все, що лишилося їм від домівки. Нехай вони й знали, що вона втрачена, та це знання ніяк не допомогло б відпустити пам'ять про неї.

Через три години, упродовж яких ми веслували, мов раби на галерах, острів зменшився до розмірів розкритої долоні. Він більше не нагадував зловісну фортецю, оточену щільним кільцем скель, яка вперше постала в мене перед очима кілька тижнів тому. Тепер він здавався хистким, наче уламок каменя, який от-от можуть змити в море хвилі.

— Дивіться! — заволав Єнох, встаючи на сусідньому човнику. — Він зникає! — Примарна запона туману огорнула острів, стерла його з поля зору, і ми облишили весла, щоб подивитись, як він зникає.

— Попрощайтеся з нашим острівцем. — Емма підвелася, знімаючи великий капелюх. — Мабуть, ми більше ніколи його не побачимо.

— Прощавай, острове, — сказав Г'ю. — Ти був добрим до нас.

Горацій поклав весло і помахав.

— Прощавай, будинку. Я сумуватиму за всіма твоїми кімнатами й садом, та найдужче — за своїм ліжком.

— Бувай, контуре, — зашморгала носом Оливка. — Дякуємо, що беріг нас усі ці роки.

— Хороші роки, — уточнила Бронвін. — Найкращі в моєму житті.

Я теж мовчки попрощався з місцем, яке змінило мене назавжди, місцем, що краще за будь-який цвинтар берегтиме пам'ять (і загадку) мого діда. Вони були нерозривно пов'язані, дідусь і цей острів, і мені хотілося б знати: тепер, коли обидва безслідно щезли, чи зумію я до кінця збагнути, що зі мною трапилося, ким я став, на кого перетворювався. На острів я приїхав, щоб розгадати загадку свого дідуся, а відкрив свою власну. Дивитися на те, як зникає Кернгольм, було наче споглядати, як тоне в темних хвилях єдиний ключ до тієї загадки.

А тоді острів просто щез, поглинений горою туману. Неначе й не існував ніколи.

* * *

Невдовзі туман дістався й до нас. Мало-помалу виявилося, що ми пливемо наосліп: материкова лінія стала розмитою, а сонце зблякло до білого ореолу; ми кружляли у вирі течії, доки втратили будь-яке відчуття напрямку. Зрештою зупинилися, поклали весла й чекали повного штилю в надії, що туман розсіється. Просуватися далі навпомацки не мало сенсу.

— Мені це не подобається, — сказала Бронвін. — Якщо надто довго чекати, настане ніч, і в нас виникнуть гірші проблеми, ніж погана погода.

Зненацька погода ніби почула Бронвін і вирішила вказати нам наше місце — стати *дуже* поганою. Знявся сильний вітер, і за лічені хвилини світ навколо нас цілковито

перемінився. Поверхнею моря побігли спінені хвилі. Вони билися об наші шкаралупки й перевалювали за борт. Під ногами вже хлюпотіла холодна вода. Пішов дощ, твердючими маленькими кульками забарабанив по шкірі. Невдовзі нас жбурляло, як гумові іграшки у ванні.

— Розвертаймось у напрямку хвиль! — закричала Бронвін, розтинаючи воду веслами. — Якщо вони вдарять нас у борт, ми точно перевернемося!

Але більшість із нас були надто змучені веслуванням у штиль, щоб змагатися з бурхливою стихією, а решта були надто налякані, щоб навіть простягнути руку до весел, натомість ми вхопилися за краї човнів і відчайдушно трималися.

Назустріч нам сунула стіна води. Ми підіймалися на гребінь величезної хвилі, й човники під нами стали майже сторч. Емма вчепилася в мене, а я — у кочет. Г'ю позаду нас міцно обійняв руками сидіння. Мов пасажири американських гірок, ми опинилися на вершечку хвилі. Шлунок пішов мені у п'яти. Ще секунда, і човен помчав протилежним боком хвилі вниз, і все, що було в ньому не прибитого гвіздками (Еммина карта, торба Г'ю, червона валіза на коліщатах, яку я привіз із собою з Флориди), полетіло через наші голови у воду.

Перейматися через втрачений крам не було часу, бо ми не бачили двох інших човнів. Поставивши свій човен на рівний кіль, ми, мружачись, вдивлялися у вир і викрикували імена друзів. Якусь мить відповіддю нам була тільки страхітлива тиша, та потім ми почули голоси, і з туману виринув човник Єноха з чотирма пасажирами на борту, які махали нам руками.

— Ви в порядку? — гукнув я.

— Он там! — замість відповіді закричали вони. — Подивіться туди!

І я побачив, що руками вони махали не на знак привітання, а для того щоб привернути нашу увагу до чогось у воді, за тридцять ярдів оддалік, — до шкаралупки перевернутого човна.

— Це човен Бронвін і Олівії! — вигукнула Емма.

Човен іржавим дном дивився у небо. Жодного сліду дівчат біля нього не було.

— Треба підпливти ближче! — закричав Г'ю, і ми, забувши про втому, похапали весла й рушили туди, вигукуючи імена дівчат на вітер.

Ми пропливали повз потік одягу, що вивалився з розчепірених валіз. Кожна сукня, підхоплена виром хвиль, здавалася втопленою дівчиною. Серце калатало у грудях, і я не відчував холоду, попри те, що змок до нитки й тремтів. Ми зустрілися з човном Єноха біля перевернутої шкаралупки, якою правила Бронвін, і разом роздивилися довкола.

— Та де ж вони? — простогнав Горацій. — Ох, якщо ми їх втратили…

— Знизу! — Емма показала на човен. — Може, вони застрягли під ним.

Я витяг весло з кочета і постукав ним по перевернутому корпусу.

— Якщо ви там, випливайте! — закричав я. — Ми вас врятуємо!

Якусь жахливу мить не було жодної відповіді, і я відчув, як тане надія на те, що ми їх знайшли. Та потім з-під перевернутого човна постукали у відповідь. А потім у корпус вдарив кулак, порснули навсібіч дерев'яні тріски, і всі ми підскочили від несподіванки.

— Це Бронвін! — крикнула Емма. — Вони живі!

Ще кількома ударами Бронвін зуміла пробити в корпусі човна діру, в яку змогла б пролізти. Я простягнув їй

весло, вона вхопилася, і втрьох із Г'ю та Еммою нам вдалося витягти її з вируючої води на свій човен за мить до того, як її суденце зникло під хвилями. Бронвін була в паніці, істерично кричала, задихаючись, бо не хотіла переводити дух, викрикувала ім'я Оливки, якої не було з нею під човном. Дівчинка зникла.

— Оливка, треба забрати Оливку, — нерозбірливо пробурмотіла Бронвін, перевалившись через борт човна. Вона тремтіла, викашлюючи морську воду, а потім різко підвелася в човні, який підкидало на хвилях, та показала кудись у шторм. — Там! — закричала вона. — Бачите?

Я затулив очі рукою від жалючого дощу, та не побачив нічого, крім хвиль і туману.

— Я нічого не бачу!

— Вона там! — наполягала Бронвін. — Мотузка!

І лише тоді я побачив, куди вона показує: не на дівчинку, яка відчайдушно боролася з хвилями, а на товсту плетену линву, що підіймалася з води, ледве помітна в усьому тому хаосі. Напнута коричнева мотузка виростала з води й зникала в тумані. До іншого її кінця, напевно, була прив'язана не видима оку Оливка.

Ми підгребли до мотузки, Бронвін потягла її донизу, і через хвилину з туману над нашими головами вигулькнула Оливка. Кінець мотузки, зав'язаний на вузол, обвивався довкола її талії. Туфлі злетіли з неї, коли перевернувся човен, проте Бронвін встигла прив'язати Оливку до линви якоря, інший кінець якого спочивав на морському дні. Якби не це, її давно віднесло б за хмари.

Оливка оповила руками шию Бронвін і радісно вигукнула:

— Ти врятувала мене, врятувала!

Вони обійнялися, і від цього видовища мені до горла підкотив клубок.

— Поки що небезпеки нема, — сказала Бронвін. — У нас ще є час, щоб дістатися берега до сутінок, бо інакше наші неприємності тільки починаються.

* * *

Шторм трохи вщух, і знавісніла м'ясорубка моря вгамувалась, однак про те, щоб зробити ще один помах веслом, хай навіть у спокійному морі, не могло бути й мови. Ми навіть половини шляху до материка не здолали, а я вже був безнадійно виснажений. Руки здавалися важкими, як колоди. А на додачу нескінченне погойдування човна по діагоналі мало незаперечний вплив на мій шлунок — і, судячи з зеленкуватих облич навколо мене, не лише на мій.

— Ми перепочинемо трохи, — сказала Емма, стараючись надати голосу переконливого звучання. — Перепочинемо і підготуємо човни, поки не розсіється туман…

— Такі тумани завжди собі на умі, — зауважив Єнох. — Він може стояти днями і не розвіюватись. За кілька годин впаде темрява, і тоді нам лишиться тільки надія, що ми доживемо до ранку і нас не знайдуть витвори. Ми будемо геть беззахисні.

— І без води, — сказав Г'ю.

— Та їжі, — додав Мілард.

— Я знаю, де вона, — здійняла обидві руки в повітря Оливка.

— Хто «вона»? — спитала Емма.

— Земля. Я бачила її, коли була прив'язана до мотузки. — І Оливка пояснила, що вгледіла материк, коли була понад туманом.

— Сильно це нам поможе, — пробурмотів Єнох. — Відколи ти там теліпалася, ми вже п'ять разів нарізали кола.

— То підніміть мене ще раз.

— Ти впевнена? — спитала Емма. — Це небезпечно. Що як тебе підхопить вітер чи мотузка порветься?

Обличчя Оливки скам'яніло.

— Піднімайте мене, — повторила вона.

— Коли так, сперечатися нема сенсу, — здалася Емма. — Бронвін, давай мотузку.

— Ти найхоробріша дівчинка з усіх, кого я знаю, — сказала Бронвін і взялася до праці. Вона витягла якір із води в наш човен, і завдяки додатковій довжині мотузки, яку це нам дало, ми зчалили два цілі човни, щоб їх знову не роз'єднало, а тоді відпустили Оливку крізь туман у небо.

Настала дивна тиха мить, коли ми всі, позадиравши голови, втупилися у мотузку в хмарах — чекаючи знаку з небес.

Мовчанку порушив Єнох.

— Ну? — нетерпляче погукав він.

— Я її бачу, — долинула відповідь. Голос Оливки на тлі білого шуму хвиль видався кволим писком. — Просто попереду!

— Мені цього достатньо! — вигукнула Бронвін. А що ми всі трималися за шлунки й, мов мішки з непотребом, горбилися на своїх місцях, вона перебралася на сидіння весляра, взялася за весла і стала гребти, керуючись лише ледь чутним голосом Оливки, невидимого янгола в небесах.

— Лівіше… ще лівіше… не настільки!

Так ми повільно просувалися в бік суходолу, а назирці ступав туман. Довгі сірі пасма тяглися до нас прозорими пальцями примарної руки, яка так і прагнула затягти нас назад.

Так, неначе острів теж не хотів нас відпускати.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

Наші човники-близнята зупинилися на кам'янистому мілководді. На берег ми насилу повиповзали, коли сонце вже тьмяніло за довжелезними обширами сірих хмар і до темряви лишалась якась година. Узбережжя було довгим, кам'янистим, захаращеним уламками кораблетрощі, які викинуло припливом, однак тієї миті воно здалося мені прекрасним, прекраснішим за будь-який пінно-білий пляж для туристів у нас удома. Воно означало, що ми допливли. Що воно означало для інших, я гадки не мав: більшість із них ніколи в житті не покидали Кернгольму, тож тепер роззиралися навколо зачудовано, насилу вірячи, що вони досі живі, й не знаючи, що з цим робити.

На гумових ногах ми побрели геть від човнів. Фіона набрала в жменю слизьких камінців, запхала до рота й стала перекочувати язиком, неначе їй потрібні були всі п'ять відчуттів, щоб переконати себе, що це не сон. (Саме так я попервах почувався, коли потрапив у контур пані Сапсан. Тоді вперше за все життя я настільки сильно не вірив власним очам.) Виснажена понад усяку міру, Бронвін застогнала і впала на пісок. Її оточили, стали охкати-ахкати й засипати подякою за все, що вона зробила, та все ж це видавалося недоладним: надто великим був наш борг перед нею і надто маленькими — слова «дякую» і «спасибі». Вона спробувала відмахнутися, та була така змучена, що заледве підняла руку. А тим часом Емма

з хлопцями змотали мотузку й повернули Оливку з-над хмар.

— Ти аж синя! — вигукнула Емма, коли Оливка вирнула з туману, і підскочила до неї, щоб згребти дівчинку в обійми. Оливка до нитки змокла, змерзла й цокотіла зубами. У нас не було жодних ковдр, ані клаптика сухої тканини, щоб їй дати, тому Емма водила своїми завжди гарячими руками по тілу Оливки, аж доки не вляглися найсильніші дрижаки, а тоді відправила Фіону та Горація збирати прибиті до берега дошки, щоб розкласти багаття. Чекаючи, поки вони повернуться, ми скупчилися біля човнів, щоб перелічити все, що втратили у морі. Сумний то був підрахунок. Майже все, що ми брали з собою, лежало на морському дні.

Усе, що нам лишилося, — одяг, який мали на собі, дещиця їжі в іржавих бляшанках та пароплавний кофр Бронвін, незнищенний і явно непотоплюваний (і такий абсурдно важкий, що тільки сама Бронвін могла його нести). Ми рвучко повідкривали його металеві застібки, згоряючи від бажання знайти там щось корисне (а ще ліпше — поживне), однак усередині лежав лише тритомник оповідань під назвою «Казки про дивних» із просяклими водою сторінками та химерний килимок для ванної, прикрашений літерами АЛС — ініціалами пані Сапсан.

— О слава небесам! Хтось додумався прихопити килимок для ванної! — незворушно промовив Єнох. — Ми врятовані.

Решта пожитків зникла, включно з обома картами — маленькою, за допомогою якої Емма вела нас через канал, і масивним оправленим у шкіру атласом контурів — предметом гордості Міларда, Мапою днів. Коли Мілард зрозумів, що його нема, то задихав часто-пречасто.

— То був один із п'яти примірників, що збереглися до наших днів! — застогнав він. — Йому ціни не було! Не кажучи вже про те, що в ньому містилися мої багаторічні нотатки й примітки!

— Принаймні у нас є «Казки про дивних», — сказала Клер, викручуючи біляві кучері від морської води. — Я не можу заснути, якщо мені їх не почитають перед сном.

— Кому потрібні ті казки, якщо ми навіть дороги не можемо знайти? — пробурчав Мілард.

«Дороги куди?» — подумав я. І раптом стало зрозуміло, що, коли ми поспіхом покидали острів, я чув лише розмови дітей про те, як ми потрапимо на материк, але ми ніколи не говорили про те, що робити, коли там опинимося, — так, наче сама думка про те, щоб перепливти частину моря в крихітних човниках, була такою неприродною, такою кумедно-оптимістичною, що планувати подальші дії було марною втратою часу. Я подивився на Емму, шукаючи підтримки, як часто це робив. Але вона понуро дивилася на пляж. Скам'янілий пісок переходив у низькі дюни, на яких коливалася меч-трава. Далі починався ліс: непроникна з вигляду зелена перепона, що простиралася в обидва боки, скільки погляд сягав. Коли Емма послуговувалася своєю нині втраченою картою, ми тримали курс на портове містечко, та після того, як налетів шторм, ми вже не думали ні про що інше, крім як дістатися суходолу. Ніхто не зміг би сказати, наскільки ми відхилилися від курсу. Ніде не видно було ні доріг, ні дороговказів, ні навіть пішохідних стежок. Сама лише глушина.

Насправді, звісно, нам не потрібні були жодні карти, дороговкази чи ще щось. Нам потрібна була пані Сапсан — здорова, зцілена, та пані Сапсан, яка напевно знала, куди нам іти і як туди безпечно дістатися. Бо та,

що зіщулилася перед нами, розгорнувши пір'я віялом на валуні, щоб посушити, була зломлена, як її крило, що тривожним клином висіло донизу. Я бачив, що дітям боляче дивитися на неї таку. Вона була для них матір'ю, берегинею. Вона була королевою їхнього маленького острівного світу, а тепер не могла ні говорити, ні створювати часові контури, навіть літати не могла. Вони дивилися на неї та з гримасами болю відверталися.

Сама пані Сапсан не відводила очей від свинцево-сірого моря. У їхній темній глибині застиг невимовний смуток.

«Я не виправдала ваших сподівань», — неначе промовляла вона.

* * *

До нас, петляючи на кам'янистому піску, повертались Горацій і Фіона. Вітер штормовою хмарою роздмухував сплутане Фіонине волосся, а Горацій пересувався підстрибом, притискаючи обома руками циліндр, щоб той не злетів з голови. Якимось дивом він примудрився не загубити його під час нашої морської майже-катастрофи, хоча тепер на циліндрі з одного боку красувалася вм'ятина, мов на погнутій трубі глушника. Та Горацій однаково не хотів його викидати: єдину річ, яка, за його словами, пасувала до його поплямованого брудом, просяклого водою, чудово пошитого костюма.

Повернулися вони з порожніми руками.

— Дерева ніде немає! — пожалівся Горацій, коли вони підійшли до нас.

— А в лісі дивитися не пробували? — ущипливо поцікавилася Емма, показуючи на темну смугу дерев за дюнами.

— Там страшно, — відповів Горацій. — Ми чули сову.

— Відколи це ви боїтеся птахів?

Горацій знизав плечима і втупився у пісок. Та потім Фіона тицьнула його ліктем, і він наче прийшов до тями.

— Але ми знайшли дещо цікаве, — сказав він.

— Сховок? — спитала Емма.

— Дорогу? — спитав Мілард.

— Гуску, щоб засмажити на вечерю? — з надією спитала Клер.

— Ні, — відповів Горацій. — Надувні кулі.

Спантеличені, всі ненадовго позамовкали.

— Які надувні кулі, ти про що? — зрештою спитала Емма.

— Великі, в небі, там люди всередині.

Еммине обличчя спохмурніло.

— Показуйте.

Ми пішли за ними тим шляхом, звідки вони верталися, обігнули звивину на пляжі й вибралися на невеличкий насип. Я все думав про те, як ми могли не помітити такого прикметного, як повітряні кулі, аж поки не зійшли на пагорб і я їх побачив — то були не великі кольорові штуки у формі сльози, як на календарях і мотиваційних плакатах («Вище тільки небо!»), а два мініатюрних цепеліни, чорні мішки з газом у формі яйця з причепленими до них знизу металевими клітками, у кожній з яких сидів пілот. Ті повітряні судна були маленькі й літали низько, описуючи ліниві зигзаги вперед і назад. Тонке завивання їхніх пропелерів глушив шум прибою. Емма змусила нас принишкнути у високій меч-траві, і ми щезли з виду.

— Це мисливці на субмарини, — пояснив Єнох ще до того, як хтось встиг запитати. Мілард мав незаперечний авторитет, коли йшлося про карти та книжки, але що стосувалося всіляких воєнних штук, то експертом був Єнох. — Ворожі підводні човни найкраще видно з неба.

— То чому вони літають так близько до землі? — спитав я. — І чому тут, а не далі, над морем?

— Цього я не знаю.

— Думаєш, вони шукають… нас? — наважився спитати Горацій.

— Якщо ти маєш на увазі, що вони можуть бути витворами, — сказав Г'ю, — то не будь дурним. Витвори на боці німців. Вони на тій німецькій субмарині.

— Витвори йдуть у союзники до тих, до кого їм вигідно, — заперечив Мілард. — Нема причин думати, що вони не проникли в табори обох сторін, які воюють.

Я не міг відвести погляду від хитромудрих штуковин у небі. Вони видавалися неприродним, як механічні комахи, що роздулися від напухлих сім'яників.

— Не подобається мені, як вони літають. — Гострий погляд Єноха свідчив, що він подумки щось вираховує. — Вони шукають на узбережжі, а не на морі.

— Що шукають? — спитала Бронвін, але відповідь була очевидна й лячна, і ніхто не хотів вимовляти це вголос.

Вони шукали нас.

Ми всі щільно залягли в траві, і я відчув, як напружилося поряд зі мною тіло Емми.

— За моєю командою — біжіть, — просичала вона. — Сховаємо човни, а тоді самі сховаємося.

Ми дочекалися, коли дирижаблі розвернуться в протилежний від нас бік, і вискочили з трави, відчайдушно сподіваючись, що ми надто далеко і нас не помітять. Поки бігли, я спіймав себе на бажанні, щоб туман, який так надокучав нам на морі, повернувся і сховав нас. Спало на думку, що один раз він уже нас врятував: без туману дирижаблі помітили б нас багато годин тому в човнах, коли не було куди бігти. І якщо так, то острів зробив останню добру справу для порятунку своїх дивних дітей.

* * *

Ми потягли човни пляжем до морського грота, вхід до якого чорнів розщелиною в скелястому пагорбі. Бронвін витратила всі свої сили і ледве тягла ноги, не кажучи вже про човни, тому всі ми, крім неї, стогнучи й напружуючись, шарпали за ослаблу мотузку човни, що весь час заривалися носами в мокрий пісок. На півдорозі до грота пані Сапсан видала попереджувальний крик, і за мить два цепеліни вигулькнули над дюнами та опинилися в нашому полі зору. Викид адреналіну змусив нас припустити бігом. Човни залетіли в грот, наче їхали по рейках, і лиш пані Сапсан накульгувала поряд з нами, тягнучи за собою по піску поламане крило.

Коли ми нарешті сховалися, покидавши човни на землю, й знесилено попадали на перевернуті кілі. Свист нашого дихання відлунював у просоченій вологою темряві.

— Будь ласка, будь ласка, хай вони нас не помітять, — вголос молилася Емма.

— Ох, пташечки! Наші сліди! — вереснув Мілард, одразу ж скинув пальто, в якому був, і побіг назовні, щоб замести сліди від наших човнів. З неба вони, певно, мали вигляд стрілок, що вказували прямісінько на наш сховок. Ми могли спостерігати, як він віддаляється, лиш по слідах. Якби хтось, крім Міларда, ризикнув вийти з грота, нас би точно помітили.

Він повернувся за хвилину. Весь тремтів, кірка піску вкривала його тіло, а на рівні грудей проступили червоні обриси.

— Вони наближаються, — важко видихнув він. — Я зробив усе, що міг.

— У тебе знову кров іде! — стурбовано сказала Бронвін. Міларда зачепило кулею під час нашої сутички на маяку минулої ночі, та хоча одужував він дивовижними

темпами, до повного зцілення йому було ще далеко. — Що ти зробив з пов'язкою?

— Викинув. Вона була так химерно зав'язана, що я не зміг її швидко зняти. А невидимка мусить завжди мати змогу роздягтися миттєво, бо інакше він ні до чого не придатний.

— Ще більш непридатний він буде, якщо помре, впертий ти віслюче, — пробурчала Емма. — Стій спокійно і не прикуси язика. Буде боляче. — Вона стиснула два пальці однієї руки долонею другої, на мить зосередилася, а коли витягла їх, вони світилися, розжарені до червоного.

Мілард сахнувся.

— Слухай, Еммо, я не хочу, щоб ти…

Але Емма вже притисла пальці до його пораненого плеча, і він зойкнув. Зашкварчало м'ясо, і від його шкіри пішов димок. Але кровотеча вмить припинилася.

— Шрам залишиться! — заскімлив Мілард.

— Та ти що! І хто його побачить?

Мілард скис і більше нічого не сказав.

Звуки двигунів повітряних куль стали гучнішими, а потім ще гучнішими, бо відбилися від кам'яних стін грота. Я уявив, як вони зависли над печерою, вивчають відбитки наших ніг, готуються до нападу. Емма прихилилася плечем до мого плеча. Малеча побігла до Бронвін і попритулялася личками до її колін, а вона пригорнула їх до себе. Попри наші незвичайні сили, почувалися ми вкрай безсилими: усе, що могли, — сидіти навпочіпки й кліпати очима одне на одного у блідому напівсвітлі, шморгаючи носами від холоднечі, сподіваючись, що вороги нас обминуть.

Зрештою шум двигунів почав стихати, а коли ми знову могли чути свої голоси, Клер пробелькотіла кудись у коліна Бронвін:

— Броні, розкажи нам казку. Мені страшно, мені це все зовсім не подобається, краще я казочку послухаю.

— Так, будь ласка! — приєдналася Оливка. — Казку з тих, що про дивних. Я їх найбільше люблю.

Найтурботливіша серед дивних дітей, Бронвін була малечі як мама навіть більше, ніж пані Сапсан. Саме Бронвін вкладала їх у ліжечка й підтикала ковдри, Бронвін читала їм на ніч і цілувала в чоло. Здавалося, що її сильні руки створені для того, щоб пригортати їх у теплі обійми, а широкі плечі — щоб носити їх на собі. Але час для казок було вибрано невдало — і саме це вона сказала дітям.

— Чому, якраз час! — співучо-саркастичним тоном промовив Єнох. — Але давай цього разу без тих «Казок», краще розкажи казку про те, як вихованці пані Сапсан зуміли знайти дорогу без карти й харчів і їх не зжерли порожняки! Я просто мрію почути, чим закінчується ця історія.

— Якби ж пані Сапсан могла нам розказати, — зашморгала носом Клер. Вона вивільнилася з обіймів Бронвін і пішла до птахи, яка спостерігала за нами зі свого сідала на кілі перевернутого човна. — Що нам робити, пані директорко? — спитала Клер. — Будь ласка, станьте знову людиною. Прокиньтеся, будь ласка.

Пані Сапсан щось протуркотіла й погладила Клер по голівці крилом. До них підійшла заплакана Оливка.

— Пані Сапсан, ви нам потрібні! Ми загубилися, тут небезпечно, нам хочеться їсти, а в нас не лишилося ні дому, ні друзів, є тільки ми, і ви нам потрібні!

Чорні очі пані Сапсан заблищали, і вона відвернулася, ніби відсторонюючись.

Бронвін опустилася навколішки перед дівчатками.

— Сонечко, вона не може тепер обернутися. Але ми її вилікуємо, я тобі обіцяю.

— Але як? — зажадала знати Оливка. Її запитання відбилося від кам'яних стін, і кожна луна повторила його знову.

Емма підвелася.

— А я вам скажу як. — Усі очі повернулися до неї. — Ми підемо пішки. — Вона промовила це з такою переконаністю в голосі, що я мимоволі здригнувся. — Йтимемо і йтимемо, поки не прийдемо до містечка.

— А якщо міста не буде п'ятдесят кілометрів? — спитав Єнох.

— Тоді ми пройдемо п'ятдесят один кілометр. Але я знаю, що ми збилися з курсу не так далеко.

— А якщо витвори нас помітять з повітря? — поцікавився Г'ю.

— Не помітять. Ми будемо обережні.

— А якщо в містечку нас уже очікують? — спитав Горацій.

— Ми вдамо з себе нормальних. Нас не запідозрять.

— Мені це ніколи добре не вдавалося, — хихотнув Мілард.

— Міларде, а тебе взагалі ніхто не побачить. Ти будеш нашим розвідником, якого ми вишлемо вперед, і таємним постачальником усього необхідного.

— Злодій із мене доволі талановитий, — з певною гордістю погодився він. — Я справдешній майстер мистецтва спритності рук.

— А що буде далі? — кисло поцікавився Єнох. — Нехай ми понаїдаємося й матимемо тепле місце для сну, та все одно будемо як на долоні, відкриті, вразливі, безконтурні… а пані Сапсан, вона… вона досі…

— Ми якось знайдемо контур, — запевнила його Емма. — Для тих, хто знає, що шукає, існують віхи й дороговкази. Та якщо їх нема, ми знайдемо когось схожого на нас, незвичайного побратима, який покаже нам, де найближчий

контур. А в тому контурі буде імбрина, і та імбрина зможе надати пані Сапсан допомогу, якої вона потребує.

Таких упевнених у собі зухвальців, як Емма, я не зустрічав ніколи. Усе в ній випромінювало впевненість: те, як вона себе несла, розпрямивши плечі, як міцно стискала губи, коли щось надумувала, як закінчувала кожне речення виразною крапкою і ніколи не знаком питання. Це було заразно, і я був від цього в захваті. А ще мені довелося боротися з собою, щоб придушити раптове бажання її поцілувати, просто на очах у всіх.

Г'ю кахикнув, бджоли роєм повалили у нього з рота і сформували знак питання, що тремтів у повітрі.

— Чому ти така впевнена, чорт забирай? — спитав він.

— Впевнена, і все. — І вона потерла руки, наче цим ставила крапку.

— Ти сказала хорошу промову, щоб усіх надихнути, — озвався Мілард, — і мені дуже не хочеться все псувати, але, наскільки нам усім відомо, пані Сапсан — єдина імбрина, яку ще не схопили. Згадай, що нам казала пані Шилодзьобка: витвори тижнями роблять набіги на контури й викрадають імбрин. Тобто навіть якщо вдасться знайти контур, то з'ясувати, чи там є імбрина, — і чи нема всередині наших ворогів, — ми не зможемо ніяк. Не можемо ж ми просто ходити й стукати в портали контурів і сподіватися, що там не кишить витворами.

— Чи навколо не бродять смертельно голодні порожняки, — докинув Єнох.

— Сподіватися нам не доведеться. — Емма повернулася в мій бік і всміхнулася. — Джейкоб нам скаже.

Я весь похолов.

— Я?

— Ти порожняків відчуваєш на відстані, правда ж? — спитала вона. — Не тільки бачиш.

— Коли вони близько, у мене таке відчуття, наче мене от-от знудить, — зізнався я.

— А наскільки близько вони мають бути? — уточнив Мілард. — Якщо на відстані кількох метрів, то ми будемо в їхньому діапазоні пожирання. Нам треба, щоб ти їх відчував на значно дальшій відстані.

— Я ще не перевіряв, якщо чесно, — сказав я. — Усе це для мене новина.

Єдиний порожняк, з яким я мав справу, — монстр доктора Ґолана Мальтус, потвора, яка вбила мого дідуся, а потім мало не втопила мене в Кернгольмській трясовині. Як далеко він був, коли я вперше відчув, що він мене переслідує, причаївся біля мого будинку в Інґлвуді? Дізнатися тепер було неможливо.

— Однак твій талант можна розвивати, — сказав Мілард. — Здібності дивних трохи схожі на м'язи — що більше ти їх тренуєш, то більші вони ростуть.

— Це маячня! — вигукнув Єнох. — Невже ви всі в такому відчаї, що ладні все поставити на нього? Та він же хлопчисько — м'якотілий нормальний, у нього знань про наш світ — як у зайця хвіст!

— Він не нормальний, — скривилася Емма, наче то була пряма образа. — Він один із нас!

— Туфта і дурня! — загорлав Єнох. — Те, що в його венах тече трохи дивної крові, не робить з нього мого брата. І вже точно не робить його моїм захисником! Ми не знаємо, на що він здатен. Та він, мабуть, відчуття порожняка на відстані п'ятдесяти метрів од кишкових кольок не відрізнить!

— А хіба не він убив одного з них? — нагадала Бронвін. — Встромив межи очі ножиці для стрижки овець! Коли ти востаннє чув про такого молодого дивного, який зробив би щось подібне?

— Такого не було з часів Ейба, — подав голос Г'ю, і за згадки про мого діда всі діти шанобливо замовкли.

— Я чула, він якось прикінчив одного голими руками, — сказала Бронвін.

— А я чув, він убив одного спицею для плетіння і мотузкою, — додав Горацій. — Хоча насправді мені це наснилося, а отже, це точно правда.

— Половина цих історій — небувальщина, і з кожним роком вони стають усе небувалішими, — сказав Єнох. — А той Ейбрахам Портман, якого я знав, ніколи й пальцем не поворухнув, щоб нам допомогти.

— Він був прекрасним дивним! — вигукнула Бронвін. — Відважно воював і вбив безліч порожняків заради нашої справи.

— А ще він утік і покинув нас у тому будинку, як біженців, поки сам волочився за жінками по Америці, зображаючи героя!

— Ти сам не розумієш, що верзеш, — почервоніла від гніву Емма. — Спрощуєш усе. Так не можна.

Єнох знизав плечима.

— Та нехай, тепер усе це не має значення, — сказав він. — Хоч би що ви там думали про Ейба, цей хлопець — не він.

Тієї миті я ненавидів Єноха, проте не міг винити в тому, що він у мені сумнівається. Як могли решта дітей, котрі так впевнено й зріло користувалися своїми здібностями, беззастережно вірити в мої уміння — у те, що сам я тільки починав розуміти та й про що дізнався лише кілька днів тому? Здавалося, не має значення, чий я онук. Я просто не знав, що роблю, от і все.

— Правду кажеш, я не мій дід, — сказав я. — Я звичайний хлопець із Флориди. Мені, мабуть, просто пощастило, що я вбив того порожняка.

— Дурниці, — заперечила Емма. — Рано чи пізно ти станеш точнісінько таким самим мисливцем на порожняків, як Ейб.

— Хай краще рано, а не пізно, — зауважив Г'ю.

— Це твоє призначення, — сказав Горацій, і прозвучало це так, наче він знав щось таке, чого не знаю я.

— Та навіть якщо ні, — Г'ю поплескав мене по спині, — ти все, що в нас є, друже.

— Якщо це правда, хай нас птах милує, — сказав Єнох.

Голова в мене пішла обертом. Тягар їхніх сподівань був таким важким, що погрожував мене розчавити. Я підвівся й на нетвердих ногах пішов до виходу з грота.

— Мені треба подихати, — сказав я, протискаючись повз Єноха.

— Джейкобе, стій! — закричала Емма. — Повітряні кулі!

Але їх уже давно не було.

— Нехай іде, — пробурчав Єнох. — Якщо нам пощастить, він попливе назад в Америку.

* * *

Бредучи до води, я намагався уявити собі, кого бачили (чи хотіли бачити) в мені мої друзі: не Джейкоба — хлопця, котрий колись так гнався за фургончиком із морозивом, що поламав ногу в щиколотці, чи котрий неохоче і за наполяганням батька тричі намагався та тричі провалив спробу потрапити в легкоатлетичну команду своєї школи, хоча там ніколи не було особливого конкурсу, а Джейкоба — пильного оглядача темряви, дивовижного інтерпретатора неприємних відчуттів у животі, убивцю потвор, який, на відміну від інших людей, міг їх бачити — і все це могло стояти між життям та смертю для нашого веселого оркестру дивних дітей.

Як я міг виправдати великі сподівання, які накладала дідова репутація?

Я виліз на купку каменів біля краю берега, стояв там, сподіваючись, що помірний бриз висушить мій мокрий одяг, і в пригаслому надвечірньому світлі споглядав море — широке полотно, на якому зливалися й темніли сірі мазки. Віддалік час від часу зблискувало світло. То кернгольмський маяк спалахував на знак вітання й останнього прощання.

Моя свідомість попливла. Я поринув у сон наяву.

Бачу чоловіка. Він середніх літ, весь вкритий багнюкою екскрементів, поволі повзе вздовж гострого, мов кінчик ножа, краю кручі. Тонке волосся розтріпалося й звисає мокрими пасмами на щоки. Вітер надимає його тонку куртку, як вітрило. Він зупиняється і спирається на лікті. Вставляє їх у ямки, які зробив кілька тижнів тому, коли обстежував ці сховки, шукаючи гнізда крячок та буревісників, у яких настав сезон спарювання. Він підносить до очей бінокль, але націлює його кудись нижче від рівня гнізд, на тонкий серпик пляжу, куди приплив несе

і складає різне шмаття: деревину та водорості, уламки розтрощених суден… а часом, за словами тутешніх, і трупи.

Цей чоловік — мій батько. І шукає він те, що відчайдушно не хоче знаходити.

Він шукає труп свого сина.

Щось торкнулося мого черевика, і, вирваний із напівсну, я розплющив очі. Уже майже стемніло, я сидів на камінні, підтягнувши коліна до грудей, коли зненацька поряд опинилася Емма. Вона стояла на піску біля купи каміння, а бриз тріпав її волосся.

— Як ти? — спитала вона.

Відповідь на це запитання потребувала ґрунтовного знання математики на рівні університету і близько години часу на обговорення. Я відчував, що в душі борються тисячі суперечливих почуттів, переважна більшість яких зводилася рівною мірою до холоду, і втоми, і відсутності особливого інтересу до розмови. Тому я сказав:

— Я в порядку, просто сохну. — І для наочності посмикав спереду промоклий светр.

— З цим я можу тобі допомогти. — Вона вилізла на купу каміння й сіла поряд. — Давай руку.

Я слухняно простягнув руку, і Емма поклала її собі на коліна. Потім склала долоні рупором біля рота й нахилилася до мого зап'ястя. Глибоко вдихнула, повільно видихнула, і вгору моєю рукою полилося неймовірне заспокійливе тепло, не пекуче, проте на межі.

— Не занадто? — спитала вона.

Я напружився, бо тілом пробігла дрож, і похитав головою.

— Добре. — Вона перемістила долоні вище по руці, щоб знову видихнути. Ще одне пульсування приємного тепла. А між видихами сказала: — Сподіваюся, ти не береш

близько до серця те, що сказав Єнох. Джейкобе, всі ми, крім нього, віримо в тебе. Єнох буває черствим старим дундуком, особливо коли заздрить.

— Я думаю, він каже правду.

— Та ну. Серйозно?

І тут мене прорвало:

— Я гадки не маю, що роблю. Як ви взагалі можете на мене покладатися? Навіть якщо я й дивний, то зовсім трішки. Я так думаю. Це так, якби я був лише на чверть дивний, а ви всі — чистокровки.

— Так не буває, — розсміялась Емма.

— Але дідусь був дивніший за мене. Мусив бути. Він був такий сильний…

— Ні, Джейкобе. — Вона звузила очі. — Це дивовижно. Ти багато в чому дуже схожий на нього. Але, звісно, й відрізняєшся теж. Ти лагідніший і делікатніший… але все, що ти кажеш… ти говориш, як Ейб, коли він тільки з'явився в нашому будинку.

— Правда?

— Так. Він був розгублений. Бо ніколи не зустрічав інших дивних. Не розумів, у чому його сила, як вона працює, на що він здатен. Хоча, правду кажучи, ми теж. Ваш дар дуже рідкісний. Дуже. Але твій дідусь учився.

— Як? — спитав я. — Де?

— На війні. Він працював у таємному підрозділі британської армії, що всуціль складався з дивних. Одночасно воював з порожняками й німцями. За те, що вони робили, медалями не нагороджують, але для нас вони були героями, а твій дідусь — найбільшим. Жертви, на які вони йшли, відкидали зіпсованих на десятки років назад і рятували життя незліченній кількості дивних.

«А рідних батьків урятувати не зміг, — подумав я. — Як дивно й трагічно».

— І от що я тобі скажу. Ти точнісінько такий же дивний, як і він. І хоробрий теж.

— Ха. Ти просто намагаєшся втішити мене.

— Ні, — відказала вона, дивлячись мені просто в очі. — Не намагаюся. Джейкобе, ти навчишся. І одного дня станеш іще кращим мисливцем на порожняків, ніж він.

— Ага, всі так кажуть. Але звідки ти можеш знати?

— Я відчуваю, глибоко в душі. Думаю, тобі судилося. Так само, як судилося приїхати на Кернгольм.

— Я в таку туфту не вірю. Доля. Зірки. Призначення.

— Я не казала «призначення».

— «Судилося» — це те саме. Призначення — це для героїв книжок про магічні мечі. Повна дурня. Я тут, бо мій дід за десять секунд до смерті пробурмотів щось про ваш острів, ото й усе. Це сталося випадково. Я радий, що він це сказав, але він марив. З таким самим успіхом він міг відтарабанити список покупок.

— Але ж не відтарабанив.

Я роздратовано зітхнув.

— А якщо ми підемо шукати контури і ви розраховуватимете, що я врятую вас від монстрів, а натомість через мене всі загинете, в цьому теж буде моє призначення?

Емма насупилася й поклала мою руку назад мені на коліна.

— Я не сказала «призначення», — повторила вона. — Я вірю, що коли йдеться про значні життєві події, випадковостей не буває. Для всього, що стається, є своя причина. Те, що ти тут, теж має свою причину. І вона не в тому, щоб зазнати невдачі й загинути.

Продовжувати суперечку я не наважився.

— Добре, — сказав я. — Не думаю, що ти маєш рацію, але сподіваюся, що так і є. — Я почувався ніяково за те, що визвірився на неї раніше, але мені було холодно,

страшно і хотілося захиститися. У мене бували хороші й погані моменти, страшні думки і впевнені (хоча співвідношення страху і впевненості поки що було гнітючим, щось типу три до одного, і в лячні моменти мені здавалося, що мені нав'язують роль, якої я не просив, відправляють добровольцем на фронт, масштабів якого ніхто з нас до пуття ще не знає). «Призначення» звучало як «обов'язок», і якщо вже мені судилося кинутися в бій з легіоном потвор, я хотів би, щоб це був мій власний вибір.

Хоча в певному розумінні вибір уже було зроблено, коли я погодився пливти назустріч невідомому з цими дивними дітьми. І, якщо покопирсатися в запорошених куточках моєї душі, то неправда, що я цього не просив. Насправді я про таку пригоду мріяв змалечку. Ще в ті часи, коли вірив у призначення, вірив цілком і повністю, всіма фібрами своєї маленької дитячої душі. Я відчував цей свербіж у грудях, коли слухав надзвичайні оповідки дідуся. *Колись і я таким буду.* Те, що тепер здавалося обов'язком, у ті давні часи було обіцянкою, що одного дня я втечу зі свого містечка і житиму надзвичайним життям, як він. І що одного дня я робитиму щось важливе, як дідусь Портман. Він часто мені повторював:

— Джейкобе, ти будеш великою людиною. Дуже великою людиною.

— Як ти? — запитував я.

— Ще більшою, — запевняв він.

Тоді я вірив йому. І досі хотів вірити. Та що більше я про нього дізнавався, то довшою ставала його тінь і все більш неможливим видавалося колись дорівнятися до нього. Навіть спроба це зробити могла бути самогубством. А коли я уявляв собі, як пробую, то закрадалися непрохані думки про батька, — мого бідолашного майже-вбитого-горем батька, — і перш ніж я виштовхував їх із голови, то встигав

подивуватися, як велика людина може так жахливо вчинити з тими, хто її любить.

Я затремтів.

— Ти змерз, — сказала Емма. — Нумо, я закінчу те, що почала. — Вона взяла мене за другу руку і вкрила її поцілунками теплого подиху. Я стійко тримався, проте довго витримувати б не зміг. Коли вона дісталася мого плеча, то, замість покласти руку мені на коліна, оповила нею свою шию. Я довершив обійми другою рукою, Емма теж обняла мене, і наші лоби доторкнулися.

— Сподіваюся, ти не шкодуєш про вибір, який зробив, — дуже тихо промовила Емма. — Я така рада, що ти з нами. Не знаю, що б я робила, якби ти пішов. Боюся, що тоді в мене був би зрив.

Я подумав про повернення. Навіть спробував подумки відтворити цю ситуацію: як би це було, якби я міг попливти на човні назад на острів і повернутися додому.

Але я не зумів. Не зумів навіть уявити.

— Хіба я зміг би? — прошепотів я.

— Коли пані Сапсан знову стане людиною, вона відправить тебе назад. Якщо схочеш.

Та моє запитання було не про технічну можливість. Я мав на увазі: «Хіба б я зміг тебе покинути?» Та ці слова були невимовні, вони ніяк не могли зірватися з губ. Тому я стримав їх і натомість її поцілував.

Тепер дух перехопило Еммі. Її руки піднялися до моїх щік, та зупинилися за мить від того, щоб торкнутися. Долоні хвилями випромінювали тепло.

— Торкнися мене, — попросив я.

— Не хочу, в тебе буде опік, — похитала головою вона. Проте раптовий потік іскор у грудях сказав: «Мені байдуже», — тому я взяв її за пальці, провів ними по своїй щоці, і ми обоє охнули. Було гаряче, але я не відсахнувся. Не на-

важився — побоявся, що вона більше не торкатиметься мене. А тоді наші губи знову зустрілися, і ми знову цілувалися, і її дивовижне тепло пройняло мене до глибини.

Мої повіки заплющилися. Світ втратив чіткі обриси.

Хай навіть моє тіло й мерзло в нічному тумані, я цього не відчував. Хай у вухах ревіло море, та я не чув. Хай камінь, на якому я сидів, був гострий і зазублений, мене це не турбувало. Усе навколо здавалося зайвим, існували тільки ми двоє.

А тоді темряву струсонув страшний гуркіт, але мене він не стривожив, — я не міг відірватися від Емми, — поки звук не став удвічі потужнішим і до нього не приєднався огидний скрегіт металу та на нас не полилося сліпуче світло і я більше не міг на те не зважати.

«Маяк, — подумав я. — Маяк падає в море». Але маяк булавкою стримів оддалік, а не сонцем засліплював очі, та й світло його мандрувало лише в один бік, а не туди-сюди, обшуковуючи простір.

То був не маяк. То був прожектор, і світив він з води поблизу берега.

Прожектор субмарини.

* * *

Коротка мить жаху, протягом якої між мозком і ногами стався розрив. Очі й вуха зафіксували підводний човен неподалік від берега: металеве чудовисько підіймалося з морських глибин, вода струменіла з його боків, люди вивалювали на палубу з відчинених люків, кричали й наводили на нас гарматні стволи світла. А тоді сигнал дійшов до моїх ніг, і ми ковзнули, впали, сповзли головами вниз із купи каміння й припустили, наче за нами гналося стадо чортів.

У світлі прожектора по пляжу заметалися наші поршнеподібні тіні, грізні, десять футів заввишки. Кулі прошивали пісок і дзижчали в повітрі.

З гучномовця загримів голос:

— СТІЙТЕ! НЕ БІЖІТЬ!

Ми влетіли в печеру: «*Вони прийшли, вони тут, вставайте, вставайте!*», — але діти чули шум і вже були на ногах, усі, крім Бронвін, яка так стомилася на морі, що заснула, прихилившись спиною до стіни грота, і її не могли добудитися. Ми трясли її, кричали в обличчя, та вона лише стогнала і відмахувалася від нас. Зрештою нам довелося обхопити її за талію й підняти (відчуття було таке, наче піднімаємо цегляну вежу), та щойно її ноги торкнулися землі, повіки з червоними обідцями розплющилися й вона сама стала на рівні.

Ми похапали свої речі, радіючи тепер, що їх так мало. Емма згребла в оберемок пані Сапсан. Ми вискочили назовні. Поки бігли в дюни, я побачив за нашими спинами натовп чорних силуетів, що хлюпотіли у воді, і їх од берега відділяли останні кілька футів. Високо над головою, щоб захистити від води, вони несли гвинтівки.

Ми промчали крізь купи бурелому й побігли в ліс, де не було жодної второваної стежини. І одразу ж нас огорнула пітьма. Місяць, що й без того ховався за хмарами, тут цілковито затуляли собою дерева. Його бліде світло практично не просочувалося крізь гілки. Ми не мали часу на те, щоб очі призвичаїлися до темряви, чи на те, щоб вибирати дорогу, чи взагалі на будь-що, тому бігли учвал, порозставлявши руки, стадом, яке важко дихало, спотикалося й ухилялося від стовбурів дерев, які неначе виростали в повітрі за кілька дюймів од нас.

Через кілька хвилин ми зупинилися, задихаючись, і прислухалися. Голоси досі звучали десь позаду, тільки тепер до них приєднався інший звук: гавкіт.

Ми побігли далі.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

Крізь чорний ліс ми пробиралися годинами. Принаймні так здавалося без місяця й зірок, за якими можна було б визначити, скільки часу минуло. Крики чоловіків і гавкіт собак оточували нас зусібіч, погрожуючи звідусіль і нізвідки. Щоб збити собак зі сліду, ми забрели у крижаний струмок і йшли за його течією, поки ноги не замерзли так, що ми їх уже не відчували, а коли вийшли з води, відчуття було таке, ніби я шкандибаю по гострющих пеньках.

Невдовзі стало непереливки. Хтось стогнав у темряві. Оливка та Клер відставали, тому Бронвін підхопила їх на руки, проте вона теж не могла витримувати такий темп. І врешті-решт, коли Горацій, перечепившись через корінь, упав на землю й лежав, благаючи про перепочинок, ми всі зупинилися.

— Вставай, лежню! — засичав на нього Єнох, проте він теж дихав із присвистом, а тоді прихилився до стовбура дерева, щоб перевести дух, і весь бойовий запал з нього випарувався.

Ми досягли межі витривалості. Треба було спинятися.

— Однаково нема сенсу намотувати кола в темряві, — сказала Емма. — З таким самим успіхом ми могли б повернутися на відправну точку.

— У світлі дня ми краще зорієнтуємось у цьому лісі, — додав Мілард.

— Ага, якщо доживемо, — підпустив шпильку Єнох.

З неба зашелестів легенький дощик. Фіона зробила для нас укриття, попросивши дерева, що росли кільцем, сплести нижнє віття. Вона погладжувала їх по корі й нашіптувала щось їхнім стовбурам, поки гілки не поєдналися, утворивши водонепроникний дах із листя, заввишки достатній, щоб ми могли вмоститися під ним. Ми позалазили всередину й лежали, слухаючи дощ і віддалене валування собак. Десь у лісі на нас полювали чоловіки зі зброєю. Я певен, що всі ми, полишені сам на сам зі своїми думками, замислювалися про одне й те саме — що буде, якщо вони нас піймають.

Клер розплакалася — спочатку тихо, та плач ставав усе голоснішим, поки не переріс у ридання: вона ревла обома ротами, неспроможна вдихнути повітря між схлипами.

— Опануй себе! — наказав їй Єнох. — Бо як вони почують, нам усім буде про що поплакати!

— Нас згодують собакам! — рюмсала вона. — Прострелять у нас дірки і заберуть пані Сапсан!

Бронвін поспіхом переповзла до дівчинки й згребла її у свої ведмежі обійми.

— Ну будь ласка, Клер! Подумай про щось інше!

— Я нама-а-агаюсь! — скімлила мала.

— Намагайся краще!

Клер міцно заплющила очі, глибоко вдихнула й затримувала повітря в легенях, поки стала схожа на надувну кульку, яка от-от лусне. А тоді вибухнула низкою задиханих схлипів-кашлів, ще гучніших, ніж доти.

Єнох рвучко затулив долонями обидва її роти.

— Шшшшш!

— Ви-ви-вибачте! — пробелькотіла Клер. — Мо-може, якби мені почитали казку… одну з т-тих, дивних…

— Тільки не це, — зітхнув Мілард. — Я вже починаю шкодувати, що ми не загубили тих клятих книжок у морі разом із рештою речей!

І тут заговорила пані Сапсан (у міру своїх можливостей). Вона скочила на валізу Бронвін і постукала по ній дзьобом. Усередині разом з іншими нашими мізерними пожитками лежали «Казки».

— Я згоден із пані Сапсан, — кивнув Єнох. — Варто спробувати. Що завгодно, аби тільки вона припинила вити!

— Ну добре, маленька, — сказала їй Бронвін. — Але тільки одну казку, і ти повинна пообіцяти, що перестанеш плакати.

— О-обіцяю, — видихнула Клер.

Бронвін відкрила валізу і витягла намоклий том «Казок про дивних». Емма підповзла ближче і запалила на кінчику пальця малесенький каганець, щоб можна було читати. А пані Сапсан, котрій вочевидь не терпілося заспокоїти Клер, узяла дзьобом за край палітурки і розгорнула книжку начебто на довільній сторінці. Тихим голосом Бронвін почала читати:

— «Колись давно, у дивні часи, у непроглядному прадавньому лісі жило багато звірів. Як і в кожному лісі, були там зайці, і лиси, й олені, та траплялися й менш звичайні тварини, наприклад, ходуленогі ведмегрими, двоголові рисі й емурафи, що вміли розмовляти. На цих дивовижних тварин дуже любили полювати мисливці. Вони їх відстрілювали, вішали їхні голови на стіни й гордовито показували своїм друзям-мисливцям, та найдужче їм подобалося продавати дивних тварин у звіринці, де бідолашних замикали у клітки й брали гроші за те, щоб люди на них дивилися. Ти можеш подумати, що краще сидіти у клітці, ніж бути застреленим і повішеним на стіну, але дивні тварини повинні жити на волі, щоб почуватися щасливими, а ув'язнені з часом занепадають духом і починають заздрити своїм друзям, повішеним на стіну».

— Це сумна казка, — набурмосилася Клер. — Почитай іншу.

— А мені ця подобається, — відрізав Єнох. — Читай далі про те, як їх стріляли й робили опудала.

Бронвін проігнорувала їх обох.

— «У ті часи на Землі ще жили велетні, — читала далі вона, — як і в давню добу Алдінна, хоча ставало їх дедалі менше. Так сталося, що один велетень жив коло лісу, і був він дуже добрий, говорив тихо, харчувався лише рослинами, і звали його Катберт. Одного дня Катберт прийшов у ліс, щоб назбирати ягід, і побачив, як мисливець полює на емурафа. А що був він добрим велетнем від природи, то взяв Катберт маленького рафа за загривок довгої шиї, випростався на весь свій зріст, зіп'явшись навшпиньки (а робив він це вкрай рідко, бо від цього тріщали всі його старечі кістки), і зумів дотягтися дуже високо та посадити емурафа на вершину гори, подалі від небезпеки. А тоді, про всяк випадок, розчавив мисливця між пальців ноги.

Звістка про Катбертову доброту швидко розлетілася лісом, і невдовзі до нього стали щодня приходити дивні звірі, просячись, щоб він посадив їх на вершину гори, подалі від небезпеки. І сказав Катберт:

— Я захищу вас, мої маленькі брати й сестри. А натомість попрошу небагато — розмовляти зі мною і товаришувати. На світі лишилося мало велетнів, і час від часу мені стає самотньо.

— Авжеж, Катберте, — сказали звірі.

Відтак щодня Катберт рятував дивних тварин від мисливців, піднімав за загривки на вершину гори, аж поки туди не перекочував увесь дивний звіринець. І тварини були там щасливі, бо нарешті могли жити в спокої, і Катберт був щасливий, бо коли він ставав навшпиньки й клав підборіддя на вершину гори, то міг розмовляти зі своїми

новими друзями, скільки заманеться. Та одного дня, коли Катберт купався у маленькому озері в тіні гори, до нього прийшла відьма і сказала:

— Мені страшенно прикро, але я мушу перетворити тебе на камінь.

— Навіщо тобі це? — здивувався велетень. — Я дуже добрий. Із тих велетнів, які допомагають.

— Мене найняла сім'я мисливця, якого ти розчавив, — відказала відьма.

— А, — махнув рукою Катберт, — забудь про нього.

— Мені страшенно прикро, — повторила відьма, змахнула березовою гіллячкою, і бідолашний Катберт скам'янів.

Зненацька його тіло стало дуже важким, таким важким, що він почав тонути в озері. Він занурювався й занурювався, аж поки вода не дійшла йому до горла. Його друзі звірі бачили все, що відбувалося, і хоч дуже співчували велетню, вирішили, що нічим не зможуть йому допомогти.

— Я знаю, що ви не можете мене врятувати, — закричав Катберт до своїх друзів, — але принаймні зійдіть униз і поговоріть зі мною! Я не можу звідси вибратися, і мені дуже самотньо!

— Але якщо ми спустимося, мисливці застрелять нас! — прокричали вони йому у відповідь.

Катберт розумів, що це правда, однак і далі благав і благав.

— Побалакайте зі мною! — волав він. — Будь ласка, спустіться й побалакайте!

Звірі намагалися співати й вигукувати щось до бідолашного Катберта зі свого безпечного сховку на вершині гори, та що сиділи вони надто високо і говорили надто тихо, то навіть для Катберта і його велетенських вух їхні голоси звучали тихіше за шепіт листя на вітрі.

— Поговоріть зі мною! — благав він. — Спустіться і поговоріть!

Але вони не спустилися. А він усе плакав і плакав, доки горло в нього не скам'яніло разом із рештою тіла. Кінець».

Бронвін згорнула книжку.

На обличчі Клер був написаний переляк.

— І це все?

Єнох радісно засміявся.

— Все, — сказала Бронвін.

— Це страшнюча казка. Почитай ще якусь, — попросила Клер.

— Казка є казка, — відрізала Емма. — А тепер пора спати.

Клер надула губки, однак плакати перестала, тож казка зробила своє діло.

— Завтрашній день навряд чи буде легшим за сьогоднішній, — сказав Мілард. — Тому нам потрібно якомога краще відпочити.

Ми позбирали шматки пружного моху, щоб зробити собі подушки. Перед тим як підмостити собі під голови, Емма руками висушила їх від дощової води. Не маючи ковдр, ми попритулялися одне до одного, щоб зігрітися: Бронвін пригорнула найменшеньких, Фіона обійнялася з Г'ю, а коли він хропів, його бджоли вилітали з рота і влітали назад, наглядаючи за сплячим хазяїном. Горацій і Єнох, надто горді, щоб притулятися, тремтіли спинами один до одного. Я розташувався з Еммою. Ліг на спину, а вона вмостилася на згині мого ліктя, поклавши голову на груди. Її обличчя було так принадно близько до мого, що я міг будь-якої миті поцілувати її в чоло. І зробив би це, якби не був смертельно втомлений, а від неї не йшло тепло, як від електричної ковдри. Уже зовсім скоро я спав і бачив приємні сни ні про що, які одразу ж забувалися.

Я ніколи не запам'ятовую гарних снів. У пам'ять врізаються лише кошмари.

Те, що я взагалі зміг заснути, саме по собі було дивом, зважаючи на обставини. Навіть тут: рятуючись втечею, засинаючи беззахисним, перед лицем смерті, — я зумів знайти дещицю спокою.

У пітьмі зблискували чорні очі: то пані Сапсан наглядала за нами всіма. Навіть скалічена й ослабла, вона не переставала нас оберігати.

Нічне повітря стало вогким, і Клер почала тремтіти й кашляти. Бронвін тицьнула Емму ліктем і сказала:

— Міс Блум, малій потрібна ваша допомога. Боюся, вона застудилася.

Пошепки вибачившись, Емма вислизнула з моїх обіймів і переповзла до Клер. Я відчув укол заздрощів, та одразу ж і провину за те, що заздрю хворому другові. Тож я лежав на самоті, почувався покинутим (всупереч усім аргументам розуму) і дивився в темряву. Я був виснажений, як ніколи, і все одно не міг заснути, тому слухав, як інші неспокійно ворушаться й стогнуть у лабетах кошмарів, які й близько не могли дорівнятися до того, що, ймовірно, чекатиме на нас, коли прокинемося. Ніч знімала зі своєї пітьми шар за шаром, і непомітно для ока небо посвітлішало до розмитої блідої блакиті.

* * *

На світанку ми повиповзали зі свого укриття. Я витрусив із волосся мох, марно намагався відчистити засохлу багнюку від штанів, та зумів лише розмазати її і став схожим на якесь болотяне чудо, яке виблювала зі своїх надр земля. І страшенно хотілося їсти. Такого голоду я ще ніколи в житті не відчував: він вгризався мені в живіт зсередини, а від веслування, бігу й спання на сирій землі боліло все,

що тільки могло боліти. Та все ж на перший план вийшло декілька приємних речей: за ніч дощ минув, температура повітря підвищилася на кілька градусів, і ми, здається, щасливо уникли витворів та їхніх собак, принаймні поки що. Або вони перестали гавкати, або були вже надто далеко, щоб ми їх могли чути.

Та заразом ми безнадійно заблукали. Удень орієнтуватися в лісі було не легше, ніж уночі. Ялинкове зелене віття простиралося вдалину нескінченними безладними рядами, усі напрямки здавалися віддзеркаленнями інших. Землю тут укривав килим з опалого листя, що надійно сховав усі сліди, які ми залишили вночі. Ми прокинулися в серці зеленого лабіринту без мапи й компаса, а пані Сапсан із поламаним крилом не могла злетіти понад лісом, щоб скерувати нас. Єнох запропонував, щоб ми підняли вгору Оливку, як тоді, в тумані, але в нас не було мотузки, щоб її обв'язати, і якби вона вислизнула і полетіла в небо, ми вже її не повернули б.

Клер розхворілася не на жарт. Їй ставало все гірше. Вона лежала, згорнувшись калачиком на колінах у Бронвін, на лобі в неї виступив бісеринами піт, хоч повітря й було прохолодним, така худенька, що крізь суконьку можна було порахувати її ребра.

— Вона одужає? — спитав я.

— У неї жар, — відповіла Бронвін, притуливши руку до щоки дівчинки. — Їй потрібні ліки.

— Спочатку треба знайти вихід із цього проклятущого лісу, — зауважив Мілард.

— Спочатку треба поїсти, — виправив його Єнох. — Перекусімо, а потім обговоримо план дій.

— Який план? — спитала Емма. — Тицьни пальцем у будь-який бік, туди й підемо. Вони нічим один від одного не відрізняються.

Ми посідали і в понурому мовчанні підживилися. Собачого корму я ніколи не куштував, проте певен, що цей харч був гірший — бурі кавалки з загуслим м'ясним жиром з іржавих бляшанок, який ми, не маючи виделок, виколупували пальцями.

— Я спакував п'ять засолених курей і три бляшанки фуа-ґра з корнішонами, — із гіркотою в голосі промовив Горацій. — А загибель човна пережило лише це. — Він затиснув пальцями ніздрі і вкинув желеподібний згусток у горло, не пережовуючи. — Я думаю, це покарання нам.

— За що? — спитала Емма. — Ми були бездоганними янголами. Ну, більшість із нас.

— Може, за гріхи, скоєні в минулих життях. Не знаю.

— У дивних не буває минулих життів, — сказав Мілард. — Ми проживаємо їх усі за один раз.

Ми швидко доїли, закопали порожні бляшанки й налаштувалися йти. Аж раптом крізь гущавину кущів у наш імпровізований табір увірвався Г'ю. Довкола його голови збудженим роєм кружляли бджоли. Від хвилювання йому забило дух.

— Де ти був? — вимогливо приступила до нього Емма.

— Мені потрібно було усамітнитися, щоб зробити ранкове не-ваше-діло-що. І я знайшов…

— Хто тобі дозволив вийти за межі нашого поля зору? — спитав Єнох. — Ми мало не пішли без тебе.

— А хто сказав, що мені потрібен дозвіл? Коротше, я побачив…

— Не можна просто так іти куди заманеться! А якби ти заблукав?

— Ми вже заблукали.

— Ти дурко! А якби ти не зміг знайти дорогу назад?

— Я залишив слід із бджіл, як завжди роблю…

— Будь такий ласкавий, дай йому договорити! — заволала Емма.

— Дякую, — сказав Г'ю і, повернувшись, показав у той бік, звідки прийшов. — Я бачив воду. Дуже багато води. Крізь дерева, он там.

На Еммине обличчя набігла хмарка.

— Ми намагаємося віддалитися від моря, а не наблизитися до нього. Мабуть, уночі ми зробили петлю.

Ми пішли за Г'ю туди, звідки він з'явився. Бронвін несла на плечі пані Сапсан, а на руках — бідолашну хвору Клер. За сотню ярдів між деревами прозирали сірі проблиски: то була якась широка водойма.

— Ой, який жах, — забідкався Горацій. — Вони загнали нас прямісінько у свої лапи!

— Я ніяких солдатів не чую, — сказала Емма. — І взагалі нічого не чую. Навіть шуму океану.

— Бо це не океан, довбешко, — з цими словами Єнох побіг до води. Коли ми його наздогнали, він стояв, зануривши ноги в теплий пісок, і дивився на нас із самовдоволеною усмішкою, немовби промовляючи: «А що я вам казав!» Він мав рацію: то було не море. То було сіре, вкрите туманом озеро. З усіх боків його обступали ялини, а спокійна поверхня була гладенькою, мов сланець. Та найбільш видатну його рису я помітив не одразу: лише коли Клер показала пальцем на велике кам'яне утворення, що стирчало неподалік на мілині. Спочатку я лише ковзнув по ньому поглядом, та потім придивився уважніше. У ньому було щось моторошне і до болю знайоме.

— Це велетень із казки! — вигукнула Клер, сидячи на руках у Бронвін і показуючи пальцем. — Катберт!

Бронвін погладила її по голівці.

— Шшш, зайчику, у тебе жар.

— Не сміши, — пхикнув Єнох. — Це просто скеля.

Але то була не просто скеля. Вітер і дощ трохи стерли риси, проте камінь був дуже схожий на велетня, що по шию занурився у воду. Було чітко видно, що в нього є голова, шия, ніс і навіть борлак, а на голові росли карликові дерева, які нагадували розпатлану кучму. Та справжній неспокій вселяло розташування тієї голови — була вона закинута назад, із роззявленим ротом, як у того велетня з казки, читаної вчора перед сном, велетня, котрий перетворився на камінь, благаючи своїх друзів на вершині гори поговорити з ним.

— Дивіться! — вигукнула Оливка і показала на кам'яну кручу віддалік. — Напевно, то Катбертова гора!

— Велетні існують, — пробурмотіла Клер слабким, але сповненим зачудування голосом. — У «Казках» усе насправді!

— От не варто робити безглуздих висновків, — скривився Єнох. — Що більше схоже на правду? Що той, хто писав казку, яку ми вчора читали, побачив скелю у формі голови велетня і надихнувся нею, чи те, що ця скеля у формі голови справді була велетнем?

— Ти з усього глузуєш, — дорікнула йому Оливка. — Я вірю у велетнів, а ти можеш не вірити!

— «Казки» — це лише казки, вигадка, не більше, — пробуркотів Єнох.

— Дивно, — сказав я. — Так само я думав про всіх вас, поки не побачив на власні очі.

Оливка розсміялася.

— Джейкобе, який ти дурненький. Ти справді думав, що ми — вигадка?

— Авжеж. Та навіть після того, як познайомився з вами, я не одразу повірив у вашу реальність. Думав, може, у мене стріха їде.

— Реально чи ні, це точно неймовірний збіг обставин, — поважно проказав Мілард. — Лише вчора ввечері ми читали цю казку, а наступного ранку натрапили на ту саму географічну ділянку, з якої ту казку писали? Які шанси?

— Я не думаю, що це збіг, — відповіла Емма. — Пані Сапсан сама розгорнула книжку, пам'ятаєте? Мабуть, вона навмисне вибрала цю казку.

Бронвін повернулася до птахи на плечі й спитала:

— Пані С, це правда? Чому?

— Бо це щось означає, — сказала Емма.

— Безперечно, — кивнув Єнох. — Це означає, що ми повинні вилізти на ту скелю. І тоді, може, побачимо вихід із цього лісу!

— Я мала на увазі, що сама казка щось означає, — уточнила Емма. — Чого хотів велетень? Про що він просив, знову і знову?

— Щоб із ним хтось поговорив! — як зразкова школярка, відповіла Оливка.

— Точно, — кивнула Емма. — Тож, якщо він хоче поговорити, вислухаймо його. — Сказавши це, вона зайшла у воду озера й рушила до скелі.

Ми розгублено спостерігали за нею.

— Куди це вона? — спитав Мілард, начебто звертаючись до мене. Я похитав головою.

— За нами женуться витвори! — крикнув їй у спину Єнох. — Ми відчайдушно заблукали! Чим ти, о пташки, думаєш?

— Я думаю, як дивна! — крикнула у відповідь Емма. Вона побрьохала по мілині до підніжжя скелі, потім вилізла до щелепи й зазирнула в роззявлений рот.

— Ну? — гукнув я. — Що бачиш?

— Не знаю, — відповіла вона. — Схоже, тут глибоко. Я залізу, породивляюся!

Емма видряпалася по скелі й залізла в кам'яний рот велетня.

— Злазь звідти, поки не покалічилася! — закричав Горацій. — Ти змушуєш усіх нервуватися!

— Та це тільки тебе все нервує, — відказав йому Г'ю.

Емма вкинула камінь у горло велетня й прислухалася до відлуння. Хотіла вже було сказати: «Я думаю, це може бути…» — та раптом послизнулася на розхитаному камені, й останнє її слово загубилося, бо вона замахала руками й ногами, але згрупувалася і не впала.

— Обережно! — крикнув я, бо серце зайшлося. — Чекай, я теж іду!

Я побрьохав до неї.

— Це може бути що? — перепитав Єнох.

— Єдиний спосіб усе з'ясувати! — радісно вигукнула Емма й полізла в рот велетня.

— О Господи, — сказав Горацій. — Вона полізла…

— Стій! — знову крикнув я, та вона вже зникла з поля зору в горлянці велетня.

* * *

Зблизька велетень виявився навіть більшим, ніж із берега, і, зазираючи в надра його темної горлянки, я міг заприсягтися, що чую дихання старого Катберта. Я склав руки рупором і покликав Емму. Голос повернувся відлунням. Інші діти теж зайшли у воду, проте я не міг їх чекати — що, як з нею там біда сталася? — тож стиснув зуби, опустив ноги в темряву і стрибнув.

Падав я довго. Цілу секунду. Потім *плюсь* — шубовснув у воду, таку холодну, що аж охнув. Усі м'язи стислися. Я мусив нагадати собі пливти навстоячки, інакше піду на дно. То була затемнена вузька камера, наповнена водою. Вибратися з довгого гладенького горла велетня було неможливо: ні мотузки, ні драбини, ні виступів для ніг. Я кричав, кличучи Емму, та її ніде не було видно.

«О Боже, — подумав я. — Вона втопилася!»

Але потім щось залоскотало мені руки, навколо запухирилися бульбашки, і через мить на поверхню виринула Емма, судомно хапаючи ротом повітря.

У блідому світлі здавалося, що вона в порядку.

— Ти чого чекаєш? — спитала вона, поплескуючи по воді долонею, наче хотіла, щоб я пірнув з нею. — Ходімо!

— Ти здуріла? — поцікавився я. — Ми в пастці!

— Звісно, ні!

Згори долинув голос Бронвін.

— Агоооов, я чую, що ви внизу! Що ви там знайшли?

— Я думаю, це вхід у контур! — прокричала їй Емма. — Скажи всім, хай стрибають і не бояться — ми з Джейкобом зустрінемо вас на тому боці!

А тоді вона взяла мене за руку, і хоч я не зовсім розумів, що відбувається, але глибоко вдихнув і дозволив їй потягти мене під воду. Ми перевернулися головами вниз і попливли до діри в скелі, куди могла пройти людина. Звідти просочувалося денне світло. Емма заштовхнула мене всередину, сама пропливла за мною, ми подолали шахту приблизно десять футів завдовжки й випливли в озеро. Над головами в нас хвилювалася його поверхня, а над нею — блакитне переломлене небо. Ми потроху до неї наближалися, і вода різко потеплішала. А тоді ми вирвалися назовні, зойком вдихнули повітря, і я миттю відчув, що змінилася погода — тепер вона була жарка й вогка; і світло змінилося на золотаве передвечірнє. Та й глибина озера була іншою — тепер воно доходило велетню аж до підборіддя.

— Бачиш? — широко всміхнулася Емма. — Ми потрапили в інший час!

Отак ми опинилися в контурі — покинули помірний ранок тисяча дев'ятсот сорокового заради жаркого пообіддя якогось іншого, давнішого року, хоча важко було сказати, наскільки давнішого, тут, у лісі, далеко від розпізнаваних ознак цивілізації.

Одне за одним навколо нас виринали інші діти. Вони бачили, як усе змінилося, й робили свої висновки.

— Ви розумієте, що це означає? — вереснув Мілард. Він хлюпотів руками, описував кола у воді. Від захвату йому аж дух забило. — Це означає, що в «Казках» міститься таємне знання!

— То що, не такі вони вже й непотрібні? — спитала Оливка.

— Ох, чекаю — не дочекаюся, коли можна буде їх проаналізувати й зробити примітки, — сказав Мілард, потираючи руки.

— Міларде Налінгс, не смій писати в моїй книжці! — застерегла Бронвін.

— Але що це за контур? — запитав Г'ю. — Як думаєте, хто тут живе?

— Авжеж, Катбертові друзі-тварини, — відповіла Оливка.

Єнох підкотив очі, але промовчав і не сказав те, що думав: «Це лише казка!» Може, через те, що його свідомість потроху змінювалася.

— У кожному контурі є імбрина, — нагадала Емма, — навіть у загадкових контурах із книжок з казками. Тому ходімо знайдемо її.

— Добре, — погодився Мілард. — Де?

— Єдина місцина зі згаданих у казці, окрім цього озера, — гора. — Емма показала на скелю за деревами. — Хто готовий до походу в гори?

Ми були змучені й голодні всі до одного, але те, що ми знайшли контур, вдихнуло в нас нові сили. Ми залишили кам'яного велетня позаду і рушили через ліс до підніжжя скелі. Від спеки одяг швидко висихав. Поблизу скелі земля пішла вгору, а тоді вигулькнула вторована стежка, якою ми рушили крізь хащі ялинок і насипи каміння, поки стежина не стала такою стрімкою, що нам доводилося рачкувати, чіпляючись за похилу землю, щоб підтягуватися вперед.

— Сподіваюся, у кінці цієї стежини нас чекає щось дивовижне, — пробурчав Горацій, витираючи з лоба піт. — Бо джентльмени не потіють!

Стежина стала вузькою, мов стрічка. Праворуч від нас земля стрімко йшла вгору, а ліворуч — не менш стрімко обривалася вниз, в урвище, встелене килимом зелених ялинок.

— Притисніться до стіни! — попередила Емма. — Бо падати довго.

Лиш від погляду на те урвище мені запаморочилося в голові. Зненацька в мене стався напад невідомого досі страху висоти, від якого все стискалося у шлунку, і доводилося зосереджувати всю увагу на механічних рухах — просто ставити одну ногу перед другою.

Моєї руки торкнулася Емма.

— Ти як? — пошепки спитала вона. — Дуже блідий.

Я збрехав, що все в порядку, і примудрявся зберігати обличчя ще три повороти стежки, але на той час серце калатало, як скажене, і ноги так сильно тремтіли, що довелося сісти просто там, посеред вузької стежини, й перегородити дорогу решті дітей.

— Ого, — пробурмотів Г'ю. — Джейкоб здувся.

— Я не знаю, що зі мною, — промимрив я. Ніколи раніше я не боявся висоти, але тієї миті не міг навіть глянути за край прірви, щоб у шлунку все не перевернулося.

А потім виникла жахлива думка: а що, як я відчував не страх висоти, а страх порожняків?

Але цього не могло бути: ми зайшли в контур, куди порожнякам зайти було зась. Та все ж, що більше я прислухався до чуття, яке вирувало у мене в животі, то більше переконувався, що турбує мене зовсім не урвище, а щось за ним.

Я мусив побачити на власні очі.

Усі стурбовано щебетали мені на вухо, питали, що таке, що зі мною. Я заблокував їхні голоси, нахилився вперед, сперся на руки й підповз ближче до краю стежки. Що ближче я підповзав, то гірше було шлунку — його наче

дерли на клапті зсередини. За кілька дюймів я міцно притисся грудьми до землі й потягнувся вперед, щоб ухопитися пальцями за край, а потім підтягнувся, щоб зазирнути через нього.

На те, щоб помітити порожняка, у мене пішло кілька секунд. Спершу він здався лише маревом на тлі скелястої поверхні, мерехтінням повітря, схожим на хвилі тепла, що підіймаються від розжареної машини. Викривлення, ледь помітне.

Так їх бачили звичайні люди, та й дивні теж — усі, хто не мав таких здібностей, як я.

А тоді я відчув, як оживає моє вміння. Дуже швидко вихор у животі звузився до однієї-єдиної точки болю. Після чого (я й сам не здатен до пуття пояснити, як це сталося) вихор став скерованим, з цятки видовжився у лінію, з одного виміру перейшов одразу в два. Та лінія, мов стрілка компаса, вказувала діагонально на мерехтливу пляму за сто ярдів унизу, ліворуч від гори. Хвилі й відблиски збиралися в щільну чорну масу, людиноподібну істоту, зліплену з мацаків і тіней, що тулилася до скелі.

Потвора побачила, що я помітив її, і все її страхітливе тіло напружилося. Вона втислася у скелю, роззявила рота, повного гострих, як у пилки, зубів, і заверещала так, що мало не луснули барабанні перетинки.

Моїм друзям не потрібно було, щоб я описував побачене. Досить було і звуку.

— Порожняк! — закричав хтось.

— Тікаймо! — підхопив хтось інший, хоча це було очевидно.

Я поспіхом відповз від краю урвища, мене рвучко поставили на ноги, і ми побігли всі разом, але не вниз, а вгору, назустріч невідомості, а не до рівної землі й виходу з контуру, який лишився позаду. Та вертатися було за-

пізно — я відчував, як порожняк стрибає з валуна, щоб ухопитися за край урвища, однак на певній відстані від нас, нижче стежкою, щоб відрізати нам шлях назад у разі, якщо ми спробуємо спуститися. Потвора хотіла влаштувати нам пастку.

То було щось нове. Досі я ще не мав змоги відстежувати порожняків якось інакше, ніж за допомогою очей, та тепер відчував, що стрілочка компаса в животі вказує назад, і перед внутрішнім зором стояла картина, як потвора повзе до пласкої землі. Неначе, побачивши порожняка, я поглядом причепив до нього маячок.

Ми забігли за ріг (схоже, мій скороминущий страх висоти мов рукою зняло) і наткнулися на гладеньку кам'яну стіну щонайменше п'ятдесят футів заввишки. Тут стежка обривалася. Довкола нас земля йшла вниз під шаленими кутами. На стіні не було ні драбини, ні виступів, за які можна було б чіплятися руками. Ми несамовито шукали якийсь інший шлях (таємний прохід у скелі, двері, тунель), але його не було, як не було й способу йти вперед, крім вибратися нагору. А вибратися нагору можливості не було, хіба що на повітряній кулі чи якби казковий велетень простягнув руку допомоги.

Нас охопила паніка. Пані Сапсан пронизливо закричала, Клер розплакалася, а Горацій заголосив:

— Це кінець, ми всі помремо!

Решта роззиралися навколо у відчайдушних пошуках порятунку. Фіона водила руками по стіні, шукаючи тріщин, де могла затриматися земля, з якої вона б виростила ліану чи ще якусь лозу, щоб можна було вилізти нагору. Г'ю підбіг до краю стежки й зазирнув у прірву.

— Ех, був би парашут, стрибнули б!

— Я можу бути парашутом, — запропонувала Оливка. — Хапайтеся за мої ноги!

Але спуск був довжелезним, а внизу нас підстерігав темний і небезпечний ліс. Бронвін вирішила, що краще відправити Оливку вгору прямовисною скелею, ніж униз. Притискаючи однією рукою до себе мляву Клер, яка тремтіла від жару, Бронвін підвела Оливку за руку до стіни.

— Скидай черевики! — наказала вона. — Бери Клер і пані С та піднімайся нагору якнайшвидше!

Оливка злякано подивилася на неї.

— Не знаю, чи вистачить у мене сил, — зарюмсала вона.

— Кізочко, ти мусиш спробувати! Лише ти можеш їх захистити! — Вона стала навколішки, поставила Клер на ноги, і хвора дівчинка, хитаючись, перейшла на руки до Оливки. Та міцно її притисла до себе, скинула свинцеві черевики, а коли вони вже підіймалися, Бронвін пересадила пані Сапсан зі свого плеча Оливці на маківку. Із тим вантажем Оливка злітала дуже повільно, і тільки тоді вони втрьох справді злетіли в повітря, коли пані Сапсан забила здоровим крилом і потягла Оливку вгору за волосся, а мала вереснула й задриґала ногами.

Порожняк майже дістався рівної землі. Я знав це точно, наче міг бачити на власні очі. Ми гарячково шукали на землі щось, що могло б послужити зброєю, але знайшли тільки камінці.

— Я можу бути зброєю. — Емма сплеснула в долоні, розвела їх у боки, і між ними ожила ревуча куля вогню.

— І про моїх бджіл не забувайте! — Г'ю розтулив рота і випустив рій. — Якщо їх роздратувати, вони болюче жалять.

Єнох, котрий завжди примудрявся не в тему розсміятися, і цього разу зареготав.

— І який у тебе план? Запилити потвору до смерті?

Г'ю не звернув на нього уваги й натомість розвернувся до мене.

— Джейкобе, ти будеш нашими очима. Просто кажи, де тварюка, і ми його зажалимо.

Компасна стрілка болю повідомляла мені, що потвора вже на стежці, і те, як швидко наповнювала мене її отрута, свідчило, що наближається вона швидко.

— От-от з'явиться. — Я показав на вигин стежки, якою ми прийшли. — Будьте напоготові. — Якби не адреналін, що вирував у моєму тілі, біль повністю позбавив би мене сил.

Ми зайняли позиції, щоб боротися чи тікати: хтось присів з піднятими, як у боксі, кулаками, інші стали в пози спринтерів перед стартовим пострілом, хоча ніхто не знав, куди бігти.

— Який гнітючий і невтішний кінець наших пригод, — констатував Горацій. — Нас з'їсть порожняк на уельських болотах!

— Я думав, вони не можуть заходити в контури, — зауважив Мілард.

— Та кому яке діло, як він зайшов! — відрізала Емма. — Головне, що він тут, і голодний.

І тут десь угорі тихим голосом скрикнули:

— Обережно, унизу!

Я повернувся і побачив, як Оливчина голова зникає за верхівкою кам'яної стіни. А за мить через край нам перекинули щось схоже на довгу мотузку. Вона розмоталася, туго натяглася, а тоді на її кінці розгорнулася сітка і ляпнулася на землю.

— Швидше! — знову долинув Оливчин голос. — Тут є важіль. Усі хапайтеся за сітку, і я за нього потягну.

Ми побігли до сітки, але вона була крихітна, заледве розрахована на двох. До мотузки на рівні очей було прикріплено фотографію, яка зображала чоловіка в цій сітці. Підібгавши ноги, він висів трохи вище від рівня землі

перед прямовисною скелею — цією самою скелею. Ззаду на фотографії було написано друкованими літерами:

ЄДИНИЙ ШЛЯХ ДО ЗВІРИНЦЮ:
ЗАЛАЗЬТЕ ВСЕРЕДИНУ!
ОБМЕЖЕННЯ ЗА ВАГОЮ: ОДИН ПАСАЖИР
ДОТРИМУЙТЕСЬ ЦЬОГО ПРАВИЛА

Ця хитромудра штукенція виявилася чимось на кшталт примітивного ліфта, правда, призначеного для одного пасажира за раз, а не для восьми. Але в нас не було часу використовувати його за правилами, тому ми всі купою залізли в сітку, вистромили руки й ноги в дірки, вхопилися за мотузку вгорі й трималися, як могли.

— Піднімайте нас! — заволав я. Порожняк наближався, біль був нестерпний.

Кілька нескінченних секунд нічого не відбувалося. Порожняк вилетів з-за повороту. За ноги йому правили м'язисті язики, а людські кінцівки, атрофовані, теліпалися без ужитку. А тоді лунко заскреготів метал, мотузка туго напнулася, і ми рвучко поїхали вгору.

Порожняк майже подолав відстань, яка нас розділяла. Він мчав учвал з широко роззявленою пащекою, неначе хотів загребти нас, так, як кит харчується планктоном. Ми ще навіть до середини стіни не доїхали, коли він опинився під нами, подивився вгору і присів, наче пружина, що от-от розкрутиться.

— Він стрибатиме! — загорлав я. — Втягніть ноги в сітку!

Порожняк засадив свої язики в землю і стрибнув угору. Ми підіймалися швидко, і здавалося, що потвора не дострибне, та на найвищій точці стрибка один язик вистрілив угору й обвився довкола Емминої щиколотки.

Емма пронизливо закричала і вдарила монстра іншою ногою, але сітка, струсонувшись, зупинилася, бо намотувальний пристрій нагорі був надто слабким, щоб підняти нас усіх разом із порожняком.

— Заберіть його від мене! — волала Емма. — Заберіть-заберіть-заберіть!

Я теж спробував дати йому копняків, але язик порожняка був міцним, як сталева линва, а його поверхню вкривала тисяча живих присосок, тому кожен, хто намагався його віддерти, сам прилипав. А порожняк підтягувався вгору, його щелепа наближалася, і ми вже відчували віддих, що смердів могилою.

Емма крикнула, щоб хтось її тримав, і я однією рукою вхопив її ззаду за сукню. Бронвін відпустила сітку, три-

маючись лише ногами, і обхопила Емму за талію. А потім перестала триматися й сама Емма (лише ми з Бронвін утримували її від падіння) та вільними руками потяглася вниз і з виляском ухопилася за язик.

Порожняк заверещав. Засичали присоски вздовж поверхні язика й на очах стали зіщулюватися. Повалив чорний дим. Емма стиснула руки сильніше, заплющила очі й завила, але, як я зрозумів, не від болю. То був радше бойовий клич. Порожняк був змушений відпустити її ногу. Пошкоджений мацак розкрутився й зісковзнув. Настала сюрреалістична мить, коли не порожняк тримав Емму, а Емма тримала порожняка. Потвора звивалася й вищала під нами, їдкий дим від спаленої плоті забивав ніздрі, й нам довелося закричати, щоб вона його відпустила. Лише тоді Еммині повіки рвучко розплющилися, й вона неначе згадала, де перебуває, і розтиснула руки.

Порожняк, хапаючись за повітря, полетів униз. Коли цей тягар раптово зник, ми моментально злетіли в сітці вгору, через край стіни, і безладно попадали на землю. Там нас чекали Оливка, Клер і пані Сапсан, і коли ми виборсалися з сітки й спотикаючись відійшли від краю, Оливка зустріла нас оплесками, пані Сапсан — пронизливими скриками, а Клер, яка лежала на землі, підвела голову і кволо нам усміхнулася.

Ми відчували запаморочення — і вдруге за декілька днів були приголомшені тим, що живі.

— Ти, кізочко, вже вдруге рятуєш нам життя, — сказала Бронвін Оливці. — А ви, міс Еммо… я знала, що ви хоробра, та це перевершило всі мої сподівання.

Емма лише плечима знизала.

— Було так: або я його, або він мене, — відповіла вона.

— Повірити не можу, що ти його торкнулася, — скривився Горацій.

Емма витерла руки об сукню, піднесла їх до носа і скривилася.

— Сподіваюся, цей сморід швидко вивітриться, — сказала вона. — Та тварюка смерділа смітником!

— Як твоя нога? — спитав я. — Болить?

Вона стала навколішки й спустила шкарпетку, відкривши широкий червоний набряк, що оповивав щиколотку.

— Нічого страшного. — Емма обережно торкнулася щиколотки. Та коли підвелася й перенесла вагу на ту ногу, я побачив, що вона скривилася.

— Сильно ж ти допоміг! — прогарчав на мене Єнох. — «Тікайте!» — сказав онук мисливця на порожняків.

— Якби дідусь утік від порожняка, який його вбив, він міг би залишитися живим, — відповів я. — Тому це хороша порада.

І тут я почув глухий удар з-попід стіни, якою ми щойно вибралися. У животі знову завирувало Чуття. Я підійшов до краю і визирнув. Порожняк, живий-здоровий, біля підніжжя стіни пробивав язиками заглиблення в скелі.

— Погані новини, — повідомив я. — Він, коли падав, не вбився.

Миттю Емма опинилася коло мене.

— Що він робить?

Я дивився, як почвара вкручує язик у готовий отвір, підтягується й робить наступний. Він створював опори для ніг — точніше, для язика.

— Намагається вилізти по стіні, — поінформував я. — Господи, воно наче той клятий Термінатор.

— Що? — не зрозуміла Емма.

Я хотів був пояснити, але зрештою обмежився тим, що похитав головою. Однаково порівняння було дурним — порожняки страшніші й, напевно, смертельніші за будь-якого кіношного монстра.

— Ми повинні його зупинити! — заявила Оливка.

— А ще краще — від нього втекти! — уточнив Горацій.

— Тікати ми більше не будемо, — сказав Єнох. — Будь ласка, просто вбиймо цю кляту бридоту.

— Авжеж, — кивнула Емма. — Тільки як?

— У когось є казан киплячої олії? — поцікавився Єнох.

— А оце підійде? — почув я слова Бронвін і, повернувшись, побачив, що над головою вона тримає величезний валун.

— Можливо, — сказав я. — А як у тебе з прицілом? Зможеш кинути туди, куди я скажу?

— Постараюся. — Нетвердою ходою Бронвін підійшла до краю, обережно тримаючи в руках валун.

Ми стояли й дивилися через край.

— Трохи далі сюди. — Я дав їй знак ступити два кроки вліво. Та щойно хотів подати знак, щоб кидала камінь, як порожняк стрибнув з однієї опори на іншу, і тепер Бронвін стояла не там, де треба.

Порожняк робив собі опори швидше. Тепер він став рухомою мішенню. Погіршувало справу те, що валун, який тримала Бронвін, був єдиним у нашому полі зору. Якщо вона промаже, то другого шансу вже не буде.

Я змусив себе дивитися на порожняка, хоч потреба відвернутися була майже нестерпною. На кілька дивних секунд, поки перед очима все пливло, голоси моїх друзів віддалилися, я чув, як у вухах пульсує кров і серце калатає в порожнині грудей, мої думки помандрували в бік потвори, яка, вбивши мого діда, стояла над його пошматованим напівмертвим тілом, а тоді боягузливо втекла в ліс. Зір потьмарився, руки затряслися. Я спробував опанувати себе.

«Ти народжений для цього, — подумав я. — Тебе створили, щоб убивати таких потвор». Я повторював це собі під ніс, як мантру.

— Джейкобе, будь ласка, швидше, — попросила Бронвін.

Потвора зробила обманний маневр, ніби хотіла стрибнути вліво, а натомість стрибнула вправо. Я не хотів діяти навздогад і згаяти наш єдиний шанс убити переслідувача. Я хотів знати напевно. І якось, чомусь відчував, що я на це здатен.

Я став навколішки, так близько до краю урвища, що Емма взялася двома пальцями за петлю на моєму поясі, щоб підстрахувати від падіння. Зосередившись на порожняку, я повторював мантру: «Народжений убивати вас, народжений убивати». І хоча порожняк на мить застиг, видлубуючи заглибину в стіні, я відчув, як стрілка компаса в животі легенько коле праворуч.

То було наче передчуття.

Під вагою валуна Бронвін затремтіла.

— Ще трохи, і я його впущу! — застерегла вона.

Я вирішив довіритися інстинкту. Попри те, що місце, на яке вказувала стрілка мого компаса, було порожнє, я крикнув, щоб Бронвін кидала камінь туди. Вона нахилилася вперед і зі стогоном полегшення скинула свій тягар.

За мить після того, як вона жбурнула камінь, порожняк метнувся вправо — в те самісіньке місце, куди показував мій компас. Потвора звела очі вгору, побачила, що назустріч їй мчить валун, і хотіла була стрибнути знову — але їй забракло часу. Валун врізався в голову монстру й змів його тіло зі стіни. Зі страшним гуркотом порожняк і велетенський камінь приземлилися одночасно. З-під валуна вистрелили язики-мацаки, затремтіли й обм'якли. Довкола каменя великою густою калюжею розтеклася чорна кров.

— Пряме влучання! — заволав я.

На радощах дітлахи застрибали й заплескали в долоні.

— Він мертвий, мертвий! — кричала Оливка. — Страшелезний порожняк мертвий!

Бронвін згребла мене в обійми. Емма поцілувала в маківку. Горацій потиснув руку, а Г'ю поплескав по спині. Навіть Єнох — і той мене привітав.

— Молодець, — трохи неохоче визнав він. — Але не дери кирпу.

Я мав би стрибати від радощів, але чомусь не відчував нічого, лише оніміння, яке поширювалося водночас із тим, як відступав тремкий біль Чуття. Емма бачила, що я геть знесилений. Дуже обережно й непомітно для навколишніх вона взяла мене за руку й підтримала, коли ми відходили від краю.

— То був не щасливий збіг, — сказала вона. — Я не помилилася в тобі, Джейкобе Портман.

* * *

Стежка, що зайшла в глухий кут біля підніжжя стіни, починалася знову тут, угорі, вела вздовж хребта гори й зникала на вершині.

— На табличці, причепленій до мотузки, було написано: «Шлях до звіринцю», — сказав Горацій. — Як думаєте, так воно і є?

— Це *ти* бачиш сни про майбутнє, — нагадав йому Єнох. — От ти нам і скажи.

— А що таке звіринець? — поцікавилася Оливка.

— Це таке місце, де звірі зібрані, — пояснила Емма. — Щось ніби зоопарк.

Оливка радісно скрикнула й плеснула в долоні.

— Це друзі Катберта! Із казки! Ой, я так хочу з ними познайомитися. Як гадаєте, імбрина теж там живе?

— На цьому етапі, — обережно зауважив Мілард, — краще не робити жодних припущень.

Ми пішли стежкою. Мене досі хитало від зустрічі з порожняком. Скидалося на те, що мої здібності розвиваються, як і передбачав Мілард. Що більше я їх застосовував, то більше вони росли — точнісінько як м'язи. Помітивши порожняка, я вже міг за ним стежити, і якщо правильно зосередитися, то міг передбачати його наступний крок, більше відчуваючи, ніж знаючи, ідучи за тваринним інстинктом. Я відчував певну втіху від того, що дізнався дещо про свою особливість без жодних можливостей навчатись, крім здобувати знання з досвіду. Але навчався я не в безпечному контрольованому середовищі. Тут не було загорож, які б утримали мій м'яч від падіння в канаву. Кожна моя помилка призвела б до миттєвих і смертельних наслідків — як для мене, так і для моїх супутників. Мене непокоїло, що решта можуть повірити в мої надздібності — а ще гірше, у них міг повірити я сам. І я знав, що тієї ж миті, як я стану самовпевненим, — тієї самої миті, як я перестану мочитися в штани від страху перед порожняками, — станеться щось жахливе.

Може, і на краще було, що співвідношення жаху й самовпевненості в мене було рекордно нерівним. Десять до одного, я б сказав. Поки ми йшли, я поклав руки в кишені, бо боявся, що інші побачать, як вони тремтять.

— Дивіться! — раптом зупинилася посеред стежки Бронвін. — Хата у хмарах!

Ми вже були на середині шляху до вершини кряжа. Високо вгорі, віддалік, виднілася споруда, яка, здавалося, балансувала на краю пасма хмар. Коли ми вибралися на пагорб, то хмари розступилися й перед нами постав весь будинок. То була дуже маленька хатинка, і стояла вона не на хмарі, а на величезній вежі, збудованій всуціль із залізничних шпал, поставлених одна на одну. Уся ця конструкція височіла посеред поросłого травою плато. Таких

чудернацьких рукотворних споруд мені ще бачити не доводилося. Довкола неї на плато були розкидані хижки, а на дальньому краю видно було клаптик лісу, але на нього ми уваги не звернули — усі погляди було прикуто до вежі.

— Що це таке? — пошепки спитав я.

— Сторожова вежа? — висловила здогад Емма.

— Місце, з якого запускають літаки? — припустив Г'ю.

Але літаків ніде не було, як і жодного натяку на злітну смугу.

— Може, то місце, з якого запускають цепеліни, — озвався Мілард.

Я згадав старий фільм про те, як безталанний «Гінденбург» сідав на верхівку нібито радіовежі (не надто вона й відрізнялася від тієї, яку ми бачили перед собою), і поза шкірою пробіг мороз. А що, як це була база для дирижаблів, які полювали на нас на узбережжі, і ми, самі того не відаючи, забрели в кубло витворів?

— А може, це хатка, у якій живе імбрина, — сказала Оливка. — Чому всі постійно, одразу й негайно роблять найжахливіші припущення?

— По-моєму, Оливка діло каже, — підтримав її Г'ю. — Тут нема чого боятися.

І одразу ж йому відповіли — голосним нелюдським гарчанням, яке, здавалося, вирвалося з тіні, що панувала біля підніжжя вежі.

— Що це було? — спитала Емма. — Знову порожняк?

— Сумніваюся. — Чуття в мені рівномірно згасало.

— Не знаю і знати не хочу, — заявив Горацій, відступаючи.

Але вибору в нас не було — істота хотіла з нами познайомитися. І знову пролунало гарчання. Від нього всі волосини в мене на руках стали сторч, а за мить між двома нижніми шпалами показалася волохата морда. Вона загарчала на нас, мов скажений пес, з гострих ікол (яких був повен рот), потекла цівочками слина.

— Та що ж це таке, в ім'я предків? — пробурмотіла Емма.

— Чудова була ідея — прийти в цей контур, — сказав Єнох — Просто курорт якийсь, чесне слово.

Невідомо-що вибралося з-під шпал на сонце, присіло навпочіпки й злобно подивилося на нас із хижою посмішкою, наче прикидало, який на смак наш мозок. Я не зміг би сказати, людина то була чи тварина. Вдягнене в лахміття, воно мало тіло людини, але ходило, як мавпа. Згорблений торс нагадував нашого далекого предка, чия еволюція зупинилася мільйони років тому. Очі й зуби в нього були тьмяно-жовті, шкіра — бліда й вкрита темними плямами, а довге волосся перетворилося на видовжене сплутане гніздо.

— Хто-небудь, зробіть так, щоб воно здохло! — вигукнув Горацій. — Або принаймні щоб на мене не дивилося!

Бронвін поставила Клер на землю і стала в позу для бою, а Емма простягнула руки, щоб викликати вогонь…

але вона була надто спантеличена, тому з долонь не зійшло нічого, крім хмарки диму. Людиноподібне створіння напружилося, загарчало, а тоді пружно зірвалося з місця, мов олімпійський бігун, — але помчало не до нас, а оббігло довкола, пірнуло за купу каміння і звідтам знову вигулькнуло з посмішкою, оголивши ікла. Воно гралося з нами, як кіт грається зі своєю жертвою перед тим, як прикінчити.

Здавалося, от-от — і воно зірветься й побіжить, цього разу на нас. Та раптом десь позаду чийсь голос скомандував: «Сидіти! Чемним будь!» І створіння послухалося: розслабилося, сидячи навпочіпки з висолопленим язиком. На морді застигла посоловіла усмішка.

Розвернувшись, ми побачили, що до нас спокійною ходою прямує собака. Я шукав очима того, хто говорив, але нікого не побачив. Аж раптом собака сам розтулив рота і сказав:

— Не звертайте уваги на Буркуна, він катастрофічно невихований! То він хотів вам подякувати. Той порожняк дуже нам дошкуляв.

Здавалося, пес говорить до мене, але я був такий здивований, що навіть відповісти не міг. Бо собака не просто говорив майже людським голосом (з вишуканим британським акцентом до того ж), а ще й тримав у товстогубому роті люльку, а на носі мав пару круглих зеленкуватих окулярів.

— Ох, сподіваюся, ви не надто образилися, — вів далі пес, неправильно витлумачивши мою мовчанку. — Буркун доброзичливий, але ви повинні йому пробачити. Він у буквальному розумінні виріс у хліві. Мене ж виховували у великому маєтку, я був сьомим нащадком сьомого нащадка у славетному роду мисливських собак. — І він вклонився з усією елегантністю, на яку тільки може бути здатен собака, тицьнувши носом у землю. — Едисон МакГенрі, ваш покірний слуга.

— Химерне ім'я для собаки, — прокоментував Єнох. Те, що тварина розмовляє, здавалося, нітрохи його не вразило.

Едисон уважно подивився на нього поверх окулярів.

— А на яке ймення, дозвольте спитати, відгукуєтеся ви?

— Єнох О'Конор, — гордо назвався Єнох, трохи випнувши груди.

— Химерне ім'я для замурзаного хлопчика з пухкими щоками. — Едисон став на задні лапи, і виявилося, що вони з Єнохом майже однакові на зріст. — Так, я собака, проте особливий. То чому я маю називатися, як звичайний пес? Мій колишній хазяїн називав мене Боксі, і я терпіти не міг це прізвисько — то було страшне приниження моєї гідності! — тому я вкусив його за щоку і взяв собі його ім'я. Гадаю, Едисон більше пасує тварині з моїм інтелектуальним потенціалом. Це сталося до того, як мене знайшла і забрала сюди пані Королик.

На згадку про ім'я імбрини всі просяяли й між нами пробіг жаркий імпульс надії.

— Вас забрала пані Королик? — перепитала Оливка. — А як же велетень Катберт?

— Хто? — не зрозумів Едисон, та одразу ж похитав головою. — А, точно, казка. Боюся, що це просто байка, не більше, яку колись давно породила та цікавої форми скеля внизу і дивний звіринець пані Королик.

— Я ж казав, — промурмотів Єнох.

— А де сама пані Королик? — поцікавилася Емма. — Нам треба з нею поговорити!

Едисон подивився на хатинку на верхівці вежі.

— Це її резиденція, проте її немає вдома. Вона знялася й полетіла кілька днів тому, щоб допомогти своїм сестрам-імбринам у Лондоні. Там, бачте, війна… Думаю, ви всі про це чули, так? Саме тому ви подорожуєте такі занехаяні, як біженці?

— На наш контур напали, — пояснила Емма. — А потім усі наші речі потонули в морі.

— І самі ми мало не втопилися, — додав Мілард.

Зачувши його голос, собака аж підскочив.

— Невидимка! Яка рідкісна дивовижа. Ще й американець із вами, — додав він, киваючи на мене. — Які ви

дивні, навіть як на дивних. — Він знову став на чотири лапи й повернувся лицем до вежі. — Ходімо, познайомлю вас із рештою. Вони будуть у захваті від знайомства. Та й після довгої подорожі ви, біднятка, мабуть, вмираєте з голоду. Живильний провіант скоро буде подано!

— Нам ще ліки потрібні. — Бронвін присіла, щоб узяти на руки Клер. — Ця крихітка дуже хвора.

— Зробимо для неї все, що зможемо, — сказав пес. — Ми повинні зробити це й набагато більше, бо ми в боргу перед вами за те, що допомогли владнати нашу проблемку з порожняком. Як я вже казав, вельми надокучливим.

— А що він сказав після слова «живильний»? — спитала Оливка.

— Харч, їстівне, їжа! — відповів пес. — Вас нагодують по-королівському!

— Але я не люблю собачого корму, — сказала Оливка.

Едисон розсміявся, і тембр його сміху був навдивовижу людським.

— Я теж не люблю, міс.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

Едисон покрокував на чотирьох лапах, задерши догори кирпатого носа, а людиноподібна істота Буркун скакала довкола нас, мов навіжений собака. З-поза трави, що росла жмутами, і розкиданих тут і там халупок на нас дивилися морди — переважно волохаті, найрізноманітніших форм і розмірів. Коли ми підійшли до середини плато, Едисон став на задні лапи й сказав:

— Друзі, не бійтеся! Підійдіть і познайомтеся з дітьми, які позбавили нас непроханого гостя!

Одна за одною на галявку повиходили химерні тварини. Едисон називав їх по черзі. Першому створінню, наче горішню половину мініатюрного жирафа пришили до нижньої половини віслюка, тому воно незграбно пересувалося на двох задніх ногах — єдиних своїх кінцівках.

— Це Дідра, — представив Едисон. — Емурафа. Це як віслюк і жирафа разом, тільки ніг менше і вдача капосна. Вона зовсім не вміє програвати в карти, — пошепки додав він. — Ніколи не грайте з емурафою в карти. Дідро, привітайся.

— Бувайте! — сказала Дідра, і її великі кінські губи розійшлися, оголюючи великі випнуті зуби. — Який кошмарний день! Мені дуже неприємно з вами познайомитися! — І вона зайшлася по-віслючому верескливим сміхом. — Це я дражнюся.

— Дідра вважає себе дотепницею, — пояснив Едисон.

— Якщо ти віслюк і жирафа, то чому тебе не називають віслорафою? — спитала Оливка.

Дідра насупилася.

— Що це за жахлива назва? Емурафа легко скочується з язика, тобі так не здається? — Для наочності вона висолопила язика, товстого, рожевого, три фути завдовжки, та його кінчиком поправила тіару в Оливки на голові. Оливка вереснула й, підсміюючись, забігла за спину Бронвін.

— А тут усі тварини розмовляють? — спитав я.

— Лише ми з Дідрою, — відповів Едисон. — І це добре, бо кури й так не замовкають, хоч і слова не можуть сказати! — І, наче за сигналом, з обпаленого почорнілого курника нам назустріч із квохтанням вискочила зграйка курей.

— А! — сказав Едисон. — Ось і дівчатка.

— А що сталося з їхнім курником? — спитала Емма.

— Щоразу, коли ми його ремонтуємо, вони влаштовують там пожежу, — пожалівся він. — Така морока. — Едисон повернувся і кивнув в інший бік. — Може, вам краще трохи відійти? Коли вони хвилюються…

БАХ! — наче чверть шашки динаміту вибухнула, і ми всі підскочили. Останні кілька непошкоджених дощок курника розкололися і полетіли в повітря.

— …у них вибухають яйця, — закінчив він.

Коли розвіявся дим, ми побачили, що кури йдуть нам назустріч, цілі, неушкоджені й начебто зовсім не здивовані вибухом. Довкола них повільно осідала товстими сніжинками хмарка пір'я.

У Єноха відвисла щелепа.

— Хочете сказати, ці кури кладуть вибухові яйця?! — вигукнув він.

— Лише коли хвилюються, — пояснив Едисон. — А так здебільшого їхні яйця цілком безпечні — і смачнючі! Але

через ті, що вибухають, їх назвали не дуже приємно — армагеддонські кури.

— Не підходьте до нас! — закричала Емма курям. — Ви нас усіх підірвете!

Едисон розсміявся.

— Запевняю вас, вони хороші й цілком безпечні. А яєць не відкладають ніде, крім курника. — Кури радісно сокорили у нас під ногами. — Бачите? — сказав пес. — Ви їм сподобались!

— Це психушка! — заявив Горацій.

Дідра засміялася.

— Ні, голубчику. Це звіринець.

Далі Едисон відрекомендував нас кільком представникам тваринного світу, чиї особливості не так впадали у вічі, зокрема сові, яка мовчки пильно спостерігала за нами з гілляки, та групі мишей, які, здавалося, то зникали, то виринали знову, неначе половину свого часу проводили в якомусь іншому вимірі. А ще був цап із дуже довгими рогами й бездонними чорними очима, сирота зі стада дивних цапів, які колись жили в лісі внизу.

Коли всі тварини зібралися, Едисон заволав:

— Тричі «ура» тим, хто вбив порожняка!

Дідра закричала по-ослячому, цап ударив копитом об землю, сова пугукнула, кури засокотали, а Буркун буркнув на знак схвалення. І поки все це відбувалося, Бронвін та Емма обмінялися поглядами. Бронвін зиркнула вниз на пальто, під яким ховалася пані Сапсан, і підвела погляд на Емму, запитуючи: «Тепер?» Та Емма у відповідь похитала головою: «Ще ні».

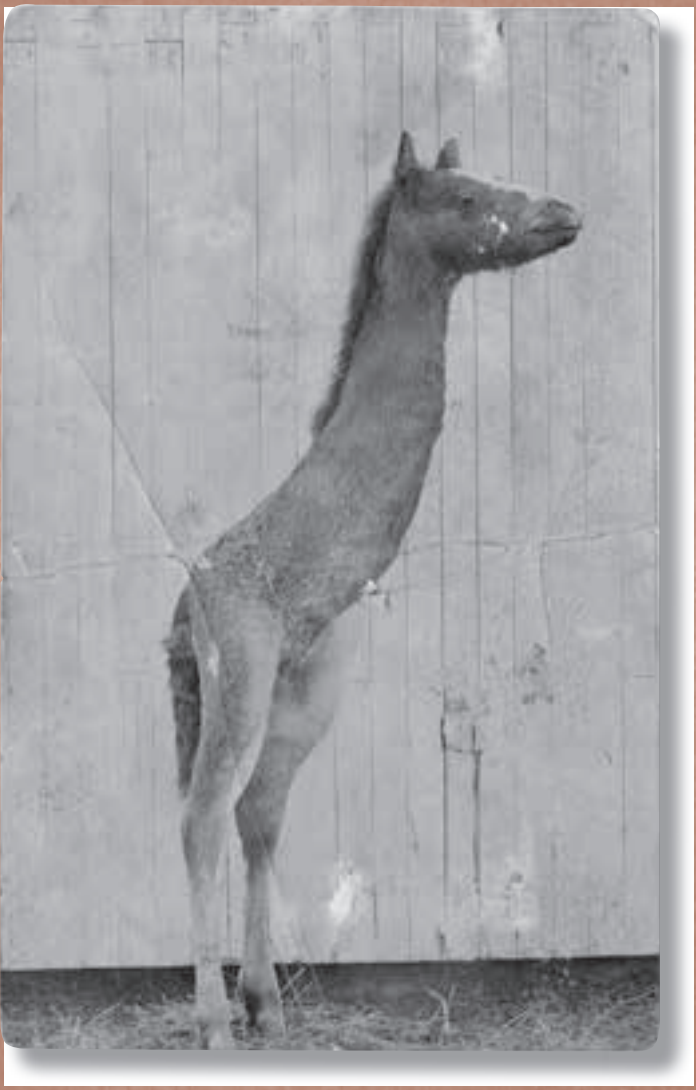

Бронвін поклала Клер на траву під розложистим деревом. Дівчинка пітніла й тремтіла, то непритомніла, то знову приходила до тями.

— Є один еліксир від лихоманки. Я бачив, як його готувала пані Королик, — сказав Едисон. — Бридкий на смак, проте дієвий.

— Мама колись варила мені курячий суп, — підкинув я ідею.

Кури схвильовано заквоктали, а Едисон зиркнув на мене сердито.

— Він пожартував! — заспокоїв пес. — Просто пожартував, такий безглуздий жарт, ха-ха! Курячого супу не існує в природі!

Едисон і емурафа пішли готувати еліксир — з допомогою Буркуна на його відставлених убік великих пальцях. Зовсім скоро вони повернулися з мискою якогось варива, що нагадувало брудну воду після миття посуду. Щойно Клер випила все до останньої краплинки й знову заснула, тварини влаштували для нас скромну учту: кошики свіжого хліба, печених яблук і зварених круто яєць (не вибухових). Усе це подали нам до рук, бо тарілок, виделок і ножів у них не було. Я й не усвідомлював, як зголоднів, поки менш ніж за п'ять хвилин не поглинув три яйця й хлібину.

Наївшись, я відригнув, витер рота, підвів погляд і побачив, що всі тварини зацікавлено нас роздивляються. Їхні очі були такі жваві, у них світився такий розум, що я трохи заціпенів і мусив побороти всеохопне відчуття, що я сплю і все це мені сниться.

Біля мене їв Мілард. Я розвернувся до нього і спитав:

— А ти раніше чув про те, що існують дивні тварини?

— Лише з дитячих казок, — з повним хліба ротом відповів він. — Як дивно, що нас привела до них саме така казка.

Лише Оливку, здавалося, побачене нітрохи не збентежило. Може, тому, що вона була ще дуже маленька (принаймні частково) і відстань між казками та реальним життям не видавалася їй такою неосяжною.

— А де інші тварини? — спитала вона в Едисона. — У казці про Катберта були ходуленогі ведмегрими й двоголові рисі.

Щойно прозвучали ці слова, як урочистий настрій тварин мов рукою зняло. Буркун сховав обличчя у великих лапах, а Дідра зітхнула з тихим іржанням.

— Не питай, не питай, — і вона опустила довгасту голову. Але було запізно.

— Ці діти допомогли нам, — промовив Едисон. — Вони заслуговують на те, щоб почути нашу сумну історію, якщо в них є таке бажання.

— Якщо ви не проти нам розповісти, — кивнула Емма.

— Я люблю сумні історії, — сказав Єнох. — Особливо ті, у яких принцес пожирають дракони і в кінці всі вмирають.

Едисон прокашлявся.

— У нашому випадку радше навпаки — принцеса з'їла дракона, — сказав він. — Останні роки були важкими для таких, як ми, а перед тим було кілька важких століть. — Пес крокував туди й назад, і голос у нього набув урочистості, як у проповідника. — Колись давно в цьому світі було повно дивних звірів. У дні Алдінна на Землі було більше дивних тварин, ніж дивних людей. Такого розмаїття форм і розмірів ви й близько собі уявити не зможете: кити, що вміли літати, як птахи, хробаки завбільшки з будинок, собаки, вдвічі розумніші за мене, хоч у це й важко повірити. У деяких були свої царства, очолювані звірями-правителями. — В очах у пса промайнула ледь помітна іскра, неначе він був такий старий, що пам'ятав світ таким.

Він глибоко зітхнув, іскра згасла, і він повів далі. — Але нині наша чисельність не становить навіть дрібної частки від того, що було раніше. Ми майже вимерли. Хтось із вас знає, що сталося з дивними тваринами, які колись населяли світ?

Ми мовчки жували, присоромлені через те, що не знали.

— Що ж, — сказав він. — Ходімо, я покажу. — Він вибіг на сонце і озирнувся, чекаючи, щоб ми пішли за ним.

— Будь ласка, Еді, — попросила емурафа. — Не тепер. Наші гості обідають!

— Вони спитали, от я й розповідаю, — сказав Едисон. — Їхній хліб за кілька хвилин нікуди не втече.

Ми неохоче відклали їжу й пішли за собакою. Фіона залишилася глядіти Клер (дівчинка ще спала), а ми в супроводі Буркуна й емурафи, яка стрибала позаду, перетнули плато й підійшли до лісочка на дальньому краю. Звивиста стежка петляла між деревами, під ногами шурхотів гравій. Ми вийшли на галявину. Перед самою галявиною Едисон сказав:

— Дозвольте представити вам найкращих з-поміж дивних тварин усіх часів!

Дерева розступилися, і перед нашими очами постало маленьке кладовище з охайними рядами білих надгробних каменів.

— О ні, — почув я слова Бронвін.

— Напевно, тут лежить більше дивних тварин, ніж тепер живе по всій Європі. — Едисон попрямував до однієї могили, обережно обходячи інші, і поклав передні лапи на надгробок. — Її звали Помпі. Вона була прекрасною собакою, вміла загоювати рани, кілька разів лизнувши їх язиком. Справжнє диво! А проте погляньте, як з нею поводилися. — Едисон цокнув язиком, і Буркун вибіг уперед з книжечкою в руках, яку тицьнув мені. То був фотоальбом, розгорнутий на фотографії собаки в упряжці, яка, ніби мул чи кінь, везла маленьку двоколку. — Вона була рабинею в мандрівному цирку, — пояснив Едисон, — змушена тягати товстих розбещених дітлахів, наче якась тяглова звірина. Іноді її навіть били батогами! — Його очі горіли від гніву. — Коли її врятувала пані Королик, бідолашна Помпі була страшенно замучена, напівмертва. Вона протрималася кілька тижнів після того, як прибула до нас, а потім переселилася в цю землю навіки.

Я передав книжечку по колу. Усі, хто бачив фотографію, зітхали, чи хитали головами, чи щось гірко бурмотіли собі під носа.

Едисон перейшов до іншої могили.

— Ще величнішою була Ка'аб Магда, — сказав він. — Дикозвір з вісімнадцятьма бивнями, вона блукала контурами в Зовнішній Монголії. І була колосально лячна! Земля двигтіла під копитами, коли вона бігла. Кажуть, вона навіть переходила Альпи з військом Ганнібала у двісті вісімнадцятому році до нашої ери. А кілька років тому її застрелив якийсь мисливець.

Буркун показав нам знімок літньої огрядної жінки, яка мала такий вигляд, ніби щойно повернулася з африканського сафарі. Вона сиділа в химерному кріслі, зробленому з бивнів.

— Не розумію, — сказала Емма, роздивляючись фото. — А де Ка'аб Магда?

— На ній сидять, — відповів Едисон. — Мисливець зробив з її бивнів крісло.

Емма мало не впустила альбом.

— Це огидно!

— Якщо це вона, — Єнох постукав по фотографії, — то хто похований тут?

— Крісло, — сказав Едисон. — Яке печальне марнування дивного життя.

— Це кладовище повне історій, схожих на Магдину, — сказав Едисон. — Пані Королик хотіла, щоб цей звіринець був ковчегом, але врешті-решт він став усипальницею.

— Як і всі наші контури, — додав Єнох. — Як і саме царство дивних. Невдалий експеримент.

— «Цей звіринець конає», — часто повторювала пані Королик. — Голос Едисона став тоншим, бо він копіював її. — «А я безсилий спостерігач на довгому похороні!»

Від згадки про неї очі Едисона зволожилися, але досить швидко сльози висохли.

— Вона дуже любила вистави.

— Будь ласка, не говори про нашу імбрину в минулому часі, — попросила Дідра.

— Любить, — виправився він. — Пробачте. Любить вистави.

— На вас полювали. — Еммин голос тремтів від хвилювання. — Саджали в клітки й відправляли в зоопарки.

— Так, як робили мисливці в казці про Катберта, — нагадала Оливка.

— Так, — кивнув Едисон. — Деякі істини легше донести у формі міфу.

— Але Катберта не існувало, — сказала Оливка, потроху починаючи розуміти. — Велетня не було. Лише птаха.

— Дуже *особлива* птаха, — уточнила Дідра.

— Ви переживаєте за неї, — зауважив я.

— Авжеж, переживаємо, — кивнув Едисон. — Наскільки мені відомо, пані Королик — єдина імбрина, яку ще не викрали. Вона дізналася, що її викрадених сестер вивезли в Лондон, і полетіла на допомогу, не вагаючись і не думаючи про власну безпеку.

— І про нашу теж, — пробубоніла Дідра.

— Лондон? — перепитала Емма. — Ви точно знаєте, що викрадених імбрин забирають туди?

— Абсолютно точно, — відповів пес. — У пані Королик є в тому місті шпигуни, зграя дивних голубів, які за всім стежать і доповідають їй. Нещодавно декілька голубів прилетіло до нас, жахливо стривожені. З собою вони принесли звістку про те, що імбрин утримували — і досі утримують — у каральних контурах.

Декілька дітей охнули, але я гадки не мав, про що говорить пес. Тому спитав:

— Що таке каральний контур?

— Їх створено для того, щоб утримувати впійманих витворів, запеклих злочинців та небезпечних божевільних, — пояснив Мілард. — Вони зовсім не схожі на ті контури, які ми бачили. Дуже, дуже страшні місця.

— А тепер їх охороняють витвори зі своїми порожняками, тут сумнівів бути не може, — сказав Едисон.

— Господи! — вигукнув Горацій. — Тоді це гірше, ніж ми боялися!

— Смієшся? — спитав Єнох. — Це саме те, чого я боявся!

— Не знаю, яка мерзотна мета стоїть перед витворами, — втрутився Едисон, — але очевидно, що для її досягнення їм потрібні всі імбрини. А лишилася тільки пані Королик… відважна, відчайдушно смілива пані Королик… і хтозна, скільки вона ще пробуде на волі! — І він заскімлив так, як це іноді роблять собаки під час грози: прищуливши вуха й похиливши голову.

* * *

Ми повернулися до розложистого дерева й доїли свій обід, а коли вже напхалися так, що не могли більше й шматочка проковтнути, Бронвін повернулася до Едисона й сказала:

— А знаєте, пане пес, усе не так зловісно, як ви описуєте. — Вона звернула погляд до Емми, звела брови, і цього разу Емма кивнула.

— Ви думаєте? — спитав Едисон.

— Так. Насправді я навіть маю чим вас потішити.

— Я дуже в цьому сумніваюся, — пробурмотів пес, але голову з лап усе-таки підняв, щоб побачити.

Бронвін розкрила пальто й сказала:

— Познайомтеся з передостанньою невикраденою імбриною — пані Сапсан. — Птаха вистромила голову на сонце й закліпала.

Настала черга тварин дивуватися. Дідра зойкнула, Буркун вереснув і заплескав у долоні, а кури залопотіли своїми ні до чого не придатними крильми.

— Але ж ми чули, що на ваш контур напали! — вигукнув Едисон. — Вашу імбрину викрали.

— Викрали, — гордо повторила Емма, — але ми викрали її назад.

— У такому разі, — Едисон вклонився пані Сапсан, — це надзвичайно велика втіха, мадам. Я ваш покірний слуга. Якщо вам потрібне місце, щоб перевтілитися, я радо проведу вас у покої пані Королик.

— Вона не може перевтілитися, — сказала Бронвін.

— Як це? — спитав Едисон. — Соромиться?

— Ні, — похитала головою Бронвін. — Вона застрягла в тілі птахи.

Люлька випала Едисону з рота.

— О ні, — промовив він тихо. — Ви в цьому впевнені?

— Вона вже два дні така, — відповіла Емма. — Я думаю, якби вона могла перевтілитися, то вже давно б це зробила.

Едисон зняв окуляри й подивився на птаху широко розплющеними від тривоги очима.

— Можу я її оглянути? — спитав він.

— Еді в нас — доктор Дуліттл, — пояснила емурафа. — Він усіх лікує, коли ми хворіємо.

Бронвін розгорнула пані Сапсан і поставила її на землю.

— Тільки обережніше з її поламаним крилом, — попередила вона.

— Авжеж, — кивнув Едисон. Огляд він почав з того, що повільно обійшов птаху довкола й роздивився її з усіх ракурсів. Потім великим мокрим носом понюхав її голову та крила. — Розкажіть, що з нею сталося, — врешті-решт попросив він. — І коли, і як. Розкажіть усе.

Емма взялася переповідати всю історію: як пані Сапсан викрав Ґолан, як вона мало не потонула у своїй клітці в океані, як ми її врятували від субмарини, якою керували витвори. Звірі захоплено слухали. Коли розповідь було закінчено, собака кілька хвилин збирався з думками, а потім видав діагноз:

— Її отруїли. Я в цьому не сумніваюся. Дали їй якийсь препарат, який штучно утримує її в тілі птаха.

— Серйозно? — спитала Емма. — А звідки ви знаєте?

— Викрадати й перевозити імбрин — небезпечна справа, коли вони в людській формі й можуть робити свої фокуси з зупиненням часу. А от у пташиній подобі їхні можливості дуже обмежені. Такою вашу директорку легко сховати, вона непримітна… становить значно меншу загрозу. — Він глянув на пані Сапсан. — Витвір, який вас викрав, бризкав на вас чимось? — запитав він у неї. — Рідиною чи газом?

Голова пані Сапсан сіпнулася й опустилася. Це було схоже на кивок.

Бронвін аж охнула.

— О пані, мені страшенно жаль. Ми й гадки не мали.

Я відчув укол провини. То я привів витворів на острів. Через мене все це сталося з пані Сапсан. Через мене дивні діти втратили домівку (принаймні частково). Сором від цього каменем розпирав мені горло.

— Але ж вона одужає? — спитав я. — Повернеться?

— Крило загоїться, — відповів Едисон. — Але без допомоги на людину вона вже не перетвориться.

— А яка допомога їй потрібна? — спитала Емма. — Ви зможете зарадити?

— Допомогти їй може лише інша імбрина. І часу на це лишається катастрофічно мало.

Я напружився. То було щось нове.

— Що ви маєте на увазі? — спитала Емма.

— Не люблю повідомляти погані новини, — сказав Едисон, — але два дні в такому стані для імбрини — це багато. Що більше часу вона проводить у пташиній подобі, то більше людського єства втрачає. Пам'ять, слова — усе, що було визначальним для її сутності. Зрештою вона взагалі перестане бути імбриною. Буде лише птахою до кінця життя.

Перед моїм внутрішнім зором виникла картина: пані Сапсан лежить на столі в реанімації, довкола неї метушаться лікарі, її дихання зупинилося — і кожна секунда, яку відміряє час, завдає її мозку непоправної шкоди.

— Скільки? — спитав Мілард. — Скільки часу в неї ще є?

Едисон примружився, похитав головою.

— Два дні, якщо вона сильна.

Шепіт і зойки. Ми всі пополотніли.

— Це точно? — спитала Емма. — Ви цілковито, абсолютно в цьому впевнені?

— Я вже бачив таке раніше. — Едисон побрів до маленької сови, яка сиділа на гілляці поблизу. — Наша Олівія була молодою імбриною, але під час навчання з нею стався жахливий нещасливий випадок. Її привезли до нас через п'ять днів. Ми з пані Королик зробили все, що від нас залежало, аби її повернути, але допомогти їй не вдалося. Це було десять років тому. Відтоді вона така.

Сова мовчки на нас дивилася. У ній не було іншого життя, окрім тваринного. Про це говорили її тьмяні очі.

Емма підвелася. Здавалося, вона хоче щось сказати (я надіявся, щоб згуртувати нас, підштовхнути до дій якоюсь полум'яною промовою). Але вона не змогла видушити ні слова. Проковтнувши ридання, Емла побрела геть.

Я гукнув її, та вона не спинилася. Решта просто проводжали її поглядами, приголомшені страшною новиною, а ще більш приголомшені очевидною Емминою слабкістю й нерішучістю. Вона так довго зберігала відвагу перед лицем усіх цих подій, що ми стали сприймати це як належне. Але вона не була куленепробивною. Вона була людиною, нехай і дивною.

— Пане Джейкобе, краще поверніть її, — сказала мені Бронвін. — Нам не слід тут залишатися надовго.

* * *

Емму я наздогнав біля краю плато. Вона стояла й дивилася на краєвид унизу: положисті зелені пагорби спускалися до далекої рівнини. Вона чула, що я підходжу, але не обернулася.

Я дочовгав до неї та замислився над тим, що б його такого втішного сказати.

— Я знаю, що ти злякалася, і… і три дні — це не так уже й багато, але…

— Два дні, — виправила вона. — Може, два дні. — Губа в неї затремтіла. — І це навіть не найгірше.

— А що може бути гірше? — жахнувся я.

Емма вперто боролася зі слізьми, що підступали, але тієї миті сили раптово полишили її і вона здалася: осіла на землю й зайшлася плачем. Я став навколішки й обійняв її за плечі. Так ми й сиділи.

— Мені дуже шкода, — тричі повторила вона. Її хрипкий голос був як розкошлана мотузка. — Не треба було

тобі залишатися. Я не повинна була тобі дозволяти. Але я була егоїсткою… такою страшною егоїсткою!

— Не кажи так. Я тут. Я тут і нікуди не піду.

Після цих слів вона заридала ще сильніше. Я притисся губами до її лоба і цілував, аж поки буря сліз не вщухла й ридання перейшли у схлипування.

— Будь ласка, не мовчи, — попрохав я. — Скажи, що таке?

За хвилину вона сіла рівно, витерла очі й спробувала себе опанувати.

— Я мала надію, що мені ніколи не доведеться це казати. Що це не матиме значення. Пам'ятаєш, я казала тієї ночі, коли ти вирішив піти з нами, що тобі, може, більше не вдасться повернутися додому?

— Звісно, пам'ятаю.

— Дотепер я не розуміла, наскільки це правдиво. Боюся, що я прирекла тебе, Джейкобе, мій милий друже, на коротке життя у пастці світу, який вмирає. — Вона судомно втягнула повітря і повела далі: — Ти прийшов до нас через контур пані Сапсан, а це означає, що назад ти можеш повернутися за допомогою пані Сапсан чи через її контур. Але її контуру вже нема, а якщо навіть є, то скоро не буде. Тобто твій єдиний спосіб вернутися додому — це допомога самої пані Сапсан. А якщо вона ніколи не стане людиною…

Я спробував проковтнути слину, та в горлі було сухо.

— То я застрягну в минулому.

— Так. І повернутися в той час, який був для тебе своїм, ти зможеш лише в один спосіб — чекаючи його день за днем, рік за роком.

Сімдесят років. На той час мої батьки та всі, кого я знав і кого любив, помруть, та й сам я для них усіх буду давно мертвий. Звісно, за умови, що ми переживемо всі ті халепи, які випадуть на нашу долю, я зможу знайти своїх батьків

за кількадесят років, коли вони народяться. Але який у цьому сенс? Вони будуть дітьми, і я буду для них чужий.

Мені хотілося б знати, коли мої нинішні батьки, що лишилися вдома, перестануть вірити в те, що знайдуть мене живим. Яку історію собі розкажуть, щоб моє зникнення мало бодай якийсь сенс. Я втік? Збожеволів? Кинувся в море з кручі?

Чи влаштують вони мені похорон? Чи куплять труну? Чи напишуть моє ім'я на надгробку?

Я стану загадкою, яку їм не розгадати. Раною, яка ніколи не загоїться.

— Мені дуже шкода, — знову повторила Емма. — Якби я знала, що з пані Сапсан усе так погано, клянусь, я б нізащо в житті не просила тебе лишитися. Для жодного з нас теперішнє не має значення. Якщо ми лишимося там надовго, це нас уб'є! Але ти… в тебе там є сім'я, життя…

— Ні! — викрикнув я і спересердя вдарив долонею об землю, відганяючи жалощі до себе, що вже затуманювали голову. — Усе позаду. Я обрав *це*.

Емма накрила мою руку долонею і м'яко сказала:

— Якщо правда те, що кажуть звірі, й імбрин викрали, скоро навіть *цього* не буде. — Вона взяла у долоню трохи землі й пустила за вітром. — Наші контури закриються без імбрин, бо не буде кому їх підтримувати в належному стані. Витвори використають імбрин, щоб відтворити той свій клятий експеримент, і тоді скрізь знову настане тисяча дев'ятсот восьмий рік. І одне з двох — або вони зазнають невдачі й від світу залишиться тільки димна вирва, або їм вдасться стати безсмертними, й тоді над нами запанують чудовиська. Хоч так, хоч так, невдовзі нас лишиться менше, ніж дивних тварин! Я втягнула тебе в цю безнадійну халепу — і заради чого?

— Просто так нічого не буває, — відказав я.

Я повірити не міг, що ці слова зірвалися з моїх уст, та щойно вони прозвучали, я відчув їхню істинність — вони резонували в мені гучно, як дзвін.

Я потрапив сюди не просто так. Мені судилося не просто бути, а зробити щось — і це вже напевно не означало тікати чи здаватися тієї самої миті, коли становище ставало страшним і неможливим.

— Я думала, ти не віриш у долю, — сказала Емма й скептично поглянула на мене.

Я й не вірив (ну, тобто не надто вірив), але як описати те, в що я таки вірю, точно не знав. Я згадав ті казки, які розказував мені дід. Вони були сповнені дивовиж і пригод, але крізь них червоною ниткою проходило щось глибше — відчуття незмінної величі. Дитиною я більше уваги звертав на те, як дідо Портман описує чарівний острів і дивних дітей із фантастичними здібностями, але серцем його розповідей завжди була пані Сапсан і те, як вона допомогла йому в хвилину найбільшої скрути. В Уельс мій дід приїхав маленьким наляканим хлопчиком, який не володів мовою, хлопчиком, на якого полювали монстри двох типів: ті, що зрештою винищили більшу частину його сім'ї, та інші, по-мультяшному гротескові, не видимі для всіх, крім нього, ті, які, здавалося, були втіленням його нічних кошмарів. Пані Сапсан сховала його від тих загроз, дала йому притулок і допомогла відкрити справжнє єство — вона врятувала йому життя, подарувавши життя моєму батьку, а далі — й мені. Батьки народили мене, виховували, любили, й за це я був у боргу перед ними. Але якби не велична доброта і самозречення пані Сапсан у ставленні до мого діда, я не народився б узагалі. Так я потроху повірив у те, що мене привела сюди потреба віддати борг — свій, батьків і дідів теж.

Я пояснив, як зміг.

— Ідеться не про долю. Просто я думаю, що у світі таки існує рівновага, і часом сили, яких ми не розуміємо, втручаються, щоб врівноважити шальки терезів. Пані Сапсан врятувала мого діда, і тепер я тут, щоб допомогти врятувати її.

Звузивши очі, Емма повільно кивнула. Я не розумів, погоджується вона зі мною чи обдумує, як би поввічливіше сказати, що я з глузду з'їхав.

А потім вона мене обійняла.

Пояснювати далі не було потреби. Вона все зрозуміла.

Вона теж завдячувала пані Сапсан життям.

— У нас є три дні, — сказав я. — Поїдемо в Лондон, звільнимо ту імбрину й вилікуємо пані Сапсан. Усе не так безнадійно. Еммо, ми врятуємо її. Або загинемо. — Ці слова прозвучали так відважно й рішуче, що на мить я не повірив, що це я їх промовив.

На мій подив, Емма розсміялася — наче це бозна-чому здалося їй кумедним. І на мить відвела очі. А коли подивилася на мене знову, її щелепа вже була рішучо стиснута, а очі сяяли. Колишня впевненість у собі повернулася.

— Іноді я не можу зрозуміти, хто ти: повний псих чи якесь диво, — промовила вона. — Хоча потроху починаю вірити в останнє.

Вона оповила мої плечі руками, і так ми сиділи довгопредовго. Її голова лежала на моєму плечі, тепле дихання лоскотало шию, і мені враз страшенно захотілося подолати всі маленькі прогалини між нашими тілами й злитися в одну істоту. Та Емма відсторонилася, поцілувала мене в лоб і пішла до наших. Я був надто приголомшений, щоб одразу ж піти за нею, бо відбувалося щось нове, якесь коліщатко в серці, якого я не помічав раніше, крутилося так швидко, що паморочилося в голові. І що більше вона віддалялася, то швидше крутилося коліщатко, наче розмоту-

вало невидиму нитку, яка протяглася між нами. І якби вона відійшла надто далеко, нитка порвалася б і вбила мене.

Я не знав, чи цей дивний солодкий біль і є коханням.

* * *

Наші (діти й тварини разом) скупчилися під розложистим деревом. Ми з Еммою широкими кроками підійшли до них. Мені закортіло взяти її за руку, і я мало не взяв, та потім передумав. До мене раптово дійшло (коли Єнох озирнувся на нас з тією підозріливістю, з якою він завжди ставився до мене, а тепер поширив на нас обох), що ми з Еммою стали окремою одиницею, приватним альянсом зі своїми секретами й обіцянками.

Коли ми підійшли, Бронвін підвелася.

— Міс Еммо, з вами все гаразд?

— Так, так, — швидко промовила Емма. — Мені щось в око потрапило, от і все. А тепер усі збирайте речі. Нам треба якнайшвидше дістатися Лондона, подбати про те, щоб пані Сапсан стала такою, як раніше!

— Ми в захваті від того, що ви згодні, — підкотив очі Єнох. — Кілька хвилин тому, поки ви там шепотілися, ми дійшли тієї самої думки.

Емма почервоніла, але ковтати Єнохову наживку відмовилася. Наразі ми мали важливіші проблеми, ніж дріб'язкові конфлікти: наприклад, численні незвідані небезпеки подорожі, у яку нам час було вирушати.

— Я думаю, ви всі чудово розумієте, — сказала Емма, — що це з усіх поглядів дуже поганий план із надзвичайно слабкими шансами на успіх. — І вона пояснила чому. Лондон був дуже далеко — не за мірками сучасного світу, у якому ми могли б за допомогою джіпіес-навігатора прокласти маршрут до найближчої залізничної станції та сісти на експрес, що домчав би нас до центру міста за кілька

годин. Тисяча дев'ятсот сорокового року в Британії, що знемагала в конвульсіях війни, до Лондона було як до іншого континенту: дороги й залізничні колії могли бути заблоковані біженцями, чи зруйновані бомбами, чи захоплені солдатами, — і все це відбирало час, якого в пані Сапсан не було. А ще гірше — на нас би влаштували полювання, ще запекліше, ніж досі, бо майже всіх інших імбрин уже взяли в полон.

— Забудьте про подорож! — вигукнув Едисон. — Це найменший із ваших клопотів. Можливо, я недостатньо переконливо виклав усе, коли ми з вами це обговорювали. Напевно, ви не до кінця розумієте обставини ув'язнення імбрин. — Він виразно вимовляв кожен склад, наче ми всі були глухуваті. — Невже ніхто з вас не читав про каральні контури у ваших підручниках історії для дивних?

— Авжеж, читали, — кивнула Емма.

— Тоді ви знаєте, що спроба втекти звідти дорівнює самогубству. Це смертельні пастки, всі до єдиної вони відтворюють найкривавіші епізоди історії Лондона: Велику пожежу тисяча шістсот шістдесят шостого, надзвичайно спустошливий напад вікінгів вісімсот сорок другого, згубний пік жахливої чуми. Часових карт цих місць не друкують з очевидних причин. Тож хіба що в когось із вас є дієві знання найпотаємніших куточків царства дивних…

— Я вивчаю темні й моторошні контури, — озвався Мілард. — Упродовж багатьох років то моє хобі.

— Чудово! — вигукнув Едисон. — Тоді ти маєш знати, як пробратися крізь орду порожняків, які охороняють входи туди!

Раптом мені здалося, що всі погляди повернулися до мене. Я судомно проковтнув слину, високо скинув підборіддя й сказав:

— Так, ми справді знаємо.

— Хотілося б у це вірити, — пробурчав Єнох.

— Джейкобе, я в тебе вірю, — сказала Бронвін. — Я недавно тебе знаю, але відчуваю, що знаю, яке в тебе серце. Воно сильне і щире — дивовижне серце. І я тобі довіряю. — Вона нахилилася й обійняла мене рукою за плечі. Я відчув, як стискається горло.

— Дякую, — сказав я, знітившись перед її великим напливом почуттів.

Пес поклацав язиком.

— Безумство. Ви, дітки, геть не маєте інстинкту самозбереження. Дивно, як ви всі досі дихаєте.

Емма виступила вперед і спробувала припнути Едисону язика.

— Так, дивовижно. Дякую, що просвітили нас своєю думкою. А тепер, якщо відставити голосіння, хочу вас усіх запитати: ніхто не заперечує проти того, що ми пропонуємо? Я не хочу, щоб хтось відчував себе зобов'язаним іти з нами під тиском.

Повільно, несміливо Горацій підняв руку.

— Якщо Лондон — це там, де всі витвори, то хіба це не означає, що ми самі йдемо їм до рук? Хіба це вдалий задум?

— Це геніальний задум, — роздратовано відрізав Єнох. — Витвори переконані, що ми, дивні діти, слухняні й слабкі. І найменше сподіваються, що ми можемо на них напасти.

— А якщо не вдасться? — спитав Горацій. — Тоді ми самі принесемо пані Сапсан просто їм під двері!

— Ми цього не знаємо, — сказав Г'ю. — Що Лондон — їхні двері.

Єнох пирхнув.

— Не перебільшуй. Якщо вони зламали тюремні контури й тримають там наших імбрин, то можеш закластися на свої м'які місця, що і в інших частинах міста їх повно! Ними там аж кишить, запам'ятайте мої слова. Якби це

було не так, витвори не прийшли б по наші душі на старий добрий Кернгольм. Це базова військова стратегія. У бою ви не цілитеся спочатку в мізинець на нозі ворога — ви б'єте його ножем прямо в серце.

— Будь ласка, — простогнав Горацій, — годі балачок про зламані контури й пробиті ножами серця. Ти лякаєш маленьких!

— Мені не страшно! — заявила Оливка.

Горацій зіщулився. Хтось пробурмотів слово «боягуз».

— От і ні! — відрізала Емма. — Нема нічого поганого в тому, щоб боятися. Це означає, що ви сприймаєте нашу дуже серйозну пропозицію дуже серйозно. Тому що справді це буде небезпечно. Так, шанси на успіх мізерні. Навіть якщо ми дістанемося Лондона, нема гарантій, що ми знайдемо імбрин, не кажучи вже про те, щоб одну звільнити. Дуже ймовірно, що ми скінчимо свої дні десь у витворовій в'язниці чи розчинимося в пузі в порожняка. Усім зрозуміло?

Похмурі кивки розуміння.

— Єноху, я щось прикрашаю?

Єнох похитав головою.

— Якщо ми спробуємо втілити цей план, — вела далі Емма, — то можемо втратити пані Сапсан. Це не суперечить дійсності. Але якщо ми не спробуємо, якщо не підемо, тоді вже точно втратимо її, без питань. А витвори нас однаково зловлять! Отже, зважаючи на це все, той, хто не відчуває особливого бажання, може залишитися тут. — Вона мала на увазі Горація, ми всі це розуміли. Горацій втупився у цятку на землі. — Ти можеш лишитися, тут безпечно, а ми тебе заберемо пізніше, коли вся біда буде позаду. Нічого ганебного в цьому нема.

— О мій лівий шлуночок! — подав голос Горацій. — Якщо я відсиджуся тут, я ніколи не зможу з цим жити.

Залишатися відмовилася навіть Клер.

— Я прожила вісімдесят років, приємних і нудних, — сказала вона, зводячись на лікті у затінку, де спала. — Залишитися тут, коли вас усіх ждуть пригоди? Нізащо! — Та вона спробувала встати, зрозуміла, що не може, і знову лягла, кашляючи й відчуваючи запаморочення. Рідина, схожа на брудну воду після миття посуду, трохи збила їй жар, однак про мандрівку до Лондона не могло бути й мови — ні того дня, ні наступного, і авжеж, вчасно допомогти пані Сапсан ми б теж не змогли. Хтось мусив залишитися разом із Клер, поки вона одужувала.

Емма спитала, хто охочий. Оливка одразу ж підняла руку, але Бронвін її присадила — мовляв, занадто маленька. Бронвін сама хотіла піднести руку, та потім передумала. І сказала, що розривається між бажанням захистити Клер і почуттям обов'язку перед пані Сапсан.

Єнох тицьнув ліктем у Горація.

— Ти чого? — підколов він. — Це твій величезний шанс залишитися!

— Я хочу пережити справжні пригоди, правда хочу, — наполегливо твердив Горацій. — Але також я хочу пережити свій сто п'ятий день народження, якщо це можливо. Пообіцяйте, що нам не доведеться рятувати весь дурнуватий світ.

— Ми лише хочемо врятувати пані С, — запевнила Емма, — проте жодних гарантій щодо чиїхось днів народження я дати не можу.

Ця відповідь, здавалося, вдовольнила Горація, і його руки залишилися лежати по боках.

— Хто ще? — Емма роззирнулася навколо.

— Не треба, — сказала Клер. — Я сама дам собі раду.

— Про це не може бути й мови, — похитала головою Емма. — Ми, дивні, тримаємося разом.

І тут підняла руку Фіона. Вона сиділа так тихо, що я майже забув про її присутність.

— Фіоно, тільки не ти! — вигукнув Г'ю. Він образився, немовби, зголосившись лишитись, Фіона зрадила його. Вона подивилася на нього великими сумними очима, але руки не опустила.

— Дякую, Фіоно, — сказала Емма. — Якщо пощастить, за кілька днів ми побачимося з вами обома.

— Дай птах, — мовила Бронвін.

— Дай птах, — луною озвалися інші.

* * *

День хилився до вечора. За годину в контурі звірів мали настати сутінки, й тоді спускатися з гори буде вкрай небезпечно. Поки ми збиралися в дорогу, звірі люб'язно принесли нам свіжий провіант і светри, сплетені з вовни дивної вівці, що, як переконувала Дідра, має якісь дивні властивості, хоча які саме — вона згадати не могла.

— Здається, вона непроникна для вогню… а може, для води. Так, вони не тонуть у воді, як пухнасті маленькі рятувальні жилети. Або… ой, не знаю, однаково в них тепло!

Ми подякували їй і спакували светри у валізу Бронвін. До нас підстрибом підбіг Буркун. У руках він тримав загорнутий у папір і перевитий мотузкою пакунок.

— Подарунок від курей, — пояснила Дідра і підморгнула, а Буркун тицьнув пакунок мені до рук. — Не впусти.

Хтось розумніший за мене міг би добре подумати, перш ніж брати з собою в дорогу вибухонебезпечні речі, але ми почувалися вразливими, а собака й емурафа запевнили, що яйця не вибухатимуть, якщо поводитися з ними обачно. Тому ми обережно примостили їх між светрами у валізі Бронвін. Принаймні тепер нам не доведеться поставати перед озброєними людьми без зброї.

Невдовзі ми були майже готові. Залишалося одне: коли ми покинемо контур звірів, то заблукаємо так само, як і раніше. Нам потрібно було знати дорогу.

— Я можу показати вам вихід із лісу, — запропонував Едисон. — Зустрінемося на верхівці вежі пані Королик.

Майданчик нагорі був такий маленький, що одночасно на ньому могли поміститися лише двоє. Тож пішли ми з Еммою. Ми видиралися залізничними шпалами, як щаблями величезної драбини. Буркун виліз, як мавпа, вдвічі швидше, під пахвою тягнучи Едисона.

Краєвид згори розгортався неймовірний. На сході до велетенської голої рівнини спускалися порослі лісом пагорби. На заході було видно океан: вздовж узбережжя ковзав по хвилях старий на вигляд корабель з величезними складаними вітрилами. Я так і не спитав про рік, у якому ми опинилися, — 1492? 1750? — хоча для тварин це навряд чи мало значення. То був безпечний закапелок, віддалений од людей, а поточна дата щось означала лише в людському світі.

— Підете на північ, — Едисон тицьнув люлькою в бік дороги, ледь помітної між деревами внизу, наче намальованої олівцем без натискування. — Якщо йти цією дорогою, то прийдете до містечка, а в тому містечку, принаймні у вашому часі, є залізнична станція. Ваше середовище міжконтурної мандрівки — тисяча дев'ятсот сороковий рік?

— Саме так, — кивнула Емма.

Я лише віддалено розумів, про що вони говорять, однак ніколи не боявся ставити дурні запитання.

— А чому ми не можемо просто піти в цьому світі? — спитав я. — Помандрувати в Лондон цього року, не знаю, правда, який він тепер.

— Це можна зробити лише в диліжансі, запряженому кіньми, — пояснив Едисон, — а це забере кілька днів…

і добряче діє на нерви. Боюся, у вас нема стільки зайвого часу. — Він розвернувся й носом прочинив двері в хатинку на вежі. — Прошу. Хочу вам показати ще одну річ.

Ми пішли за ним усередину. Хатка була крихітна й скромна, тут не було нічого спільного з королівським антуражем пані Сапсан. З меблів лиш маленьке ліжко, шафа і стіл зі зсувною стільницею. На тринозі стояв телескоп, націлений у вікно: спостережна станція пані Королик, з якої вона виглядала, чи не наближається біда, а також приймала своїх голубів-шпигунів, які то прилітали, то відлітали.

Едисон підійшов до стола.

— Якщо важко буде знайти дорогу, — сказав він, — то тут є карта лісу.

Емма відчинила стіл і знайшла карту — старий пожовклий сувій паперу. Під ним лежав пом'ятий фотознімок. На ньому було зображено жінку з волоссям, у якому проглядали пасма сивини, підібраним дуже високо на голові. Вона стояла біля курки. На перший погляд фото здавалося невдалим, бо фотоапарат закарбував жінку, коли вона дивилася кудись убік, заплющивши очі. Та все ж було в ньому щось правильне. Волосся й одяг жінки гармоніювали з рябим пір'ям курки, вона й курка були повернуті в протилежні боки, й це вказувало на якийсь дивний зв'язок між ними, неначе вони спілкувалися без слів, передавали одна одній свої сни.

Безперечно, то була пані Королик.

Побачивши фото, Едисон трохи скривився. Я бачив, що він переживає за неї сильніше, ніж хоче показати.

— Будь ласка, не сприймайте це як схвалення вашого самогубного задуму, — сказав він, — але якщо ваш божевільний похід буде успішним… і якщо вам десь трапиться пані Королик… ви могли б… тобто чи не могли б…

— Ми відправимо її додому. — І Емма почухала його по голові. Якби перед нами був звичайний собака, то була б цілком звична річ, але з тим, який розмовляє, зробити таке здавалося дивним.

— Хай Бог благословить, — відповів Едисон.

Я й собі спробував його попестити, та він миттю встав на задні лапи й застеріг:

— Це що таке? Не розпускайте рук, сер!

— Вибачте, — промимрив я. Запала незручна пауза, і стало очевидно, що час іти.

Ми спустилися з вежі до друзів і під великим розложистим деревом обмінялися слізними прощальними словами з Клер і Фіоною. Клер уже розжилася подушкою і ковдрою, яку постелили на землі, тож, наче принцеса, приймала нас біля імпровізованого ложа й по черзі з кожного витягувала обіцянки.

— Пообіцяй, що повернешся, — сказала вона мені, коли підійшла моя черга, — і пообіцяй, що врятуєш пані Сапсан.

— Я зроблю все можливе, — кивнув я.

— Цього не досить! — суворо зауважила Клер.

— Я повернуся. Обіцяю.

— І врятуєш пані Сапсан!

— І врятую пані Сапсан, — повторив я, хоча слова здавалися порожніми. Що впевненіше я намагався говорити, то меншу впевненість відчував насправді.

— Добре, — кивнула вона. — Джейкобе, мені було страшенно приємно познайомитися з тобою. Я рада, що ти залишився з нами.

— Я теж, — сказав я і швидко підвівся, бо її осяйне личко в обрамленні білявого волосся було таким щирим, що це завдавало мені невимовного болю. Вона беззастережно вірила в усе, що ми їй обіцяли: що їм з Фіоною буде добре тут, серед цих дивних звірів, у покинутому імбриною контурі. Що ми по них повернемося. Я всім серцем сподівався, що це не лише вистава, поставлена, щоб здавалося можливим те майже нездійсненне диво, на яке ми націлилися.

Г'ю з Фіоною відійшли вбік. Вони переплели руки й доторкнулися лобами, по-своєму тихо прощаючись. Ми всі вже дали обіцянки Клер і готові були вирушати, але ніхто не хотів їх тривожити, тож ми стояли й дивились. На наших очах Фіона відсторонилася від Г'ю, витрусила зі сплутаного волосся кілька насінин і виростила трояндовий кущ, що вгинався під вагою численних квіток, прямісінько на тому місці, де вони стояли. Бджоли Г'ю кинулися його запилювати. І поки вони були зайняті (неначе Фіона навмисно виростила кущ, щоб на хвилинку лишитися з Г'ю наодинці), вона щось прошепотіла йому на вухо, а Г'ю кивнув та прошепотів щось у відповідь. Коли зрештою вони обернулися й побачили, що всі ми дивимось на них, Фіона зашарілася, а Г'ю пішов нам назустріч, стиснувши руки в кишенях у кулаки. Бджоли почтом летіли за ним.

— Шоу скінчилося, ходімо, — пробурчав він.

Наше сходження вниз почалося, коли вже спускалися сутінки. Звірі провели нас до прямовисної кам'яної стіни.

— А ви всі з нами не підете? — спитала Оливка.

Емурафа пирхнула.

— Ми там і п'яти хвилин не проживемо. У вас принаймні є надія зійти за нормальних. А на мене як подивляться… — Вона погойдала своїм тілом без передніх лап. — Не встигну й оком змигнути, як мене застрелять, наб'ють опудало і повісять на стіну.

До Емми підійшов пес.

— Якщо можна, я хотів би наостанок попросити ще про одну річ…

— Ви були такі добрі до нас, — відповіла вона. — Просіть що завгодно.

— Чи не були б ви така люб'язна запалити мою люльку? У нас тут нема сірників. Я вже багато років не курив по-справжньому.

Емма виконала його прохання: торкнулася пальцем отвору в люльці. Собака втягнув дим і вдоволено видихнув хмарку.

— Хай вам у всьому щастить, дивні діти, — побажав він.

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ

Наче мавпяча зграя, ми чіплялися за сітку й незграбно стукалися об кам'яну поверхню стіни, а механізм спуску рипів і мотузка потріскувала. Опустившись на землю вузлуватим клумаком, ми виплуталися з сітки. То було щось нереально схоже на забуту сценку з «Трьох лінтюхів»[1]. Щойно я думав, що звільнився, і пробував встати, як одразу ж гепався лицем на землю з мультяшним «бух!» Мертвий порожняк лежав за кілька футів од нас. З-під каменюки, яка його розчавила, на всі боки, мов у морської зірки, стирчали мацаки. Мені чомусь було соромно: така страхітлива тварюка дозволила себе знищити таким, як ми. Наступного разу (якщо він буде) нам навряд чи так пощастить.

Навшпиньки ми обійшли смердючий труп. І припустили вниз схилом, наскільки це дозволяла підступна стежина й вибухонебезпечний вантаж Бронвін. А вже на рівній землі пішли власними слідами — їх добре було видно на болотистій поверхні, вкритій мохом. Озеро ми знайшли саме вчасно, бо сонце вже сідало і на волю зі своїх сховків вилітали з вереском кажани. Здавалося, вони несуть якесь нерозбірливе застереження зі світу, де панує ніч. Ми хлюпотіли по мілині до кам'яного велетня, а вони все верещали й кружляли понад нашими головами. Ми видряпалися у роззявлений рот кам'яного гіганта і пострибали

[1] «Три лінтюхи» — американський водевіль, що був популярним у першій половині двадцятого століття.

йому в горло, а виринули з-під потилиці. Вода вмить стала прохолоднішою, світло дня — яскравішим. Ми потрапили у вересень тисяча дев'ятсот сорокового року.

Довкола мене вигулькували з води інші діти. Усі пронизливо повискували й затуляли долонями вуха від тиску, що супроводжував швидкі часові переходи.

— Наче літак злітає. — Я порухав щелепою, щоб вийшло повітря.

— А я ніколи літаком не літав, — зізнався Горацій, струшуючи воду з краю капелюха.

— Або коли їдеш по автостраді й хтось опускає скло, — сказав я.

— А що таке автострада? — спитала Оливка.

— Забудьте.

На нас цитьнула Емма.

— Слухайте!

Десь віддалік гавкали собаки. Здавалося, що вони далеко, та в глухих лісах звук розлягався не так, як звичайно, і відстані могли бути оманливими.

— Треба йти швидко, — наказала Емма. — І щоб ні звуку, поки я не скажу. Директорко, ви теж!

— Я жбурну вибухове яйце в першого ж собаку, який до нас підбіжить, — заявив Г'ю. — Це навчить їх не полювати на дивних.

— Не здумай, — застерегла Бронвін. — Необережно вчиниш з одним яйцем, і вони всі повибухають!

Ми вилізли з озера й пішли в ліс. Мілард звірявся з пом'ятою картою пані Королик. Десь за півгодини ми вийшли на ґрунтову дорогу, яку показував із верхівки вежі Едисон. Ми стояли в борознах, залишених колесами старих возів, а Мілард тимчасом вивчав карту: крутив її то в один бік, то в інший, мружив очі, щоб розгледіти мікроскопічні позначки. Я поліз у кишеню джинсів по телефон, бо

подумав, що можу скористатися своєю картою (давня звичка), але, постукавши по екрану, зрозумів, що чорний прямокутник скла не збирається оживати. Авжеж, він був зіпсований: промок, давно розрядився, і до найближчої вежі-ретранслятора було п'ятдесят років. Телефон виявився єдиною річчю, яка пережила загибель усіх наших пожитків у морі, але тут він був ні до чого не придатним, чужорідним предметом. Я викинув його в ліс. Та вже через тридцять секунд відчув укол жалю і побіг його шукати. Я не до кінця розумів чому, але розстатися з ним був не готовий.

Мілард згорнув карту і оголосив, що містечко розташоване ліворуч від нас — і йти до нього пішки щонайменше п'ять-шість годин.

— Якщо хочемо прийти до темряви, треба поквапитися.

Ми пройшли зовсім небагато, коли раптом Бронвін помітила, що вдалині на дорозі позаду нас підіймається хмара куряви.

— Хтось їде, — сказала вона. — Що робитимемо?

Мілард зняв із себе шинель і викинув у траву на узбіччі, ставши таким чином невидимим.

— Я вам раджу зникнути, — сказав він. — Наскільки це дозволяють ваші обмежені можливості.

Ми зійшли з дороги й причаїлися за кущами. Хмара куряви побільшала, а разом з нею долинув стукіт дерев'яних коліс і цокіт кінських копит. Їхав караван возів. Коли вони зі стукотом-грюкотом виринули з куряви й поїхали повз нас, я почув, як охнув Горацій, і побачив, як розпливається в усмішці Оливка. То були не сірі вози, які я звик бачити на Кернгольмі, а якісь наче циркові, пофарбовані в різнобарв'я веселки, з химерно різьбленими дахами та дверцятами, запряжені кіньми з довжелезними гривами, а погоничами були чоловіки й жінки, прикрашені яскравими намистами. Згадавши, як Емма розказувала про мандрівки

з виставами, що їх вони ставили з пані Сапсан, я повернувся до неї.

— Це дивні люди?

— Це цигани, — відповіла вона.

— А це добре чи погано?

Емма звузила очі.

— Ще не знаю.

Я бачив, що вона подумки зважує якесь рішення, і подумав, що знаю, про що вона міркує. Містечко, до якого ми прямували, було далеко звідти, а ці вози пересувалися значно швидше, ніж ми на своїх двох. За нами гналися витвори й собаки, тож додаткова швидкість пересування давала шанс утекти, а не бути впійманими. Але ми не знали, що то за цигани й чи можна їм довіряти.

Емма подивилася на мене.

— Як думаєш, варто зловити попутку?

Я подивився на вози. Перевів погляд на Емму. Подумав про те, як почуватимуться мої ноги після шестигодинної ходи в досі мокрих черевиках.

— Безперечно, — відповів я.

Емма жестами показала решті на останній віз і зробила вигляд, наче біжить за ним. Вагон за формою нагадував маленьку конячку. З обох боків у нього було по віконцю, а ззаду випиналася платформа, схожа на ґанок. Напевно, її ширина й глибина дала б нам усім змогу там поміститися, за умови, що ми міцно притиснемось одне до одного. Віз їхав швидко, але не швидше, ніж ми бігали, тож коли він нас проминув і останній погонич уже не міг нас помітити, ми вискочили з кущів і припустили за возом. Першою на нього вилізла Емма й простягла руку наступному. Одне за одним ми видряпалися на віз і вмостились у різних незручних позах на задній платформі воза, тихо й обережно, щоб не почув погонич.

Так ми їхали досить довго, поки у вухах не задзеленчало від перестуку коліс, а одяг не вкрився кіркою пороху, поки полуденне сонце не прокотилося по небу й не пірнуло за дерева, які стінами великого зеленого каньйону росли обабіч нас. Я постійно стежив за лісом, боячись, що звідти от-от вискочать витвори та їхні пси й нападуть на нас. Але минали години, а ми так нікого й не побачили — ні витвора, ні іншого мандрівника. Складалося враження, що ми потрапили в покинуту країну.

Час від часу караван зупинявся, і ми затамовували дух, готові тікати чи захищатися, бо були впевнені, що нас помітять. Ми відправляли Міларда на розвідку, і він підкрадався до циган та приносив звістки про те, що вони лише розминають ноги чи міняють підкову коню, а потім валка рушала. Зрештою я облишив хвилюватися через те, що буде, якщо нас знайдуть. Цигани здавалися змученими дорогою і незагрозливими. Ми вдамо нормальних і натиснемо на жалість. «Ми лиш безпритульні сирітки, — скажемо ми. — Чи не знайдеться у вас зайвого шматочка хліба?» Як пощастить, нас нагодують вечерею і проведуть до залізничної станції.

Минуло не так багато часу, і мої здогади зазнали перевірки на практиці. Віз рвучко з'їхав з дороги й, задрижавши, зупинився на малій галявині. Ледве встигла влягтися курява, як за наш віз зайшов широкими кроками кремезний чолов'яга. На ньому була пласка кепка, під носом росли вуса, схожі на гусінь, а кутики рота були опущені й це робило вираз обличчя вкрай похмурим.

Бронвін сховала пані Сапсан під пальто, а Емма зістрибнула з воза й постаралася прибрати якнайкращого виразу нещасної сирітки.

— Пане, пожалійте нас, будь ласочка! Розумієте, у наш будинок влучила бомба, наші батьки загинули, а ми заблукали, і нам так страшно…

— Ану, стули писок! — проревів чолов'яга. — Злазьте всі негайно! — То була команда, а не прохання. Підкріплював її декоративний, проте загрозливий на вигляд ніж у нього в руці.

Ми перезирнулися, не знаючи, що робити. Дати йому відсіч і втекти, побіжно видавши свою таємницю… чи ще якийсь час прикидатися нормальними й подивитися, що він зробить? Та раптом їх стало більше на кілька десятків. Вони вивалили зі своїх возів і оточили нас широким колом. У багатьох у руках були ножі. Нас узяли в кільце. Це катастрофічно звужувало наші можливості.

Чоловіки були всі посивілі, з гострими поглядами, вбрані в темний грубий плетений одяг, призначений для того, щоб приховувати шари дорожньої куряви. На жінках були яскраві легкі сукні, а їхнє довге волосся стягували на потилиці шарфи. За ними й між ними зграйками гуртувалися дітлахи. Я гарячково намагався зібрати докупи крихти своїх знань про циган, які на нас лупали очима. Вони збираються нас замордувати чи просто від природи такі похмурі?

Я безпорадно глипнув на Емму. Вона стояла, притискаючи руки до грудей, а не виставивши вперед, як завжди, коли хотіла викликати вогонь. Якщо вона не збиралася з ними битися, то я й поготів.

На вимогу чоловіка я підняв руки вгору і зліз із воза. Так само вчинили Горацій і Г'ю, а за ними й решта (крім Міларда — той вислизнув непоміченим й, мабуть, зачаївся неподалік, вичікуючи й спостерігаючи).

Чолов'яга в кепці, якого я подумки охрестив ватажком, став бомбардувати нас запитаннями.

— Ви хто такі? Звідки взялися? Де ваші старші?

— Ми з заходу, — терпляче пояснила Емма. — Із віддаленого від материка острова. Ми сироти, я вже казала. Наші будинки розбомбили під час повітряної атаки, й нам

довелося тікати. Ми пливли в човні, веслували аж до материка і мало не втопилися. — На цьому місці Емма навіть спромоглася пустити сльозу. — У нас нічого нема, — шморгала носом вона. — Ми багато днів блукали лісом, не маючи їжі й у що перевдягтися. Побачили ваші вози, але побоялися підійти. Нам лише треба доїхати до містечка…

Чоловік вивчав її поглядом і на очах хмурнішав.

— А чого це ви втекли з острова, коли ваші будинки розбомбили? І чого побігли в ліс, а не вздовж берега пішли?

Йому відповів Єнох:

— Не було вибору. За нами гналися.

— Хто гнався? — спитав ватажок.

— Погані люди, — відповіла Емма.

— Люди зі зброєю, — додав Горацій. — Вдягнені, як солдати, але то насправді не солдати.

Уперед вийшла жінка у жовтогарячій шалі.

— Якщо на них полюють солдати, то це зайвий клопіт, а нам він не потрібен. Прожени їх, Бехіре.

— Або прив'яжемо їх до дерев і так покинемо! — запропонував чоловік, схожий на гору м'язів.

— Ні! — викрикнула Оливка. — Нам треба потрапити в Лондон, поки ще не пізно!

Ватажок запитально здійняв брову.

— Не пізно для чого? — Жалощів у ньому ми не викликали, тільки цікавість. — Ми нічого не робитимемо, поки не з'ясуємо, хто ви такі. І скільки за вас дадуть.

* * *

Десять чоловіків, озброєних ножами з довгими лезами, погнали нас до відкритого воза, на платформі якого стояла велика клітка. Уже здаля я побачив, що призначено її для тварин. Вона була двадцять на десять футів завбільшки й зроблена з товстих залізних прутів.

— Ви ж не замкнете нас там, правда? — спитала Оливка.

— Лише доти, доки не вирішимо, що з вами робити, — відрізав ватажок.

— Ні, ви не можете! — закричала Оливка. — Нам треба швидко потрапити в Лондон!

— З якого це дива?

— Один із нас хворий, — сказала Емма й подивилася на Г'ю значущим поглядом. — Ми хочемо знайти йому лікаря.

— Щоб лікаря знайти, не тре' пхатись аж у Лондон, — втрутився один циган. — У нас Джебая — лікар. Правда ж, Джебає?

Уперед вийшов чоловік зі щоками, вкритими лускуватими виразками.

— Хто тут хворий?

— Г'ю потрібен фахівець, — наголосила Емма. — У нього рідкісне захворювання. Жалючий кашель.

Г'ю приклав руку до горла, наче йому боліло, покашляв, і одразу ж з рота вилетіла бджола. Дехто з циган охнув, а маленька дівчинка сховала личко в материній спідниці.

— Це якийсь фокус! — заявив так званий лікар.

— Ну годі, — сказав ватажок. — Залазьте в клітку всі.

Нас підштовхнули до похилого містка, який вів у клітку. Ми скупчилися внизу. Ніхто не хотів заходити першим.

— Ми не можемо їм це дозволити, — прошепотів Г'ю.

— Чого ти чекаєш? — зашипів Єнох на Емму. — Спали їх!

Емма похитала головою.

— Їх забагато, — прошепотіла вона. І першою вибралася вгору містком у клітку. Ґратчаста стеля нависала низько, на підлозі лежали купи смердючого сіна. Коли ми всі опинилися всередині, ватажок захряснув за нами двері й замкнув їх, а ключ поклав собі в кишеню.

— І щоб ніхто до них не підходив! — заволав він до всіх, хто його чув. — Це можуть бути відьми чи ще гірше.

— Так, ми саме такі! — крізь ґрати крикнув Єнох. — А тепер відпустіть нас, бо перетворимо ваших дітей на мавп!

Реготнувши, ватажок пішов униз містком. А інші цигани тимчасом віддалилися на безпечну відстань і заходилися зводити табір — ставити намети й розкладати багаття. Переможені й пригнічені, ми без сил опустилися на сіно.

— Обережно, — попередив Горацій. — Тут скрізь кізяки!

— Ай, Горацію, яка вже різниця? — сказала Емма. — Нікому нема діла, що в тебе одяг брудний.

— Мені є діло, — відповів Горацій.

Емма затулила обличчя долонями. Я сів коло неї й задумався, що б такого підбадьорливого сказати. Але так нічого й не придумав.

Бронвін розкрила пальто, щоб дати пані Сапсан подихати свіжим повітрям. А Єнох став біля неї навколішки й нашорошив вухо, наче дослухаючись до чогось.

— Чуєш? — спитав він.

— Що? — теж спитала Бронвін.

— Як з пані Сапсан потроху витікає життя! Еммо, ти повинна була спалити тим циганам пики, поки ще був шанс!

— Нас оточили, — сказала Емма. — Якби зав'язався великий бій, когось із нас могли б поранити. А може, й убити. Я не могла так ризикувати.

— Тому ти ризикнула життям пані Сапсан! — вигукнув Єнох.

— Єноху, дай їй спокій, — сказала Бронвін. — Приймати рішення за всіх нелегко. Ми не можемо голосувати щоразу, коли треба зробити вибір.

— Тоді дозвольте мені приймати рішення за всіх, — відповів Єнох.

Г'ю пирхнув:

— Якби ти був головним, нас би всіх перебили сто років тому.

— Послухайте, тепер це не має значення, — сказав я. — Нам треба вибратися з цієї клітки й дістатися того містечка. Тепер ми набагато ближче, ніж якби не під'їхали на возі, тому нема чого плакати над молоком, яке ще навіть не розлили. Просто нам треба вигадати спосіб утекти.

Отож, ми стали міркувати й багато чого вигадали, але жоден задум не здавався дієвим.

— Може, Емма пропалить підлогу, — запропонувала Бронвін. — Вона дерев'яна.

Емма прогребла сіно й постукала по підлозі.

— Надто товста, — жалісливо промовила вона.

— Броні, а ти могла б розігнути ці прути? — спитав я.

— Можливо, — відповіла Бронвін. — Але цигани сновигають поряд. Вони побачать і знову прибіжать сюди з ножами.

— Нам треба непомітно вислизнути, а не проломити дірку і втекти, — застерегла Емма.

І саме тоді ми почули шепіт із зовнішнього боку ґрат.

— А про мене ви забули?

— Мілард! — вигукнула Оливка, від хвилювання мало не вистрибнувши з черевиків. — Де ти був?

— Розвідував місцевість. І чекав, коли все вляжеться.

— Можеш вкрасти ключі? — спитала Емма, торсаючи замкнені двері клітки. — Я бачила, як ватажок поклав їх у кишеню.

— Копирсання й дрібні крадіжки — це мій коник, — запевнив нас Мілард і з цими словами непомітно пішов геть.

* * *

Повільно повзли хвилини. Склалися в півгодини. Потім у годину. Г'ю міряв кроками клітку, над головою в нього кружляла схвильована бджола.

— Чому він так довго? — пробурчав він.

— Якщо він найближчим часом не прийде, я починаю жбурляти яйця, — попередив Єнох.

— Тоді нас усіх точно вб'ють, — сказала Емма. — Ми тут як відкриті мішені. Коли розвіється дим, із нас живцем поздирають шкури.

Тож ми сиділи й чекали далі, спостерігали за циганами, а цигани — за нами. Кожна хвилина, яку відміряв годинник, здавалася ще одним гвіздком у труну пані Сапсан. Я піймав себе на тому, що уважно дивлюся на неї, неначе вірив: якщо досить уважно придивитися, можна помітити зміни, які з нею відбуваються, побачити, як повільно вигасає в ній людська іскра. Але вона була така сама, як зазвичай, тільки спокійніша, спала в сіні біля Бронвін. Маленькі вкриті пір'ям груди повільно здіймалися й опадали. Здавалося, вона зовсім не розуміє, які неприємності нас спіткали і який відлік часу завис у неї над головою. Може, те, що вона могла в такий час спати, і було доказом її поступового перетворення. Бо в колишньої пані Сапсан уже б стався нервовий напад.

А потім мої думки (як і завжди в ті миті, коли я не міг тримати їх у шорах) помандрували до батьків. Я намагався викликати в пам'яті їхні обличчя такими, якими востаннє їх бачив. Перед внутрішнім зором зливалися воєдино різні деталі: ледь помітна щетина, яка виросла в тата після кількох днів на острові; те, як мама несвідомо гралася з обручкою, коли тато задовго розводився про щось для неї нецікаве; стрімкий погляд батькових очей, що завжди вивчали обрій у нескінченних пошуках птахів.

Тільки тепер вони, мабуть, шукали мене.

На циганський табір опускався вечір, і все навколо потроху оживало. Цигани розмовляли й сміялися, а коли зграйка дітей заграла в покоцані роги й скрипки та заспівала, всі пішли в танок. У перерві між піснями до нашої клітки ззаду прокрався хлопець із оркестру. У руках він тримав пляшку.

— Це для хворого, — сказав він, нервово озираючись.

— Для кого? — перепитав я, і він кивнув на Г'ю, котрий миттю зорієнтувався і сповз на підлогу в нападі кашлю.

Хлопець простягнув пляшку крізь ґрати. Я відкрутив кришечку, понюхав і мало не впав. У ніс ударив сморід скипидару, змішаного з гноєм.

— Що це таке? — спитав я.

— Знаю тільки, що воно помагає. — Він знову озирнувся. — Так, я вам *шось* приніс. Тепер ви в боргу. Розкажіть, що ви скоїли? Ви ж злодії? — А тоді стишеним голосом спитав: — Чи пришили когось?

— Про що він говорить? — не зрозуміла Бронвін.

«Нікого ми не пришивали», — хотів було сказати я, та одразу ж у пам'яті промайнув образ Ґолана, що летів, перевертаючись у повітрі, прямо на скелі, і я вирішив за краще промовчати.

Замість мене сказала Емма:

— Ми нікого не вбивали!

— Ну, *шось* же ви таки зробили, — зауважив хлопець. — Бо чого б за вас раптом винагороду призначали?

— А є винагорода? — спитав Єнох.

— А то. Цілу купу грошви за вас пропонують.

— Хто?

Хлопець знизав плечима.

— Ви нас здасте? — спитала Оливка.

Хлопець відкопилив губу.

— Не знаю, здамо чи не здамо. Над цим великі цабе мізкують *заре*. Хоча, знаєте, вони не дуже довіряють тим, хто пропонує винагороду. Але ж гроші не пахнуть, а ви на запитання не відповідаєте, і їм це не подобається.

— Там, звідки ми родом, — гордовито промовила Емма, — людей, які звертаються до тебе по допомогу, запитаннями не закидають.

— І в клітки не садять! — додала Оливка.

Аж раптом десь посеред табору пролунав оглушливої сили вибух. Циганча втратило рівновагу й звалилося з містка в траву, а ми всі попрісідали, щоб врятуватися від казанків і каструль, які летіли від багаття. Циганка, яка над ним чаклувала, побігла геть із несамовитими криками. Її сукня палала, і якби хтось не вхопив відро з водою для напування коней і не вилив на неї, бігла б вона аж до океану.

За мить ми почули, як невидимий хлопчик піднімається містком до нашої клітки.

— Ось що буває, коли пробуєш посмажити омлет з яйця дивної курки! — сказав засапаний Мілард і розсміявся.

— Це ти? — спитав Горацій.

— Усе було занадто чинно й тихо… поганий клімат для кишенькових злодіїв! Тому я підкинув їм у яйця одне наше. І вуаля! — Мілард показав фокус: раптом нізвідки з'явився ключ. — Люди менш схильні помічати мою руку у своїх кишенях, якщо перед тим їм в обличчя вибухнула вечеря.

— Але ти довго вовтузився, — дорікнув йому Єнох. — Нумо, випускай нас звідси!

Та не встиг Мілард вставити ключ у двері, як циганча встало і заволало:

— Рятуйте! Вони тікають!

Хлопчисько чув нашу розмову, але в хаосі після вибуху на його крики ніхто не звернув жоднісінької уваги.

Мілард повернув ключ у замку. Двері не відмикалися.

— Холера, — вилаявся він. — Я що, не той ключ вкрав?

— Аааааа! — заверещав малий циган, тицяючи пальцем у те місце, звідки долинав голос Міларда. — Примара!

— Будь ласка, заткніть його хто-небудь, — попросив Єнох.

Відгукнулася Бронвін. Вона простягнула руки крізь ґрати, вхопила хлопця попід пахви, підняла в повітря й притисла до клітки.

— Рярярятуйте! — розривався він. — У них мммфффф…

Бронвін затулила йому рота долонею, але запізно.

— Ґальбі! — крикнула якась жінка. — Ану відпустіть його, дикуни!

Отак зненацька, не маючи жодного наміру, ми взяли заручника. До нас уже бігли чоловіки-цигани. Їхні ножі поблискували у тьмяному вечірньому світлі.

— Що ви робите? — закричав Мілард. — Відпустіть хлопця, вони ж нас усіх уб'ють!

— Ні, не відпускай, — скомандувала Емма і закричала до циган: — Звільніть нас або хлопчик помре!

Цигани оточили нас, вигукуючи погрози.

— Якщо бодай волосина впаде з його голови, — заволав ватажок, — я вас усіх передушу голими руками!

— Назад! — застерегла Емма. — Відпустіть нас, і ми нікого не чіпатимемо.

Один циган побіг до клітки, Емма інстинктивно змахнула руками, й між долонями спалахнула велетенська вогненна куля. Юрба охнула, і циган різко загальмував.

— Ну от, догралися! — просичав Єнох. — Тепер нас повісять за відьомство!

— Спалю першого ж, хто спробує! — закричала Емма й розвела долоні, щоб куля стала ще більшою. — Ну, покажімо їм, з ким вони зв'язалися!

Настав час зіграти виставу. Першою вступила Бронвін: однією рукою підняла хлопчину ще вище (той несамовито молотив ногами повітря), а другою вхопилася за ґрати даху клітки й стала згинати прут. Г'ю виткнув обличчя між ґрат і випустив з роззявленого рота бджіл, які вишикувалися в лінію. А тоді ще Мілард, котрий втік від клітки, щойно його помітив хлопець, закричав десь поза спинами юрби:

— А якщо ви думаєте, що зможете побороти їх, то це ви ще мене не знаєте! — І запустив яйцем. Воно описало дугу понад головами циган і гучно бабахнуло на галявині неподалік, здійнявши вгору стовп землі до верхівок дерев.

Коли розвіявся дим, запанувала тиша. Ніхто не наважувався ні поворухнутися, ні заговорити. Спочатку я подумав, що наша вистава паралізувала циган і вони застигли від пошани. Та потім, коли влігся дзвін у вухах, я збагнув, що вони до чогось дослухаються. І став дослухатися сам.

З дороги, яку вже поглинали сутінки, донісся гуркіт двигуна. За деревами майнула пара фар. Усі: цигани й дивні діти, — дивилися, як фари проминули поворот на нашу галявину, потім їхній рух уповільнився, потім знову прискорився. У наш бік гуркотів військовий автомобіль з брезентовим дахом. Зсередини долинали сердиті крики й захриплий гавкіт собак, які ніяк не могли замовкнути, бо знову відчули наш запах.

За нами гналися витвори — а ми сиділи, замкнені, у клітці й навіть утекти не могли.

Сплеском у долоні Емма загасила вогонь. Бронвін відпустила хлопця, й він, спотикаючись, побіг геть. Цигани порозбігалися хто куди — у фургони й у ліс. За кілька хвилин ми лишилися самі. Здавалося, про нас забули.

До нас розмашистими кроками підійшов їхній ватажок.

— Відімкніть клітку! — попрохала його Емма.

Циган не звернув на неї уваги.

— Зарийтеся під сіно й щоб ні звуку, — сказав він. — І жодних фокусів, якщо не хочете поїхати з цими.

Часу на інші запитання не було. Останнє, що ми побачили перед тим, як усе стало чорним, — двоє циган, які бігли до нас із брезентом у руках. Вони накинули його на нашу клітку.

І вмить упала ніч.

* * *

Зовні гупали чоботи, важко й ритмічно, так, неначе витвори хотіли покарати саму землю, по якій ходили. Ми зробили так, як нам наказали, — закопалися у смердюче сіно.

Я чув, як один витвір говорить із ватажком циган.

— На цій дорозі сьогодні вранці помітили зграйку дітей, — говорив витвір, карбуючи кожне слово. Акцент у нього був дивний — не зовсім англійський і не зовсім німецький. — За них призначено винагороду.

— Сер, ми за весь день нікого не бачили, — відповів йому ватажок.

— Нехай їхні невинні личка не вводять вас в оману. Вони військові зрадники. Німецькі шпигуни. Покарання для того, хто їх переховує…

— Ми нікого не переховуємо, — відрубав ватажок. — Можете самі перевірити.

— Перевірю, — пообіцяв витвір. — Але якщо ми їх знайдемо тут, я відріжу тобі язика й згодую його собаці.

І, важко гупаючи, пішов геть.

— Навіть… не… дихайте, — просичав нам ватажок, і його кроки теж віддалилися.

Я не розумів, чому він вирішив заради нас збрехати, зважаючи на те, якої шкоди могли завдати його народу

ці витвори. Може, з гордості чи глибоко вкоріненого презирства до влади. А може (подумав я, внутрішньо стискаючись від страху), може, цигани хотіли дістати втіху від того, що самі нас уб'ють.

Ми чули, як витвори порядкують у таборі: перевертають усе догори дриґом, мало не зривають з петель двері фургонів, викидають звідти людей. Десь закричала дитина і сердито крикнув якийсь чоловік, та його обірвали, жбурнувши об дерев'яний фургон. Болісно було лежати й слухати, як страждають люди — хай навіть ті самі люди кілька хвилин тому хотіли розідрати нас усіх навпіл.

Краєм ока я помітив, що Ґ'ю піднявся з сіна й поповз до валізи Бронвін. Він просунув пальці в замок і хотів був підняти кришку, та його зупинила сама Бронвін.

— Що ти робиш? — самими губами спитала вона.

— Треба вдарити по них першими!

— Не дурій, — прошипіла Емма. — Якщо ми почнемо жбурляти яйцями, нас продірявлять кулями.

— То що, просто лежатимемо тут, поки нас не знайдуть? — обурився Ґ'ю.

Ми всі попідповзали ближче до валізи й перемовлялися пошепки.

— Дочекаємося, поки вони не відімкнуть двері, — сказав Єнох. — А тоді я кину яйце через ґрати за клітку. Це відверне увагу витворів рівно настільки, щоб Бронвін могла розтрощити череп першому, хто полізе в клітку, а ми тимчасом усі втечемо. Розбіжимося по різних кутках табору, а потім розвернемося й кидатимемо яйця в багаття посередині. І від усіх, хто буде в радіусі тридцяти метрів, тільки спогад лишиться.

— Щоб я здох, — задумливо промовив Ґ'ю. — Це може спрацювати.

— Але в таборі діти! — запротестувала Бронвін.

Єнох підкотив очі.

— Ну тоді будем жаліти гарматне м'ясо, побіжимо в ліс, і хай витвори з собаками виловлять нас по одному. Але якщо ми все-таки плануємо дістатися Лондона — чи бодай цей вечір пережити, — я б цього не радив.

Г'ю погладив по руці Бронвін, яка прикривала замок валізи.

— Відімкни, — сказав він. — Хай беруть яйця.

Та Бронвін вагалася.

— Я не можу. Не можу вбити дітей, які нам нічого поганого не зробили.

— Але в нас немає вибору, — прошепотів Г'ю.

— Вибір завжди є, — заперечила Бронвін.

Раптом ми почули, що десь дуже близько до нижнього краю клітки гарчить собака, і позамовкали. За мить крізь брезент проникло світло ліхтарика.

— Зніміть це! — скомандував хтось (мабуть, той, хто тримав на повідку собаку).

Пес усе гавкав і тицявся носом, щоб пролізти під брезент і вгору крізь ґрати клітки.

— Сюди! — закричав його хазяїн. — Ми щось знайшли!

Усі ми подивилися на Бронвін.

— Будь ласка, — попросив Г'ю. — Дай нам змогу хоча б захищатися.

— Це єдиний спосіб, — сказав Єнох.

Зітхнувши, Бронвін прибрала руку від замка. Г'ю вдячно кивнув і підняв кришку валізи. Ми позасовували руки між светрів й витягли кожен по яйцю. Усі, крім Бронвін. А тоді поставали обличчями до дверей клітки з яйцями в руках, готові до неминучого.

До нас марширували чоботи, багато чобіт. Я постарався підготуватися до того, що мало статися. «Біжи, — сказав я собі. — Біжи й не озирайся, а тоді кидай».

Але, знаючи, що загинуть невинні люди, чи міг я насправді зважитися на таке? Навіть задля порятунку власного життя? Чи то кинути яйце в траву й втекти в ліс?

Чиясь рука взялася за край брезенту й смикнула. Брезент поповз донизу.

Та раптом, за секунду до того, щоб відкрити нас повністю, зупинився.

— Ти чого? — почув я голос хазяїна собаки.

— На вашому місці я б тримався від цієї клітки подалі, — промовив ще один голос — циганський.

Я бачив половину неба в нас над головами, крізь віття дуба мигтіли зірки.

— Невже? І чого б це? — спитав той, що був із собакою.

— Старого Кровошкура кілька днів не годували, — пояснив циган. — Зазвичай він людське м'ясо не дуже їсть, але коли голодний, то не перебирає.

Від того, що сталося одразу після цього, мені миттю забило дух. Заревів велетенський ведмідь. Це здавалося неможливим, та ревів він наче серед нас, у клітці. Я почув, як від несподіванки скрикнув «собачник» і стрімголов злетів з містка, тягнучи за собою пса. Той скавчав.

Я не розумів, як ведмідь потрапив у клітку, знав тільки, що треба від нього втекти, тому щосили втиснувся у ґрати. І побачив, як Оливка поряд зі мною затуляє рота кулачком, щоб не закричати.

А тимчасом зовні інші солдати підняли на сміх «собачника».

— Ідіот! — присоромлений, сказав той. — Лише цигани триматимуть таку тварюку посеред табору!

Врешті-решт я набрався хоробрості, щоб розвернутися й подивитися, що в мене позаду. Ведмедя в клітці не було. Що ж тоді так страшно ревло?

Солдати все обшукували табір, але клітки більше не чіпали. Через кілька хвилин ми почули, як вони залазять у свою вантажівку, заводять двигун і нарешті від'їжджають.

Брезент із нашої клітки сповз остаточно. Навколо нас скупчилися цигани. У тремтячій руці я тримав яйце й не знав, чи доведеться його застосувати.

Уперед виступив ватажок.

— Ви як? — спитав він. — Вибачте, якщо це вас налякало.

— Ми живі, — відповіла Емма, боязко озираючись. — Але де цей ваш ведмідь?

— Не лише у вас є надзвичайні здібності, — промовив юнак, що стояв на краю натовпу, і одразу ж продемонстрував нам свій талант: загарчав ведмедем і занявкав котом, перекидаючи голос з одного місця на інше легкими поворотами голови. Звучало це так, наче нас оточили з усіх боків. Коли ми прийшли до тями від шоку, то несамовито заплескали в долоні.

— Ти ж казала, що вони не дивні, — прошепотів я Еммі.

— Такі салонні фокуси хто завгодно показувати може, — відповіла вона.

— Пробачте, що я не відрекомендувався як слід, — сказав ватажок циган. — Мене звати Бехір Бехманатов. А ви наші почесні гості. — І він шанобливо вклонився. — Чому ж ви не сказали, що ви *синдриґасті*?

Від подиву ми аж роти порозтуляли. Він назвав нас стародавнім іменем усіх дивних, тим, якого навчила нас пані Сапсан.

— А ми з вами звідкись знайомі? — спитала Бронвін.

— Де ви чули це слово? — спитала Емма.

Бехір усміхнувся.

— Якщо приймете нашу гостинність, обіцяю все пояснити. — Він ще раз вклонився і пішов відмикати нашу клітку.

* * *

Ми сиділи з циганами на тонких килимах ручного плетіння, розмовляли і їли рагу в мерехтливому світлі багать-близнят. Я поклав ложку, яку мені дали, й сьорбав просто з дерев'яної миски, геть забувши про хороші манері, а жирний смачний бульйон стікав по підборіддю. Бехір походжав поміж нас, у кожної дивної дитини запитував, чи зручно їй, чи достатньо їжі й питва, повсякчас перепрошував за стан нашого одягу, вкритого тепер брудним сіном з клітки. Після того як ми продемонстрували йому свої дива, його ставлення до нас цілковито перемінилося — за кілька хвилин ми з бранців перейшли в розряд почесних гостей.

— Мені дуже шкода, що з вами так поводилися, — сказав він, опускаючись на подушку між багаттями. — Коли йдеться про безпеку моїх людей, я мушу вживати всіх застережних заходів. По дорогах нині вештається чимало чужинців — людей, які видають себе не за тих, ким вони є. Якби ви зразу сказали мені, що ви синдриґасті…

— Нас навчили ніколи й нікому не розказувати, — сказала Емма.

— Ніколи, — наголосила Оливка.

— Той, хто вас цього навчив, дуже мудрий, — кивнув Бехір.

— А звідки ви про нас знаєте? — спитала Емма. — Ви говорите давньою мовою?

— Лише кілька слів. — Бехір подивився у вогонь, на якому шкварилося вже потемніле м'ясо на рожні. — Між вашим народом і моїм віддавна існує порозуміння. Ми не надто й відрізняємося. Вигнанці й блукальці — душі, які відтіснили на край світу. — Він підчепив із рожна шматок м'яса й задумливо його зжував. — Ми свого роду чужинці. За багато років ми, цигани, прийняли до себе й виховали декілька ваших дітей.

— І ми вдячні за це, — сказала Емма, — а також за вашу гостинність. Ризикну здатися неввічливою, але ми не можемо залишитися з вами надовго. Нам дуже важливо дістатися до Лондона якнайшвидше. Треба встигнути на поїзд.

— Заради вашого хворого друга? — спитав Бехір і здійняв брову, показуючи на Г'ю, котрий давно вже нічого не вдавав і, забувши про все на світі, поглинав рагу. Над головою в нього радісно кружляли бджоли.

— Щось типу того, — підтвердила Емма.

Бехір розумів, що ми щось приховуємо, але від доброти душевної вирішив не втручатися у наші таємниці.

— Сьогодні вже поїздів не буде, — сказав він. — Але ми повстаємо на світанку й відвеземо вас на станцію на перший ранковий. Таке вас влаштує?

— Іншого виходу нема. — Від неспокою Емма нахмурила брови. Попри те, що ми зберегли час, під'їхавши на фургоні замість іти пішки, пані Сапсан все одно втратила цілий день. І тепер їй щонайбільше залишалося два дні. Але це було в майбутньому. А поки що ми були в теплі, ситі й над нашими головами тимчасово не нависала небезпека. У таких умовах важко було не радіти життю, хай навіть недовго.

З циганами ми потоваришували швидко. Усім хотілося якнайшвидше забути, що між нами сталося раніше. Бронвін намагалася попросити вибачення у хлопця, якого брала в заручники, але він відмахнувся від неї так, ніби то була дрібниця. Цигани безжалісно нас годували, весь час підсипали й підсипали їжі в миску, а коли я спробував запротестувати, насипали з горою. Пані Сапсан вискочила зі свого сховку в Бронвін за пазухою і криком оголосила, що голодна, тоді цигани її теж нагодували: кидали в повітря шматки сирого м'яса й радісно ухкали, коли вона підскакувала й хапала їх у дзьоб.

— Вона зголодніла! — засміялася Оливка і швидко заплескала в долоні, коли птаха пазурами роздерла свинячу ніжку.

— Ну що, тепер ти радий, що ми їх не підірвали? — пошепки спитала Бронвін у Єноха.

— Ну, напевно, так, — кивнув той.

Циганський оркестр заграв іншу пісню. Ми їли й танцювали. Я переконав Емму піти зі мною в танок довкола багаття. Зазвичай я соромився танцювати на людях, та цього разу вирішив дати собі волю. Наші ноги літали, а руки плескали в такт музиці, і на кілька осяйних хвилин ми загубилися в ній цілковито. Я зміг забути про те, яка страшна небезпека над нами нависла і як того самого дня нас мало не зловили витвори й не зжер порожняк, який обгриз би наші кістки, і вони б давно валялися в яру. Тієї миті я був безмежно вдячний циганам, а ще тому, як просто влаштована тваринна частина мого мозку — гарячої їжі, пісні й усмішки дорогої для мене людини цілком вистачило, щоб відвернути мою увагу від мороку, хай навіть і ненадовго. Та потім пісня скінчилася, ми повсідалися знов, і в тій тиші, що настала, я відчув, як змінюється настрій. Емма подивилася на Бехіра.

— Можна у вас дещо запитати?

— Авжеж, — кивнув він.

— Чому ви заради нас ризикували своїми життями?

Бехір махнув рукою.

— Ви б вчинили так само.

— У цьому я не впевнена. Просто хочу зрозуміти. Це тому, що ми дивні?

— Так, — просто відповів він. Минуло кілька секунд. Він дивився на дерева, що росли на краю нашої галявини, на їхні стовбури, осяяні багаттям, і чорноту, яка починалася далі. А тоді сказав: — Познайомити вас із сином?

— Авжеж, — кивнула Емма.

Вона підвелася, я та кілька наших зробили так само. Але Бехір підняв руку.

— На жаль, він сором'язливий. Лише ти, — показав він на Емму, — і ти, — на мене. — А ще той, якого чутно, але не видно.

— Вражає, — зізнався Мілард. — А я ж так старався залишатися непомітним!

Єнох знову сів.

— Чому мене вічно звідусіль витісняють? Від мене що, тхне?

У коло від багаття прослизнула циганка в пишній сукні.

— Поки їх не буде, я погадаю вам по руці й розкажу, що на вас чекає. — Вона повернулася до Горація. — Може, одного дня ти підкориш Кіліманджаро! — І до Бронвін: — А ти вийдеш заміж за багатого й красивого чоловіка!

Бронвін презирливо пирхнула:

— Все життя мріяла.

— Майбутнє — це мій фах, мадам, — сказав Горацій. — Дозвольте я покажу вам, як це робиться!

Ми з Еммою та Мілардом залишили їх і пішли з Бехіром через увесь табір. Біля простенького на вигляд фургона спинилися, він піднявся короткою драбиною і постукав у двері.

— Раді? — тихо покликав він. — Вийди, будь ласка. Тут люди прийшли з тобою побачитися.

Двері прочинилися, й у щілину визирнула жінка.

— Він боїться. Не хоче злазити з крісла. — Вона уважно нас роздивилася, потім відчинила двері ширше й знаком запросила нас увійти. Ми вибралися вгору драбиною й, попригинавши голови, зайшли в тісну, але затишну кімнатку, що здавалася вітальнею, спальнею і кухнею водночас. Під вузеньким вікном стояли ліжко, стіл і стілець,

а також маленька пічка, труба якої виходила в отвір у даху. Тут було все для того, щоб мати змогу тижнями чи навіть місяцями самодостатньо жити в дорозі.

У єдиному кріслі сидів хлопчик. На колінах у нього лежала труба. Я зрозумів, що вже бачив, як він грає на ній у циганському дитячому оркестрі. То був Бехірів син, а жінка була його дружиною.

— Раді, роззуйся, — сказала вона.

Хлопчик не відводив погляду від підлоги.

— А це обов'язково? — спитав він.

— Так, — кивнув Бехір.

Хлопчик стягнув з себе один черевик, потім другий. На мить я не повірив власним очам: у черевиках нічого не було. Здавалося, що в нього немає ніг. Та все ж він не без зусиль скинув черевики, отже, на чомусь-таки вони мусили триматися. Потім Бехір попросив його встати, й хлопчик знехотя зісковзнув з крісла та встав. Скидалося на те, що він левітує. Порожні холоші його штанів зависли на висоті кількох дюймів над підлогою.

— Він почав зникати кілька місяців тому, — пояснила жінка. — Спочатку пальці на ногах. Потім п'яти. А потім і решта, обидві ступні. Я йому різні настоянки давала й зілля, але нічого не допомагає.

Отож ноги в нього таки були — невидимі.

— Ми не знаємо, що робити, — сказав Бехір. — Але я подумав, може, серед вас є цілитель…

— Те, що в нього, зціленню не підлягає, — мовив Мілард, і на звук його голосу, який линув нізвідки, хлопчик сіпнув головою. — Ми з ним схожі. Зі мною сталося те саме ще в дитинстві. Я не народився невидимим. Це відбувалося поступово.

— А хто це говорить? — спитав хлопчик.

Мілард узяв шарф, що лежав на краю ліжка, й притулив його до обличчя. На шарфі проступили обриси носа, лоба й рота.

— Ось я, — сказав він і рушив у бік хлопчика. — Не бійся.

Ми дивилися, як хлопчик підняв руку, торкнувся Мілардової щоки, потім лоба, потім волосся (уявляти, якого воно кольору й з якою зачіскою, мені ніколи не спадало на думку), і навіть смикнув за нього, легенько, наче перевіряючи на справжність.

— Ти тут. — І очі в хлопчика засяяли від такої дивовижі. — Ти справді тут!

— І ти нікуди не зникнеш, навіть коли станеш невидимим, — сказав Мілард. — От побачиш. Це не боляче.

Хлопчик усміхнувся, і від цього коліна в жінки підкосилися і вона мусила спертися на Бехіра.

— Хай тебе Бог благословить, — зі сльозами на очах сказала вона Міларду. — Хай Бог благословить.

Мілард сів біля зниклих ніг Раді.

— Хлопче, тобі нема чого боятися. Насправді, коли звикнеш бути невидимим, я думаю, ти побачиш, що в цьому є багато переваг…

І коли він став їх перелічувати, Бехір пішов до дверей та кивнув нам з Еммою.

— Залишмо їх, — сказав він. — Їм є про що поговорити.

Ми залишили Міларда наодинці з хлопчиком і його мамою. А вже повернувшись до багаття, побачили, що майже всі: дивні діти й цигани — скупчилися довкола Горація. Він стояв на пеньку перед приголомшеною ворожкою, заплющивши очі й тримаючи руку в неї на голові. Здавалося, він переказує сон, який бачить:

— …і онук вашого онука буде пілотом велетенського корабля, який курсуватиме між Землею та Місяцем, як омнібус, і на Місяці в нього буде маленький будиночок, і за цей будиночок він не встигатиме вчасно сплачувати кредит, і доведеться брати пожильців, а серед них буде вродлива жінка, до якої в нього спалахне дуже сильне місячне кохання, а це не зовсім те саме, що земне кохання, бо є різниця в силі тяжіння…

Ми спостерігали за цим усім, стоячи на краю юрби.

— Він серйозно? — спитав я в Емми.

— Можливо, — відповіла вона. — А може, просто розважається.

— А чому він нам не може отак віщувати майбутнє?

Емма знизала плечима.

— Горацієві здібності часом доводять до сказу своєю непрактичністю. Незнайомим людям він може цілі бобіни віщувань намотувати, а для нас нічого не бачить. Таке враження, що чим краще він до когось ставиться, тим менше бачить. Емоції затьмарюють йому бачення.

— Як і нам усім, — пролунав голос у нас за спинами. Ми розвернулися й побачили Єноха. — І сподіваюся, що ти, люба Еммо, не надто відволікаєш американця. Важко пильнувати порожняків, коли в тебе у вусі жіночий язичок.

— Фу, не кажи гидоти! — обурилася Емма.

— Забити на Чуття я не можу, навіть якби хотів. — Хоча паскудного відчуття, що Єнох ревнує, я б таки волів не помічати.

— То розкажіть про вашу таємну здибанку, — попросив Єнох. — Цигани захистили нас, бо існує якийсь старий запорошений союз, про який ніхто з нас не чув?

— У ватажка і його дружини син дивний, — відповіла Емма. — Вони сподівалися, що ми йому допоможемо.

— Це божевілля, — сказав Єнох. — Вони мало не дозволили солдатам розібрати себе на філе заради одногоєдиного хлопця? От вам і емоції, які затуманюють зір! А я думав, вони хочуть забрати нас у рабство, щоб користуватися нашими здібностями чи щонайменше продати нас на аукціоні. Але я завжди переоцінюю людей.

— Ой, іди знайди собі дохлу тварину й пограйся з нею, — не витримала Емма.

— Дев'яносто дев'ять відсотків людства я не зможу зрозуміти ніколи. — І Єнох пішов, хитаючи головою.

— Іноді мені здається, що цей хлопець наполовину робот, — сказала Емма. — Зовні плоть, всередині метал.

Я розсміявся, але потайки подумав: чи має рацію Єнох? Чи було божевіллям те, що Бехір ризикував усім задля сина? Бо якщо Бехір був божевільним, то я, безперечно, теж. Яку велику жертву я приніс заради однієїєдиної дівчини? Незважаючи на всю свою допитливість, незважаючи на діда й на те, що ми в боргу перед пані Сапсан, насправді я був з ними лише з однієї причини: того дня, як я познайомився з Еммою, я твердо зрозумів, що хочу бути часткою будь-якого світу, до якого належала вона. Чи робило це мене божевільним? Чи просто моє серце було надто легко здобути?

«Може, й мені не завадило б трохи обрости бронею», — подумав я. Якби я тримав серце в залізі, то де був би тієї миті?

А легко — я був би вдома, накачувався б ліками монотонності. Топив би свої жалі у відеоіграх. Відпрацьовував

зміни в аптеці. День у день помирав би в душі від гіркого жалю.

Ти боягуз. Слабке жалюгідне хлопчисько. Проґавив свій шанс.

Але цього не сталося. Тягнучись до Емми, я ризикнув усім, і ризикував знову і знову, щодня. Проте заразом я зібрався і протягнув себе у світ, який раніше був немислимим для мене. Тут я жив серед людей, які були живішими за всіх, кого я знав, робив таке, про що раніше навіть мріяти не міг, виживав у таких тарапатах, що й уві сні не насниться. А все тому, що дозволив собі мати почуття до однієї дивної дівчини.

Попри всі негаразди й небезпеку, що над нами нависла, й попри те, що цей дивний світ почав руйнуватися, щойно я його для себе відкрив, я до глибини душі тішився, що я тут. Усупереч усьому, я завжди хотів жити таким надзвичайним життям. Дивно, подумав я, що можна проживати свій прекрасний сон і кошмар водночас.

— Що таке? — спитала Емма. — Так уважно на мене дивишся.

— Хотів тобі подякувати.

Вона наморщила носа і примружилася, наче я сказав щось кумедне.

— Подякувати за що?

— Ти дала мені таку силу. Я навіть не підозрював, що вона в мене є, — сказав я. — Завдяки тобі я стаю кращим.

Вона зашарілася.

— Я не знаю, що сказати.

«Еммо, яскрава душа! Мені потрібен твій вогонь — той, що у тебе всередині».

— Ти не мусиш нічого казати. — Раптом мене охопило нестримне бажання її поцілувати. Що я й зробив.

* * *

Ми смертельно потомилися, однак цигани були бадьорі й рішучо наполягали на продовженні веселощів. І після кількох чашок чогось гарячого, солодкого і з великим вмістом кофеїну та ще кількох пісень вони нас переконали. Вони володіли природним даром казкарів і прекрасних піснярів, ці чарівливі люди, які ставилися до нас, мов до втрачених колись і віднайдених тепер братів. Ми півночі не спали й ділилися історіями. Молодик, який ревів, мов ведмідь, показав нам сценку черевомовця, дуже переконливу — я майже повірив, що його ляльки ожили. Здавалося, що він запав на Емму і все це показував для неї та звабливо всміхався, проте вона вдавала, що не бачить, і демонстративно тримала мене за руку.

Пізніше нам розказали історію про те, як під час Першої світової війни британські солдати забрали в них усіх коней, і на якийсь час їхні фургони залишилися без тяглової сили. Становище було тяжким. Їм довелося стати табором у лісі — в цьому самому лісі, — і от одного дня до них забрело стадо довгорогих цапів. Вони здавалися дикими, проте їли з рук, і комусь спало на думку запрягти одного у фургон. Ті цапи виявилися не менш сильними, ніж коні, яких цигани втратили. Це розв'язало їхню проблему, і до кінця війни їхні фургони були запряжені цими надзвичайними цапами. Звідси й пішла їхня назва, знана в Уельсі, — «цапиний люд». Як доказ, вони показали фотографію Бехірового дядька, котрий їхав у фургоні, запряженому цапом. І ми без зайвих слів зрозуміли, що то було загублене стадо дивних цапів, про яких розказував Едисон. Після війни солдати віддали циганам їхніх коней, і цапи, яких більше не потребували, знову зникли в лісі.

Зрештою багаття стали пригасати, для нас приготували постелі, заспівали колискову мелодійною чужоземною

мовою, і мені стало добре, як у дитинстві. Черевомовець підійшов побажати Еммі доброї ночі. Вона його прогнала, але тільки після того, як він лишив їй свою картку. На звороті була адреса в Кардіфі, за якою він щокілька місяців, коли цигани зупинялися в місті, забирав листи. На лицьовому боці було його фото з ляльками і кілька рядків, написаних для Емми. Вона показала мені їх і захихотіла, та мені стало якось прикро за хлопця. Він був винен лише в тому, що вона йому сподобалась. Так само винен, як я.

To Emma,
Yours for a smile
G. M. D. etc.

Ми з Еммою скрутилися вдвох в одному спальному мішку на краю галявини.

Уже поринаючи в сон, я почув, що по траві хтось скрадається. Розплющив очі й не побачив нікого. То Мілард повернувся після розмови з циганським хлопчиком, яка тривала до ночі.

— Він хоче піти з нами, — сказав Мілард.

— Хто? — сонно пробурмотіла Емма. — Де?

— Хлопчик. Із нами.

— А ти що сказав?

— Я йому сказав, що це невдала думка. Але так, щоб відмовити, то не відмовив.

— Ти ж знаєш, що ми не можемо нікого з собою брати, — сказала Емма. — Він буде нас уповільнювати.

— Я знаю, знаю, — погодився Мілард. — Але він дуже швидко зникає, йому страшно. Скоро він стане зовсім невидимим і боїться, що одного дня відстане від їхнього табору, цигани цього не помітять, і він назавжди заблукає в лісі серед вовків і павуків.

Застогнавши, Емма перекотилася на живіт, щоб бути обличчям до Міларда. Він точно не збирався від нас відставати, поки все не вирішиться.

— Я розумію, що він засмучений, — сказала вона. — Але це справді неможливо. Мені шкода, Міле.

— Зрозуміло, — із притиском відповів він. — Я йому перекажу.

Потім підвівся й нечутно пішов.

Емма зітхнула і ще якийсь час неспокійно крутилася з боку на бік.

— Ти все правильно сказала, — прошепотів я. — Нелегко бути людиною, на яку всі озираються й від якої ждуть рішень.

Вона промовчала, але притулилася до моїх грудей.

Мало-помалу ми засинали під шепіт гілок, які шелестіли на вітрі, й дихання коней, що нас заколисувало.

* * *

То була ніч хисткого сну й кошмарів. Провів я її, як і попередній день: тікаючи від зграй страхітливих собак. Прокинувся геть розбитим. Ноги й руки були важкі, мов колоди, голова — ватяна. Я почувався б краще, якби не спав узагалі.

На світанку нас побудив Бехір.

— Прокиньтеся й співайте, синдриґасті! — прогорлав він, кидаючи нам товсті скибки черствого, мов цегла, хліба. — Після смерті виспитеся!

— Із таким сніданням смерть не забариться, — відзначив Єнох, постукавши хлібом по каменю й почувши стукіт, наче по дереву.

Бехір розплився в усмішці й скуйовдив йому волосся.

— Та ну. Куди подівся твій дивний дух?

— У пральню пішов. — І Єнох накрив голову ковдрою.

Бехір дав нам десять хвилин на те, щоб підготуватися до поїздки в місто. Так він виконував свою обіцянку відвезти нас на перший ранковий поїзд. Я встав, побрів до відра з водою, поплескав собі в лице, почистив пальцем зуби. О, як мені бракувало моєї зубної щітки. Як я тужив за м'ятною зубною ниткою і дезодорантом із запахом океанського бризу. Чого б я тільки не віддав, аби знайти десь аптеку «Кмітливий помічник».

Півцарства за свіжу білизну!

Я пальцями розчесав волосся, витрушуючи сіно, і вгризся в неїстівний хліб, а за нами тимчасом спостерігали з траурними обличчями цигани та їхні діти. Неначе звідкілясь знали, що веселощі попереднього вечора

були останнім акордом, а тепер нас ведуть на шибеницю. Мені захотілося їх підбадьорити.

— Усе добре, — сказав я світловолосому хлопчику, який, здавалося, от-от розридається. — Ми не пропадемо.

Він невпевнено подивився на мене широко розплющеними очима, так, ніби до нього заговорив привид.

Цигани зібрали вісьмох коней — і вісьмох вершників, по одному для кожного з нас. На конях до міста можна було дістатися значно швидше, ніж на валці возів. А ще я їх боявся.

Дотепер я ніколи не їздив верхи. Мабуть, єдиний серед усіх більш-менш багатих дітей Америки. І не тому, що я не вважав коней прекрасними, величними істотами, вершиною тваринного творіння тощо. Просто я вважав, що жодна тварина не має ні найменшого бажання, щоб на неї вилазила і щоб на ній їздила людина. До того ж, коні були дуже великі, гори м'язів з великими зубами-жорнами, і дивилися вони на мене так, ніби знали, що я їх боюся, та наче чекали нагоди хвицнути мене копитом у голову. Не кажучи вже про те, що на коні не було паска безпеки (та й узагалі будь-якої вторинної системи стримування). Коні могли розганятися незгірш за машини, однак були більш стрибучі. Тож увесь той задум видавався просто недоцільним.

Уголос я, звісно, цього не сказав. Припнув язика, стиснув щелепу і сподівався, що проживу досить довго, аби принаймні померти в більш цікавий спосіб, ніж звалитися з коня.

Після першого ж «вйо!» ми зірвалися учвал. Я миттю забув про почуття гідності й ухопився за цигана, який сидів у сідлі переді мною і тримав віжки. Усе сталося так швидко, що я навіть не встиг помахати на прощання рукою циганам, які зібралися, щоб провести нас у путь. Хоча це було й на краще: прощання ніколи не були моїм коником, а останнім часом життя чомусь перетворилося на суцільну їх смугу. Прощання, прощання, прощання.

Ми їхали. Мої стегна заніміли від того, що я міцно стискав кінські боки. На чолі загону їхав Бехір, за ним у сідлі сидів його особливий син. Хлопчик їхав, випроставши спину, тримаючи руки по боках, впевнений і хоробрий.

Такий разючий контраст із минулою ніччю. Тут, серед циган, він перебував у своїй стихії. Ми йому потрібні. Його народом були роми.

Зрештою біг коней уповільнився, і я наважився відірвати обличчя од піджака вершника та розглянутися довкола. Ліс поступився місцем полю. Ми спускалися в долину, посеред якої лежало містечко, що потопало в зелені й з того місця, де ми були, здавалося не більшим за поштову марку. До нього з півночі наближалася довга низка цяток з хмаркою на чолі: парким диханням паротяга.

Трохи не доїжджаючи до міської брами, Бехір зупинив коней.

— Далі ми не поїдемо, — сказав він. — У містах нас не дуже люблять. Та увага, яку ми до себе привертаємо, вам не потрібна.

Мені важко було уявити, щоб хтось мав щось проти цих добродушних людей. Проте такі самі забобони змусили й дивних стати вигнанцями суспільства. Так усе обернулося в цьому сумному світі.

Ми з дітьми злізли з коней. Я став позаду інших, сподіваючись, що ніхто не помітить, як тремтять у мене ноги. Коли ми вже збиралися йти, Бехірів син зіскочив з батькового коня й крикнув:

— Стійте! Візьміть мене з собою!

— Я думала, ти з ним поговориш, — сказала Емма Міларду.

— Я й поговорив.

Із сідельної сумки хлопчик витяг наплічник і надів його на спину. Він всерйоз зібрався йти з нами.

— Я вмію готувати, — сказав він. — І дрова рубати, й верхи їздити, й усякі вузли в'язати!

— Хто-небудь, вручіть йому медаль, — підштрикнув Єнох.

— На жаль, це неможливо, — делікатно сказала хлопчику Емма.

— Але я такий, як ви… і з кожною хвилиною роблюся все більш схожим! — Хлопчик став розщібати пасок на штанях. — Подивіться, що зі мною коїться!

Перш ніж його встигли спинити, він спустив штани до щиколоток. Дівчатка зойкнули й повідверталися.

— Ану бігом надів штани, псих ти хворий! — заволав Г'ю.

Але там не було чого бачити — від попереку й нижче він був невидимий. Нездорова цікавість підштовхнула мене зазирнути під його видиму половину, і перед моїми очима відкрився кришталево прозорий вигляд усього, що відбувалося в його кишках.

— Погляньте, на скільки я зник відучора! — з панічними нотками в голосі промовив Раді. — Скоро щезну весь!

Від подиву цигани аж роти порозтуляли, а потім стали перешіптуватися. Навіть їхні коні, здавалося, стривожилися й відійшли від безтілесної дитини.

— А бодай мені крила! — сказав Єнох. — Він існує тільки наполовину.

— Ох, бідолашний, — жахнулася Бронвін. — Може, візьмемо його?

— Ми не якийсь там мандрівний цирк, до якого можна приєднатися, коли заманеться, — пробурчав Єнох. — У нас небезпечне завдання врятувати нашу імбрину, нам нема коли панькатися з новеньким, який дупля не дає!

Очі у хлопчика розширилися й налилися слізьми. Наплічник сповз і впав на землю, а він навіть не помітив.

Емма відвела Єноха вбік.

— Ти був із ним занадто грубий. Попроси вибачення.

— І не подумаю. Це тупо. Ми змарнуємо на нього свій дорогоцінний час, якого й так мало.

— Ці люди врятували нам життя.

— Наші життя не довелося б рятувати, якби нас не запхали в ту розчудесну клітку!

Емма махнула на Єноха рукою і повернулася до хлопчика.

— За інших обставин ми би прийняли тебе з розкритими обіймами. Але тепер уся наша цивілізація і спосіб життя під загрозою знищення. Тому, розумієш, тепер невдалий час.

— Так нечесно, — заскиглив хлопчик. — Чому я не почав зникати сто років тому? Чому це сталося саме тепер?

— Кожна дивовижна здібність проявляється саме тоді, коли настає її час, — пояснив Мілард. — У декого — ще в немовлячому віці, у декого — лише в старості. Я чув про чоловіка, який не знав, що вміє піднімати предмети силою думки, поки йому не виповнилося дев'яносто два роки.

— А я стала легшою за повітря тієї миті, як народилася, — гордо сказала Оливка. — Я вискочила з мами й злетіла аж до лікарняної стелі! І лише пуповина завадила мені вилетіти у вікно й піднятися до хмар. Казали, що лікар зомлів від шоку!

— Люба, ти й досі незле шокуєш, — і Бронвін попестила її по спині, щоб підтримати.

До хлопчика підійшов Мілард, видимий лише завдяки пальту й чоботам, що на ньому були.

— А що про все це думає твій тато? — спитав він.

— Звичайно, ми не хочемо з ним розставатися, — сказав Бехір. — Але як ми зможемо піклуватися про нашого сина, якщо ми його не бачимо? Він хоче піти. І я не знаю, може, серед своїх йому справді буде краще.

— Ви любите його? — у лоб спитав Мілард. — А він вас любить?

Бехір спохмурнів. У своїх почуттях він був традиціоналістом, тож запитання його спантеличило. Проте, трохи пом'явшись і побурмотівши щось, він зрештою гаркнув:

— Звісно! Він мій син.

— Тоді свої для нього ви, — сказав Мілард. — Місце цього хлопчика — з вами, не з нами.

Бехір не хотів показувати емоції перед своїми людьми, але тут я побачив, як спалахують у нього очі й стискаються щелепи. Він кивнув, подивився на сина і сказав:

— Що ж, ходімо. Підніми наплічник і ходімо. Твоя мати вже, мабуть, чай заварила.

— Добре, тату. — Здавалося, хлопчик відчуває розчарування й полегшення водночас.

— Ти не пропадеш, — запевнив його Мілард. — Усе буде добре. А коли все це закінчиться, я тебе знайду. Нас, таких, чимало є, і настане день, коли ми відшукаємо їх разом.

— Обіцяєш? — Погляд хлопчика був сповнений надії.

— Обіцяю.

По тому хлопчик виліз у сідло до батька, а ми розвернулися й увійшли через браму в місто.

РОЗДІЛ ШОСТИЙ

Містечко називалося Коул[1]. Не Коултон чи Коулвіл. Просто Коул. Вугілля тут було скрізь: валялося гостроверхими купами біля бічних дверей будинків, підіймалося у вигляді маслянистого диму з димарів, брудними патьоками лежало на комбінезонах чоловіків, що йшли на роботу. А ми щільними рядами прошмигнули повз них до станції.

— Швидко, — проінструктувала Емма. — Не розмовляти. Опустити очі.

У нас було незмінне правило: без потреби не дивитися в очі нормальним, бо погляди могли призвести до розмов, а розмови — до запитань, а дивним дітям важко відповідати на запитання нормальних дорослих так, щоб це не породило ще більше запитань. Найбільше запитань, звісно, викликала власне зграйка замурзаних дітей, які мандрували самі-самісінькі під час війни — та ще й з великою хижою птахою з гострими пазурами, що сиділа в однієї дівчинки на плечі. Але містяни нас майже не помічали. Вони блідими тінями з'являлися на звивистих вуличках Коула біля мотузок для сушіння білизни й у дверях пабів, понурі, мов зів'ялі квіти. На мить звертали до нас погляди, та одразу ж і відводили. У них були інші клопоти.

Залізнична станція була зовсім маленька, і я засумнівався, що її помічали поїзди. Накритою була лише квит-

[1] Coal — вугілля (*англ.*)

кова будка, крихітна повітка посеред відкритої всім вітрам платформи. Всередині спав у кріслі чоловік. Біфокальні окуляри зі скельцями завтовшки з пляшкове скло сповзали йому з носа.

Емма гучно постукала у віконце, від чого касир різко прокинувся.

— Вісім квитків до Лондона! — вигукнула вона. — Нам треба бути там не пізніше середини дня.

Касир подивився на нас крізь скло. Зняв окуляри, протер їх і посадив назад на носа, просто щоб пересвідчитись, що добре бачить. Безперечно, видовище з нас було ще те: одяг забризканий багнюкою, волосся жирне й стирчить під різними кутами. А ще від нас, напевно, тхнуло.

— Мені дуже шкода, — сказав касир. — Усі квитки продано.

Я роззирнувся навколо. Крім кількох людей, що куняли на лавках, станція була порожня.

— Дурниці! — заперечила Емма. — Негайно продайте нам квитки, бо донесу на вас у залізничну комісію з дискримінації дітей!

Я міг би переконати касира за допомогою м'якших методів, проте Емма категорично не визнавала авторитету самовдоволених дрібних бюрократів.

— Якби й існували якісь такі правила, — презирливо задерши кирпу, провістив касир, — то до вас би вони точно стосунку не мали. Іде війна, якщо ви не в курсі. Людям у залізничних перевезеннях її величності є чим займатися, крім дітей і тварин! — Він зміряв пані Сапсан сердитим поглядом. — Які в будь-якому разі не допускаються!

Поїзд зі свистом підкотив до станції, заверещали гальма. Кондуктор вистромив голову у вікно і закричав:

— Восьма тридцять до Лондона! По вагонах!

Люди, що спали по лавках, попіднімалися й почовгали по платформі.

До віконця каси повз нас прорвався чоловік у сірому костюмі. Він проштовхнув касиру гроші, одержав квиток і поспішив до поїзда.

— Ви ж сказали, що квитків нема! — обурилася Емма, стукаючи у віконце. — Так не можна!

— Той джентльмен купив квиток у перший клас, — відповів касир. — А тепер щезніть, набридливі малі жебраки! Ідіть шукайте, чиї кишені обчистити б, деінде!

До віконця приступив Горацій.

— Жебраки за визначенням не носять великих сум грошей, — сказав він, засунув руку в кишеню і кинув на прилавок каси товстеньку пачку купюр. — Якщо ви продаєте квитки першого класу, то ми їх візьмемо!

Касир аж випростався від несподіванки і витріщився на купу грошей. Ми теж порозтуляли роти, не розуміючи, звідкіля Горацій їх узяв. Касир поворушив купюри й сказав:

— Цього вистачить, щоб купити місця в цілому вагоні першого класу!

— То давайте нам цілий вагон, — погодився Горацій. — Заодно й не буде потреби переживати, що ми обчистимо чиїсь кишені.

Касир побуряковів і, затинаючись, промовив:

— Т-так, сер, пробачте, сер, сподіваюся, ви не сприймете все, що я казав раніше, як глузування…

— Та дайте вже нам ті кляті квитки, щоб ми могли сісти на поїзд!

— Зараз, сер!

Касир проштовхнув нам стос квитків першого класу.

— Приємної вам поїздки, — побажав він. — Будь ласка, нікому не кажіть, що почули це від мене, пані й панове,

але на вашому місці я б сховав цю пташку, щоб її ніхто не бачив. Провідникам вона не сподобається, попри ваші квитки першого класу.

Ми відійшли від каси, тримаючи в руках квитки, і Горацій роздув груди, мов павич.

— Де, скажи, будь ласка, ти взяв таку силу грошей? — спитала Емма.

— Врятував із шухляди комода пані Сапсан якраз перед тим, як будинок згорів, — відповів Горацій. — І пришив собі до пальта спеціальну кишеньку, щоб заховати.

— Горацію, ти геній! — вигукнула Бронвін.

— А хіба справжній геній віддав би всі наші гроші до цента? — вставив Єнох. — Невже нам справді потрібен був цілий вагон першого класу?

— Ні, — відказав Горацій, — але ж приємно було посадити того мужика в калюжу, скажи?

— Мабуть, так, — погодився Єнох.

— Це тому, що насправді гроші потрібні, щоб маніпулювати іншими й змушувати їх почуватися гіршими за тебе.

— Щодо цього я б не була така впевнена, — сказала Емма.

— Та я жартую! — махнув рукою Горацій. — Звісно, вони для того, щоб одяг купувати.

Ми вже збиралися було сісти на поїзд, коли нас зупинив провідник.

— Покажіть квитки! — зажадав він. А простягнувши руку до стосика в руці в Горація, помітив, що Бронвін щось кутає в пальто. — Що це у тебе там? — підозріливо приступив він до неї.

— А що в мене де? — відповіла Бронвін якомога недбалішим тоном, стараючись прикривати пальтом опуклість, яка ніяк не хотіла сидіти тихо.

— Під пальтом! Не грайся зі мною, дівчинко.

— Це, е-е… — Бронвін намагалася думати швидко, але їй це не вдавалося. — Пташка.

Емма опустила голову. Єнох затулив очі рукою і застогнав.

— Із тваринами не можна! — гаркнув провідник.

— Але ви не розумієте, — сказала Бронвін. — Вона зі мною з дитинства… ми мусимо сісти на цей поїзд… ми так багато заплатили за квитки!

— Правила є правила! — заперечив провідник. Помітно було, що йому от-от урветься терпець. — Не грайтеся зі мною!

Зненацька Емма рвучко підняла голову. Її обличчя просяяло.

— Іграшка! — вигукнула вона.

— Що? — перепитав провідник.

— Пане провідник, це несправжня пташка. Ми б і подумати не могли так нахабно порушити правила. Розумієте, це улюблена іграшка моєї сестри, й вона подумала, що ви хочете її у неї забрати. — Вона жалібно й благально склала руки. — Ви ж не відберете в дитини улюблену іграшку, правда?

Провідник із сумнівом подивився на Бронвін.

— Якась вона занадто доросла для іграшок, ви так не вважаєте?

Емма нахилилася вперед і прошепотіла:

— Розумієте, вона трохи відстала…

У відповідь на це Бронвін насупилася, але їй нічого не лишалося, крім підіграти. Провідник підійшов до неї.

— Що ж, показуй свою іграшку.

Момент істини. Ми всі затамували дух, а Бронвін розкрила пальто, засунула руку за пазуху і повільно витягла пані Сапсан. Коли я побачив птаху, то на мить перелякався,

бо подумав, що вона померла. Пані Сапсан геть задерев'яніла й лежала в руці у Бронвін з заплющеними очима й знерухомілими лапами. Та потім я збагнув, що то вона теж підіграє.

— Бачите? — спитала Бронвін. — Пташка несправжня. Це опудало.

— А я бачив, як вона ворушилася! — не вгавав провідник.

— Це, е-е, механічна модель. Дивіться.

Бронвін стала навколішки й поклала пані Сапсан на землю на бік. Далі просунула пальці їй під крило і вдала, ніби накручує механізм. Очі пані Сапсан одразу ж розплющилися, і вона забігала по перону, механічно погойдуючи головою і перебираючи лапами, неначе приведена в дію пружиною. Через якийсь час вона рвучко зупинилася на місці й повалилася на землю, штивна, мов дошка. Її гра заслуговувала на «Оскар».

Здавалося, провідника це майже переконало. Але не до кінця.

— Ну, — задумливо промовив він. — Якщо це іграшка, то ти не будеш проти сховати її у коробку. — І він кивнув на валізу, яку Бронвін поставила була на платформу.

Бронвін вагалася.

— Це не…

— Так, добре, нам не важко. — Емма розщібнула застібки на валізи. — Сестро, сховай її.

— Але там немає повітря! — просичала Бронвін.

— Проб'ємо дірки! — так само просичала у відповідь Емма.

Бронвін підняла пані Сапсан і обережно поклала її у валізу.

— Пробачте мені, пані, — прошепотіла вона, опустила кришку і защебнула.

Після цього провідник нарешті прийняв наші квитки.

— Перший клас! — здивовано відзначив він. — Ваш вагон прямо попереду. — Він показав у дальній кінець платформи. — Раджу поквапитися.

— Тепер він нам радить! — обурилася Емма, і ми припустили платформою.

Із пахканням і металевим скреготом поїзд рушив. Поки що він їхав дуже повільно, але з кожним обертом коліс набирав швидкість.

Ми порівнялися з вагоном першого класу. Першою у відчинені двері застрибнула Бронвін. Вона поставила валізу в тамбурі й простягнула руку, щоб допомогти Оливці.

Аж раптом у нас за спинами чийсь голос закричав:

— Стояти! Зійти з поїзда!

Той голос належав не провіднику. Він був глибший і більш владний.

— Клянуся, — сказав Єнох, — якщо ще хоч одна людина спробує завадити нам сісти на цей поїзд…

Прогримів постріл, і від раптового шоку в мене заплелися ноги. Я вивалився з дверей тамбура на платформу.

— Я сказав «стояти»! — знову проревів голос. Озирнувшись через плече, я побачив солдата в однострої, що стояв на платформі. Коліна він підігнув у позу для стрільби, гвинтівку спрямував на нас. Щоб довести всю серйозність своїх слів, він з гучним тріском випустив ще дві кулі понад нашими головами. — Вийти з поїзда, на коліна! — сказав він і широкими кроками попрямував до нас.

Я подумував, чи не пуститися навтьоки, та потім випадково побачив солдатові очі, і їхні вибалушені білки без зіниць переконали мене, що не варто цього робити. То був витвір, і я розумів, що він без зайвих роздумів застрелить будь-кого з нас. Краще не давати йому приводу.

Бронвін з Оливкою, мабуть, думали так само, бо вийшли з поїзда і опустилися на коліна поряд із нами всіма.

«Так близько, — подумав я. — Ми були так близько».

Поїзд залишив станцію без нас, а разом із ним розчинилася хмаркою пари вдалині наша надія врятувати пані Сапсан.

«А разом із нею й сама пані Сапсан». У мене все аж перевернулося всередині. Бронвін залишила валізу з птахою в поїзді! На автоматі я скочив на рівні ноги і вже хотів мчати навздогін поїзду… але перед моїм обличчям виникло дуло гвинтівки, і я відчув, як сила вмить полишає мої м'язи.

— Більше… ні… кроку, — відчеканив солдат.

І я знову впав на землю.

* * *

Ми стояли навколішки, піднявши руки. Серця в нас калатали. Солдат ходив довкола, напружений, цілився з гвинтівки й тримав палець на спусковому гачку. Вперше після доктора Ґолана я опинився так близько від витвора, що міг його роздивитися. На ньому була стандартна уніформа британського солдата: сорочка захисного кольору, заправлена у вовняні штани, чорні чоботи, каска. Але вдягнув він це все якось недоладно, наче костюм, до якого він ще не звик, — штани були перекручені, а каска сиділа занадто високо на маківці. А ще він, здавалося, нервувався: голова смикалася туди-сюди, поки він оцінював нас поглядом. Сили були нерівні. Нам, жменьці беззбройних дітей, за останні три дні вдалося прикінчити одного витвора і двох порожняків. Він нас боявся, і це більше, ніж усе інше, змушувало мене боятися його. Бо страх робив його непередбачуваним.

Він зняв із пояса рацію і щось у неї протріщав. Засичав фоновий шум, а за мить витвору відповіли. Розмова велася зашифровано, я не зрозумів з неї ні слова.

Він наказав нам встати. Ми послухалися.

— А куди ми підемо? — несміливо спитала Оливка.

— На прогулянку, — сказав він. — На приємну спокійну прогулянку. — У нього була рубана манера говорити, ковтаючи голосні, і з неї я зрозумів, що він нетутешній, але імітує британський акцент, хоч це й не надто добре йому вдається. Витворів вважали майстрами маскування, однак цей точно зірок із неба не хапав.

— З шеренги не виходити, — наказав він, по черзі вирячившись на кожного з нас. — Не бігти. У мене в обоймі п'ятнадцять набоїв, досить, щоб зробити в кожному з вас по дві дірки. А ти, невидимий, не думай, що я не бачу твого піджака. Змусиш мене за собою бігти — і я наріжу твої невидимі пальці на сувеніри.

— Так, сер, — сказав Мілард.

— Мовчати! — прогримів солдат. — Кроком руш!

Ми промарширували повз будку каси (касир десь подівся) далі платформою, вийшли зі станції й рушили вулицями. Раніше, коли ми йшли через містечко, жителі Коула лише ковзали по нас поглядами, та тепер, наче сови, повертали голови, і проводжали поглядами вервечку дітей, які крокували під прицілом. Солдат тримав нас у щільному строю й покрикував, коли хтось відходив надто далеко. Я йшов останнім, він — за мною. Я чув, як дзеленчить на ходу його патронташ. Ми повертались тим самим шляхом, яким прийшли, — прямісінько до виходу з міста.

У голові в мене снували десятки планів утечі. Ми могли розбігтися в різні боки. Ні — щонайменше кількох він би пристрелив. Може, хтось міг вдати, що непритомніє на

дорозі, тоді той, хто йшов позаду, впав би, і в метушні… ні, він на це не поведеться, занадто дисциплінований. Комусь із нас довелося б підібратися поближче, щоб забрати в нього зброю.

Мені. Я найближче. Може, якщо трохи повільніше йти, дочекатися, коли він підійде, й накинутися… Але кого я дурю? Героєм бойовиків я не був. Мені було так страшно, що я ледве дихав. Та й відстань між нами була десять ярдів, і дуло його гвинтівки дивилося мені в спину. Він застрелить мене одразу ж, як обернуся, і я спливу кров'ю посеред дороги. Так я уявляв собі дурість, а не героїзм.

Ззаду під'їхав джип і пригальмував збоку, підлаштовуючись під нашу ходу. У ньому сиділи ще двоє солдатів. В обох були окуляри з дзеркальними скельцями, але я знав, що за ними. Витвір на сидінні пасажира кивнув тому, який узяв нас у полон, і відсалютував — хороша робота! — потім повернувся до нас і з тієї миті більше не відводив від нас погляду та не знімав рук з гвинтівки.

Тепер у нас був супровід, й один озброєний гвинтівкою витвір перетворився на трьох. Будь-яка надія на порятунок, яку я плекав, згасла.

Ми йшли і йшли, під ногами хрускотів гравій, а поряд, як дешева газонокосарка, гуркотів двигун джипа. Містечко залишилося позаду, і обабіч дороги, вздовж якої вишикувалися дерева, виникла ферма. Її поля стояли бурі й голі. Солдати не обмінялися ні словом. У них було щось від роботів, неначе їм витягли мозок і замінили його дротами. По ідеї, витвори мали бути надзвичайно розумними, але ці типи здавалися мені бовдурами. А тоді я почув над вухом дзижчання і, піднявши голову, побачив, що над головою кружляє бджола, яка потім полетіла геть.

«Г'ю, — подумав я. — Що він замислив?» Я пошукав його поглядом у ряду, турбуючись, що він може плану-

вати щось таке, що наразить нас на кулі, — але не побачив.

Я швидко полічив голови. *Одна-дві-три-чотири-п'ять-шість.* Переді мною йшла Емма, далі Єнох, Горацій, Оливка, Мілард і Бронвін.

«А де ж подівся Г'ю?»

І тут я мало не підскочив. Г'ю не було! Це означало, що його не захопили разом із нами всіма. Він був на волі! Може, у гармидері на станції він примудрився прослизнути в простір між поїздом і платформою чи вскочив у поїзд, а солдат цього не помітив. Мені закортіло дізнатися, чи не скрадається він за нами, але я не міг обернутися, бо виказав би його.

Я сподівався, що позаду його немає, бо це могло означати, що він з пані Сапсан. Інакше як ми її відшукаємо? І що буде, коли їй забракнне повітря? Вона ж замкнена у тій валізі. І взагалі, що тисяча дев'ятсот сорокового року робили з підозрілими покинутими предметами багажу?

До горла підкотив клубок, і жаром обпекло лице. Забагато всього страшного відбувалося, сотні сценаріїв жаху боролися в мозку за мою увагу.

— Назад у стрій! — крикнув солдат у мене за спиною, і я збагнув, що звертається він до мене, що у стані гарячкуватих роздумів я занадто відхилився від середини дороги. Я бігом повернувся на місце за Еммою (вона благально подивилася на мене через плече: «Не сердь його!» — і я пообіцяв собі, що триматиму себе в руках).

Ми йшли вперед у нервовій тиші. Крізь нас електричним струмом проходила напруга. Я бачив, як Емма стискає і розтискає кулаки, як Єнох трясе головою і бурмоче щось собі під носа, як збивається з кроку Оливка. Здавалося, от-от неминуче настане мить, коли хтось із нас зробить щось відчайдушне і полетять кулі.

А тоді я почув, як зойкнула Бронвін, і підвів погляд — щоб побачити, як на моїх очах розгортається сценарій фільму жаху, якого я собі й уявити не міг. Попереду лежали три масивні кучугури: одна на дорозі, а ще дві — на прилеглому полі, з іншого боку неглибокого рову. Спочатку я, відмовляючись вірити очам, подумав, що то купи чорної землі.

Та потім ми підійшли ближче, і я вже не міг не бачити очевидного: трьох мертвих коней на дорозі.

Оливка пронизливо закричала. Бронвін інстинктивно рвонулася заспокоїти її: «Квіточко, не дивися!» — і солдат із дробовиком вистрелив у повітря. Ми кинулися на землю й поприкривали голови.

— Ще раз так зробиш — валятимешся в канаві разом із ними! — прокричав він.

Поки ми підводилися, Емма встигла прошепотіти мені слово «цигани» й кивнути на найближчого коня. Я зрозумів, що вона мала на увазі: то були їхні коні. Я навіть упізнав відзнаки на одному з них — біли плями на задніх ногах — і зрозумів, що саме на цьому коні я їхав лише годину тому.

Було таке відчуття, що мене от-от знудить.

Усе склалося докупи, кадр за кадром прокрутилося кіно в голові. Це зробили витвори — ті самі, які напередодні здійснили набіг на табір. Цигани зустріли їх на дорозі після того, як залишили нас на краю містечка. Сталася сутичка, потім погоня. Витвори застрелили коней на ходу, під циганами.

Я знав, що витвори вбивають людей (і дивних дітей, як казала пані Шилодзьобка), але брутальність, з якою вбили цих коней, перевершила навіть те велике зло. Ще годину тому вони були сповненими життя тваринами. Їхні очі світилися розумом, тіла вигравали м'язами

й випромінювали тепло. А тепер від втручання кількох шматків металу вони перетворилися на купи холодного м'яса. Ці горді сильні тварини, застрелені й покинуті на дорозі, мов сміття.

Я трясся від страху й кипів од гніву. А ще мені було шкода, що я їх не оцінив по заслузі. От я зіпсована невдячна тварюка.

«Зосередься, — наказав я собі. — Зберися».

Куди поділися Бехір та його люди? Де був його син? Я знав лише одне — витвори нас пристрелять. Я був у цьому переконаний. Ці самозванці у солдатських одностроях насправді самі були лише тваринами, страхітливішими навіть за порожняків, яких вони контролювали. У витворів принаймні був розум, яким вони могли користуватися. Але цей творчий дар вони скеровували на те, щоб руйнувати світ. Щоб перетворювати живих істот на мертвих. А навіщо? Аби вони самі могли прожити трохи довше. Аби могли мати трохи більше влади над світом навколо та над істотами, які його населяли і до яких їм було цілковито байдуже.

Марнотратство. Таке дурне марнотратство.

Але тепер вони збиралися нас знищити. Відвести на якесь поле смерті, де нам влаштують допит і потім уб'ють. А якщо Г'ю такий дурний, що пішов за нами слідом (якщо бджола, яка літала туди й назад уздовж нашого строю, означала, що він неподалік), то його теж прикінчать.

Боже, поможи нам усім.

* * *

Убиті коні вже лишилися далеко позаду, коли солдати наказали нам звернути з головної дороги на вузьку ґрунтову. То була стежечка, кілька футів завширшки, тому солдатам, що їхали поряд, довелося залишити джип і далі піти пішки — двоє спереду і двоє позаду. Поля, що стелилися обабіч, були здичавілі, порослі заквітчаними бур'янами, над якими дзижчали комахи стиглого літа.

Прекрасне місце для смерті.

Через якийсь час на краю поля показалася повітка під солом'яною стріхою. «Отам вони це й зроблять, — подумав я. — Отам вони нас і вб'ють».

Коли ми підійшли ближче, двері відчинилися, і з повітки вийшов ще один солдат. Одягнений він був інакше, ніж ті, що нас вели: замість каски на голові в нього сидів капелюх з чорними крисами, а замість гвинтівки теліпався револьвер у кобурі.

То був їхній командир.

Він стояв на стежці і дивився, як ми наближаємося, погойдувався на підборах і всміхався білозубою усмішкою.

— Нарешті ми познайомимося! — вигукнув він. — Ви змусили нас побігати, але я знав, що колись ми вас зловимо. Це лише питання часу! — Риси обличчя мав пухкі, хлоп'ячі, тонке волосся було таким світлим, що здавалося білим. А ще в ньому вирувала дивна п'яна енергія, мов у ватажка малят-скаутів, який перебрав кофеїну. Та коли я на нього дивився, думати міг лише про одне: «Тварина. Монстр. Убивця».

— Заходьте, заходьте, — запросив офіцер, відчиняючи двері хижки. — Всередині вже чекають ваші друзі.

Солдати штовхали нас уперед, і я краєм ока роздивився нашивку з іменем на його сорочці. ВАЙТ[1]. Як колір.

[1] White — білий (*англ.*).

Пан Вайт. Може, це жарт? У ньому все здавалося неприродним. А передусім це прізвище.

Нас заштовхали всередину і криком загнали в куток. У єдиній кімнаті хижки не було меблів, зате повно було людей. Бехір та його люди сиділи на підлозі спинами до стіни. З ними поводилися погано: видно було синці, кров. У згорблених спинах відчувався настрій поразки. Кількох людей бракувало, а серед них — Бехірового сина. На варті стояли ще двоє солдатів, тож разом їх було шестеро, включаючи пана Вайта і наш супровід.

Упіймавши мій погляд, Бехір понуро кивнув. На щоках у нього цвіли багряні синці. «Пробачте», — губами промовив він.

До Бехіра, помітивши наш обмін, прискочив пан Вайт.

— Ага! Отже, ви впізнаєте цих дітей?

— Ні, — Бехір опустив очі.

— Ні? — Пан Вайт удав, що шокований. — Але ж ви попросили в оцього вибачення. Ви мусите його знати. Хіба що, звісно, у вас є звичка вибачатися перед незнайомцями.

— Вони не ті, кого ви шукаєте, — сказав Бехір.

— А я думаю, що ті, — відповів Вайт. — Я думаю, це саме ті діти, яких ми шукали. А ще я думаю, що цю ніч вони провели у вашому таборі.

— Кажу вам, я ніколи раніше їх не бачив.

Пан Вайт несхвально поцокав язиком, як шкільна училка.

— Цигане, пам'ятаєш, що я обіцяв зробити, якщо дізнаюся, що ти мені брешеш? — Він витяг із піхов ніж і приклав його до щоки Бехіра. — Саме так. Я обіцяв вирізати тобі твого брехливого язика і згодувати його собаці. А я свої обіцянки виконую.

Бехір подивився в порожні очі Вайта і не відвів погляду. Спливали секунди нестерпної тиші. Я зафіксував погляд на ножі. Врешті-решт пан Вайт криво всміхнувся і знову рвучко випростався, розвіявши чари.

— Але, — радісно проголосив він, — спершу найважливіше! — Він повернувся до солдатів, які нас супроводжували. — У кого з вас їхня пташка?

Солдати перезирнулися. Один похитав головою, за ним другий.

— Ми її не бачили, — сказав той, що взяв нас у полон на станції.

Усмішка пана Вайта згасла. Він опустився на коліна поряд із Бехіром.

— Ти казав, що пташка з ними.

Бехір знизав плечима.

— У птахів є крила. Вони прилітають і відлітають.

Пан Вайт ударив Бехіра ножем у стегно. Просто вдарив: швидко й без емоцій, лезо увійшло і вийшло. Від несподіванки та болю Бехір закричав і перекотився на бік, ухопившись за ногу. Потекла кров.

Горацій знепритомнів і сповз на землю. Оливка зойкнула й затулила очі долонями.

— Ти вже вдруге мені збрехав. — Пан Вайт витер лезо об носовичок.

Ми всі постискали зуби й прикусили язики, хоча я бачив, що Емма вже виношує план помсти — сплітає руки за спиною, готує гарячу відсіч.

Пан Вайт кинув скривавлену хустинку на підлогу, встромив ніж назад у піхви, встав і повернувся до нас обличчям. На губах у нього грала напівпосмішка, а зрощені брови злетіли вгору великою літерою М.

— Де ваша пташка? — м'яко запитав він. Що приємнішого він із себе вдавав, то більший страх це в мене збурювало.

— Полетіла, — відрізала Емма. — Цей чоловік сказав вам правду.

І одразу ж я пошкодував, що вона не змовчала. Стало страшно, що наступним кандидатом на тортури він обере її.

Пан Вайт ступив крок до Емми.

— У неї було ушкоджене крило. І вас бачили з нею вчора. Вона не може бути далеко звідси. — Він прокашлявся. — Запитую ще раз.

— Вона померла, — сказав я. — Ми викинули її в річку.

Може, якщо я дошкулятиму йому сильніше, ніж Емма, він забуде, що вона подавала голос.

Пан Вайт зітхнув. Права рука ковзнула по револьверу в кобурі, на мить затрималася на руків'ї ножа, та потім

зупинилася на мідній пряжці пояса. Тихим голосом, неначе те, що він збирався повідомити, призначалося лише для моїх вух, він сказав:

— Я бачу, у чому проблема. Ви думаєте, що нічого не матимете, якщо будете чесними зі мною. Що ми вб'ємо вас незалежно від того, що ви зробите чи скажете. Я хочу, щоб ви знали: це не так. Однак, якщо вже бути чесним до кінця, скажу: даремно ви змусили нас ганятися за вами. Це була помилка. Усе було б значно простіше, але тепер, ви розумієте, усі розлючені, бо ви згаяли так багато нашого часу.

Він тицьнув пальцем у своїх солдатів.

— Ці люди… вони б дуже хотіли вас помучити. Але я, на противагу їм, здатен подивитися на все під вашим кутом зору. Ми справді здаємося страшними, я це розумію. Наша перша зустріч на борту моєї субмарини була, на жаль, нецивілізованою. А ще гірше, що ваші імбрини століттями отруювали вас неправдивою інформацією про нас. Цілком природно, що ви тікали. У світлі всього цього я маю бажання зробити вам пропозицію, яку сам вважаю розумною. Проведіть нас до пташки, і ми вас не вб'ємо, а відправимо в чудову установу, де про вас будуть дуже добре піклуватися. Щодня годуватимуть, у кожного буде своє ліжко… і обмежуватимуть вас там не більше, ніж у тому дурному контурі, де ви всі ці роки ховалися.

Пан Вайт подивився на своїх людей і розсміявся.

— Ви уявляєте, останні роки — скільки їх було? сімдесят? — вони провели на крихітному острівці, щодня проживаючи один і той самий день. Гірше, ніж у будь-якому таборі для в'язнів, який спадає мені на думку. А наскільки простіше було б співпрацювати! — Він стенув плечима, знову подивився на нас. — Але вас скувала гордість,

продажна гордість! І подумати тільки — весь цей час ми могли працювати разом задля спільного добра!

— Працювати разом? — повторила Емма. — Ви полювали на нас! Підсилали потвор, щоб нас убивали!

«Прокляття, — подумав я. — Мовчи».

Пан Вайт зробив сумне, як у цуцика, обличчя.

— Потвор? — перепитав він. — Як прикро. Ви говорите про мене, між іншим! Про мене й моїх людей, ми такими були, поки не еволюціонували. Але я спробую не брати близько до серця вашу зневагу. Підлітковий вік рідко буває приємним, незалежно від виду. — Він так різко сплеснув у долоні, що я аж підскочив. — Але до справи!

Він прочесав нас повільним крижаним поглядом, неначе шукав у наших рядах слабину. Хто з нас розколеться першим? Хто розкаже йому правду про те, де тепер пані Сапсан?

І зробив ставку на Горація. Той уже прийшов до тями, але досі сидів, зіщулившись, на підлозі, й тремтів. Пан Вайт рішучо ступив крок до нього. Від цокоту чобіт Горацій здригнувся.

— Хлопче, встань.

Горацій не поворухнувся.

— Хто-небудь, поставте його на ноги.

Один із солдатів грубо смикнув Горація за руку вище ліктя. Горацій зіщулився перед паном Вайтом, втупивши очі в долівку.

— Хлопчику, як тебе звати?

— Го-Го-Горацій…

— Ну, Го-Горацій, по-моєму, ти не обділений здоровим глуздом. Тому право вибирати я дам *тобі*.

Горацій припідняв голову.

— Вибирати?..

Пан Вайт витяг ножа з піхов і показав на циган.

— Кого з цих людей вбити першим. Хіба що, звісно, ти скажеш, де ваша імбрина. Тоді нікому не доведеться вмирати.

Горацій міцно заплющив очі, неначе міг одним лише своїм бажанням перенестися деінде.

— Або, — вів далі пан Вайт, — якщо не хочеш вибирати когось із них, я радо виберу одного з вас. Тебе це влаштує?

— Ні!

— Тоді кажи! — проревів пан Вайт. Його губи розійшлися, показуючи вишкір блискучих зубів.

— Синдриґасті, нічого їм не кажіть! — прокричав Бехір. Один із солдатів ударив його чоботом у живіт, циган застогнав і затих.

Пан Вайт ухопив Горація за підборіддя, щоб змусити його подивитися просто у свої жахливі порожні очі.

— Ти скажеш. Скажеш, і я тебе не чіпатиму.

— Так. — Горацій досі міцно стискав повіки, досі подумки намагався втекти, але залишався на місці.

— Що «так»?

Горацій із тремтінням видихнув повітря.

— Так, я скажу.

— Не смій! — закричала Емма.

«О Господи, — подумав я. — Він її здасть. Він надто слабкий. Треба було лишити його у звіринці».

— Шшш, — просичав пан Вайт йому на вухо. — Не слухай їх. Уперед, синку. Розказуй, де пташка.

— Вона в шухляді, — сказав Горацій.

Зрощені брови пана Вайта зсунулися ще більше.

— У шухляді. Якій шухляді?

— У тій, де вона завжди була.

Вайт струсонув Горація за підборіддя і прокричав:

— У якій шухляді?!

Горацій хотів був щось сказати, однак стулив рота. Проковтнув слину, щоб змочити пересохле горло. Випростав спину. А тоді його очі розплющилися, він твердо подивився в очі пану Вайту і сказав:

— У тій, де твоя мамка труси тримає. — І плюнув витвору межи очі.

Руків'ям ножа пан Вайт ударив Горація збоку по голові. Оливка пронизливо закричала, і дехто з нас зіщулився від болю, коли Горацій повалився на землю, мов мішок із картоплею. Із кишень у нього випали та розсипалися по підлозі дрібні гроші й квитки на поїзд.

— Це що таке? — пан Вайт нахилився, щоб роздивитися.

— Я спіймав їх, коли сідали на поїзд, — відрапортував той, хто нас наздогнав.

— А чому ти тільки тепер про це кажеш?

Солдат зам'явся.

— Я подумав…

— Забудь, — перебив його пан Вайт. — Перехопіть поїзд. Негайно.

— Сер?

Пан Вайт позирнув на квиток, потім на свій наручний годинник.

— Той, що о восьмій тридцять до Лондона, робить довгу зупинку в Портмедоґу. Якщо поквапитеся, він вас там чекатиме. Обшукайте його з голови до хвоста. Почніть із першого класу.

Солдат відсалютував і побіг надвір.

Пан Вайт повернувся до інших солдатів.

— Обшукайте решту, — наказав він. — Побачимо, чи нема в них при собі чогось цікавенького. Хто чинитиме опір, пристрельте.

Поки двоє солдатів із гвинтівками стояли на варті, третій нас обшукував: переходив від одного дивного до ін-

шого і вивертав наші кишені. У більшості нічого не було, крім пушинок і крихт хліба, проте у Бронвін солдат знайшов гребінець зі слонової кістки. «Будь ласка, віддайте, це належало моїй мамі», — слізно попросила вона, та він лише розсміявся і сказав: «От тільки розчісуватися ним вона тебе не навчила, мужикувате ти дівчисько!»

У Єноха знайшли маленький пакуночок з могильною землею, повною хробаків. Солдат розгорнув його, понюхав і з огидою кинув на долівку. У мене в кишені він знайшов розряджений мобільний. Коли він стукнувся об підлогу, Емма здивовано глянула на мене, і в її погляді читалося запитання: навіщо він тобі? Горацій нерухомо лежав на підлозі. Він або справді вирубився, або вдавав непритомного. Далі настала Еммина черга, але допускати, щоб її обшукували, вона не збиралася. Коли солдат наблизився до неї, вона показала зуби й прогарчала:

— Тільки торкнися мене, і я спалю тобі руку!

— Уу, скільки вогню! — І він розреготався. — Вибач, не стримався.

— Я не жартую. — Емма прийняла руки з-за спини. Вони світилися червоним жаром, і навіть на відстані трьох футів я відчував гарячі хвилі, що від них ішли.

Солдат відскочив од неї подалі.

— Гаряча штучка з запальною вдачею! — сказав він. — Люблю таких жінок. Але тільки спробуй мене обпекти, і Кларк заляпає стіну шматками вашого мозку.

Солдат, на якого він показав, притиснув дуло гвинтівки до Емминої голови. Емма заплющила очі, часто-часто дихаючи. Потім опустила руки й згорнула їх за спиною. Вона вся аж бриніла від гніву.

Так само, як я.

— Ану без фокусів, — попередив її солдат. — Не роби різких рухів.

Стискаючи кулаки, я дивився, як він ковзає руками вгору і вниз по її ногах, потім проводить пальцями нижче вирізу сукні — і все це аж занадто повільно і з ласою усмішкою. Ще ніколи в житті я не почувався таким безсилим, навіть тоді, коли ми були замкнені в клітці для тварин.

— У неї нічого немає! — закричав я. — Не чіпайте її!

На мене не звернули уваги.

— Оця мені подобається, — сказав солдат пану Вайту. — Думаю, нам варто трохи потримати її у себе. Для… дослідів.

Пан Вайт скорчив гримасу.

— Капрале, ви огидний представник виду. Але я з вами згоден — вона цікава. Я чув про тебе, — сказав він, звертаючись до Емми. — Я б усе віддав, аби вміти те, що вмієш ти. Якби ж ми могли загнати твої руки в пляшку…

Пан Вайт якось дивно всміхнувся і повернувся до солдата.

— Закінчуй, — відрізав він. — Ми не чекатимемо цілий день.

— Із задоволенням, — і солдат підвівся, проводячи руками по тілу Емми.

Далі все сталося мов у вповільненій зйомці. Я бачив, що цей мерзенний розпусник збирається нахилитися й поцілувати Емму. А ще бачив, що Еммині руки в неї за спиною вже випромінюють по контурах полум'я. Я розумів, до чого все йде: щойно його губи наблизяться до неї, вона виставить руки й розплавить йому обличчя — навіть під ризиком отримати кулю. Вона досягла точки кипіння.

Я теж.

Я весь напружився, готовий до бою. Був переконаний, що ми проживаємо останні миті. Але ми проживемо їх на

власних умовах. І якщо доведеться померти, то бачить Бог — кількох витворів ми заберемо з собою.

Солдат ковзнув руками по Емминій талії. Дуло іншої гвинтівки впритул наблизилося до її лоба. А вона наче нахилилася вперед, кидаючи виклик: мовляв, стріляй. Руки за спиною вже потроху розходилися, і вздовж кожного пальця пробігали розжарені добіла вогники.

Ну от…

Аж раптом ХРЯСЬ! — віддача від пострілу, лячна і пронизлива.

Я заплющив очі, й на мить стало темно.

Коли до мене повернувся зір, Емма все ще стояла. Голова в неї була ціла. Дуло гвинтівки, що до неї притискалася, тепер було опущено вниз, а солдат, який хотів Емму поцілувати, вже повернувся на сто вісімдесят градусів і стояв обличчям до вікна.

Постріл пролунав знадвору.

Кожен нерв у моєму тілі занімів і поколював від адреналіну.

— Що це було? — спитав пан Вайт, квапливо підходячи до вікна.

Понад його плечем мені було видно шибку і все, що відбувалося за нею. Солдат, котрий пішов перехоплювати поїзд, стояв навпроти хижі, по пояс у диких квітах, спиною до нас. Його гвинтівка була націлена в поле.

Пан Вайт просунув руки крізь ґрати, які прикривали вікно, і відчинив його.

— Якого біса ти стріляєш? — загорлав він. — Чому ти досі тут?

Солдат не ворухнувся, не заговорив. Поле було живим від дзижчання комах, і якусь мить ми не чули більше нічого.

— Капрале Браун! — проревів пан Вайт.

Чоловік повільно розвернувся на хитких ногах. Гвинтівка вислизнула йому з рук і впала у високу траву. Він зробив кілька непевних кроків уперед.

Пан Вайт витяг із кобури револьвер і націлив його крізь вікно на Брауна.

— Скажи щось, хай тобі чорт!

Браун розтулив рота й спробував щось сказати, але звідти, де мав бути його голос, долинуло дивне дзижчання, що відлунювало у нього глибоко всередині й відтворювало ті звуки, якими жило поле.

То було дзижчання бджіл. Сотень, тисяч бджіл. А далі з'явилися вони самі. Спочатку декілька комах вилетіло крізь розтулені губи. Та потім солдата опанувала якась нездоланна сила: плечі відхилилися назад, груди подалися вперед, а щелепи широко розкрилися, і з них назовні ринув такий щільний потік бджіл, що вони здавалися суцільним предметом — товстим шлангом комах, що нескінченно довго вилітав з його горла.

Пан Вайт відступив од вікна назад, спантеличений і наляканий.

Браун на полі звалився, оточений роєм жалючих комах. А коли його тіло зникло з обрію, то виявилося, що за ним стоїть інший.

Хлопчик.

Г'ю.

Він із викликом дивився у вікно, а довкола нього велетенською сферою оберталися комахи. На полі ними аж рясніло: бджолами й шершнями, осами звичайними і складчастокрилими, жалючими створіннями, чиїх назв я знати не знав, — і всі до одної, здавалося, підкорювалися волі Г'ю.

Пан Вайт підняв револьвер і вистрелив. Спорожнив увесь барабан.

Г'ю зник у траві. Я не знав, чи він упав на землю, чи пірнув у траву. А тоді ще троє солдатів побігли до вікна і під крики Бронвін: «Будь ласка, не вбивайте його!» — зрешетили поле кулями, наповнивши наші вуха гуркотом пострілів.

А тоді в кімнату залетіли бджоли. Може, з десяток. Розлючені, вони кинулися на солдатів.

— Зачиніть вікно! — зарепетував пан Вайт, б'ючи руками повітря навколо себе.

Солдат захряснув вікно, і всі взялися вибивати бджіл, які потрапили всередину. Поки вони були цим зайняті, надворі збиралася все більша хмара комах — велетенське дірчасте укривало з комах пульсувало з іншого боку шибки. І було їх так багато, що на той час, коли пан Вайт і його люди повибивали всіх бджіл усередині, то бджоли надворі майже заступили собою сонце.

Солдати скупчилися в центрі кімнати спина до спини. Гвинтівки щетинилися, мов голки дикобраза. Стало темно й жарко, кімната вібрувала від позаземного виття мільйона бджіл-маніяків, неначе все це відбувалося в кошмарному сні.

— Скажіть, хай забираються геть! — надривно, у відчаї прокричав пан Вайт.

Неначе це міг зробити хтось, окрім Г'ю. Якщо він ще живий.

— У мене до вас інша пропозиція, — сказав Бехір, спинаючись на ноги за допомогою віконних ґрат. Його силует із підігнутою ногою чітко вирізьблювався на тлі темної шибки. — Опустіть гвинтівки або я відчиняю вікно.

Пан Вайт крутнувся, щоб зустрітися з ним поглядами.

— Навіть цигани не такі дурні, щоб це втнути.

— Ви занадто високої про нас думки. — Бехірові пальці ковзнули до віконної ручки.

Солдати попіднімали гвинтівки.

— Вперед, — сказав Бехір. — Стріляйте.

— Ні, шибку розіб'єте! — заволав пан Вайт. — Хапайте його!

Двоє солдатів жбурнули зброю на підлогу і кинулися на Бехіра, однак він їх випередив, ударивши кулаком у скло.

Вікно розлетілося на друзки. Бджоли потоком ринули в кімнату, і запанував хаос: верески, постріли, штовханина, — хоча крізь ревіння комах, яке, здавалося, виповнювало не лише мої вуха, а й усі пори тіла, я майже нічого не чув.

Люди лізли один одному на голову, щоб швидше вибратися назовні.

Праворуч від мене Бронвін штовхнула Оливку на підлогу й накрила її своїм тілом.

Емма закричала: «Лягай!» — і ми кинулися на долівку, щоб хоч якось укритися від бджіл, що врізалися нам у шкіру, заплутувалися у волоссі.

Я чекав смерті, чекав, що бджоли вкриють кожен дюйм моєї шкіри й жалитимуть так, що відмовить нервова система.

Хтось відчинив ногою двері. Увірвалося світло. По дошках підлоги прогупотіла дюжина чобіт.

І стало тихо. Я повільно зняв руки з голови.

Бджіл не було. Як не було й солдатів.

А тоді надворі розлігся хор панічних вересків. Я скочив на ноги й побіг до розбитого вікна, біля якого вже скупчилися й визирали надвір цигани та дивні.

Спочатку я взагалі не побачив солдатів, лише велетенську живу купу комах, таку щільну, що здавалася непрозорою, за п'ятдесят футів по стежці від хатини.

Крики долинали зсередини.

Та потім один за одним вони вщухли. Коли все скінчилося, хмара бджіл стала розсіюватися, оголюючи тіла пана Вайта і його людей. Вони недоладно лежали в невисокій траві, мертві чи майже мертві.

За двадцять секунд їхні вбивці полетіли геть, у поле, і стихло страшелезне дзижчання. Запанувала дивна буколічна тиша, неначе в розпалі був звичайнісінький літній день і не сталося нічого екстраординарного.

Емма на пальцях порахувала трупи солдатів.

— Шість. Це всі. Усе скінчено.

Я пригорнув її до себе, хоч сам тремтів від вдячності й не міг повірити нашому щастю.

— Кого поранили? — Бронвін несамовито роззиралася навколо. Ті останні миттєвості були шаленими — незліченні бджоли, стрілянина в пітьмі. Ми перевірили, чи нема на нас дірок. Горацій був причмелений, але притомний. Із його скроні стікала цівка крові. Рана від ножа у Бехіра була глибока, проте мала загоїтися. Решта були налякані, але цілі й неушкоджені. І, о диво, без жодного бджолиного укусу.

— А ви, коли розбили вікно, звідки знали, що бджоли нас не чіпатимуть? — спитав я у Бехіра.

— Я не знав, — чесно відповів той. — На щастя, сила твого друга могутня.

Наш друг…

Емма різко вирвалася з моїх обіймів.

— О Боже! — зойкнула вона. — Г'ю!

У всьому тому гармидері ми геть про нього забули. А він, напевно, спливав кров'ю десь у високій траві. Та коли ми вже збиралися бігти надвір його шукати, він сам з'явився у дверях — вимащений брудом, травою, проте усміхнений.

— Г'ю! — закричала Оливка й побігла до нього. — Ти живий!

— Живий! — радісно відповів він. — А ви всі?

— Завдяки тобі так! — вигукнула Бронвін. — Тричі ура нашому Г'ю!

— Г'ю, ти наш патичок-рятівничок! — докинув Горацій.

— Найкращим чином мої загрозливість і смертельність розкриваються в полі диких квітів. — Г'ю помітно тішила така увага.

— Вибач за всі ті рази, коли я сміявся з твоїх здібностей, — сказав Єнох. — Здається, не такі вони вже й непридатні.

— А ще, — додав Мілард, — я хочу похвалити Г'ю за те, що він з'явився напрочуд вчасно. Серйозно, ще б кілька секунд — і…

Г'ю пояснив, як він уник полону на станції, прослизнувши у простір між поїздом і платформою (як я й думав). Він послав за нами слідом одну свою бджолу, а сам ішов на безпечній відстані.

— Тоді вся сіль була в тому, щоб знайти ідеальну мить для удару, — гордовито промовив він таким тоном, неначе перемога була гарантована відтоді, як він вирішив нас врятувати.

— А якби ти не набрів випадково на поле, де роїлися бджоли? — поцікавився Єнох.

Г'ю витяг щось із кишені й підняв на загальний огляд. То було яйце дивної курки.

— План Б, — сказав він.

Бехір пошкутильгав до Г'ю і потиснув йому руку.

— Юначе, — сказав він, — ми завдячуємо вам життям.

— А де ваш особливий хлопчик? — спитав Мілард у Бехіра.

— Він, слава Богу, зумів утекти з двома моїми людьми. Сьогодні ми втратили трьох тварин, але жодної людини. — Бехір вклонився Г'ю, і мені навіть здалося, що він поцілує йому руку. — Ми неодмінно мусимо вам віддячити!

Г'ю зашарівся.

— Запевняю вас, у цьому нема потреби…

— І часу нема, — сказала Емма, виштовхуючи Г'ю через двері. — Нам треба встигнути на поїзд.

Ті наші, до яких тільки-но дійшло, що пані Сапсан зникла, поблідли.

— Ми візьмемо їхній джип, — сказав Мілард. — Якщо пощастить і якщо той витвір правду казав, то встигнемо на поїзд, поки він стоятиме у Портмедоґу.

— Я знаю короткий шлях, — заявив Бехір і намалював на землі носаком чобота просту карту.

Ми подякували циганам. Від імені наших я перепросив Бехіра за те, що ми завдали їм стількох клопотів, а він тільки гучно розсміявся і махнув нам на стежку.

— Ми ще зустрінемося, синдриґасті, — сказав він. — Я цього певен.

* * *

Ми втислися у витвірський джип. Восьмеро дітей напакувалися, мов сардини, у машину, розраховану на трьох. Як єдиний, хто раніше водив машину, за кермо сів я. Дуже багато часу пішло на те, щоб розкумекати, як ця клята штука заводиться (виявилося, що не ключем, а натисканням кнопки в підлозі), потім ще була притичина з тим, щоб перемикати передачі. Я лише кілька разів водив машину з механічною коробкою, і завжди на сидінні пасажира сидів тато й давав мені вказівки. Але, всупереч усьому, через хвилину-дві ми рушили — підскакуючи, смикаючись, непевно, але поїхали.

Я натиснув на газ і помчав так швидко, як дозволяв перевантажений джип. Мілард вигукував, куди повертати, а решта трималися, як могли.

Через двадцять хвилин ми доїхали до містечка Портмедоґ, і коли вже мчали головною вулицею до вокзалу, почули свист потяга. Ми різко загальмували біля станції й вивалили з машини. Я навіть двигуна не заглушив. Ми щодуху погнали через усю станцію, як гепарди за газеллю, і встигли заскочити в останній вагон, коли він уже покидав платформу.

Ми стояли в проході, позгинавшись удвічі й відсапуючись, а зачудовані пасажири робили вигляд, що не витріщаються на нас. Пітні, брудні й розпатлані — вигляд у нас, напевно, був ще той.

— Встигли, — видихнула Емма. — Повірити не можу. Ми встигли.

— А я не можу повірити, що вів машину з механічною коробкою, — сказав я.

З'явився провідник.

— Ви повернулися. — Він роздратовано зітхнув. — Я так розумію, квитки ще у вас?

Горацій виловив у кишені згорнуті трубочкою квитки.

— До вашого вагона сюди, — показав провідник.

— Наша валіза! — вигукнула Бронвін і вхопила його за лікоть. — Вона ще на місці?

Провідник вивільнив руку.

— Я хотів віднести її в бюро знахідок. Але ця благословенна річ не зрушила з місця.

Ми перебігали з вагона у вагон, поки не знайшли вагон першого класу, де побачили валізу Бронвін — на тому самому місці, де вона її залишила. Бронвін підбігла до валізи, розщібнула застібки й підняла кришку.

Пані Сапсан всередині не було.

У мене стався невеличкий серцевий напад.

— Моя пташка! — закричала Бронвін. — Де моя пташка?!

— Заспокойтеся, вона тут. — І провідник показав кудись понад наші голови. Пані Сапсан сиділа на полиці для багажу й міцно спала.

Бронвін заточилася на стіну і мало не знепритомніла від полегшення.

— Як вона туди вибралася?

Провідник звів брову.

— Ця іграшка дуже схожа на живу. — Він розвернувся й пішов до дверей, та в проході зупинився і спитав: — До речі, де можна таку взяти? Моя донька була б у захваті.

— На жаль, вона єдина у своєму роді, — відповіла Бронвін, зняла пані Сапсан з полиці й притисла до грудей.

* * *

Після всього, що нам довелося пережити за останні кілька днів (не кажучи вже про останні кілька годин), розкіш салону першого класу виявилася для нас повним шоком. У вагоні були плюшеві дивани, обідній стіл і широкі вікна, з яких можна було споглядати краєвиди. Він нагадував вітальню багатої людини і був у нашому повному розпорядженні.

Ми по черзі помилися у ванній, обшитій дерев'яними панелями, потім ознайомилися з обіднім меню.

— «Замовляйте все, що вам до вподоби», — прочитав Єнох і підняв трубку телефону, прикріпленого до бильця крісла з відкидною спинкою. — Алло, у вас є паштет із гусячої печінки? Я хочу весь. Так, увесь, що у вас є. І підсмажені трикутнички хліба.

Про все, що сталося, ніхто не зронив і слова. То було нестерпно, занадто жахливо, і поки що ми хотіли просто очуняти й забути. У нас лишалося забагато справ, надто багато небезпек нависло, з якими слід було розібратися.

Ми налаштувалися на поїздку. Приземкуваті будиночки Портмедоґа за вікном стали зовсім крихітними, і на обрії з'явилася гора пані Королик. Вона похмуро височіла над пагорбами. Поки інші неквапливо вели бесіду, я приклеївся носом до шибки та нескінченної *тамтешності* тисяча дев'ятсот сорокового року за вікном. Донедавна тисяча дев'ятсот сороковий займав у моєму багажі знань місце завбільшки з кишенькову книжку, не ширше

за крихітний острівець, те місце, яке я міг будь-якої миті покинути, пройшовши крізь темне черево Кернгольмської печери. Та після того, як ми пішли з острова, воно стало світом, цілим світом болотистих лісів, і оповитих димком містечок, і долин, що їх хрест-навхрест перетинали сяйливі річки. А ще людей і речей, які здавалися старими, проте ще такими не були, наче бутафорське приладдя у якомусь ретельно продуманому, проте безсюжетному фільмі того часу. Усе це мигцем пролітало, і пролітало, і пролітало повз моє вікно, немов нескінченний сон.

Я засинав і прокидався, засинав і прокидався. Ритм поїзда занурював мене в гіпнотичний транс, у якому було дуже легко забути, що я лише пасивний спостерігач, а моє вікно — це щось більше, ніж кіноекран, що там, зовні, все достоту так само реальне, як і тут, усередині. Потім поволі я згадував, як став частиною цього всього, пригадував діда, острів, дітей. Гарненьку дівчину з твердим, мов кремінь, поглядом, чия долоня лежала на моїй руці.

— Я справді тут? — спитав я.

— Спи-но, — відповіла вона.

— Як думаєш, усе буде добре?

Вона поцілувала мене в кінчик носа.

— Засинай.

РОЗДІЛ СЬОМИЙ

Ще більше жахливих снів, усі перемішані, перетікають один в одного. Клапті жахіть останніх днів: сталеве око дула гвинтівки дивиться на мене впритул, дорога, на якій валяються вбиті коні, язики порожняка тягнуться до мене з прірви, той жахливий витвір із посмішкою-вишкіром і порожніми очима.

А тоді це: я знову вдома, але я примара. Я пливу по своїй вулиці, крізь вхідні двері будинку всередину. Знаходжу батька — він спить на кухонному столі, притискаючи до грудей радіотелефон.

«Я не мертвий», — кажу я йому, але з губ не зривається ні звуку.

Мама сидить на краю ліжка, досі в нічній сорочці, й споглядає у вікно блідий день, що вже плавно котиться до вечора. Вона виснажена, уся сплакана. Я простягаю руку, хочу торкнутися її плеча, але рука проходить крізь нього.

А тоді я на своєму похороні, дивлюся зі своєї могили на прямокутник сірого неба.

Мої троє дядьків зазирають униз. Їхні товсті шиї випинаються над накрохмаленими білими комірцями.

Дядько Лес: Який жаль. Правда?

Дядько Джек: Френку й Меріен треба ой як поспівчувати.

Дядько Лес: Ага. Що люди подумають?

Дядько Боббі: Подумають, що у хлопця з головою не все гаразд було. І це правда.

Дядько Джек: А я знав, що рано чи пізно він щось таке утне. Знаєте, в нього був такий погляд… Трошки…

Дядько Боббі: Прицуцуватий.

Дядько Лес: Це в нього від родини батька, не від нас.

Дядько Джек: Все одно. Жах.

Дядько Боббі: Ага.

Дядько Джек: …

Дядько Лес: …

Дядько Боббі: У буфет?

Мої дядьки, човгаючи ногами, йдуть. Підходить Рікі. Його зелене волосся з особливої нагоди стирчить по-особливому гострими шпичаками.

«Бро. Раз уже ти мертвий, можна я заберу твій велик?»

Я намагаюся кричати: «*Я не мертвий! Я просто далеко. Мені шкода*».

Але слова повертаються до мене луною, замкнені у пастці голови.

Униз дивиться священик. Це Ґолан, вдягнений у сутану, у руках у нього Біблія. Він посміхається.

«Джейкобе, ми чекаємо тебе».

На мене сиплеться лопата землі.

«Ми чекаємо».

* * *

Я рвучко випростався. Рот був сухим, наче папір. Емма, яка сиділа поряд, поклала руки мені на плечі.

— Джейкобе! Слава Богу. Як ти нас налякав!

— Правда?

— Тобі наснився кошмар, — пояснив Мілард. Він сидів навпроти нас і нагадував накрохмалений порож-

ній костюм, який посадили у крісло. — І ти розмовляв уві сні.

— Серйозно?

Емма стерла мені з лоба піт першокласною серветкою. (Справжня тканина!)

— Розмовляв, — підтвердила вона. — Але то була якась тарабарщина. Я не зрозуміла ні слова.

Я збентежено роззирнувся навколо, але більше ніхто, схоже, не помітив. Інші діти розсілися по вагону і робили хто що: хтось дрімав, хтось дивився у вікно і мріяв, а хтось грав у карти.

Я щиро сподівався, що в мене не їде стріха.

— А часто тобі сняться кошмари? — спитав Мілард. — Ти розказуй їх Горацію. Він добре вміє розгадувати сни.

Емма погладила мою руку.

— Точно все в порядку?

— Так, — сказав я і вирішив змінити тему, бо не любив, коли наді мною причитають. Побачивши у Міларда на колінах «Казки про дивних», я спитав: — А ти надумав щось легеньке почитати?

— Я досліджую, — відповів він. — Подумати тільки — колись я їх відкинув, бо вважав, що це звичайні дитячі казочки. А вони насправді надзвичайно складні, я б навіть сказав, хитромудрі, бо приховують таємну інформацію про дивацтва дивних. Тепер, щоб їх усі розшифрувати, мені знадобляться роки.

— Але тепер, на цьому етапі, яка нам із них користь? — спитала Емма. — Нащо потрібні контури, якщо в них можуть залазити порожняки? Навіть таємні контури з цієї книжки теж рано чи пізно відшукають.

— А може, вони пробралися тільки в один контур? — з надією спитав я. — Може, порожняк у контурі пані Королик був виродком?

— Дивний порожняк! — промовив Мілард. — Цікава думка. Але ні. Він там опинився не випадково. Я певен, що ці «удосконалені» порожняки були невід'ємною частиною плану нападу на наші контури.

— Але як? — спитала Емма. — Що змінилося в порожняках, що тепер вони можуть пробиратися в контури?

— Про це я й сам дуже багато думав, — відповів Мілард. — Ми взагалі мало знаємо про порожняків, бо ніколи не мали нагоди дослідити хоча б одного в контрольованому середовищі. Але вважається, що вони так само, як і звичайні люди, не мають чогось особливого, що притаманне вам, мені та всім у цьому вагоні, якогось засадничого дивацтва, котре дозволяє нам взаємодіяти з контурами: з'єднуватися з ними і проникати всередину.

— Ключа, — підказав я.

— Типу того, — погодився Мілард. — Дехто вважає, що наше дивацтво, як кров чи спинномозкова рідина, має фізичну субстанцію. Інші думають, що це у нас всередині, але це щось нематеріальне. Як друга душа.

— Ха. — Мені сподобалася ця думка: дивацтво — не дефект, а додаткова перевага. Не нам бракувало чогось такого, що було в нормальних, а навпаки — це їм бракувало нашої особливості. Тобто ми були чимось більшим, а не меншим.

— Терпіти не можу цю божевільну туфту, — скривилася Емма. — Про те, що другу душу можна замкнути у банці. Мороз поза шкірою.

— І все ж протягом багатьох років чинилися спроби зробити саме це, — сказав Мілард. — Еммо, що той солдат-витвір тобі сказав? «Якби ж я міг загнати твоє вміння у пляшку» чи щось таке.

Емма здригнулася.

— Не нагадуй.

— Теоретично, якщо наше дивне єство можна дистилювати й відібрати… у пляшці, як він сказав, чи швидше у чашці Петрі… то це єство також можна перенести з однієї істоти в іншу. Якби це було можливо, уявіть чорний ринок дивних душ, які можуть потрапити до рук аморальних багатіїв. Такий дар, як твоя іскра чи величезна сила Бронвін, продаватиметься тому, хто дасть за нього найбільшу ціну!

— Це огидно, — сказав я.

— Більшість дивних із тобою погодяться, — кивнув Мілард. — Саме тому ці досліди багато років тому оголосили поза законом.

— Наче порожнякам не начхати на наші закони, — скривилася Емма.

— Але, по-моєму, весь цей задум якийсь божевільний, — зауважив я. — З нього однаково нічого не вийшло б, правда?

— Я теж так думав, — зізнався Мілард. — Принаймні до вчорашнього дня. Та тепер уже я не такий у цьому впевнений.

— Через порожняка в контурі зі звіринцем?

— Саме так. До вчорашнього дня я навіть до кінця не вірив у те, що «друга душа» існує. Мені здавалося, що є лише один-єдиний переконливий аргумент на користь її існування: коли порожняк пожирає достатню кількість нас, дивних, то він перетворюється на істоту іншого типу, ту, яка може проходити крізь часові контури.

— Стає витвором, — підсумував я.

— Так. Але тільки якщо пожирає дивних. Нормальних він може з'їсти скільки завгодно і ніколи не стане витвором. А отже, у нас є те, чого нормальним бракує.

— Але той порожняк у звіринці не став витвором, — завважила Емма. — Він став порожняком, який може проникати у контури.

— Що змушує мене замислитись над тим, чи не втручалися витвори в природу, — сказав Мілард, — у плані переміщення дивних душ.

— Я про це навіть думати не хочу, — відмахнулася Емма. — Будь ласка, ну будь ласка, поговорімо про щось інше.

— Але де б вони взагалі брали ті душі? — спитав я. — І як?

— Ну все, я пересідаю! — І Емма підвелася, щоб пошукати собі інше місце.

Ми з Мілардом якийсь час їхали мовчки. Я не міг позбутися уявної картинки: ось я лежу, прив'язаний до стола, а кагал лихих лікарів виймає з мене душу. Як вони це робитимуть? Голкою? Ножем?

Щоб одігнати від себе ці похмурнякові думки, я спробував знову змінити тему.

— А як ми всі взагалі стали особливими?

— Ніхто точно не знає, — відповів Мілард. — Але існують легенди.

— Наприклад?

— Дехто вважає, що ми походимо від жменьки дивних людей, які жили колись дуже давно. Вони були могутніми й дуже великими, як той кам'яний велет, якого ми знайшли.

— То чого ж ми такі малі, якщо колись були велетнями?

— У легенді сказано, що минали роки, ми розмножувалися, і наша сила потроху зменшувалася. Ми втрачали могутність, а разом із нею — і розміри.

— У це важко повірити, — сказав я. — Я, наприклад, почуваюся могутнім, як мураха.

— Насправді мурахи доволі сильні, як на свій розмір.

— Ти розумієш, про що я. От чого я справді не доганяю — чому я? Я про це не просив. Хто за мене вирішив?

Запитання було риторичним, і відповіді на нього я не очікував, але Мілард відповів:

— Цитуючи відомого дивного: «У серці таємниці природи лежить інша таємниця».

— Хто це сказав?

— Ми називаємо його Перплексус Аномалус. Напевно, це вигадане ім'я великого мислителя і філософа. А ще Перплексус був картографом. Він накреслив перше видання Мапи днів тисячу з гаком років тому.

Я всміхнувся.

— Іноді ти говориш, як учитель. Тобі казали?

— Постійно кажуть. А я б спробував себе в ролі вчителя. Якби не народився таким.

— Із тебе вийшов би класний учитель.

— Дякую. — Він замовк, і в цій тиші я відчував, як він мріє: бачить сцени з життя, яке могло б у нього бути. А потім сказав: — Ти не думай, що мені не подобається бути невидимим. Подобається. Джейкобе, мені до вподоби бути дивним… це моє єство. Але бувають такі дні, коли мені хочеться це вимкнути.

— Я розумію, про що ти. — Але, звісно, я не розумів. Моя особливість мала свої незручності, але принаймні я мав змогу брати участь у суспільному житті.

Двері у наш вагон ковзнули вбік. Мілард швидко накинув на голову каптур куртки, щоб сховати обличчя — чи радше його помітну відсутність.

У проході постала молода жінка. На ній була уніформа, в руках вона тримала коробку з товарами на продаж.

— Сигарети? — запропонувала вона. — Шоколад?

— Ні, дякую, — відмовився я.

Вона подивилася на мене.

— Ви американець.

— На жаль, так.

Жінка обдарувала мене співчутливою усмішкою.

— Бажаю гарної подорожі. Не надто вдалий час ви вибрали, щоб відвідати Британію.

Я розсміявся.

— Мені вже казали.

Вона вийшла. Мілард поворухнувся, щоб подивитися їй услід.

— Гарненька, — відсторонено прокоментував він.

Мені спало на думку, що він, мабуть, багато років не бачив жодної дівчини, окрім тих, які жили на Кернгольмі. Але які шанси хтось такий, як він, мав із нормальною дівчиною?

— Не дивися на мене так, — сказав він.

Я й не думав, що дивлюся на нього якось особливо.

— Як — так?

— Наче тобі мене шкода.

— Не шкода.

Але я збрехав.

Мілард підвівся, зняв куртку і зник. Після того я його довгенько не бачив.

* * *

Година спливала за годиною, і діти проводили їх, розказуючи історії. Про знаменитих особливців і про пані Сапсан у дивний, захопливий час на світанку існування її контуру, та зрештою дійшли й до своїх власних історій. Деякі з них я чув раніше — наприклад, про те, як Єнох оживив мерця в ритуальному салоні, що належав його батьку, чи про те, як Бронвін у ніжному віці десяти років зламала карк своєму вітчимові-садисту, хоч і не хотіла

цього. Але решта історій звучали вперше, принаймні для моїх вух. Бо, попри свій поважний вік, діти нечасто впадали в ностальгію.

Сни стали снитися Горацію, коли йому виповнилося лише шість рочків, але те, що вони віщі, він зрозумів лише за два роки по тому, коли йому наснилося, як тоне «Лузитанія», а наступного дня він почув про це по радіо. Г'ю з раннього віку любив мед понад будь-яку іншу їжу, а в п'ять років з'їдав разом із медом і стільники — та так жадібно, що вперше, коли проковтнув бджолу, не одразу це помітив, аж поки вона не задзижчала у нього в животі.

— Бджола наче не мала нічого проти, — розказував Г'ю, — тому я знизав плечима і пішов їсти далі. Незабаром у мене там був уже цілий вулик. — Коли бджолам потрібно було запилювати, він ішов у поле, на якому росли квіти, і саме там зустрів Фіону, яка серед них спала.

Г'ю розповів заразом і її історію. Фіона втекла з Ірландії, де вирощувала овочі для людей зі свого рідного села під час голоду тисяча вісімсот сорокового року… поки її не обвинуватили у відьомстві й не вигнали. Усе це Г'ю вдалося витягнути з Фіони лише через багато років делікатного невербального спілкування, бо вона не розмовляла — не тому, що не могла, а тому, що, за словами Г'ю, «під час голоду бачила такі жахіття, що їй одібрало голос».

Далі настала Еммина черга, проте вона не виявила жодного бажання розказувати свою історію.

— Чому? — заскиглила Оливка. — Нумо, розкажи, як ти дізналася про те, що особлива.

— Це давня історія, — відмахнулася Емма. — Вона ні з чим не пов'язана. І чи не краще нам подумати про майбутнє замість ворушити минуле?

— Хтось бурчить, як стара баба, — сказала Оливка.

Емма встала й пішла в кінець вагона, щоб ніхто її не діставав. Я перечекав хвилину-дві, щоб вона не подумала, що її переслідують, а потім пішов і сів коло неї. Побачивши, що я підходжу, вона розгорнула перед собою газету і вдала, що уважно читає.

— Бо мені не хочеться про це говорити! — заявила вона з-поза газети. — Ось чому.

— Я нічого не питав.

— Так, але хотів спитати, а я пошкодувала твоїх зусиль.

— Щоб було по-чесному, я тобі перший щось про себе розкажу.

Трохи заінтригована, вона визирнула понад газетою.

— Хіба я ще не все про тебе знаю?

— Ха, — сказав я. — І близько не все.

— Добре, тоді розкажи мені про себе три речі, яких я не знаю. Але тільки темні секрети, будь ласка. Швиденько і бігом!

Я прочесав свій мозок у пошуках цікавих фактів про себе, але згадати зміг лише ганебні.

— Добре, перше. Коли я був маленький, то дуже чутливо реагував на покази насильства по телевізору. Я не розумів, що то не насправді. Навіть якщо мультяшна миша лупцювала мультяшного кота, я все одно лякався і плакав.

Еммина газета трохи опустилася.

— Бідося, такий чутливий був! І он який виріс. Проштрикує потворам їхні вологі очиська.

— Друге, — продовжив я. — Я народився на Геловін, і поки мені не виповнилося вісім, вірив у те, що казали батьки: коли я стукав до людей у двері, мені давали цукерки, щоб привітати з днем народження.

— Гмм. — Емма ще на дещицю опустила газету. — Темна таємниця така собі. Але все одно можеш продовжувати.

— Третє. Коли ми познайомились, я не сумнівався, що ти переріжеш мені горло. Але, незважаючи на мій величезний страх, тихий голосок у голові шептав: «Якщо це останнє обличчя, яке ти побачиш у житті, то принаймні воно прекрасне».

Газета впала їй на коліна.

— Джейкобе, це… — Емма опустила очі додолу, тоді подивилася у вікно, потім знову перевела погляд на мене. — …дуже приємно чути.

— Це правда. — Я ковзнув рукою по сидінню і взяв її за руку. — Добре, тепер твоя черга.

— Знаєш, я не намагаюся щось приховати. Просто ці заплісняві історії змушують мене знову почуватися десятирічною і нікому не потрібною. Це відчуття ніколи не зникало, байдуже, скільки чарівних літ відділяє «тепер» від «тоді».

Той біль досі був з нею, відкрита рана кровоточила, попри те, що минуло стільки років.

— Я хочу тебе пізнати, — сказав я. — Знати, хто ти, звідки прийшла. От і все.

Вона ніяково завовтузилася на сидінні.

— Я тобі розказувала про своїх батьків?

— Усе, що знаю, я чув від Ґолана, тієї ночі в льодовнику. Він сказав, вони здали тебе в мандрівний цирк.

— Ні, не зовсім так. — Вона сповзла по спинці сидіння, і голос знизився до шепоту. — Мабуть, краще тобі знати правду, ніж чутки й здогади. Отже, слухай.

Моє дивацтво стало виявлятися, коли мені було лише десять років. Я постійно підпалювала уві сні постіль, поки батьки не забрали простирадла і змусили мене спати на голому металевому ліжку в порожній кімнаті, де не було нічого займистого. Вони думали, що я підпалювачка й брехуха, а те, що я сама завжди лишалася неушкоджена

й не діставала жодних опіків, лише підтверджувало їхню правоту. Але я просто не могла обпектися чи згоріти, хоча попервах навіть сама цього не знала. Мені було десять, я нічогісінько ні про що не знала! Це дуже страшно: коли твоя здібність дає про себе знати, а ти не розумієш, що з тобою відбувається. Хоча цей страх переживають майже всі дивні діти, бо мало хто з нас народжується від дивних батьків.

— Уявляю собі, — сказав я.

— Одного дня, наскільки всі могли бачити, я була нормальна, мов рисовий пудинг, а вже наступного стала відчувати дивний свербіж у долонях. Вони почервоніли й набрякли, потім стали гарячими — такими гарячими, що я побігла в бакалію і занурила їх у коробку з мороженою тріскою! А коли риба почала танути й смердіти, продавець гнався за мною аж до самого дому, а там зажадав од моєї матері компенсації за знищений крам. Руки в мене на той час горіли, від льоду стало тільки гірше! Врешті-решт вони запалали вогнем, і я була впевнена, що остаточно з'їхала з глузду.

— А що подумали твої батьки?

— Мати, дуже забобонна особа, вибігла з будинку і більше не повернулася. Вона подумала, що я демон, який через її лоно вийшов прямісінько з пекла. Старий застосував інший підхід. Він побив мене і замкнув у моїй кімнаті, а коли я спробувала пропалити двері, зв'язав мене простирадлами з гірського льону. У такому стані він тримав мене багато днів, зрідка годував з ложечки, бо розв'язувати боявся. І правильно робив, бо тієї ж миті, як він би мене розв'язав, я б його спопелила.

— Шкода, що не спопелила.

— Як це мило з твого боку. Але все одно нічого доброго з цього б не вийшло. Мої батьки були жахливими людьми,

але якби було інакше, якби я залишилася з ними на довше, порожняки знайшли б мене без питань. Життям я завдячую двом людям: молодшій сестричці Джулії, яка якось пізно вночі звільнила мене, і я змогла втекти, та пані Сапсан, яка знайшла мене через місяць, коли я працювала факіром у мандрівному цирку. — Емма задумливо всміхнулася. — День нашого знайомства я називаю своїм днем народження. Днем, коли я зустріла справжню маму.

Моє серце трохи відтануло.

— Дякую, що розказала мені. — Почувши Еммину історію, я відчув, що став трохи ближчим до неї й не таким самотнім у власній розгубленості. Кожен дивний переживав періоди болючої невпевненості. Кожен дивний проходив випробування. Разючою відмінністю між нами було те, що мої батьки любили мене — і, попри всі непорозуміння, які в нас були, я теж їх любив, нехай тихо, по-своєму, але любив. Думати про те, що тепер я завдаю їм болю, було нестерпно важко.

Чим я їм завдячував? І як це можна було оцінити на тлі мого боргу перед пані Сапсан чи обов'язком перед дідом… чи тим солодким важким почуттям, яке я мав до Емми та яке дужчало щоразу, коли я на неї дивився?

Шальки завжди схилялися до останнього. Але зрештою, якщо я виживу в цих випробуваннях, то доведеться подивитися у вічі тому рішенню, яке я ухвалив, і тому болю, якого завдав.

Якщо.

«Якщо» завжди повертало мої думки до теперішнього, бо «якщо» занадто залежало від того, чи збережу я здоровий глузд. Коли мою увагу щось відвертало, я не міг зосередитися на відчуттях. «Якщо» вимагало моєї повної присутності тут і тепер.

«Якщо», хоч і лякало мене до нестями, також допомагало не збожеволіти.

Ми вже під'їжджали до Лондона. Села змінювали містечка, а далі потяглися безперервні смуги передмість. Мені хотілося б знати, що нас там чекає, які нові жахіття лежать попереду.

Я глянув на першу шпальту газети, що досі лежала, розгорнута, в Емми на колінах. ПОВІТРЯНІ АТАКИ СТРУСОНУЛИ СТОЛИЦЮ. БЕЗЛІЧ ЗАГИБЛИХ.

Я заплющив очі й спробував ні про що не думати.

ЧАСТИНА ДРУГА

Якби хтось спостерігав за поїздом о восьмій тридцять, який зі свистом приїхав на станцію і в хмарах пари зупинився, то він не помітив би у ньому нічого надзвичайного: ні в провідниках та носіях, які змагалися з засувками й відчиняли двері, ні в чоловіках і жінках (деякі були у військових формах), що потоком вивалили надвір і розчинилися в юрбі, та навіть у вісьмох сторожких дітях, які вервечкою вийшли з вагона першого класу й стояли, кліпаючи, у розсіяному світлі платформи. Їхні спини тулилися одна до одної, утворюючи захисне коло. Собор шуму й диму, в якому вони опинилися, приголомшував.

Звичайної днини до групи дітей, таких заблукалих і жалюгідних на вигляд, як ці, неодмінно підійшов би добрий дорослий і запитав, що в них сталося, чи потрібна їм допомога і де їхні батьки. Але того дня на платформі юрмилися сотні дітей, таких самих заблукалих і жалюгідних. Тож ніхто не звернув особливої уваги на маленьку дівчинку зі сплутаним каштановим волоссям і у високих черевиках із заклепками чи на те, що її черевики не торкалися землі. Ніхто не помітив місяцеликого хлопчика у кашкеті чи бджолу, яка неквапом вилетіла у нього з рота, скуштувала повітря з присмаком сажі й пірнула туди, звідки прилетіла.

Нічий погляд не затримався на хлопчикові з очима, обведеними темними колами, і на глиняному чоловічку, який визирнув з його кишені та одразу ж і сховався, коли хлопчик

заштовхнув його назад пальцем. Так само й хлопчик, одягнений з голочки в замащений брудом, але гарно пошитий костюм і увігнутий циліндр, зі змученим і видовженим від недосипання обличчям, бо він уже багато днів поспіль не дозволяв собі поспати — так боявся своїх снів.

Усі погляди байдуже ковзали по дебелій дівчинці в пальті й простій сукні. Статурою вона була схожа на добрячий стос цегли, а на спині несла прив'язаний пароплавний кофр завбільшки мало не як вона сама. Жодна людина з тих, що її бачили, й подумати не могла, яка колосально важка та валіза, чи що там усередині, чи чому з одного боку на ній пробито безліч крихітних дірочок. Без уваги перехожих лишився і молодий чоловік, що стояв поряд, такий закутаний у шарфи й куртку з каптуром, що не видно було ні клаптика його шкіри, хоча надворі був початок вересня й погода досі тішила теплом.

А ще там був хлопчик-американець, такий пересічний на вигляд, що ніхто на нього й не глянув, такий явно нормальний, що погляди людей на ньому не затримувались, хоча він людей вивчав уважно: ставши навшпиньки, крутив головою на всі боки, прочісував платформу поглядом, як вартовий. Дівчина, яка стояла біля нього, міцно стискала руки, щоб сховати цівку диму, що вперто куріла довкола нігтя на її мізинці (часом, коли вона була засмучена, таке ставалося). Вона спробувала потрусити пальцем так, як гасять сірник, потім дмухнула на нього. Коли це не допомогло, вона засунула палець у рот і видихнула через ніс кільце диму. Цього теж ніхто не бачив.

Власне, ніхто не дивився на дітей з вагона першого класу поїзда о восьмій тридцять досить уважно, щоб помітити в них щось дивне. І це їх цілком влаштовувало.

РОЗДІЛ ВОСЬМИЙ

Емма підштрикнула мене ліктем.

— Ну?

— Ще хвилину, — сказав я.

Бронвін поставила валізу на платформу, і тепер я стояв на ній, на цілу голову вищий за натовп на вокзалі, і ковзав поглядом по мінливому морю облич. Довга платформа аж кишіла дітьми. Вони ворушилися, ніби амеби під мікроскопом, і ряд за рядом розчинялися у димовій завісі. Обабіч платформи причалювали грізні чорні поїзди й нетерпляче цих дітей заковтували.

Я спиною відчував погляди своїх друзів — вони дивились, як я скануюю юрбу. Я повинен був визначити, чи є десь у цій велетенській сипучій масі потвори, які хочуть нас убити. І визначити це я мав лише поглядом, звіряючись із невиразним відчуттям у животі. Зазвичай близька присутність порожняка озивалася болем і була очевидна. Але в такому величезному обширі, як цей, серед сотень людей, моє застереження могло прозвучати шепотом, не більше, стати найлегшим уколом, який легко проґавити.

— А витвори знають, що ми приїхали? — тихо спитала Бронвін, боячись, що її можуть почути нормальні… або ще гірше — якийсь витвір. У них усюди в місті були вуха. Принаймні таку думку нам втовкмачили у голови.

— Із тих, хто міг знати, куди ми їдемо, ми вбили всіх до одного, — гордо заявив Г'ю. — Тобто я вбив.

— А це означає, що шукають вони нас ще активніше, — присадив його Мілард. — І тепер вони хочуть чогось більшого за птаху. Вони хочуть помсти.

— Саме тому ми й не можемо стирчати тут вічно. — Емма постукала мене по нозі. — Ти скоро?

Фокус уваги змістився. Я загубив те місце в юрбі, куди дивився. Почав спочатку.

— Ще хвилинку, — попросив я.

Мене особисто найбільше турбували не витвори, а порожняки. На той час я вже вбив двох, і кожна зустріч мало не оберталася смертю для мене. Моя удача (якщо це завдяки їй я досі був серед живих) мусила вже закінчуватися. Ось чому я був рішучо налаштований більше не дозволяти порожнякам заскочити мене зненацька. Я робитиму все від мене залежне, щоб відчувати їх на відстані й уникати контакту. Звісно, тікати від бою — це безславно, та слава мене не цікавила. Я хотів лише вижити.

Але справжню небезпеку таїли в собі не фігури на платформі, а сутінки, які клубочилися між ними й за ними. Темрява на полях. Саме на ній я зосередив увагу. Коли я скерував своє чуття у натовп таким чином, щоб обмацати віддалені закапелки в пошуках слідів небезпеки, то відчуття було таке, ніби душа відділилася від тіла. Кілька днів тому я ще не зміг би такого зробити. Здатність скеровувати Чуття на зразок прожектора — то було щось нове.

Цікаво, що ще мені належало дізнатися про себе?

— Порядок. — Я зліз із валізи. — Порожняків нема.

— Це я й сам тобі сказав би, — пробурчав Єнох. — Якби вони тут були, то вже давно б нас зжерли!

Емма відвела мене вбік.

— Якщо ми хочемо мати шанс уціліти у цій битві, ти маєш працювати швидше.

Із тим самим успіхом можна було відправляти на змагання в Олімпійських іграх людину, яка тільки-но навчилася плавати.

— Я стараюся.

Емма кивнула.

— Я знаю. — Вона повернулася до решти й клацнула пальцями, щоб закликати їх до уваги. — Ходімо до тієї телефонної будки. — Вона показала на високу червону будку на іншому боці платформи, ледь помітну крізь потік люду.

— А кому подзвонимо? — поцікавився Г'ю.

— Дивний пес сказав, що на всі лондонські контури напали, а їхніх імбрин повикрадали, — нагадала Емма. — Але ж ми не можемо повірити йому на слово, правда?

— А що, у контур можна подзвонити? — приголомшено спитав я. — По телефону?

Мілард пояснив, що Рада імбрин підтримувала телефонний зв'язок, хоча скористатися ним можна було лише в межах міста.

— Доволі хитромудрий винахід, зважаючи на всі часові розбіжності, — повідомив він. — Те, що ми живемо в часових контурах, не означає, що ми застрягли в кам'яній добі!

Емма взяла мене за руку й наказала решті зробити те саме.

— Важливо триматися разом, — пояснила вона. — Лондон величезний, а бюро знахідок для дивних дітей тут нема.

Так, сплівши руки, ми зайшли в юрбу. Посередині, де Оливка, мов астронавт на Місяці, крокувала в повітрі, наша непевна вервечка трохи вигиналася параболою.

— Ти втрачаєш вагу? — спитала її Бронвін. — Квіточко, тобі потрібні важчі черевики.

— Коли я не їм, як слід, стаю легенькою, як пір'їнка.

— Як слід? Ми щойно наїлися від пуза, як королі!

— Тільки не я, — похитала головою Оливка. — У них не було м'ясних пирогів.

— Ти страшенно перебірлива, як на біженку, — підколов Єнох. — Хоча все одно, Горацій же викинув на вітер усі наші гроші, тому їсти нам доведеться лише те, що вкрадемо чи те, що нам приготує невикрадена імбрина, якщо ми таку знайдемо.

— Гроші ще є, — виправдовуючись, сказав Горацій і подзеленчав монетками в кишені. — Хоча на м'ясні пироги не вистачить. Але картоплі в мундирах, може, й купимо.

— Якщо я з'їм ще одну картоплину в мундирі, то сама на картоплину в мундирі перетворюся, — запхинькала Оливка.

— Люба, це неможливо, — заспокоїла її Бронвін.

— Чому? Пані Сапсан же може перетворюватися на птаху!

Хлопчик, повз якого ми проходили, повернувся і витріщився на нас. Бронвін сердито цитьнула на Оливку. Виказувати наші таємниці перед нормальними було суворо заборонено, навіть якщо вони могли здатися такими фантастичними, що ніхто не повірив би.

Ми проштовхалися крізь останнє скупчення дітей і опинилися біля телефонної будки. У ній було місце лише для трьох, тому всередину протиснулися Емма, Мілард і Горацій, а решта скупчилися біля дверей. Емма зняла слухавку, Горацій видобув із кишені наші останні кілька монет, а Мілард узявся гортати пухкий телефонний довідник, що висів на дроті.

— Ти жартуєш? — спитав я, просунувши голову в будку. — У телефонному довіднику є імбрини?

— Подані адреси несправжні, — пояснив Мілард, — і дзвінки не з'єднують, поки не просвистиш правильний

пароль. — Він вирвав сторінку і простягнув її Еммі. — Спробуй оцей. Мілісента Дрізд.

Горацій вкинув монетку в проріз, а Емма набрала номер. Потім Мілард узяв слухавку, просвистів у неї щось по-пташиному й віддав Еммі. Трохи послухавши, вона насупилася.

— Довгі гудки. Ніхто не підходить.

— Нічого страшного! — запевнив Мілард. — Це лише один номер із багатьох. Зараз знайду інший.

Юрба, що нас обтікала біля будки, повільно зупинилася — десь за межами видимості утворився затор. Залізнична платформа була вже майже вщент заповнена. Зусібіч нас оточували нормальні діти. Вони теревенили одне з одним, кричали, штовхалися; а одна дівчинка, яка стояла поряд з Оливкою, гірко плакала. У неї були хвостики й запухлі червоні очі. В одній руці вона несла ковдру, а в іншій — пошарпану картонну валізу. До блузочки в неї була причеплена бирка з великими трафаретними словами й номером:

115-201
Лондон → Шефілд

Оливка дивилась, як плаче дівчинка, і невдовзі її очі теж заблищали від сліз. Зрештою вона більше не змогла це терпіти й спитала, що сталося. Та дівчинка відвела погляд, вдавши, що не почула.

Однак спекатися Оливки було не так легко.

— Що таке? — знову спитала вона. — Ти плачеш, бо тебе продали? — Вона показала на нашивку в дівчинки на блузці. — Це ти стільки коштуєш?

Дівчинка спробувала вшитися, але їй завадила стіна люду.

— Я тебе викуплю і звільню, — не вгавала Оливка. — Але, на жаль, ми витратили всі свої гроші на квитки на поїзд, і тепер навіть на м'ясний пиріг не вистачає, не кажучи вже про рабиню. Мені страшенно шкода.

Дівчинка крутнулася і подивилася Оливці в очі.

— Я не продаюся! — заявила вона і тупнула ніжкою.

— Точно?

— Так! — закричала мала і в нападі шалу зірвала нашивку з блузки та викинула її. — Я просто не хочу їхати в дурне село й жити там, от і все.

— Я теж не хотіла покидати свій дім, але нам довелося, — сказала їй Оливка. — Його зруйнувала бомба.

Риси дівчинки пом'якшилися.

— Мій теж. — Вона поставила валізу на платформу і простягнула руку. — Вибач, що нагрубіянила. Мене звати Джесіка.

— А я Оливка.

І дві маленькі дівчинки потисли одна одній руки, мов статечні джентльмени.

— Мені подобається твоя блузка, — сказала Оливка.

— Дякую. А мені подобається твоє… не знаю, що воно таке, на голові.

— Тіара! — Оливка простягнула руку й торкнулася її. — Але вона не зі справжнього срібла.

— Та нічого. Все одно гарна.

Оливка всміхнулася найширшою усмішкою за весь час, що я був з нею знайомий, а тоді пролунав гучний свисток і з гучномовця затріщав гримкий голос:

— Усім дітям по вагонах! — наказав він. — Чемно і не створюючи тисняви!

Довкола нас знову потоком попливли люди. То тут, то там дорослі підганяли дітей, і я почув, як хтось сказав: «Не хвилюйтеся, скоро ви всі побачите своїх татусів і матусь».

Отоді я й зрозумів, чому на платформі так багато дітей. Їх евакуювали. Із багатьох сотень дітлахів, які юрмилися на вокзалі того ранку, лише ми з друзями приїхали до міста. Решта від'їжджали — їх вивозили задля їхньої ж безпеки. І судячи з вигляду зимових пальт і напхом напханих валіз у декого в руках — мабуть, надовго.

— Мені час, — зітхнула Джесіка. І не встигла Оливка сказати «бувай», як юрба понесла її нову подружку до поїзда. Отак швидко Оливка завела і втратила єдиного нормального друга за все своє життя.

Сідаючи на поїзд, Джесіка озирнулася. «Що зі мною стане?» — мовби запитував її похнюплений вираз обличчя.

Ми проводжали її поглядом, і кожен ставив собі те саме запитання щодо себе.

* * *

Стоячи в телефонній будці, Емма скривилася на слухавку.

— Ніхто не відповідає, — пожалілася вона. — На всіх номерах лише довгі гудки.

— Останній, — Мілард простягнув їй наступну видерту сторінку. — Схрести пальці на удачу.

Я уважно дивився на те, як Емма набирає номер, але раптом ззаду виникла якась метушня. Я розвернувся й побачив червонопикого дядька, що махав на нас парасолькою.

— Чого ви тут валандаєтеся? — спитав він. — Ану, негайно вийдіть з будки й сідайте на поїзд!

— Ми щойно з поїзда, — відповів йому Г'ю. — І на інший сідати не збираємося.

— А що ви зробили зі своїми нашивками? — заверещав дядько, бризкаючи слиною. — Негайно їх почепіть, бо клянусь, я запроторю вас у якусь діру, набагато гіршу, ніж Уельс!

— Дядьку, відваліть, — порадив йому Єнох, — бо ми самі вас відправимо прямцем до пекла.

Чоловік налився багрянцем, і я злякався, що в нього на шиї лусне вена. Чути таке від дітей він аж ніяк не звик.

— Я сказав *вийти з телефонної будки!* — прогорлав він, і, здійнявши парасольку над головою, наче кат сокиру, опустив її на кабель, що тягнувся від будки й стіни. Гучне «хлясь!» — кабель порвався.

У слухавці стало глухо. Закипаючи від тихої люті, Емма підвела погляд.

— Якщо йому так потрібен цей телефон, — сказала вона, — то нехай забирає.

Вона, Мілард і Горацій протиснулися крізь двері будки, а Бронвін тимчасом вхопила дядька за руки й зчепила їх у нього за спиною.

— Стій! — заверещав він. — Відпусти мене!

— О, я відпущу, — пообіцяла Бронвін, а тоді підняла його в повітря, запхала головою вперед у будку й забарикадувала двері його ж парасолькою. Дядько вищав і гупав у шибку, стрибав у будці, немов жирний метелик, якого закоркували у пляшці. Постояти й поспостерігати за ним було б весело, але дядько привертав до себе забагато уваги. З усього вокзалу до нас сходилися дорослі. Треба було йти.

Ми взялися за руки і щодуху рвонули до турнікетів, залишаючи за собою шлейф із нормальних, які розмахували руками, силкуючись зберегти рівновагу. Заверещав гудок потяга, і луною йому відповіли нутрощі валізи Бронвін, де пані Сапсан підлітала й падала, як білизна у пралці. Надто легка, щоб бігти, Оливка трималася за шию Бронвін і летіла позаду неї, наче напівнадута повітряна кулька на ниточці.

Деякі з тих дорослих були ближче до виходу, ніж ми, тож замість оббігти їх, ми спробували врізатися тараном і прорватися.

Не вийшло.

Першою нас перехопила кремезна жінка. Вона вдарила Єноха по голові сумкою і схопила його. А коли Емма спробувала її відтягти, її за руки схопили двоє чоловіків і поклали на платформу. Я збирався стрибнути на них і визволити її, та не встиг — мене за руки вхопив третій чолов'яга.

— Хто-небудь, зробіть щось! — закричала Бронвін. Усі ми розуміли, що вона має на увазі, але незрозуміло було, хто з нас має свободу діяти. Аж ось повз Єнохів ніс пролетіла бджола і встромила своє жало у філейну частину жінки, яка перекрила дорогу Єноху. Та заверещала й підскочила.

— Так! — вигукнув Єнох. — Давай бджіл!

— Вони втомилися! — викрикнув у відповідь Г'ю. — Щойно полягали спати після того, як врятували тебе минулого разу! — Але він розумів, що іншого виходу нема. Емму тримали за руки, Бронвін захищала валізу й Оливку від трійці розлючених провідників поїзда, і до нас уже бігли інші дорослі. Тож Г'ю став гатити себе в груди, наче хотів вибити звідти шматок їжі, якою поперхнувся. За мить він розкотисто відригнув, і з рота йому вилетіло з десяток бджіл. Вони описали кілька кіл понад головами, потім зорієнтувалися й почали жалити всіх дорослих, які трапилися їм на очі.

Чоловіки, які тримали Емму, пустили її й утекли. Того, який ухопив мене, бджола вжалила прямісінько в кінчик носа, від чого він завив і замахав руками, наче одержимий демонами. А невдовзі вже всі дорослі порозбігалися хто куди. Намагаючись захиститися від крихітних жалючих нападників, вони наче виконували судомний танець — на радість усім дітям на платформі, які сміялися, плескали в долоні й махали руками в повітрі, перекривлюючи своїх жалюгідних старших.

Про нас усі забули, тож ми піднялися, чкурнули до турнікетів і вибігли у сум'ятливий лондонський день.

* * *

Ми загубилися у хаосі вулиць. Нас наче занурили у банку з перекаламученою рідиною, де літали різні часточки. Джентльмени, леді, робочі, солдати, вуличні дітлахи й жебраки — усі бігли кудись у різні боки у своїх справах, оминаючи крихітні машинки, що плювалися вихлопами, і торговців із візками, що нахвалювали свій крам, і вуличних музикантів, що грали на трубах, і автобуси, що сигналили та, здригаючись, зупинялися, щоб виплюнути на залюднені тротуари ще порцію люду. І все це вміщував

у собі каньйон будинків із колонами, що тяглися вулицею і потроху щезали в затінку, бо полуденне сонце висіло низько і, затягнене димком лондонських випарів, світило доволі мляво, ніби ліхтар, що блимає крізь туман.

Відчувши запаморочення, я прикрив очі й дозволив Еммі тягти мене вулицею, а вільною рукою сягнув у кишеню й торкнувся холодного скла телефону. На диво, він мене заспокоював. Мій телефон був непридатним реліктом минулого, але водночас предметом, наділеним певною силою, — як довга тонка нитка, що з'єднувала цей незрозумілий світ з упізнаваним світом здорового глузду, до якого я колись належав. Ця річ, коли я її торкався, ніби промовляла до мене: «Ти тут, це реально, ти не спиш, ти — це досі ти», — і чомусь від цього все навколо вібрувало трохи повільніше.

Єнох зростав у Лондоні, стверджував, що досі знає його вулиці, тож дорогу нам показував він. Ми пробиралися завулками й задніми дворами, тому попервах місто здавалося лабіринтом сірих стін і стічних канав, а вся його велич проглядала лише уривками, коли ми перебігали через широкі бульвари й поверталися в прихисток тіней. Ми перетворили це на гру: сміялися, бігали навперейми паралельними завулками. Горацій удав, що перечепився через бордюр, але одразу жваво скочив на ноги й вклонився, мов танцівник, торкнувшись капелюха. Ми сміялися, мов ненормальні, нам трохи паморочилося в головах і не вірилося, що ми дістались аж сюди — до самого Лондона через моря, ліси, повз зубатих порожняків та витвірські ескадрони смерті.

Ми подолали значний відрізок шляху, що відділяв нас од залізничного вокзалу, і зупинилися в провулку біля сміттєвих баків, щоб передихнути. Бронвін поставила валізу, витягла звідти пані Сапсан, і та, мов нетвереза,

побрела, похитуючись, по бруківці. Горацій і Мілард вибухнули сміхом.

— Що смішного? — спитала Бронвін. — Пані Сапсан не винна, що її захитало.

Горацій розвів руки в широкому жесті.

— Ласкаво просимо в прекрасний Лондон! — проголосив він. — Єноху, він ще величніший, ніж ти описував! Сімдесят п'ять років: Лондон, Лондон, Лондон! Найбільше місто на Землі!

Мілард підняв кришку сміттєвого бака.

— Лондон! Найвишуканіші недоїдки на кожному кроці!

Горацій зняв капелюха.

— Лондон! Тут навіть щури ходять у циліндрах!

— Ой, ну такого я вам не розказував, — заперечив Єнох.

— Розказував! — вигукнула Оливка. — Ти завжди казав: «Ну, у Лондоні так не роблять» або «От у Лондоні їжа набагато краща».

— Але ж ми не на екскурсії містом, — ображено промовив Єнох. — Що вам краще: іти завулками чи попастися витворам?

Горацій зробив вигляд, що не чує.

— Лондон, де кожен день святковий… для безхатька.

І він від душі та дуже заметливо розсміявся. Невдовзі ми всі підсміювалися, навіть Єнох.

— Ну, мабуть, я таки трохи прикрасив дійсність, — визнав він.

— Не розумію, що такого хорошого в цьому Лондоні, — набурмосилась Оливка. — Брудний, смердючий, і тут повно жорстоких поганих людей, які змушують дітей плакати. Ненавиджу його! — І, скорчивши невдоволену міну, додала: — А ще я доволі зголодніла! — після чого всі розреготалися ще дужче.

— Ті люди на вокзалі були огидні, — сказав Мілард. — Вони дістали по заслузі! Ніколи не забуду обличчя того чоловіка, коли Бронвін запхала його в телефонну будку.

— І тієї жахливої жінки, коли її в дупу вкусила бджола, — додав Єнох. — Я б гроші заплатив, аби ще раз це побачити.

Я глянув на Г'ю, бо думав, що він теж щось скаже, але той стояв до нас спиною і в нього тремтіли плечі.

— Г'ю? — спитав я. — Ти в порядку?

Він відсапнувся.

— Усім начхати, — сказав він. — Забудьте ви про того старого Г'ю, він всього-на-всього врятував усім філейні частини, нащо йому дякувати?

Присоромлені, ми попросили в нього вибачення й подякували.

— Пробач, Г'ю.

— Ще раз дякую, Г'ю.

— Ти наш патичок-рятівничок, Г'ю.

Він повернувся до нас обличчям.

— Знаєте, вони були моїми друзями.

— Ми досі друзі! — вигукнула Оливка.

— Не ви. Мої бджоли! Вони можуть жалити лише один раз, а потім світло гасне, і привіт, великий рій на небесах. А тепер у мене лишився тільки Генрі, та й той не може літати, бо в нього лише одне крило. — Він виставив долоню, повільно розгорнув пальці, й ми побачили Генрі, який махав до нас одним крилом.

— Нумо, друже, — прошепотів йому Г'ю. — Пора додому. — Він виставив уперед язика, поклав на нього бджолу й стулив рота.

Єнох поплескав його по плечу.

— Я заради тебе готовий повернути їх до життя, але не знаю, чи вдасться це, бо вони такі маленькі.

— Усе одно спасибі. — Г'ю прокашлявся і сильно потер щоки, неначе сердився на свої сльози за те, що вони його виказали.

— Ми знайдемо тобі інших бджіл, коли вилікуємо пані Сапсан, — спробувала втішити його Бронвін.

— До речі, — звернувся Єнох до Емми, — тобі вдалося додзвонитися по тому телефону до якоїсь імбрини?

— До жодної, — відповіла Емма і, згорбившись, сіла на перевернутий смітник. — Я сподівалася, що бодай раз нам неймовірно пощастить. Але ні.

— Тоді, схоже, собака мав рацію, — сказав Горацій. — Великі контури Лондона впали перед ворогом. — Він урочисто схилив голову. — Сталося найгірше. Усіх наших імбрин викрали.

Ми всі посхиляли голову. Веселощі мов рукою зняло.

— У такому разі, — мовив Єнох, — Міларде, розказуй нам усе, що ти знаєш про каральні контури. Якщо імбрини саме там, нам доведеться організувати рятувальну операцію.

— Ні, — похитав головою Мілард. — Ні, ні, ні.

— Тобто як це — ні? — здивувалася Емма.

Мілард здушено захрипів і став якось дивно дихати.

— Тобто… ми не можемо…

Здавалося, слова застрягли йому в горлі.

— Що з ним таке? — спитала Бронвін. — Міле, що сталося?

— Ану, кажи, що означає це твоє «ні», — погрозливо наказала йому Емма.

— Бо ми загинемо, ось чому! — голос у Міларда зривався.

— Але там, у звіринці, ти говорив так, наче це дуже просто! — нагадав я йому. — Наче ми можемо зайти в каральний контур у ритмі вальсу…

Мілард був у істериці, дихав часто-часто — і мене це налякало. Бронвін знайшла зіжмаканий паперовий пакет

і сказала йому дихати в нього. Трохи прийшовши до тями, він відповів:

— Пробратися в такий контур доволі просто, — повільно, контролюючи дихання, промовив він. — А от вибратися проблемно. Тобто живими вибратися. Каральні контури — вони такі, як про них розказував пес, і ще гірші. Ріки вогню… кровожерні вікінги… у повітрі витає чума, не можна дихати… а на додачу до всього цього, наче якесь диявольське попурі, птах його знає скільки витворів і порожняків!

— Що ж, фантастика! — Горацій підняв руки. — Знаєш, ти міг би й раніше нам сказати… наприклад, у звіринці, коли ми все це планували.

— Горацію, а що б це змінило? — Він ще кілька разів вдихнув повітря з пакета. — Якби я описав це все у лячних барвах, ви б дозволили, щоб людяність пані Сапсан вичахла?

— Звісно, ні, — обурився Горацій. — Але ти мав розказати нам правду.

Мілард впустив пакет на землю. До нього поверталися сили, а разом із ними — і впевненість.

— Визнаю: я трохи применшив небезпеку каральних контурів. Але ж я не думав, що ми справді колись підемо в них! Попри всі ті набридливі розповіді про Лондон, я був певен, що ми знайдемо щонайменше один контур, на який ще не напали, і там буде імбрина, на яку можна розраховувати. І як нам відомо, ми ще можемо його знайти! Чи можемо ми знати напевно, що їх усіх викрали? Чи бачили ми їхні розграбовані контури на власні очі? Що, як телефони імбрин просто… відімкнули?

— Усі? — із сарказмом спитав Єнох.

На це навіть Оливка, вічна оптимістка Оливка похитала головою.

— Міларде, то що ти пропонуєш? — спитала Емма. — Обійти всі лондонські контури в надії на те, що знайдемо когось удома? І які шанси на те, що зіпсовані, *які нас шукають*, залишать ці контури без охорони?

— Думаю, у нас більше шансів пережити ніч, якщо ми проведемо її, граючи в російську рулетку, — підштрикнув Єнох.

— Я лише маю на увазі, — сказав Мілард, — що в нас немає доказів…

— А яких доказів тобі ще треба? — спитала Емма. — Калюж крові? Купи повисмикуваного з імбрини пір'я? Пані Шилодзьобка була переконана, що всіх лондонських імбрин викрали. І ти що, більше знаєш, ніж пані Королик, сама імбрина? А тепер ми тут, і жоден контур не відповідає на телефонні дзвінки. Тож, будь ласка, розкажи мені, чим ходіння від контуру до контуру відрізняється від самогубчо небезпечного марнування часу?

— Стривайте, я зрозумів! — вигукнув Мілард. — А як щодо пані Королик?

— А що з нею? — спитала Емма.

— Ви забули, що нам розказував пес. Кілька днів тому пані Королик вирушила в Лондон, коли почула, що її сестер-імбрин викрали.

— Ну і?..

— А що, як вона досі тут?

— Тоді її, найпевніше, уже схопили, — висловив припущення Єнох.

— А якщо ні? — Голос Міларда бринів надією. — Вона могла б допомогти пані Сапсан, і тоді нам би не довелося навіть близько підходити до каральних контурів!

— І де ти пропонуєш її шукати? — ущипливо спитав Єнох. — Залазити на дахи й викрикувати її ім'я? Це тобі не Кернгольм, у цьому місті мільйони людей!

— Її голуби, — сказав Мілард.

— Що?

— Про те, що імбрин викрадають, пані Королик сповістили її незвичайні голуби. Якщо вони знали, куди забрали решту імбрин, тоді й про місце перебування пані Королик мають знати. Зрештою, вони належать їй.

— Ха! — шпигнув Єнох. — Єдине, що тут здається більш нормальним, ніж простакуваті дами середнього віку, — це зграї голубів. І ви хочете обшукати весь Лондон, щоб знайти одну зграю?

— Так, якось воно трохи нереально, — погодилася Емма. — Пробач, Міле, я не уявляю, як із цього може щось вийти.

— Тоді вам пощастило, що я нашу поїздку потягом використав для досліджень, а не для пустопорожньої балаканини. Хто-небудь, дайте мені «Казки»!

Бронвін пошукала у валізі книгу й передала йому. Мілард заходився енергійно гортати сторінки.

— Тут можна стільки відповідей знайти, — сказав він. — Якщо, звісно, знаєш, що шукати. — На одній сторінці він зупинився і тицьнув пальцем у верхній рядок. — Ага! — І розвернув книжку, щоб показати нам свою знахідку.

Казка називалася «Голуби святого Павла».

— А хай йому грець, — протягнула Бронвін. — Це можуть бути ті самі голуби, про яких ми говоримо?

— Якщо про них написано в «Казках», то це майже напевно дивні голуби, — сказав Мілард. — А скільки зграй дивних голубів може існувати на світі?

Оливка заплескала в долоні.

— Міларде, ти геній! — вигукнула вона.

— Дякую, так, я знаю.

— Стоп, щось я заплутався, — сказав я. — А чому вони святого Павла?

— Навіть я знаю, — докорила Оливка. — Це собор! — Підійшовши до кінця провулка, вона показала на велетенську баню, що височіла вдалині.

— Це найбільший і найвеличніший собор у Лондоні, — пояснив Мілард, — і якщо чуйка мене не підводить, то саме там і гніздяться голуби пані Королик.

— Сподіватимемося, що вони вдома, — сказала Емма. — І що в них для нас є добрі новини. У нас на них останнім часом дефіцит.

* * *

Поки ми пробиралися лабіринтом вузеньких вуличок до собору, на всіх напала похмура мовчанка. Тривалий час ніхто з нас не зронив ні слова, лише взуття стукотіло об бруківку і місто шуміло довкола: літаки, рівний гуркіт транспорту, сирени навкруги нас заливалися співом і зривалися на тонке виття.

Що далі від вокзалу ми відходили, то більше бачили слідів бомб, які дощем пролилися на Лондон. Фронтони будівель, побиті шрапнеллю. Розтрощені вікна. Вулиці, що блищали від інею з потовченого на порох скла. У небі виднілися пухкі сріблясті дирижаблики, з'єднані з землею за допомогою довгого павутиння дротів.

— Аеростатні заслони, — пояснила Емма, коли побачила, що я вигнув шию і дивлюся на одну з тих штук. — Німецькі бомбардувальники заплутуються в них уночі й падають.

Далі ми підійшли до місця руйнації, такого дивного, що я мусив зупинитися і з відвислою щелепою роздивлятися — не від якогось нездорового вуаєризму, а тому, що мозок відмовлявся сприймати те видиво без додаткової роботи. На всю широчінь вулиці розкинулася вирва від бомби, схожа на рот чудовиська, де замість зубів стирча-

ли уламки тротуару. З одного краю вибухом відірвало передню стіну будівлі, проте всередині все залишилося більш-менш цілим. Це нагадувало ляльковий будиночок: усі кімнати було видно з вулиці — їдальню зі столом, накритим до обіду, сімейні фотографії на стінах у коридорі (знімки перекосилися, проте досі висіли), рулон туалетного паперу, розкрученого і підхопленого вітром, що майорів у повітрі, наче довгий білий прапор.

— Цей будинок забули добудувати? — спитала Оливка.

— Ні, дурненька, — відповів їй Єнох. — У нього влучила бомба.

Якусь мить здавалося, що Оливка от-от розплачеться, та потім її личко набуло рішучого вигляду, вона погрозила кулаком у небо і викрикнула:

— Мерзенний Гітлер! Зупини цю жахливу війну і забирайся туди, звідки взявся!

Бронвін погладила її по руці.

— Шшш, маленька. Він тебе не чує.

— Це несправедливо, — промовила Оливка. — Я втомилася від літаків, бомб і війни.

— Ми всі втомилися, — сказав їй Єнох. — Навіть я.

І тут я почув крик Горація. Рвучко розвернувся й побачив, що він показує пальцем на щось на дорозі. Я побіг, щоб роздивитися, і раптом так і застиг. Мозок кричав мені «Тікай!», але ноги не слухалися.

То була піраміда людських голів. Почорнілих і продавлених, з роззявленими ротами, зі щільно сплющеними від жару повіками. Голів, сплавлених і зібраних у купу в канаві, наче якась гідра з фільму жаху. Емма підійшла подивитися, зойкнула і відвернулася. Підійшла Бронвін і застогнала. Г'ю накрив блювотний рефлекс, він затулив очі долонями. Останнім підійшов Єнох. Та його ця сцена, здавалося, анітрохи не стурбувала. Він холоднокровно

підштовхнув одну голову ногою і повідомив, що це просто воскові манекени вивалилися з вітрини розбомбленої крамниці з перуками. Нам усім стало трохи соромно, але страх від цього чомусь нікуди не подівся. Бо хай навіть голови не були справжніми, та за ними стояло щось справжнє, поховане під горами сміття довкола нас.

— Ходімо вже, — запропонувала Емма. — Це кладовище якесь.

Ми пішли далі. Я старався не відривати погляду від землі, але відмежуватися від усіх кошмарів, що траплялися нам дорогою, не випадало. Знищена руїна, що вивергала стовп диму. Одинокий пожежник, якого змогли відправити на гасіння полум'я, згорбився від своєї поразки, змучений і весь у пухирях. Зі шланга вже не текла вода. Та він і далі стояв, неначе тепер його робота полягала в тому, щоб бути свідком.

Дитина у візочку, заплакана, сама на вулиці.

Бронвін від жалю аж крок уповільнила.

— А ми не можемо їм якось допомогти?

— Це нічого не змінить, — сказав Мілард. — Ці люди належать минулому, а минуле змінити не можна.

Бронвін засмучено кивнула. Вона розуміла, що так і є, але їй потрібно було це почути. Наша присутність у тому Лондоні була примарною, нас там майже не було.

Здійнялася хмара попелу й затулила пожежника й дитину. Ми йшли далі, задихаючись від куряви руїн, яку ніс вітер. Стертий на порох бетон лягав білим шаром на наш одяг, і наші обличчя ставали білими, як кістка.

* * *

Ми постаралися якнайшвидше проминути зруйновані квартали, і, на диво, вулиці навколо знову ожили. Зовсім неподалік від пекла люди ходили у своїх справах по тротуарах, жили в будинках, де ще була електрика, вікна і стіни. Ми завернули за ріг, і перед нами з'явилася баня собору, горда й, сановита попри смуги чорного від вогню каменю та кілька осипаних арок. Щоб знищити собор Святого Павла (як, власне, і дух самого міста), знадобилося б щось більше, ніж кілька бомб.

Наше полювання почалося на площі біля собору, де старі чоловіки на лавках годували голубів. Спочатку ми зчинили рейвах: налетіли на зграю і стали хапати їх, але голуби знялися на крило. Старі забурчали, і ми відійшли, щоб чекати на їх повернення. І зрештою вони повернулися (голуби — не найрозумніші створіння на планеті), а ми по черзі з невинним виглядом заходили в самісіньку гущу зграї й намагалися заскочити їх зненацька — тягнулися руками вниз, щоб зловити.

Я думав, пощастить Оливці, малій і спритній, або Г'ю з його особливим зв'язком з іншими крилатими істотами. Але обоє зазнали приниження. Мілард упорався не набагато краще, а його ж голуби навіть бачити не могли. На той час, коли настала моя черга, птахам, напевно, вже до чортиків остогидло, що ми до них ліземо, бо тієї ж миті, як я прогулянковим кроком вийшов на площу, вони всі знялися в повітря й розбомбили мене випорожненнями. Довелося стрімголов мчати до фонтанчика, щоб помити голову.

Врешті-решт голуба впіймав Горацій. Він всівся поряд зі старими й кидав насіння, поки птахи не оточили його. Потім поволі нахилився, простягнув руку і якнайспокійніше вхопив одного за лапи.

— Попався! — закричав Горацій.

Птах залопотів крильми й спробував вирватися, та Горацій тримав міцно.

Він приніс голуба до нас.

— А як дізнатися, що він незвичайний? — Горацій перевернув птаха, щоб роздивитися його живіт, наче сподівався знайти там якусь бирку.

— Показати його пані Сапсан, — сказала Емма. — Вона має знати.

Тож ми відкрили валізу Бронвін, заштовхали голуба всередину до пані Сапсан і прикрили кришку. Голуб запищав, наче його рвали на шматки.

— Пані С, полегше там! — скривившись, закричав я.

Коли Бронвін підняла кришку, у повітря здійнялося голуб'яче пір'ячко, але самого голуба не було видно.

— О ні, вона його з'їла! — вигукнула Бронвін.

— Не з'їла, — заспокоїла її Емма. — Подивись під нею!

Пані Сапсан підвелася й відступила вбік, і виявилося, що під нею був маленький голуб, живий, але причмелений.

— То як? — нетерпеливився Єнох. — Це один із голубів пані Королик чи ні?

Пані Сапсан легенько підштовхнула голуба дзьобом, і той полетів. Потім вона вискочила з валізи, пошкутильгала на площу і одним гучним пронизливим криком розігнала решту голубів. Її сигнал був зрозумілий: не тільки голуб Горація не був незвичайним. Жоден із них не був незвичайним. Нам потрібно було шукати далі.

Пані Сапсан пострибала в бік собору і нетерпляче забила крилом. Наздогнали ми її вже на сходах. Споруда нависала над нами, велетенську баню обрамлювали легкі дзвіниці. Із мармурових барельєфів на нас люто зиркала армія ангелів у плямах сажі.

— І як ми весь цей велетенський собор обшукаємо? — висловив я сумнів вголос.

— Приміщення за приміщенням, — відказала Емма.

Біля дверей нас зупинив дивний шум. Здавалося, що ожила автомобільна сигналізація. Вона заливалася довгими повільними дугами: то на ноту вище, то на ноту нижче. Але, звісно, тисяча дев'ятсот сорокового року ще не було жодних автомобільних сигналізацій. То була сирена повітряної тривоги.

Горацій зіщулився.

— Німці летять! — закричав він. — Смерть із неба!

— Ми не знаємо, що це означає, — спробувала заспокоїти його Емма. — Може, фальшива тривога чи перевірка.

Але вулиці й площа швидко спорожніли. Старі чоловіки позгортали свої газети й покинули лавки.

— А вони не вважають це перевіркою, — завважив Горацій.

— Відколи це ми боїмося кількох бомбочок? — спитав Єнох. — Годі говорити, наче якесь нормальне дівчисько!

— Чи варто нагадувати, — відказав Мілард, — що це не ті бомби, до яких ми звикли. На відміну від тих, що падали на Кернгольм, ми не знаємо, де ці приземляться.

— А це ще одна причина знайти те, по що ми прийшли, і знайти швидко! — І Емма повела нас усередину.

* * *

Інтер'єр собору вражав масивністю. Усередині (хоч це було й неможливо) він здавався ще більшим, ніж зовні. І, попри руйнування, подекуди видно було відважних вірян, що уклякли в беззвучній молитві. Вівтар завалило уламками каменю. Там, де бомба прошила дах, широкими променями проникало всередину сонце. На поваленій колоні сидів одинокий солдат й крізь розламану стелю дивився на небо.

Ми блукали, задерши голови, а під ногами в нас хрускотіли уламки бетону і розбитих кахлів.

— Нічого не бачу, — пожалівся Горацій. — Тут достатньо закапелків, щоб могли сховатися десять тисяч голубів!

— А ти не дивися, — сказав йому Г'ю. — Слухай.

Ми зупинилися й нашорошили вуха, силкуючись почути виразне туркотіння голубів. Але все перекривала нескінченна сирена, а крізь неї чути було ще глуху тріскотняву, схожу на гуркіт грому. Я наказував собі зберігати спокій, але серце гупало, як барабанна установка.

Падали бомби.

— Нам треба йти. — Паніка стискала мені горло. — Тут неподалік має бути бомбосховище. Якесь укриття, де можна сховатися.

— Але ми так близько, — із докором сказала Бронвін. — Ми не можемо отак узяти й усе покинути.

Ще один глухий удар, уже ближче. Решта теж нервувалися.

— Може, Джейкоб правильно каже, — озвався Горацій. — Ходімо знайдемо якийсь сховок і перечекаємо бомбардування. Потім, коли все закінчиться, прийдемо шукати далі.

— Безпечного укриття немає, — повідомив нам Єнох. — Ці бомби можуть проникати навіть у глибинні сховища.

— У контур вони проникнути не зможуть, — заперечила Емма. — А якщо є казка про цей собор, то і вхід у контур теж має бути десь тут.

— Можливо, — кивнув Мілард. — Можливо, можливо. Дайте мені книжку, і я проведу дослідження.

Бронвін відчинила валізу й простягнула Міларду книгу.

— Зараз побачимо. — Він прогортав сторінки до казки про голубів святого Павла.

«Навколо нас падають бомби, а ми казки читаємо, — подумав я. — Я потрапив у царство божевільних».

— Слухайте уважно! — проголосив Мілард. — Якщо десь тут і є вхід у контур, то ця казка може підказати, як його знайти. На щастя, вона коротенька.

Надворі впала бомба. Задрижала підлога, зі стелі посипався тиньк. Я зціпив зуби й постарався зосередитися на диханні.

Незворушний Мілард прокашлявся.

— «Голуби святого Павла!» — гучним розкотистим голосом прочитав він.

— Ми вже знаємо назву! — нетерпляче прикрикнув на нього Єнох.

— Будь ласка, читай швидше, — попросила Бронвін.

— Якщо ви не облишите мене перебивати, ми простирчимо тут цілу ніч, — попередив Мілард і почав читати.

«Колись давно, у дивні часи, ще до того, як у місті Лондон з'явилися вежі, шпилі та будь-які інші високі споруди, жила собі зграя голубів, які забрали собі в голову, що їм потрібне гарне місце, щоб гніздитися на височині, понад метушнею і ґвалтом людського суспільства. Вони знали, як його побудувати, бо голуби за природою своєю будівельники і набагато розумніші, ніж ми про них думаємо. Але жителі стародавнього Лондона не цікавилися будівництвом високих споруд, тому якось уночі голуби потайки залетіли у спальню до найпрацьовитішої людини, яку тільки змогли знайти, й нашептали їй на вухо плани спорудження величної вежі.

Вранці той чоловік прокинувся у великому піднесенні. Йому наснилася (принаймні так він думав) велична церква з великим шпилем, що стримів до неба, церква, яка виросте на найвищому в місті пагорбі. Через кілька років, величезним для людей коштом церкву спорудили. То була

дуже висока вежа, і всередині було достатньо різних куточків і закапелків, де могли гніздитися голуби, тож вони були собою дуже задоволені.

А тоді якось місто розграбували вікінги й спалили вежу дощенту, тому голубам довелося шукати іншого будівничого, нашептати йому на вухо й терпляче чекати, коли зведуть нову міську церкву-вежу — цього разу ще величнішу й вищу за попередню. І її збудували, і була вона дуже пишна та висока. Та згодом теж згоріла.

Так усе відбувалося протягом сотень років: вежі горіли, голуби нашіптували задуми ще вищих і величніших веж поколінням будівничих, до яких натхнення приходило чомусь уночі. І хоч ці будівничі не знали, чим вони завдячують птахам, але ставилися до них шанобливо й дозволяли гніздитися скрізь, де заманеться: у нефах і дзвіницях, як охоронцям церкви, котрими вони насправді й були».

— Це не надто корисна інформація, — сказав Єнох. — Переходь до тієї частини, де про вхід до контуру!

— Я переходжу до того, до чого переходжу! — відрізав Мілард. — «Церкви-вежі з'являлися й зникали, і врешті-решт задуми голубів стали такими амбітними, що пошуки людини, достатньо розумної, щоб їх втілити, забрали дуже багато часу. Та коли такого чоловіка знайшли, він не хотів слухатися, бо вважав, що пагорб проклято, адже в минулому на ньому згоріло так багато церков. Та хоч він намагався викинути цю думку з голови, голуби щоночі поверталися й нашіптували її йому на вухо. І все одно чоловік не хотів нічого робити. Тому якось вони прилетіли до нього вдень (чого ніколи раніше не робили) і сказали йому своєю дивною сміхотливою мовою, що він — єдина людина, здатна спорудити для них вежу, і він просто мусить це зробити. Одначе він відмовився і вигнав їх зі свого дому з криками: «Киш, киш, геть звідси, брудні створіння!»

Ображені голуби, яких охопило бажання помсти, переслідували чоловіка, аж поки не довели його мало не до божевілля: літали за ним усюди, куди він ходив, тягали дзьобами за одяг, за волосся, бруднили їжу пір'ям з хвоста, стукали у вікно вночі, щоб не міг спати, — аж поки одного дня він не впав на коліна й не закричав: «О голуби! Я побудую все, що ви захочете, якщо ви наглядатимете за цією будівлею і берегтимете її від вогню!»

І замислилися над цим голуби. Порадившись між собою, вони вирішили, що могли б краще оберігати вежі минулого, і проголосували за те, щоб докласти всіх зусиль і захищати їх у майбутньому. Отож чоловік узявся за будівництво і спорудив височезний собор з двома вежами й банею. І такий він був величний, і такі були втішені зробленим чоловік та голуби, що відтоді потоваришували вони на віки вічні — до кінця життя, хоч би куди йшов чоловік, усюди брав із собою голуба-порадника. Навіть після його смерті в досить похилому й щасливому віці птахи час від часу літали провідати його в нижніх краях. Та й донині собор, який вони збудували, стоїть на найвищому пагорбі Лондона, і за ним досі наглядають голуби».

Мілард згорнув книгу.

— Кінець.

Емма роздратовано пхикнула.

— Ну добре, наглядають, але звідки?

— У нашому нинішньому становищі казка про котів на Місяці й то була б кориснішою, — висловився Єнох.

— Я нічогісінько не розумію, — призналася Бронвін. — А ви?

Мій розум наче вхопився за щось в тій казці, за щось у рядку про «нижні краї», але на думку спало лише одне:

— Голуби в пеклі?

Упала ще одна бомба, струсонувши всю споруду, і десь високо вгорі зненацька залопотіли крила. Ми підвели очі й побачили трьох наляканих голубів, які стрімко вилетіли з якогось сховку в кроквах. Пані Сапсан радісно заклекотала, мовби кажучи: «Це вони!» Бронвін підхопила її на руки, і ми побігли за птахами. Вони пролетіли вздовж усього нефа, різко повернули й зникли у проході.

За кілька секунд до того проходу добігли й ми. На моє полегшення, він вів не надвір, де в нас не було б жодної надії їх зловити, а до сходового колодязя, униз гвинтовою драбиною.

— Ха! — Єнох сплеснув у пухкі долоні. — От вони й попалися — самі себе загнали у пастку в підвалі!

Ми притьмом побігли вниз сходами. Внизу виявилося велике тьмяне приміщення, стіни й підлога в якому були вимощені каменем. Там було холодно, вогко і панувала майже цілковита темрява, бо електрику вибило, тому Емма запалила іскру в руці й освітлювала нею стіни підвалу, поки не стало зрозуміло, що це за місце. У нас під ногами від стіни до стіни тяглися мармурові плити з вирізьбленими на них написами. На плиті піді мною було написано:

Єпископ Елдрідж Торнбраш,
упокоївся року 1721

— Це не підвал, — сказала Емма. — Це крипта.

Мене пробрав мороз, і я став ближче до світла й тепла Емминого вогника.

— Тобто у підлозі поховані люди? — тремтючим голосом спитала Оливка.

— То й що з того? — не зрозумів Єнох. — Нумо, краще впіймаймо клятого голуба, перш ніж одна з тих бомб поховає в підлозі нас.

Емма описала рукою коло, підсвічуючи стіни.

— Вони мають бути десь тут. Крім сходів, іншого виходу звідси немає.

І тут ми почули лопотіння крил. Я напружився. Емма зробила свій вогник яскравішим і націлила на джерело звуку. Промінець її миготливого світла впав на гробницю з пласким верхом, що здіймалася на кілька футів над підлогою. А між гробницею та стіною був проміжок, якого ми не бачили з того місця, де стояли. Ідеальний сховок для птаха.

Емма підняла вказівний палець до губ і жестом показала нам іти за нею. Ми скрадаючись перетнули підвал. Уже біля гробниці розосередилися, щоб оточити її з трьох боків.

— *Готові*? — самими губами промовила Емма.

Решта кивнули. Я підняв великий палець. Емма навшпиньки прокралася вперед, щоб зазирнути за гробницю… і її обличчя витягнулося.

— Нічого! — І від досади тупнула ногою об підлогу.

— Я не розумію, — сказав Єнох. — Вони ж залетіли прямісінько сюди!

Ми всі підійшли поближче, щоб подивитися.

— Еммо! — вигукнув Мілард. — Ану посвіти на плиту гробниці!

У світлі Емминого вогника Мілард прочитав:

Тут лежить сер Крістофер Рен[1]
будівничий цього собору

— Рен! — вигукнула Емма. — Який дивовижний збіг!

— Я не думаю, що це збіг, — сказав Мілард. — Він, напевно, якийсь родич пані Королик. А може, навіть її батько!

---

[1] Wren — королик (*англ.*).

— Це дуже цікаво, — сказав Єнох, — але як це допоможе нам знайти її чи її голубів?

— Саме це я й намагаюся розгадати. — Мілард пробурмотів щось собі під ніс, трохи походив туди-сюди, а потім повторив рядок із казки: — «Птахи час від часу літали провідати його в нижніх краях».

Раптом мені здалося, що я чую туркотіння голуба.

— Шш! — Я змусив усіх прислухатись. За кілька секунд звук повторився — тепер він лунав з-поза гробниці. Я обійшов її довкола, став на коліна й саме тоді й помітив маленький отвір у підлозі біля основи гробниці, не більший за кулак — достатній, щоб туди міг пролізти птах.

— Сюди! — покликав я.

— Ого, хай із мене опудало зроблять! — Емма піднесла вогник до отвору. — Може, це і є ті «нижні краї»?

— Але отвір такий маленький, — зауважила Оливка. — Як ми витягнемо звідти птахів?

— Можемо почекати, поки вони вилетять, — запропонував Горацій. І тут упала бомба, та так близько, що в мене потемніло перед очима й зацокотіли зуби.

— У цьому нема потреби! — оголосив Мілард. — Бронвін, будь така ласкава, відчини гробницю сера Рена.

— Ні! — заволала Оливка. — Я не хочу бачити його гнилі старі кістки!

— Не хвилюйся, маленька, Мілард знає, що робить, — запевнила її Бронвін. Потім взялася руками за край гробниці й почала штовхати. Плита повільно, зі скреготом і гуркотом поїхала вбік.

Я очікував, що в ніс ударить запах смерті, але запахло сирістю й старою землею. Ми зібралися навколо гробниці, щоб зазирнути всередину.

— А хай з мене опудало зроблять, — промовила Емма.

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТИЙ

Замість труни в гробниці виявилася драбина, що вела вниз у пітьму. Ми зазирнули у відкриту могилу.

— Я нізащо туди не полізу! — заявив Горацій. Одначе на цьому місці собор струсонуло трійко бомб, на наші голови посипалися уламки бетону, і зненацька Горацій проштовхався повз мене та вхопився за драбину. — Перепрошую, з дороги, у мене найбільш підходящий одяг, я полізу першим!

Емма вхопила його за рукав.

— У мене світло, тому першою піду я. За мною Джейкоб на той випадок, якщо… там унизу тварюки.

Я мляво всміхнувся, бо від самої думки коліна підігнулися.

— Ти маєш на увазі якихось інших тварюк, крім щурів, холери й усіх тих скажених тролів, які живуть під криптами?

— Не має значення, що там унизу, — похмуро сказав Мілард. — Нам доведеться з цим стикнутися, і крапка.

— Добре, — сказав Єнох. — Але я дуже розраховую на те, що там унизу є пані Королик, бо щурячі укуси гояться повільно.

— А укуси порожняків і поготів. — Емма поставила ногу на драбину.

— Будь обережна, — попередив я. — Я йтиму одразу за тобою.

Вона відсалютувала мені рукою з вогнем.

— Знову в діру. — І вона полізла вниз.

Потім настала моя черга.

— Вам коли-небудь доводилося лізти у відкриту могилу під час бомбардування, — спитав я, — і шкодувати про те, що не лишилися у своєму ліжку?

Єнох копнув мене у черевик.

— Не затримуй людей.

Я взявся за край могили й поставив ногу на драбину. Згадав усі ті приємні нудні заняття, які могли чекати на мене влітку, якби життя повернуло в інший бік. Тенісний табір. Уроки мореплавства. Викладати товар на полиці. А тоді титанічним зусиллям волі змусив себе спускатися.

Драбина вела в тунель. З одного боку він впирався у глуху стіну, а з другого зникав у пітьмі. Повітря було холодне й просякнуте дивним запахом, наче одяг, який залишили гнити у затопленому підвалі. На грубих кам'яних стінах блищали бісерини води й стікали краплі загадкового походження.

Ми з Еммою чекали, коли спустяться інші, і мене поступово пробирав холод. Інші його теж відчували. Коли Бронвін стала на землю, то відчинила валізу й роздала светри з вовни особливих овець, що їх нам подарували у звіринці. Я натягнув свій. Сидів він на мені, наче мішок, рукави були задовгі, а нижній край провисав аж до колін. Зате було тепло.

Валіза Бронвін спорожніла, і вона покинула її коло драбини. Пані Сапсан їхала в неї за пазухою, де вже, можна сказати, звила собі гніздечко. Мілард наполіг на тому, що нестиме «Казки» в руках, попри те, що книга була громіздка й важка. Як він пояснив, будь-якої миті йому може знадобитися в неї зазирнути. Я думав, що вона додавала йому впевненості, а він вважав її книгою заклять, яку вміє читати лише він сам.

Збіговисько диваків.

Я почовгав уперед, щоб вираховувати в темряві порожняків. І цього разу відчув якийсь новий укол болю, дуже слабкий, неначе порожняк з'явився і зник, а я відчував його слід у повітрі. Але говорити про це я не став, щоб не тривожити всіх даремно.

Ми йшли далі. Луна від наших кроків по мокрій цеглі відбивалася од стін і тікала в нескінченність коридору, що тягнувся вперед і лишався позаду. Підкрастися до того, що чекало на нас попереду, не було ні найменшої можливості.

Час від часу в темряві попереду лунало лопотіння крил чи туркіт голуба, і ми трохи прискорювали ходу. У мене було неприємне відчуття, що нас ведуть до якоїсь небезпечної несподіванки. У стіни були вмуровані кам'яні плити, як ті, які ми бачили у крипті, але ці були старіші, написи на них майже стерлися. Потім ми проминули домовину, що стояла на землі. Далі трапилася ціла купа домовин, притулених до стіни, наче викинуті після переїзду коробки.

— Що це за місце? — пошепки спитав Г'ю.

— Цвинтарна комірчина, — відповів йому Єнох. — Коли треба звільнити місце для нових клієнтів, вони викопують старих і заштовхують їх сюди.

— Який кошмарний вхід у контур, — пожалівся я. — Уявіть, проходити тут щоразу, коли треба зайти чи вийти!

— Це не надто відрізняється від нашого тунелю на Кернгольмі, — зауважив Мілард. — Неприємні входи до контурів виконують свою функцію — нормальні стараються їх уникати, тому ми, дивні, володіємо ними безроздільно.

Так розсудливо. Так мудро. А я думав лише: «Тут усюди мертві люди, вони повністю згнили, і кістляві, і мертві, і… о Господи…»

— О-о. — Емма так раптово спинилася, що я налетів на неї, а решта збилися в купу за нами.

Вона піднесла вогник ближче до стіни й освітила вигнуті двері. Вони були прочинені, але крізь щілину прозирала тільки темрява.

Ми прислухалися. Досить довго не чути було нічого, крім нашого дихання, та ще десь далеко крапала вода. А потім ми почули шум, але не той, якого сподівалися. Не тріпотіння крил чи шкряботіння пташиних лапок, а щось людське.

Хтось дуже тихо плакав.

— Агов? — гукнула Емма. — Хто там?

— Будь ласка, не чіпайте мене, — почувся помножений відлунням голос.

Чи то було двоє голосів?

Емма зробила вогник яскравішим. Бронвін прокралася вперед і штовхнула двері ногою. Вони відчинилися, і ми побачили маленьку кімнатку, наповнену кістками. Стегнові, гомілки, черепи — роз'єднані останки багатьох сотень людей, безладно звалені в кучу.

Я відсахнувся. У голові запаморочилося від жаху.

— Агов? — повторила Емма. — Хто це сказав? Покажися!

Спочатку я не побачив нічого, тільки кістки, та потім почув шморгання носом і простежив його до джерела звуку на вершині кучі, де з густої пітьми в глибині кімнати на нас блимали дві пари очей.

— Тут нікого нема, — промовив тихий голос.

— Ідіть геть, — сказав другий. — Ми мертві.

— Неправда, — заперечив Єнох. — Я б знав.

— Виходьте сюди, — м'яко запропонувала Емма. — Ми вас не скривдимо.

— Чесно? — одночасно спитали обидва голоси.

— Чесно, — пообіцяла Емма.

Кістки заворушилися. Від кучі відділився череп і стукнувся об підлогу. Підкотився до моїх ніг і витріщився на мене знизу вгору.

«Привіт, майбутнє», — подумав я.

На світло вогника на вершину кучі виповзли двоє маленьких хлопчиків. Шкіра у них була мертвотно бліда, навколо очей залягли чорні кола, а самі очі запаморочливо крутилися в очницях.

— Я Емма, це Джейкоб, а це наші друзі, — відрекомендувала нас Емма. — Ми дивні, ми не зробимо вам нічого поганого.

Хлопчики сиділи навпочіпки, наче налякані звірята, мовчали, їхні очі оберталися. Вони неначе дивилися в усі боки й нікуди водночас.

— Що це з ними? — пошепки спитала Оливка.

Бронвін її штовхнула.

— Будь чемною.

— Можете назвати мені свої імена? — Еммин голос звучав м'яко і заспокійливо.

— Я Джоел і Пітер, — сказав більший хлопчик.

— А хто саме? — уточнила Емма. — Джоел чи Пітер?

— Я Пітер і Джоел, — сказав менший хлопчик.

— У нас нема часу на ігри, — застеріг Єнох. — З вами там є якісь пташки? Ви не бачили, вони не пролітали поряд?

— Голуби люблять ховатися, — сказав більшенький.

— На горищі, — сказав меншенький.

— На якому горищі? — не зрозуміла Емма. — Де?

— У нас удома, — хором промовили вони і, піднявши руки, показали в темряву коридору. Здавалося, вони говорили разом, і якщо речення було довшим за кілька слів, то перший починав, а другий закінчував без відчутної паузи. Я також помітив, що коли один говорив, а другий мовчав, то другий губами промовляв слова першого з ідеальною синхронністю. Неначе в них був один розум на двох.

— А ви не могли б провести нас до свого будинку? — спитала Емма. — І показати своє горище?

Джоел-і-Пітер похитали головами й знову заховалися у темряві.

— Що таке? — спитала Бронвін. — Чому ви не хочете йти?

— Смерть і кров! — викрикнув один хлопчик.

— Кров і крики! — закричав другий.

— Крики, і кров, і тіні кусаються! — удвох викрикнули вони.

— Бувайте здорові! — Горацій розвернувся на підборах. — Побачимося у крипті. Сподіваюся, мене не розплющить бомба.

Емма вхопила його за рукав.

— Ану, стій! Ти єдиний із нас, хто спромігся упіймати одного з тих клятих голубів.

— Ти не чула, що вони сказали? — спитав Горацій. — Цей контур повен тіней, які кусаються. А це може означати лише одне. Порожняки!

— Був повен, — виправив я. — Але це могло бути кілька днів тому.

— Коли ви востаннє були у своєму домі? — спитала Емма у хлопчаків.

На їхній контур напали, пояснили вони у свій дивний ламаний спосіб, але їм вдалося втекти в катакомби й сховатися серед кісток. Чи давно це було, вони сказати не могли. Два дні тому? Три? Тут, у пітьмі, вони геть втратили відчуття часу.

— Ой ви бідолашки! — простогнала Бронвін. — Які жахіття вам довелося пережити!

— Вам не можна залишатися тут вічно, — сказала Емма. — Якщо невдовзі ви не знайдете собі іншого контуру, то стрімко постарієте. Ми можемо вам допомогти. Але спершу треба впіймати голуба.

Хлопчаки подивилися один одному в очі, що крутилися в очницях, і здається, поговорили, не зронивши ні слова. А тоді в унісон сказали:

— Ідіть за нами.

Вони ковзнули вниз кучею і пішли вперед коридором.

Ми рушили слідом. Вони були такими напрочуд дивними, що я не міг відвести від них очей. Весь час трималися за руки й через кожні кілька кроків голосно прицокували язиками.

— Що вони роблять? — пошепки спитав я.

— Я думаю, вони так бачать, — сказав Мілард. — Так само бачать у темряві кажани. Звуки, які вони видають, відбиваються від предметів і повертаються до них, і це створює їм у головах картинку.

— Ми ехолокатори, — сказали Джоел-і-Пітер.

А ще в них був дуже гострий слух.

Коридор розгалужувався — один раз, потім другий. В одному місці я відчув, як раптово заклало вуха. Довелося покрутити головою, щоб усунути тиск. Так я зрозумів, що ми вийшли з тисяча дев'ятсот сорокового і ввійшли в контур. Врешті-решт ми дісталися глухої стіни, в яку під прямим кутом було врізано сходинки. Джоел-і-Пітер

підійшли до основи стіни й показали на цятку денного світла вгорі завбільшки з макове зерня.

— Наш дім… — сказав старший.

— Там, — підхопив молодший.

І з цими словами вони відступили у темряву.

* * *

Сходинками, слизькими від моху, підійматись було важко, і я мусив іти повільно, інакше ризикував упасти. Вони вели уздовж стіни до круглих дверцят у стелі, крізь які могла пройти одна людина. Саме крізь них і просвічував одинокий промінець світла. Я вставив пальці в проріз і потягнув убік. Дверцята від'їхали, наче об'єктив камери, і відкрилася довга вузька шахта, що вела на двадцять-тридцять футів угору до кружальця неба. Я стояв на фальшивому дні несправжнього колодязя.

Я підтягнувся і поліз угору. На півдорозі довелося спинитися й перепочити, спершись спиною на протилежний бік шахти. Коли пекучий біль у біцепсах трохи вщух, я подолав решту шляху, переліз через край колодязя і впав у траву.

Я опинився у дворі пошарпаного на вигляд будинку. Небо було хворобливо-жовтим, але без жодних слідів диму, і двигуни не дзижчали. Ми потрапили в якийсь давніший, довоєнний час — ще, певно, домашинний. У повітрі витала прохолода, пролітали сніжинки й танули на землі.

Наступною вилізла Емма, за нею — Горацій. Емма вирішила, що оглядати будинок підуть лише троє з нас. Ми не знали, що на нас там чекає, тож якщо доведеться притьмом тікати, краще пересуватися маленькою групкою, яка зможе швидко звідтіля забратися. Ніхто з тих, хто лишився внизу, не протестував: їх налякало попередження Джоела-і-Пітера про кров та тіні. Тільки Горацій почувався нещасним і все бурмотів собі під носа: «А бодай я не ловив того голуба на площі».

Бронвін помахала нам знизу рукою і зачинила круглі дверцята на дні колодязя. Зверху вони були пофарбовані під поверхню води — темної брудної води, вам би й на

думку не спало вкинути туди відро, щоб набрати й напитися. Дуже мудро.

Ми скупчилися разом і роззирнулися навколо. Подвір'я і будинок були дуже занедбані. Траву навколо колодязя витоптали, але далі вона росла чагарями, які подекуди сягали вище від вікон першого поверху. У кутку подвір'я стояла собача буда, гнила й напіврозвалена, а біля неї в траві лежала обірвана линва для сушіння білизни, яку поволі поглинав бур'ян.

Ми стояли й чекали в надії почути туркіт голубів. З іншого боку будинку долинало цокотіння кінських копит об бруківку. Так, безперечно, то не був Лондон зразка тисяча дев'ятсот сорокового року.

Раптом я помітив, що у вікні другого поверху ворухнулася завіса.

— Угорі, — крізь зуби процідив я.

Я не знав, хто то був: птах чи людина, — але варто було перевірити. Я пішов до дверей, що вели в будинок, жестом показавши решті йти за мною. І раптом через щось спотикнувся. На землі лежав труп, накритий від голови до п'ят чорним брезентом. З одного боку стирчали ноги в поношених черевиках. У тріщину на підошві хтось запхнув білу картку, на якій охайно було написано:

Пан А. Ф. Крихкі
Нещодавно із Зовнішніх провінцій
Стрімко постарів, не бажаючи, щоб його взяли живим

— Бідолаха, — прошепотів Горацій. — Втік сюди з села, щоб урятуватися, мабуть, після того, як на його контур напали… з вогню та в полум'я.

— Але чому вони лишили нещасного пана Крихкі отак, на відкритому місці? — пошепки спитала Емма.

— Бо самі мусили швидко тікати, — відповів я.

Емма схилилася й простягнула руку до краю брезенту, яким був накритий пан Крихкі. Я не хотів дивитись, але нічого не міг із собою вдіяти. І вже майже відвернувся, але таки глянув крізь розставлені пальці. Я очікував побачити висохлий труп, але пан Крихкі виявився доволі пружним і навдивовижу молодим, років сорока-п'ятдесяти. Чорне волосся посивіло лише на скронях. Його очі були мирно заплющені, наче він спокійно спав. Невже він справді стрімко постарів, як зморщилося те яблуко, яке я взяв із контуру пані Сапсан?

— Пане, ви мертвий чи спите? — запитала Емма. Потім носаком черевика торкнулася чоловікового вуха, і пів його голови провалилося та розсипалося на порох.

Емма зойкнула й кинула край брезенту. Крихкі перетворився на висушену мумію, таку крихку, що її міг розвіяти сильний вітер.

Ми залишили бідолашного крихкого пана Крихкі на подвір'ї й рушили до дверей. Я взявся за ручку й повернув її. Двері відчинилися, й ми зайшли в кімнату для прання. У великому плетеному кошику лежали свіжі на вигляд речі, над раковиною висіла пральна дошка. Цей будинок покинули не так давно.

Чуття тут стало дужчим, та все одно то були тільки залишки. Ми відчинили ще одні двері й опинилися у вітальні. Я відчув напруження в грудях. Тут були всі ознаки бою: розкидані й перевернуті меблі, скинуті з каміна портрети, смуги подертих шпалер.

— О ні, — пробурмотів Горацій. Я простежив за його поглядом угору, до темної плями, що проступала на стелі, утворюючи грубе коло. Нагорі сталося щось жахливе.

Емма міцно стулила повіки.

— Просто слухайте, — сказала вона. — Слухайте, де можуть бути птахи, й більше ні про що не думайте.

Ми позаплющували очі й слухали. Спливла хвилина. А потім — нарешті — тріпотливий туркіт голуба. Я розплющив очі, щоб побачити, звідки він долинав.

Сходовий майданчик.

Ми обережно піднялися сходами, стараючись, щоб вони не рипіли в нас попід ногами. Я відчував, як б'ється моє серце — у горлі, у скроні. Старі висушені трупи я ще міг сяк-так витримати. Але щодо сцени вбивства не був певен.

Коридор на другому поверсі потопав в уламках. Розтрощені двері, зірвані з петель, лежали на підлозі. У розламаний дверний прохід було видно вежу з накиданих одна на одну валіз і комодів. Невдала барикада.

Білий килим у сусідній кімнаті просякнув кров'ю — то й була та пляма, що просочилася крізь поверх на стелю внизу. Але того, з кого вона витекла, вже давно не було.

Останні двері коридору не мали на собі ознак злому. Я обережно штовхнув їх. Поглядом пробіг про кімнаті. Шафа, туалетний столик, прикрашений статуетками, ретельно дібраними й розставленими, серпанок на вікні тріпотів од протягу. Килим чистий. Усе в порядку.

А тоді мій погляд помандрував до ліжка й до того, що було на ньому, і я сахнувся аж до одвірка. Під чистим білим укривалом лежали двоє чоловіків і наче спали. А між ними два скелети.

— Стрімко постаріли. — Горацій притис руки до горла, й вони помітно тремтіли. — Двоє значно стрімкіше, ніж інші.

Ті, що наче спали, були так само мертві, як і пан Крихкі внизу, сказав Горацій, і якщо ми їх торкнемося, вони так само розсиплються на порох.

— Вони здалися, — прошепотіла Емма. — Втомилися тікати і здалися. — Вона глянула на них, і в її погляді читалася суміш жалю й огиди.

Емма вважала їх слабкими і боягузами, думала, що вони обрали найлегший шлях. А я ніяк не міг позбутися думки: ану ж як ці дивні більше за нас знали про те, що витвори роблять зі своїми бранцями? Може, якби ми це знали, то теж вибрали б смерть.

Ми поволі вийшли в коридор. У мене паморочилося в голові, хотілося блювати і втекти з цього дому. Але піти ми не могли. Нам треба було піднятися на останній поверх.

Угорі ми побачили пошкоджений вогнем сходовий майданчик. Я уявив тих дивних, які під час нападу на будинок зібралися тут, щоб стати до останнього бою. Може, вони намагалися боротися з витворами вогнем. А може, витвори спробували їх викурити з будинку. Хай там як, вигляд у будинку був такий, наче він мало не згорів.

Пірнувши в низький прохід, ми вийшли на вузьке горище з похилою стіною. Тут усе почорніло від вогню. Омахи полум'я пролизали діри в даху.

Емма підштовхнула Горація.

— Він десь тут, — тихо промовила вона. — Застосуй свої чари, птахолове.

Горацій навшпиньки прокрався на середину приміщення і проспівав:

— Сюююдиии, голубочку, голубочку, голубочку…

І зараз у себе за спинами ми почули тріпотіння крил і здушений пташиний щебет. А розвернувшись, побачили не голуба, а дівчину в чорній сукні, що намагалася триматися в тіні.

— Ви це шукаєте? — Дівчина виставила руку на сонячний промінь, що пробивався крізь діру в даху. У її долоні силкувався вирватися голуб.

— Так! — вигукнула Емма. — Слава Богу, ти його зловила! — Вона простягнула руки й ступила крок назустріч дівчині, маючи намір узяти голуба, але дівчина закричала:

— Стій, де стоїш! — І клацнула пальцями. Обвуглений килимок вилетів з-під Емми, і вона повалилася на підлогу.

Я рвонув до неї.

— Ти не забилася?

— На коліна! — гаркнула на мене дівчина. — Руки за голову.

— Усе нормально, — запевнила мене Емма. — Роби, як вона каже. Вона телекінетик, помітно неврівноважений до того ж.

Я став навколішки біля Емми й сплів пальці на потилиці. Емма зробила те саме. Горація аж трусило, але він теж мовчки важко опустився на долівку й поклав долоні на дошки.

— Ми тебе не скривдимо, — сказала Емма. — Нам потрібен лише голуб.

— О, я прекрасно знаю, що вам потрібно, — з лихою посмішкою промовила дівчина. — Такі, як ви, ніколи не здаються, правда ж?

— Такі, як ми? — не зрозумів я.

— Покладіть зброю на підлогу й підштовхніть її до мене! — гаркнула дівчина.

— У нас нема зброї, — спокійно промовила Емма, щосили намагаючись не розлютити ще більше.

— Для вас буде краще, якщо ви не матимете мене за дурепу! — криком попередила дівчина. — Ви слабкі й не маєте власної сили, тому покладаєтесь на пістолети й таке інше. Кладіть їх на підлогу!

— Вона думає, що ми витвори, — повернувши голову, прошепотіла Емма.

Я ледве стримався, щоб не розреготатися.

— Ми не витвори. Ми дивні!

— Ви не перші порожньоокі, які приходять сюди по голубів, — сказала вона. — І не перші, хто вдає з себе дивних дітей. А ще ви будете не перші, кого я вб'ю! Тому кладіть свою зброю на підлогу, перш ніж я скручу цьому голубу в'язи. А слідом за ним — і вам!

— Але ми не витвори, — наполягав я. — Якщо не віриш, подивись у наші зіниці!

— Очі ще нічого не означають! — заявила дівчина. — Лінзи — це старий, як світ, фокус. А я, повірте, усі ці фокуси знаю.

Вона ступила крок уперед, на світло. У її очах тліла ненависть. Вона була схожа на пацанку, тільки в сукні, мала коротке волосся й міцну щелепу. Очі в неї були скляні, як у людини, що багато днів не спала й трималася на ногах лише завдяки інстинктам і адреналіну. Наче в людини, яка за цих обставин не буде до нас ні доброю, ні терплячою.

— Ми дивні, клянусь тобі! — запевнила її Емма. — Ось, дивись. Я покажу! — Вона прийняла руку від голови і вже збиралася запалити полум'я, та мене раптом охопило передчуття, і я зупинив її, узявши за зап'ясток.

— Якщо десь неподалік бродять порожняки, вони це відчують, — попередив я. — Думаю, вони відчувають нас так само, як я відчуваю їх. Та коли ми застосовуємо свої вміння, справа їм значно полегшується. Це наче увімкнути сигналізацію.

— Але ж ти своє вміння застосовуєш, — обурилася Емма. — І вона своє!

— Моє пасивне, — відповів я. — Я не можу його вимкнути, тому воно особливого сліду не лишає. Що ж до її здібностей — може, вони вже знають, що вона тут. І може, не вона їм потрібна.

— Як зручно! — вигукнула дівчина. — І яке ж воно, твоє вміння? Відчувати породдя тіней?

— Він і бачити їх може, — сказала їй Емма. — А ще вбивати.

— Придумайте щось краще, — глузливо промовила дівчина. — На таке навіть дурник не купиться.

Поки ми говорили, у мене в животі розквітло нове Чуття. Я вже відчував не слід порожняка, а активну його присутність.

— Один бродить десь поряд, — сказав я Еммі. — Треба звідси вибиратися.

— Без птаха я не піду, — процідила вона.

Дівчина рушила в наш бік.

— Треба з цим кінчати, — сказала вона. — Я дала вам більш ніж достатньо можливостей виправдатися. Та й взагалі мені починає подобатися вбивати вас, потвори. Після того, що ви зробили з моїми друзями, я ніяк цим не натішуся!

Вона зупинилася за кілька футів від нас і підняла вільну руку — напевно, щоб обвалити нам на голови рештки даху. Якщо ми збиралися рятуватись, слід було діяти.

Я стрибнув із пози навприсядки, виставив уперед руки й налетів на дівчину, збивши її з ніг. Від несподіванки вона спересердя закричала. Я вдарив її кулаком у долоню вільної руки, щоб вона ще раз не клацнула пальцями. Цієї миті вона випустила птаха, і його вхопила Емма.

Ми з Еммою скочили на ноги й щодуху побігли до відчинених дверей. Та Горацій, причмелений, досі сидів на підлозі.

— Вставай і біжи! — заволала до нього Емма.

Я вже тягнув Горація вгору за руку, коли мені в обличчя вдарили двері, а спалений комод сам піднявся з кутка і полетів через усю кімнату. Його край зачепив мою голову, і я беркицьнувся на землю, тягнучи за собою Емму.

Дівчина лютувала, пронизливо верещала. Я був певен, що жити нам лишалося кілька секунд. Аж раптом підвівся Горацій. І закричав на весь голос:

— Меліна Манон!

Дівчина застигла на місці.

— Що ти сказав?

— Тебе звати Меліна Манон, — мовив він. — Ти народилася в Люксембургу тисяча вісімсот дев'яносто дев'ято-

го року. Переїхала до пані Дрізд, коли тобі було шістнадцять, і відтоді жила тут.

Горацій заскочив її зненацька. Вона насупилась, потім описала рукою дугу. Тумбочка, що мало не вирубала мене, пропливла в повітрі й нависла просто над Горацієм. Якби дівчина дала їй впасти, вона б його розчавила.

— А ви підготувалися, — сказала дівчина. — Але мої ім'я, прізвище й місце народження може знати будь-який витвір. На ваше нещастя, ваші вигадки більше не здаються мені цікавими.

Та все ж скидалося на те, що вона ще не готова його вбити.

— Твій батько працював у банку, — швидко провадив далі Горацій. — А мати була дуже вродлива, проте від неї сильно пахло цибулею. Та хвороба переслідувала її все життя, і ніхто не міг її вилікувати.

Комод над Горацієм захитався. Дівчина пильно дивилася на нього. Її брови були насуплені, рука зависла в повітрі.

— Коли тобі було сім років, ти дуже хотіла арабського скакуна, — провадив Горацій. — Та твої батьки не могли собі дозволити таку дорожезну тварину і натомість купили віслюка. Ти назвала його Хабібом, що означає арабською «коханий». І ти його таки любила.

У дівчини відвисла щелепа.

А Горацій продовжував:

— У шістнадцять років ти зрозуміла, що можеш пересувати предмети силою думки. Почала ти з маленьких речей: затискачів для паперу і монет, потім перейшла до більших. Але Хабіба ти підняти в повітря не могла, бо твої здібності поширювалися лише на неістот. Коли твоя сім'я переїхала в інший будинок, ти вирішила, що вміння полишило тебе, бо не могла нічого підняти. Але ти просто

ще не знала нового будинку. Щойно ти роззнайомилася з ним ближче, нанесла все, що в ньому було, на карту, яку тримала в голові, то здатність рухати предмети в межах його стін повернулася.

— Звідки ти все це знаєш? — Меліна дивилася на нього широко розплющеними очима.

— Бо я бачив про тебе сон, — пояснив Горацій. — У мене таке вміння.

— Господи, — промовила дівчина. — Ви справді дивні.

І комод плавно опустився на підлогу.

* * *

Я нетвердо зіп'явся на ноги. Голова пульсувала від болю в тому місці, де по ній довбонув комод.

— У тебе кров! — Емма скочила на ноги, щоб оглянути мою рану.

— Нічого, нічого, — заспокоїв я, ухиляючись від неї. Чуття пересувалося в животі, і її доторк заважав мені витлумачити все правильно, чомусь перешкоджав його розгортанню.

— Пробач, що я так із твоєю головою, — перепросила Меліна Манон. — Я думала, що з усіх дивних лишилася тільки я.

— Там, на дні колодязя, у катакомбах, наших ще ціла банда, — запевнила її Емма.

— Правда? — просяяла Меліна. — Тоді надія ще є!

— Була, — виправив її Горацій. — Але щойно вилетіла крізь діру у вашому даху.

— Що? Ти про Вінніфред? — Меліна заклала два пальці в рот і свиснула. А вже за мить їй на плече крізь діру в даху спустився голуб.

— Дивовижно! — сплеснув у долоні Горацій. — Як ти це робиш?

— Вінні — моя подружка, — пояснила Меліна. — Ручна, як хатній кіт.

Тильним боком долоні я стер із лоба кров і вирішив не зважати на біль. Часу на те, щоб страждати, не було.

— Ти казала, що тут були витвори, полювали на голубів, — звернувся я до дівчини.

Меліна кивнула.

— Вони зі своїми сутінковими звірюками прийшли три ночі тому. Оточили наш будинок, забрали пані Дрізд і половину нашого сиротинця, потім підпалили дім. Я сховалася на даху. Відтоді вони повертаються щодня, полюють на Вінніфред та її друзів.

— І ти їх убивала? — спитала Емма.

Меліна опустила погляд.

— Я ж так і сказала, правда?

Вона була надто горда, щоб зізнатися, що збрехала. Але це не мало значення.

— Отже, не лише ми шукаємо пані Королик, — відзначила Емма.

— Це означає, що вона досі жива, — припустив я.

— Можливо, — сказала Емма. — Можливо.

— Ми думаємо, що голуби можуть нам допомогти, — пояснив я Меліні. — Нам потрібно знайти пані Королик, і ми думаємо, що голуби можуть привести нас до неї.

— Ніколи не чула ні про яку пані Королик, — сказала Меліна. — Я просто годую Вінні, коли вона прилітає на наше подвір'я. Ми з нею подружки. Правда ж, Вінні?

Пташка радісно защебетала в неї на плечі.

Емма підійшла ближче до Меліни й звернулася до голубки.

— Ти знаєш пані Королик? — карбуючи кожне слово, гучно промовила вона. — Допоможеш знайти її? Пані Королик?

Голубка пурхнула з Мелініного плеча й полетіла, тріпочучи крилами, до дверей. Затуркотіла, помахала крильцями й повернулася назад.

«Сюди», — наче сказала вона.

Мене це переконало.

— Ми маємо взяти пташку з собою, — сказав я.

— Тільки разом зі мною, — заявила Меліна. — Якщо Вінні знає, як знайти цю імбрину, тоді я йду з вами.

— Це невдала думка, — сказав Горацій. — Розумієш, у нас небезпечне завдання…

Однак його перебила Емма:

— Дай нам птаха. Ми повернемось по тебе, обіцяю.

Зненацька мій живіт розітнула блискавка болю, я зойкнув і склався навпіл.

До мене підбігла Емма.

— Джейкобе! Як ти?

Я не міг говорити. Натомість пошкутильгав до вікна, примусив себе розігнутися і скерував Чуття на баню собору, що видніла понад дахами за кілька кварталів від будинку… а далі — униз вулицею, по якій торохкотіли вози, запряжені кіньми.

Так, там. Я відчував, як вони наближаються бічною вулицею, зовсім неподалік.

Вони. Не один порожняк, а два.

— Треба йти, — сказав я. — Зараз же.

— Будь ласка, — благально промовив Горацій. — Нам дуже потрібен цей голуб.

Меліна клацнула пальцями, й комод, який мало не прикінчив мене, знову піднявся над підлогою.

— Я не можу цього дозволити. — Вона звузила очі й стрельнула ними на комод, щоб ми вже напевно зрозуміли одне одного. — Але якщо ви візьмете мене з собою, то отримаєте Вінні. Інакше…

Комод описав пірует на дерев'яній ніжці, нахилився і впав на бік.

— Що ж, гаразд, — крізь зуби процідила Емма. — Але якщо ти будеш нас затримувати, ми заберемо голубку й кинемо тебе.

Меліна розпливлася в усмішці, й одним клацанням її пальців двері розчахнулися.

— Як скажете.

* * *

Ми так швидко злетіли вниз сходами, що ноги, здавалося, не торкалися дощок. За двадцять секунд ми вже були на задньому подвір'ї, перестрибнули через мертвого пана Крихкі й пірнули в сухий колодязь. Я поліз першим і вибив фальшиві дверцята на дні замість гаяти час на те, щоб їх відчинити. Вони злетіли з петель і розпалися на шматки.

— Обережно внизу! — гукнув я, та, послизнувшись на мокрих сходинках, загримів униз, у темряву.

Мене зловила пара сильних рук — Бронвін — і поставила на землю. Я подякував, відчуваючи, як шалено стукає в грудях серце.

— Що там сталося? — спитала Бронвін. — Ви зловили голуба?

— Так, — кивнув я. Тут до нас приєдналися Емма та Горацій, і всі наші друзі на радощах заплескали в долоні.

— А то Меліна, — відрекомендував я, показуючи вгору на дівчину. На більше часу не було. Меліна ще стояла на горішній сходинці й з чимось вовтузилася.

— Швидше! — заволав я. — Що ти там робиш?

— Хочу виграти нам час! — у відповідь прокричала вона і зачинила колодязь дерев'яною лядою, відрізавши останні промені світла. Поки вона спускалася в темряві, я розказав усім про порожняків, що нас шукали. Через

переляк у мене вийшло: «ІДІТЬ-БІЖІТЬ-ПОРОЖНЯКИ-ШВИДШЕ». Нехай це й не надто виразно прозвучало, але належний ефект справило — усі впали в істерику.

— Як ми побіжимо, тут темно! — заверещав Єнох. — Еммо, запали світло.

Емма досі стримувалася через моє попередження на горищі. На часі було нагадати їй про це, тому я взяв її за руку вище ліктя й сказав:

— Не треба! Вони легко нас знайдуть! — Найкраще, на що ми могли сподіватися, як я собі думав, — загубитися у цьому розгалуженому лабіринті тунелів.

— Але ми не можемо бігти в темряві наосліп, — зауважила Емма.

— Звісно, — сказав менший ехолокатор.

— Можемо, — додав старший.

Меліна, спотикаючись, пішла на звук їхніх голосів.

— Хлопчики! Ви живі! Це я… Меліна!

Джоел-і-Пітер сказали:

— Ми думали, ви…

— Мертві всі до…

— Одного.

— Усім узятися за руки! — наказала Меліна. — Нехай хлопці показують шлях.

Тож я взяв у темряві за руку Меліну, Емма взяла мою руку й пошукала руку Бронвін, і так далі, поки ми не утворили людський ланцюг зі сліпими братами на чолі. Емма дала дозвіл рушати, й хлопці припустили бігом, розтинаючи нами темряву.

Ми повернули ліворуч. Побрьохали по калюжах стоячої води. І раптом із тунелю за нашими спинами лунко затріщало дерево, що могло означати тільки одне: порожняки проломили ляду.

— Вони всередині! — прокричав я.

Я практично відчував, як вони пролазять у вузьку шахту. Щойно вони спустяться на рівну землю й зможуть бігти, то за лічені хвилини нас наздоженуть. Ми проминули тільки одну розвилку — не достатньо, щоб від них відірватися. Геть не достатньо.

Саме тому те, що сказав Мілард, видалося мені повним божевіллям:

— Стоп! Усім зупинитися!

Сліпі хлопці його послухалися. Ми налетіли одне на одного за їхніми спинами, спотикнулися й, поковзавшись, зупинилися.

— Що з тобою таке, чорт забирай?! — напустився на нього я. — Біжи!

— Перепрошую, — сказав Мілард. — Але мені от що спало на думку: комусь із нас доведеться пройти крізь вихід із контуру перед ехолокаторами й дівчиною. Інакше вони потраплять у теперішнє, а ми — в тисяча дев'ятсот сороковий, а отже, розділимося. Щоб вони змогли помандрувати в сороковий разом із нами, першим повинен іти один з нас, щоб відкрити шлях.

— А ви не з теперішнього хіба? — збентежено поцікавилася Меліна.

— Ні, як він сказав, з тисяча дев'ятсот сорокового, — відповіла їй Емма. — Але там градом падають бомби. Ви, може, й не схочете туди йти.

— Спробу зараховано, — сказала Меліна, — але ви мене так легко не здихаєтеся. У теперішньому, мабуть, ще гірше — там скрізь витвори! Саме тому я й не виходила з контуру пані Дрізд.

Емма ступила крок уперед і потягла мене за собою.

— Добре. Ми підемо першими.

Я виставив уперед вільну руку, промацуючи темряву.

— Але тут темно, хоч в око стрель!

Підказав старший ехолокатор:

— Пройди двадцять кроків уперед, і…

— Не помилишся, — закінчив за нього молодший.

Ми побрели вперед, махаючи перед собою руками. Я за щось зачепився ногою і лівим плечем налетів на стіну.

— Іди прямо. — Емма смикнула мене вправо.

І тут мій шлунок накренився. Я відчув: порожняки спустилися шахтою колодязя. Тепер, нехай навіть вони нас не відчували, шанси, що вони виберуть правильний поворот тунелю й знайдуть нас, дорівнювали п'ятдесят на п'ятдесят.

Час на те, щоб скрадатися, закінчився. Нам треба було бігти.

— Ай, чорт із ним, — вилаявся я. — Еммо, давай світло!

— З радістю! — Вона відпустила мою руку й запалила такий великий вогонь, що я почув, як засичало в мене на голові волосся з правого боку.

Пункт переходу я побачив одразу. Він був просто перед нами, позначений вертикальною лінією, намальованою на стіні тунелю. Ми зірвалися з місця й юрбою побігли до неї.

Проходячи межу, я відчув тиск у вухах. Ми повернулися в тисяча дев'ятсот сороковий.

Ми шугонули в катакомби. Тіні від Емминого світла маніакально стрибали по стінах, сліпі хлопці голосно цокали язиками й викрикували «Вліво!» чи «Вправо!», коли ми наближалися до розвилок.

Ми проминули звалище домовин, зсув кісткового пагорба і нарешті повернули до глухої стіни й драбини, що вела до крипти. Я проштовхнув уперед Горація, потім Єноха, далі Оливка зняла взуття й злетіла вгору.

— Треба швидше! — прокричав я.

У кінці коридору я відчув, що вони наближаються. Чув, як язиками пробивають кам'яну підлогу й просуваються

вперед. Уявляв, як у передчутті вбивства з їхніх щелеп скрапує чорна гнойовиця.

А тоді я їх побачив. Розмита пляма майнула віддалік.

— Швидше! — заволав я і останнім стрибнув на драбину. Коли я вже був біля виходу, Бронвін простягнула руку й смикнула мене через останні кілька щаблів. Так я опинився у крипті разом із рештою дітей.

Гучно стогнучи, Бронвін підняла кам'яну плиту з могили сера Крістофера Рена й кинула її назад на належне місце. І не минуло й двох секунд, як щось люто вдарилося знизу і важка плита аж підстрибнула. Надовго порожняків цим не затримати, особливо двох.

Вони були близько. У мене всередині завивали сирени, шлунок болів так, наче я кислоти напився. Ми кинулися гвинтовими сходами в неф. У соборі вже панувала темрява, підсвітлювана тільки дивним помаранчевим сяйвом, що насилу пробивалося крізь вітражі. На мить мені здалося, що то останні старання передзахідного сонця, та потім, коли ми вже бігли до виходу, крізь розбомблений дах я помітив окраєць неба.

На місто вже спустилася ніч. Бомби досі падали, гупали важко, як хворе серце.

Ми вибігли надвір.

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ

З і сходів собору, на яких ми стояли, паралізовані побаченим, здавалося, що все місто охопило полум'я. Небо розкинулося над нами панорамою помаранчевого вогню, такого яскравого, що в його сяйві можна читати. Площа, на якій ми ловили голубів, перетворилася на яму в бруківці, з якої курів дим. Без упину завивали сирени — контрапункт сопрано до безжального басу бомб. Ті звуки здавалися моторошно людськими, наче всі душі в Лондоні піднялися на дахи, щоб виплакати вселюдний розпач. А тоді параліч поступився місцем страху та нагальності інстинкту самозбереження, і ми поспішили всіяними уламками сходами на вулицю — повз поруйновану площу, повз двоповерховий автобус, наче зім'ятий кулаком розлюченого велета. Я не знав, куди ми біжимо, та це й не мало значення — головне, подалі від Чуття, що з кожною миттю дужчало й болючіше млоїло всередині.

Я озирнувся на дівчину-телекінетика, що тягла за руки сліпих братів, а ті все цокали й цокали язиками. Хотів був сказати їй, щоб відпустила голубку, а ми підемо за нею. Та навіщо було шукати пані Королик тепер, коли за нами гналися порожняки? Ми знайдемо її, і нас одразу ж замордують у неї на порозі. Ще й її життя під загрозу поставимо. Ні, спочатку треба було позбутися порожняків. А ще краще — прикінчити.

Із дверей будинку, повз який ми бігли, виткнувся чоловік у металевій касці й закричав:

— Негайно в укриття! — І пірнув назад.

«Звісно, — подумав я, — тільки де воно?» Може, ми могли заховатися серед уламків і гармидеру, що нас оточував, а страшнючий шум збив би порожняків зі сліду й вони нас проминули. Але ми досі були надто близько до них, наш слід був ще свіжим. Я попередив друзів, щоб не застосовували своїх здібностей, хай там що буде, і ми з Еммою вели їх зигзагами вулиць у надії, що так нас важче простежити.

Та все ж я відчував, що вони наближаються. Вони вже вийшли надвір з собору й кинулися за нами, невидимі для всіх, крім мене. Я не знав, чи зможу їх бачити тут, у темряві: створінь пітьми у місті, зануреному в пітьму.

Ми бігли, поки в мене в легенях не запекло вогнем. Поки Оливка геть не знесиліла і Бронвін довелося підхопити її на руки. Довгими кварталами будинків з вибитими вікнами, що витріщалися, наче очі без повік. Повз розбомблену бібліотеку, з якої йшов сніг із попелу й паперів, що догоряли. Через розбомблений цвинтар, де давно забуті лондонці, видерті з-під землі, розлетілися по деревах і висіли там в урочистому вбранні, шкірячись. Химерна гойдалка стояла на майданчику, який перетворився на вирву. Нагромаджені жахіття, незбагненні. І все це час від часу бомбардувальники освітлювали чистим сліпучим білим вогнем фотоспалахів, неначе хотіли сказати: «Погляньте. Погляньте, що ми зробили».

Ожили нічні страхіття, всі до одного. Як самі порожняки.

Не дивися не дивися не дивися…

Я заздрив сліпим братам, які пересувалися ландшафтом, милосердно позбавленим деталей. Світ у каркасному уявленні. Мені на мить стало цікаво, на що були схожі їхні сни, якщо вони взагалі їх бачили.

Поряд зі мною бігла Емма. Її хвилясте волосся, всипане шаром попелу, розвівалося позаду.

— Усі вибилися з сил, — промовила вона. — Ми більше не можемо витримувати цей темп!

Вона мала рацію. Навіть найздоровіші з нас помітно підупали на силі. Невдовзі нас мали наздогнати порожняки, і нам доведеться зустрітися з ними ніс до носа посеред вулиці. І це буде кривава бійня. Нам потрібно знайти укриття.

Я скерував нашу групу до вервечки будинків. Пілоти літаків більш схильні були скидати бомби на дім, що радісно сяяв усіма вогнями, ніж на невиразну пляму в пітьмі, тому в усіх будинках вимкнули світло. Усі ґанки плавали в мороці, жодне вікно не світилося. Найбезпечнішим прихистком для нас міг би стати порожній будинок, але з таким затемненням годі було визначити, де є люди, а де — нема. Доведеться обирати наздогад.

Я зупинив усіх на дорозі.

— Ти чого? — віддихуючись, спитала Емма. — Здурів?

— Можливо. — Я вхопив Горація за плечі, махнув рукою на будинки і сказав: — Вибирай.

— Що? — спитав він. — Чому я?

— Бо я твоїм здогадам довіряю більше, ніж своїм.

— Але мені таке ніколи не снилося! — запротестував він.

— Може, й снилося, просто ти не пам'ятаєш, — сказав я. — Вибирай.

Зрозумівши, що відкрутитися не вдасться, він проковтнув слину, на мить заплющив очі, потім повернувся і показав на будинок у нас за спинами.

— Отой.

— Чому той? — спитав я.

— Бо ти змусив мене вибирати! — сердито відрізав Горацій.

Ми мусили цим задовольнитися.

* * *

Парадні двері було замкнено. Не біда: Бронвін викрутила ручку й викинула її на вулицю. Двері, рипнувши, прочинилися. Ми вервечкою зайшли в темний передпокій, на стінах якого висіли сімейні портрети. Облич було не роздивитися. Бронвін зачинила двері й забарикадувала їх столиком, який знайшла в коридорі.

— Хто там? — спитав чийсь голос із надр будинку.

Прокляття. Ми були не самі.

— Ти мав обрати *порожній* будинок, — дорікнув я Горацію.

— Я тебе вдарю, дуже сильно, — пробурмотів він.

Часу на те, щоб міняти будинки, не було. Ми мусили познайомитися з мешканцем будинку й могли тільки сподіватися на його люб'язність і гостинність.

— Хто там? — вимогливо повторив голос.

— Ми не злодії й не німці, нічого такого! — сказала Емма. — Просто зайшли, щоб сховатися.

Відповіді не було.

— Лишайтеся тут, — наказала Емма нашим і потягла мене за собою по коридору. — Ми йдемо привітатися! — гучно й приязно промовила вона. — Будь ласка, не стріляйте в нас!

Ми дійшли до кінця коридору й повернули вбік. Там, у дверях, стояла дівчинка. В одній руці вона тримала пригаслий ліхтар, а в другій — ніж для розрізання паперу. Її чорні очі дивилися жорстко і перебігали від Емми до мене та назад.

— Тут нема нічого цінного, — сказала вона. — Цей будинок уже пограбували.

— Я ж кажу, ми не злодії, — ображено промовила Емма.

— А я кажу, йдіть звідси. Якщо не підете, я закричу і… і мій батько прибіжить зі своїми… пістолетами і всім іншим!

Дівчинка була дитиною і передчасно дорослою водночас. Коротко стрижена і вбрана у сукню маленької дівчинки з рядом великих білих ґудзиків спереду. Але щось у кам'яному виразі дитячого обличчя робило її старшою. На обличчі дванадцяти- чи тринадцятирічної читалася вселенська втома.

— Будь ласка, не кричи, — попросив я, з думкою не так про її (найпевніше) вигаданого батька, а про те, що можуть набігти інші істоти.

Аж раптом з-за її спини, крізь двері, які вона затуляла собою, пролунав тихий голос:

— Сем, хто там?

Од відчаю дівчинка аж скривилася.

— Якісь діти, — відповіла вона. — Есмі, я ж просила тебе сидіти тихо.

— Вони хороші? Я хочу їх побачити.

— Вони вже йдуть.

— Нас багато, а вас двоє, — буденним тоном зауважила Емма. — Ми тут трохи побудемо, і все. І ти не закричиш, і красти ми нічого не будемо.

Очі дівчинки спалахнули гнівом, та одразу ж і потьмяніли. Вона зрозуміла, що програла.

— Гаразд, — сказала вона. — Але тільки спробуйте щось утнути, я закричу і вдарю тебе цим у живіт. — Вона мляво змахнула ножем для розрізання паперу і опустила його до рівня талії.

— Справедливо, — кивнув я.

— Сем? — знов озвався тихий голос. — А тепер там що?

Дівчинка (Сем) неохоче відступила вбік, відкривши нашим очам ванну кімнату, на стінах якої танцювало непевне світло свічок. Там була зливальниця, унітаз і ванна, а у ванні сиділа дівчинка рочків п'яти. Вона зацікавлено роздивлялася на нас через край.

— Це моя сестра, Есмі, — сказала Сем.

— Привітик. — Есмі помахала нам гумовою качечкою. — Коли сидиш у ванні, бомби тебе не зачеплять. Ви знали?

— Ні, — чесно зізналася Емма.

— Це її сховок, — пошепки промовила Сем. — Ми тут пересиджуємо кожну повітряну атаку.

— А хіба в бомбосховищі не безпечніше? — спитав я.

— Там жахливо, — сказала Сем.

Наші втомилися чекати на іншому кінці коридору й уже підходили до нас. У прохід зазирнула Бронвін і помахала рукою на знак привітання.

— Заходьте! — просяяла Есмі.

— Ти надто довірлива, — насварила її Сем. — От зустрінеш одного дня погану людину, пошкодуєш.

— Вони не погані, — зауважила Есмі.

— Не суди за зовнішнім виглядом.

А тоді крізь прохід просунули носи Г'ю з Горацієм, щоб побачити, на кого ми натрапили, між ногами в них пролізла Оливка та сіла посеред ванної, а невдовзі й усі ми гуртом протислися у ванну, навіть Меліна зі сліпими братами (ті стали страшнувато — обличчями в куток). Коли Сем побачила такий кагал, у неї підкосилися ноги й, приголомшена, вона важко опустилася на унітаз. А от її сестра була в захваті, у кожного по черзі спитала ім'я.

— А де ваші батьки? — поцікавилася Бронвін.

— Тато стріляє в поганих людей на війні, — гордо повідомила Есмі. Потім вдала, що тримає гвинтівку, й крикнула: — Бах!

Емма подивилася на Сем.

— Ти ж сказала, що твій батько нагорі, — різкувато завважила вона.

— Ви вдерлися в наш дім, — нагадала Сем.

— Це правда.

— А мама? — не вгавала Бронвін. — Де вона?

— Давно померла, — доволі байдужим тоном відповіла Сем. — Тому, коли тата забрали на війну, нас хотіли поселити в якусь іншу сім'ю. Татова сестра в Девоні страшенно злюща. Вона заявила, що прийме лише одну з нас, тому нас із Есмі хотіли відправити в різні місця. Але ми втекли з поїзда й повернулися.

— Нас не розділять, — заявила Есмі. — Ми сестри.

— І ви боїтеся, що вас відправлять у дитбудинок, якщо знайдуть? — спитала Емма. — Заберуть із дому?

Сем кивнула.

— Я цього не допущу.

— У ванні безпечно, — сказала Есмі. — Може, ви теж залазьте? Так ми всі будемо в безпеці.

Бронвін приклала руку до серця.

— Дякую, сонечко, але ми всі нізащо не помістимося.

Поки інші розмовляли, я звернув погляд усередину, пробуючи намацати Чуттям порожняків. Вони вже не бігли. Чуття вирівнялося, а це означало, що вони ні наближалися, ні віддалялися. Найпевніше, рознюхували десь неподалік. Я сприйняв це за добрий знак. Якби вони знали, де ми, то рвонули б за нами. Наш слід прохолов. Усе, що нам тепер необхідно було зробити, — не піднімати голів якийсь час. А потім підемо за голубкою, яка приведе нас до пані Королик.

Ми посідали на підлозі у ванній і слухали, як в інших районах міста падають бомби. У шафці для ліків Емма знайшла трохи спирту для розтирання й наполягла на тому, щоб промити й перев'язати поріз у мене на голові. Потім Сем стала наспівувати якусь мелодію, знайому, проте назвати її я не зміг би, а Есмі заходилася гратися з качечкою у ванні, і мало-помалу Чуття вщухло. На кілька мізерних хвилин та мерехтлива ванна стала світом у собі, затишним кокономом, далеким від горя війни.

Але війна за вікном не була згодна з тим, щоб її довго ігнорували. Заговорили зенітні гармати, по даху, наче пазурі, розсипом зацокотіла шрапнель. Бомби стали ближчими, й невдовзі слідом за віддачею від їх падіння озвалися більш басовиті й зловісні звуки — невиразний гуркіт від падіння стін. Оливка зіщулилася й обхопила себе руками. Горацій заткнув пальцями вуха. Сліпі хлопчики застогнали й стали погойдуватися. Пані Сапсан зарилася глибше у складки пальто Бронвін, а голубка тремтіла в пелені у Меліни.

— У яку божевільню ви нас завели? — спитала Меліна.

— Я вас попереджала, — відповіла Емма.

Від кожного вибуху у ванні, де сиділа Есмі, йшли по воді брижі. Дівчинка стиснула в руках качечку й заплакала. Її схлипування наповнили маленьку кімнатку. Сем

замугикала гучніше, а між рядками мелодії зробила паузу, щоб прошепотіти: «Есмі, ти в безпеці, тут ти в безпеці», — але від цього Есмі тільки дужче розплакалася. Горацій витяг пальці з вух і спробував розважити дівчинку театром тіней: показав крокодила, який клацає щелепами, пташку, що летить. Однак Есмі не звернула уваги. А тоді до ванни підійшов той, кого я навіть запідозрити не міг у бажанні покращити самопочуття маленькій дівчинці.

— Глянь сюди, — сказав Єнох. — У мене тут є чоловічок, який хоче проїхатися на твоїй качці. Вона йому буде до міри. — Із кишені він витяг глиняного гомункула три дюйми заввишки, останнього з тих, яких він ліпив на Кернгольмі. Ридання Есмі помалу вщухли. Вона дивилась, як він згинає глиняному чоловічку ноги й саджає його на край ванни. І от Єнох натиснув глиняному чоловічку на крихітні груди, й той ожив. Пружно скочив на ноги й пішов прогулянковим кроком по краю ванни. На радощах личко Есмі просяяло.

— Нумо, — підохотив його Єнох. — Покажи їй, що ти вмієш.

Чоловічок підскочив і клацнув підборами, а потім театрально вклонився. Есмі захихотіла й заплескала в долоні. А коли через кілька секунд неподалік упала бомба, чоловічок втратив рівновагу й упав у ванну, засміялася ще дужче.

Зненацька потилицею прокотилася холодна хвиля, у скальп встромилися голочки, і Чуття охопило мене так швидко й різко, що я застогнав та склався навпіл там, де сидів. Побачивши мої корчі, наші вмить зрозуміли, що це означає.

Вони наближалися. Наближалися дуже швидко.

Ну звісно: Єнох застосував свої здібності, а я навіть не подумав його зупинити. Із таким самим успіхом ми могли запустити сигнальну ракету.

Я, похитуючись, звівся на ноги. Біль накочував на мене хвилями, і вони геть позбавляли сил. Я хотів закричати: «Біжіть, тікайте! Через чорний хід!» — але не зміг витиснути з себе ні слова. Емма поклала руки мені на плечі.

— Зберися, дорогенький, ти нам потрібен!

І раптом щось загупало в парадні двері. Кожен удар луною прокочувався по будинку.

— Вони тут! — зрештою вичавив я з себе. Але гуркіт, із яким застрибали двері на петлях, усе сказав за мене.

Усі повскакували на ноги й у паніці спробували гуртом протиснутися у двері, що вели в коридор. Лише Сем та Есмі залишилися на місцях, засмучені й зіщулені. Нам з Еммою довелося відривати Бронвін від ванни.

— Ми не можемо їх покинути! — кричала вона, коли ми тягли її коридором.

— Можемо! — крикнула Емма. — Нічого з ними не станеться, порожняки не на них полюють!

Я розумів, що це правда, а ще знав, що порожняки роздеруть на шматки все, що трапиться їм на шляху, включно з парою нормальних дівчат.

Від люті Бронвін гупнула кулаком по стіні — і там залишилася вм'ятини.

— Пробачте, — сказала вона дівчатам і, підштовхувана Еммою, безпорадно вискочила в коридор.

Я накульгував слідом за ними. Мій шлунок корчився в муках.

— Замкніть двері й нікому не відчиняйте! — крикнув я і повернувся, щоб востаннє краєм ока глянути на обличчя Сем в щілину дверей, що зачинялися. У її широко розплющених очах застиг переляк.

У передпокої задзеленчало розтрощене вікно. Якась самовбивча допитливість змусила мене визирнути за ріг.

Там крізь завіси, що затуляли вікно, просунулися численні мацаки.

Емма взяла мене за руку й смикнула вбік, в інший коридор — у кухню — через чорний хід — у садок, засипаний попелом, — по провулку, яким уже, трохи відстаючи одне від одного, бігли наші. А тоді хтось крикнув: «Гляньте, гляньте!» Я на бігу повернувся і побачив велику білу птаху, що ширяла високо над вулицею.

— Міна… це міна, — сказав Єнох. І те, що здавалося ажурними крильми, зненацька чітко виокремилося у парашут, а те жирне й сріблясте тіло, що висіло під ним, було напаковане вибухівкою. Янгол смерті погідливо спускався на землю.

Порожняки вирвалися надвір. Я бачив їх здалеку: мчали через сад і махали в повітрі язиками.

Міна з делікатним «дзинь» приземлилася біля будинку.

— Лягай! — заволав я.

Шансу сховатися в укриття в нас не було жодного. Я заледве встиг упасти на землю, коли нас накрив сліпучий спалах і рвонуло так, ніби розверзлася земля. Ударна хвиля пекучо-розжареного вітру вибила з мене дух. На спину посипався чорний град уламків, і я притися коліньми до грудей.

Потім був лише вітер, і сирени, і дзвін у вухах. Я хапав ротом повітря й задихався у вирі пилюки. Натягнувши на ніс і рот комір светра, щоб дихати крізь нього, я поволі перевів дух.

Порахував свої кінцівки: дві руки, дві ноги.

Добре.

Повільно сів і роззирнувся навколо. Крізь пилюку було погано видно, але я чув, як мої друзі кличуть одне одного. Лунали голоси Горація і Бронвін. Г'ю. Міларда.

А де Емма?

Я викрикнув її ім'я. Спробував зіп'ястися на ноги й знову впав. Ноги були цілі й неушкоджені, проте тряслися й не тримали.

— *Еммо*! — знову закричав я.

— Я тут!

Голова сіпнулася на звук її голос. Емма матеріалізувалася крізь дим.

— Джейкобе! О Господи. Слава Богу.

Ми обоє тряслися. Я обійняв її за плечі й провів руками по тілу, щоб пересвідчитися, що вона не поранена.

— Ти як, нормально? — спитав я.

— Так. А ти?

Очі боліли, пекло в легенях, кололо в спині там, де на мене обвалився град уламків. Але біль у шлунку зник. Тієї ж миті, як пролунав вибух, у мене всередині неначе хтось рубильник перемкнув і Чуття щезло.

Порожняки випарувалися.

— Я в нормі, — кивнув я. — У нормі.

З нашими теж нічого страшного не сталося, крім подряпин і порізів. Ми, хитаючись, зібралися в гурт і оглянули одне одному рани. Усі були незначними.

— Це диво якесь, — недовірливо похитала головою Емма.

Ще більшим дивом ця подія здалася нам, коли ми збагнули, що навколо валяються гвіздки, шматки бетону й гострющі, мов ножі, уламки дерева. Багато таких скалок вибухом увігнало в землю.

Єнох пошкандибав до машини, припаркованої неподалік. Вікна в неї були розтрощені, а весь корпус так побило шрапнеллю, наче по ньому випустили багато автоматних черг.

— Ми мали б бути мертві, — зачудовано промовив Єнох і тицьнув пальцем у дірку. — Чому в нас нема дірок?

— Друже, у тебе там застрягло. — Г'ю підійшов до Єноха і зняв у нього зі спини на светрі, вкритому кіркою піску, зім'ятий гвіздок.

— І в тебе. — Єнох зняв з Г'ю зазублений металевий штир.

Ми всі обдивилися свої светри. У кожному стирчали довгі уламки скла, шматки металу, які мусили б продірявити наші тіла, але не продірявили. Наші кусючі завеликі дивні светри були не вогнетривкі й не водонепроникні, як припускала емурафа. Вони були *куленепробивні*. І врятували нам життя.

— Мені й не снилося, що колись завдячуватиму життям такому неоковирному одягу. — Горацій помацав пальцями якість вовни, з якої було сплетено светр. — Цікаво, чи можна з нього зробити смокінг.

Підійшла Меліна з голубкою на плечі й двома сліпими братами поряд. Завдяки своєму сонарному чуттю брати знайшли невисоку стіну з надміцного бетону — він *звучав* як твердий — і вчасно затягли за неї Меліну, бо наступної миті вибухнула бомба. Отже, тепер нам була невідома доля лише двох нормальних дівчаток. Та коли вляглася пилюка і стало видно їхній дім (точніше те, що від нього лишилося), будь-яка надія знайти їх живими згасла. Верхній поверх провалився, товстим шаром уламків ліг на нижній. Лишився тільки кістяк оголених балок і задимлене каміння.

Бронвін усе одно зірвалася з місця й побігла, викрикуючи імена сестер. Я заціпеніло проводжав її поглядом.

— Ми могли їм допомогти й не допомогли, — нещасним тоном промовила Емма. — Покинули їх помирати.

— Це не мало б ні найменшого значення, — сказав Мілард. — Їхні смерті вже вписано в історію. Навіть якби сьогодні ми врятували їм життя, завтра з ними сталося б

щось інше. Ще одна бомба. Автобус потрапив би в аварію. Вони належать минулому, а минуле завжди бере своє, хоч би скільки ми в нього втручалися.

— І саме тому не можна піти в минуле і вбити Гітлера ще немовлям, щоб запобігти війні, — докинув Єнох. — Історія зцілює сама себе. Правда ж, цікаво?

— Ні, — відрубала Емма. — А ти безсердечний виродок, якщо говориш про вбивство немовлят у таку мить. Чи взагалі про це говориш.

— Гітлера-немовля, — уточнив Єнох. — Плюс обговорювати теорію контурів краще, ніж впадати в непотрібну істерику. — Він перевів погляд на Бронвін, котра вилізла на руїни й копирсалася в них, перекидаючи уламки.

Розвернувшись, вона помахала нам руками й закричала:

— Сюди!

Єнох похитав головою.

— Хто-небудь, приведіть її сюди. Нам взагалі-то імбрину треба йти шукати.

— Сюди! — не вгавала Бронвін. — Я когось чую.

Емма подивилася на мене.

— Стривай. Що вона сказала?

І ми всі помчали до Бронвін.

* * *

Меншу дівчинку ми знайшли під великим уламком стелі. Вона впала на ванну, ванна розбилась, однак не розпалася. Всередині зіщулилася Есмі — мокра, брудна, травмована, проте жива. Ванна захистила її, як і обіцяла сестра.

Бронвін підняла плиту рівно на стільки, щоб Емма могла засунути руки й витягти малу. Есмі вчепилася в Емму. Вона тремтіла й плакала.

— Де моя сестра? — спитала вона. — Де Сем?

— Тихо, маленька, тихо. — Емма заколисувала її у своїх обіймах. — Ми відведемо тебе в лікарню. Сем пізніше підійде. — Звісно, то був обман, і я бачив, що в Емми серце розривалося, коли вона це казала. Те, що ми вижили й ця дівчинка також, було другим дивом за одну ніч. Очікувати третього було б з нашого боку ненаситно.

Але третє диво (чи щось на нього схоже) таки сталося — її сестра відгукнулася.

— Есмі, я тут! — гукнув її голос десь згори.

— Сем! — закричала мала, і ми всі підвели погляди.

Сем висіла на дерев'яній крокві. Кроква поламалася й звисала під кутом сорок п'ять градусів. Сем була ближче до нижнього краю, та однаково занадто високо, щоб хтось із нас міг дотягтися.

— Пускай! — крикнула Емма. — Ми тебе зловимо!

— Не можу!

Я придивився уважніше, чому вона не може, і мало не зомлів.

Руки й ноги Сем теліпалися. Вона висіла, не тримаючись. Кроква прохромила її посередині. Та все ж очі в неї були розплющені, й вона стривожено кліпала в наш бік.

— Здається, я застрягла, — спокійно сказала вона.

Я був певен, що будь-якої хвилини Сем помре. Вона була в стані шоку, тому не відчувала болю, та вже скоро доза адреналіну, яку викинув у кров її організм, розсіється, вона знепритомніє і помре.

— Хто-небудь, зніміть мою сестру! — закричала Есмі.

По неї пішла Бронвін. Вибралася поруйнованими сходами до розбитої стелі й потяглася, щоб ухопитись за крокву. Вона тягла й тягла та завдяки своїй великій силі спромоглася прихилити крокву до землі так, що поламаний її край майже торкався сміття внизу. Це дозволило

Єноху та Г'ю дотягтися до ніг Сем і дуже обережно потягти її вперед, поки вона з тихим «хлююп!» не звільнилася від крокви й не стала на ноги.

Сем відсторонено подивилася на дірку в грудях. Була вона близько шести дюймів у діаметрі, досконало кругла, як і та кроква, на яку Сем настромилася, та все ж здавалося, що її це не надто турбує.

Есмі вирвалася з Емминих обіймів і помчала до сестри.

— Сем! — закричала вона й обійняла поранену за талію. — Слава Богу, ти жива-здорова!

— Думаю, не здорова, — сказала Оливка. — Думаю, зовсім не здорова!

Але Сем турбувалася лише про Есмі, не про себе. Щойно мала наобіймала її досхочу, Сем опустилася на коліна й на відстані витягнутої руки оглянула її на предмет порізів і синців.

— Скажи, де болить.

— У вухах дзеленчить. Я подряпала коліна. І бруд в око потрапив…

Тут Есмі затремтіла й розплакалася, бо її знову охопив шок від того, що сталося. Сем пригорнула її до себе й сказала:

— Ну, ну…

Було якось дивно, що Сем взагалі здатна на якісь дії. А ще більше дивувало те, що з рани навіть не йшла кров, навколо неї не було шматочків плоті чи внутрішніх органів (з фільмів жахів я знав, що цього слід чекати). А Сем була схожа на паперову ляльку, яку пробили велетенським пробивачем.

Хоч усі й вмирали від бажання почути пояснення, ми вирішили дати дівчаткам побути наодинці й просто зачудовано дивилися з поштивої відстані.

Однак Єнох був не такий шанобливий.

— Даруйте, — промовив він, увіпхавшись у їхній особистий простір. — Ти не могла б нам пояснити, чого це ти досі жива?

— Та, нічого серйозного, — відмахнулася Сем. — Хоча сукню, боюся, вже не врятуєш.

— Нічого серйозного?! — обурився Єнох. — Та я тебе буквально наскрізь бачу!

— Трохи пече, — зізналася Сем, — але за день-два затягнеться. Таке завжди затягується.

Єнох по-дурному розреготався.

— Таке?

— В ім'я всього дивного, — тихо промовив Мілард. — Ви ж розумієте, що це означає?

— Вона одна з нас, — сказав я.

* * *

У нас були запитання. Багато запитань. Коли сльози Есмі трохи підсохли, ми набралися сміливості їх поставити.

Чи розуміє Сем, що вона дивна?

Вона знала, що відрізняється від інших людей, але не знала, що таких, як вона, називають дивними.

Чи жила вона колись у контурі?

Не жила («У чому?»), а це означало, що років їй стільки, скільки є на вигляд. Дванадцять, сказала вона.

Невже по неї ніколи не приходила жодна імбрина?

— Якась приходила, — відповіла Сем. — Розказувала, що є інші, такі, як я. Але щоб до них приєднатися, я повинна була покинути Есмі.

— А Есмі не вміє… що-небудь робити? — спитав я.

— Я вмію рахувати від ста до одного качиним голосом, — шморгаючи, сказала Есмі, та, щоб продемонструвати, закрякала: — Сто, дев'яносто дев'ять, дев'яносто вісім…

Та продовжити Есмі не встигла — їй завадила сирена. Цього разу вона пронизливо верещала й швидко рухалася в наш бік. У провулок, накренившись, влетіла машина «швидкої» і помчала до нас. Її фари майже не світили, видно було тільки крихітні вогники завбільшки з макове зерня. Різко загальмувала неподалік, сирена замовкла, і з-за керма вискочив водій.

— Постраждалі є? — викрикнув він на бігу. Вбраний він був у м'яту сіру форму й металеву каску із вм'ятиною. Попри всю водієву енергійність, обличчя було виснажене, з запалими щоками, наче він уже багато діб не спав.

Його погляд натрапив на дірку в грудях Сем, і він зупинився, мов укопаний.

— А бодай я осліп!

Сем підвелася.

— Та нічого страшного! — махнула рукою вона. — Усе зі мною в порядку. — І, щоб наочно продемонструвати, наскільки з нею все в порядку, вона кілька разів вставила кулак у діру, а потім пострибала на місці: ноги в сторони, ноги разом.

Медик знепритомнів.

— Гм, — сказав Г'ю, тицяючи у чоловіка, що впав, носаком. — Я думав, ці люди з міцнішого тіста.

— Оскільки він не придатний для того, щоб надавати допомогу, пропоную позичити в нього машину, — оголосив Єнох. — Ми ж не знаємо, у яку частину міста заведе нас той голуб. Якщо це далеко, то пішки ми до пані Королик будемо всю ніч брести.

Горацій, котрий сидів на уламку стіни, скочив на ноги.

— Прекрасна ідея! — вигукнув він.

— Жахлива ідея, — сказала Бронвін. — Не можна красти «швидку» — вона потрібна пораненим.

— А ми поранені, — заскиглив Горацій. — Вона *нам* потрібна.

— Це не те саме!

— Свята Бронвін, — саркастично промовив Єнох. — Тебе так турбує здоров'я нормальних, що ти ладна пожертвувати життям пані Сапсан, аби захистити декількох їхніх? Та тисяча нормальних не варті її однієї! Чи одного з нас, якщо вже на те пішло.

Бронвін охнула.

— Як у тебе язик повертається таке казати перед?..

Гордовитою ходою і з кам'яним виразом обличчя Сем підійшла до Єноха.

— Слухай мене, хлопче, — сказала вона. — Ще раз назвеш життя моєї сестри нічого не вартим — я тебе відлупцюю.

— Заспокойся, я не мав на увазі твою сестру. Я лише хотів сказати, що…

— Я знаю, що ти хотів сказати. І відлупцюю, якщо скажеш це ще раз.

— Пробач, якщо я образив твою делікатну чутливість, — від роздратування Єнох підвищив голос. — Але в тебе ніколи не було імбрини, ти не жила в контурі, тому не можеш зрозуміти, що це — оте, що тут відбувається, не теперішнє в строгому сенсі. Це минуле. Усі нормальні в цьому місті вже прожили свої життя. Їхні долі наперед визначені, байдуже скільки «швидких» ми вкрадемо! Тому, розумієш, це не має, блін, значення.

Трохи збита з пантелику, Сем промовчала, але суворого погляду з Єноха не зводила.

— Нехай навіть так, — правила своєї Бронвін. — Не можна змушувати людей страждати без потреби. Ми не можемо взяти «швидку»!

— Це все добре й чудово, але подумай про пані Сапсан, — нагадав Мілард. — У неї лишився один день, не більше.

Наш гурт більш-менш рівномірно розподілився між крадіжкою «швидкої» і тим, щоб іти пішки, тому ми поставили це питання на голосування. Я особисто був проти того, щоб брати машину, але здебільшого тому, що дороги були поорані вирвами від бомб і я не знав, як ми ту машину вестимемо.

Емма взяла на себе підрахунок голосів.

— Хто за те, щоб узяти «швидку»? — спитала вона.

Кілька рук злетіло догори.

— А проти?

Зненацька з боку машини пролунав гучний ляск. Ми всі повернулися й побачили, що біля заднього колеса стоїть пані Сапсан, а шина сичить, пропускаючи повітря.

Пані Сапсан проголосувала дзьобом — пробивши шину колеса. Тепер ніхто б не зміг нею скористатися: ні ми, ні поранені, — і сперечатися та затримуватися далі не було сенсу.

— Ну, тепер усе простіше, — сказав Мілард. — Ми йдемо пішки.

— Пані Сапсан! — закричала Бронвін. — Як ви могли?

На обурення Бронвін пані Сапсан не звернула жодної уваги. Вона пошкандибала до Меліни, подивилася знизу вгору на голубку, що сиділа в неї на плечі, й пронизливо закричала. Зрозуміти її було легко: «*Ходімо вже!*»

Що ми могли вдіяти? Час спливав.

— Ходімо з нами, — запропонувала Емма, звертаючись до Сем. — Якщо на світі є бодай трохи справедливості, то до світанку ми знайдемо безпечне місце.

— Я ж казала: я сестри не покину, — відповіла Сем. — Ви йдете в таке місце, куди вона не зможе зайти, так?

— Я… я не знаю, — затнулася Емма. — Можливо…

— Але хай там як, мені байдуже, — холодним тоном промовила Сем. — Після того, що я щойно побачила, нам із вами не по дорозі.

Емма відсахнулася й трохи поблідла. Тихим голосом спитала:

— Чому?

— Якщо навіть вигнанці й вічно пригноблювані, такі як ви, не спроможні виявити трохи співчуття до інших, то цей світ безнадійний. — Із цими словами Сем відвернулася й понесла Есмі до «швидкої».

Еммі наче ляпас дали. Щоки в неї почервоніли, й вона побігла за Сем.

— Не всі ми думаємо так, як Єнох! А що стосується нашої імбрини, я впевнена, вона не хотіла зробити те, що зробила!

Сем рвучко розвернулася до неї лицем.

— Це сталося невипадково! Я рада, що моя сестра не така, як ви всі. І дуже шкодую, що я така.

Вона знову відвернулася, й цього разу Емма не пішла за нею. Ображеним поглядом вона провела Сем, потім, зсутулившись, рушила за іншими. Чомусь оливкова гілка, яку вона простягла, перетворилася на змію і вкусила її.

Бронвін зняла з себе светр і поклала його на гору уламків.

— Наступного разу, як полетять бомби, надінь його на сестру! — гукнула вона до Сем. — Він захистить надійніше за будь-яку ванну.

Сем не відповіла. Навіть не глянула. Вона схилилася над водієм «швидкої», котрий уже сидів і бубонів:

— Мені наснився такий дивний сон…

— Ти втнула дурницю, — дорікнув Єнох Бронвін. — Тепер у тебе нема светра.

— Стули свій товстий писок, — відрізала Бронвін. — Якби ти хоч раз у житті зробив для когось щось хороше, ти б мене зрозумів.

— Якось я зробив хороше для іншої людини. І через це нас мало не зжерли порожняки!

Ми похапцем попрощалися, відповіді не почули й тихо вислизнули в темряву. Меліна зняла з плеча голубку й підкинула в небо. Та пролетіла трохи, потім мотузка, прив'язана в неї до лапки, туго напнулася, і вона зависла, впіймана в повітрі, як собака на повідку.

— До пані Королик туди, — Меліна кивнула в той бік, куди тягла пташка, і ми пішли за дівчиною та її приятелькою провулком.

Я вже збирався був відновити своє патрулювання на порожняків і зайняти позицію біля голови групи, що стала для мене звичною, коли щось змусило мене озирнутися на сестер. Саме вчасно: я встиг помітити, як Сем по-

садила Есмі у «швидку», потім нахилилася й поцілувала в кожне подряпане коліно. Мені хотілося знати, що з ними буде далі. Пізніше Мілард скаже мені, що Сем, найпевніше, не вижила у війні, бо ніхто з них ніколи про неї не чув, а слава людини з такою унікальною особливістю мала б розлетітися по всіх усюдах.

Ця сцена справила на Емму великий вплив. Не знаю, чому для неї так важливо було довести незнайомці, що ми добрі, коли ми самі це про себе знали. Але думка про те, що ми не янголи, які спустилися на землю, що наша природа складніша, у неї є різні відтінки, здавалося, занепокоїла її.

— Вони не розуміють, — твердила вона.

«А з іншого боку, — подумав я, — може, й розуміють».

РОЗДІЛ ОДИНАДЦЯТИЙ

Отже, дійшло до цього: все залежало від голуба. Опинимося ми до ранку в затишку материнського лона під захистом імбрини чи напівпережованими потрапимо в каламутну чорноту нутрощів порожняка. Врятується пані Сапсан чи ми будемо блукати цим пекельним ландшафтом, поки її час не скінчиться. Чи побачу я коли-небудь свій дім чи батьків знову — усе це залежало від однієї тендітної дивної голубки.

Я йшов на чолі загону, намацуючи чуттям порожняків, але насправді вела нас голубка. Тягла на повідку, наче гончак, що натрапив на слід. Ми повертали ліворуч, коли пташка летіла вліво, і праворуч, коли смикала вправо, слухняні, мов вівці, навіть якщо це означало бігти вулицями, пооранимиими вирвами від бомб, й щомиті ризикувати зламати ногу чи наразитися на кістяки розчленованих будинків, ці зазублені залізні списи, що підстерігали нас у хисткому мареві вогню й наче були націлені нам на горла.

Емоції від жахливих подій того вечора влягалися, і я сягнув нового рівня виснаження. Голова дивно поколювала. Я насилу тягнув ноги. Гуркіт бомб стих, сирени нарешті замовкли, і мені лишалося тільки здогадуватися, чи не той апокаліптичний шум був єдиним, що не давало мені заснути. Тепер задимлене повітря оживляли інші, делікатніші звуки: вода, що лилася з розірваної труби, виття собаки, що потрапив у пастку, хрипкі голоси, які стогнучи

кликали на допомогу. Час від часу з темряви виринали такі самі перехожі, як ми, схожі на примар фігури, що врятувалися втечею з якогось нижнього світу. Очі в них світилися страхом і підозрою, у руках вони стискали якісь речі: радіоприймачі, вкрадене срібло, золочені скриньки, поховальні урни. Мертві несли мертвих.

Біля Т-подібної розвилки на дорозі ми зупинилися. Голубка вагалася між поворотом направо й наліво.

— Нумо, Вінні, — упівголоса підбадьорювала її Меліна. — Хороша голубка, хороша. Покажи нам шлях.

А Єнох нахилився і пошепки додав:

— Якщо ти не знайдеш пані Королик, я особисто підсмажу тебе на рожні.

Пташка пурхнула в повітря й показала вліво.

Меліна люто зиркнула на Єноха.

— Ти козел, — визвірилася вона.

— Для мене важливий результат, — відповів він.

Врешті-решт ми прийшли на станцію метро. Голубка провела нас крізь арку до квиткових кас, і я вже збирався сказати: «Поїдемо на метро. Розумна пташка», — та одразу ж зрозумів, що у вестибюлі порожньо, а квиткова будка розтрощена. І хоч не схоже було, щоб поїзди найближчим часом відвідали цю станцію, ми все одно пішли вперед, крізь турнікет без загороджувального ланцюга, по коридору, на стінах якого повідставали вказівники й потріскалася біла плитка, до довжелезних сходів, що вели, петляючи, у гулке черево міста, підсвічуване електрикою.

На кожному сходовому майданчику нам доводилося переступати через людей, що спали, загорнувшись у ковдри. Спочатку то були поодинокі люди, потім стали траплятися групи, що лежали, наче розкидані сірники, а далі, коли ми спустилися на платформу, побачили суцільне

людське море, що розлилося повсюди. Сотні людей притискалися одне до одного між стіною і коліями, поскручувалися на підлозі, лежали на лавках, грузли у складаних стільцях. Ті, хто не спав, заколисували в обіймах немовлят, читали книжки в м'яких обкладинках, грали в карти, молилися. Вони не чекали поїзда: поїзди не ходили. То були втікачі від бомб, і метро стало їхнім сховищем.

Я спробував намацати порожняків, але там було забагато облич, забагато тіней. Якщо в нас лишилася удача, їй доведеться ще трохи нам посприяти.

А що тепер?

Нам потрібні були вказівки від голубки, але вона, здавалося, трохи розгубилася (мабуть, її, як і мене, приголомшила юрба), тому ми стояли й чекали, а навколо нас усе дихало, хропло й бурмотіло уві сні.

За хвилину голубка напружилася й полетіла до колії. Повідець напнувся, і вона відскочила назад до Меліни, наче йо-йо.

Ми навшпиньки обійшли тіла, щоб підійти до краю платформи, й зістрибнули вниз, туди, де пролягали рейки, які зникали в тунелі обабіч станції. Шлунок кудись провалився од відчуття, що наше майбутнє лежить у котрійсь із цих темних роззявлених пащ.

— Ой, сподіваюсь, нам не доведеться брьохати там по багнюці, — побідкалася Оливка.

— Звісно, доведеться, — запевнив її Єнох. — Поки не побуваємо в усіх каналізаціях, свято буде неповним.

Голубка рвонулася вперед. Ми пішли вздовж колії.

Я перестрибнув через маслянисту калюжу, наче в «класики» грав, і з-під ніг чкурнув легіон щурів. Оливка вереснула з переляку й стрибнула на руки Бронвін. Тунель позіхав перед нами, чорний і загрозливий. Мені спало

на думку, що це дуже погане місце для зустрічі з порожняком. Там не було стін, на які можна було б видертись, не було будинків, де можна заховатися, і могильних плит, які б закрилися над нашими головами. Тунель був довгий, прямий, і освітлювало його лише кілька червоних лампочок, що мляво сяяли з великими інтервалами.

Я пішов швидше.

Нас поглинула темрява.

* * *

Малим я часто грався з татом у хованки. Зазвичай я ховався, а він шукав. Я дуже добре вмів ховатися. Переважно тому, що я, на відміну від більшості чотири- і п'ятирічних дітлахів, володів надприродною здатністю тривалий час поводитися надзвичайно тихо, а ще тому, що не страждав ні на що, віддалено схоже на клаустрофобію: я міг залізти у найтісніший закапелок шафки й сидіти там двадцять-тридцять хвилин, не виказуючи себе жодним звуком і від душі радіючи.

Ось чому ви могли б подумати, що з темними замкнутими просторами в мене особливих проблем нема. Чи ось чому ви могли б (щонайменше) подумати, що в тунелі, призначеному для поїздів і рейок та більше ні для чого, я почуваюся краще, ніж на відкритому цвинтарі, де звідусіль лізуть всілякі геловінські почвари. Та все ж, що далі ми заглиблювалися в тунель, то більше мене огортав липкий повзучий страх — цілковито відмінний від того відчуття, яким я намацував порожняків. Це було звичайне *погане передчуття.* Тому я підганяв своїх, щоб ішли так швидко, як тільки могли найповільніші з нас, підштовхував Меліну, поки вона не гаркнула на мене, щоб відвалив. Постійний приплив адреналіну тримав моє глибоке виснаження на припоні.

Після тривалого переходу і кількох Y-подібних розвилок тунелю голубка привела нас до закинутої ділянки колії з деформованими й погнилими шпалами, де землю вкривали калюжі стоячої води. Тиск поїздів, що проїжджали у далеких тунелях, переганяв повітря, наче дихання у стравоході якоїсь велетенської істоти.

А тоді далеко попереду блимнула цятка світла, маленька, однак вона швидко росла.

— Поїзд! — закричала Емма, ми розбіглися на два боки й попритискалися спинами до стін. Я затулив вуха, очікуючи оглушливого ревіння двигуна поблизу, але він так і не наблизився. Усе, що я чув, — тихе пронизливе виття, яке йшло з моєї голови, я був у цьому впевнений. Світло наповнювало тунель, його біле сяяння оточувало нас, я відчув раптовий тиск у вухах, і враз те світло зникло.

Ми, причмелені, відповзли від стін. Колія і шпали під нашими ногами стали новісінькими, неначе їх недавно проклали. У тунелі якось менше тхнуло сечею. Лампочки вздовж нього стали яскравішими й замість рівного світла блимали, бо то були зовсім не електричні лампи, а газові.

— А що сталося? — запитав я.

— Ми зайшли в контур, — пояснила Емма. — Але що то було за світло? Ніколи нічого такого не бачила.

— У кожному контурі свої виверти, — сказав Мілард.

— Хто-небудь знає, де ми? — спитав я.

— Я думаю, друга половина дев'ятнадцятого сторіччя, — висловив припущення Мілард. — До тисяча вісімсот шістдесят третього року в Лондоні взагалі не було підземки.

Раптом за нашими спинами вигулькнуло інше світло — цього разу в супроводі пориву гарячого вітру й громового гуркоту.

— Поїзд! — знову викрикнула Емма, і цього разу то була правда.

Ми кинулися до стін, і тієї ж миті повз нас промчав циклон, вивергаючи шум, світло й дим. Поїзд був більше схожий на мініатюрний локомотив, ніж на сучасний потяг метро. Був у ньому навіть вагон кондуктора, із якого на нас здивовано витріщився чоловік із широкою чорною бородою і миготливим ліхтарем у руці, але поїзд уже мчав далі, за наступний поворот.

Із Г'ю вітром здуло кепку, і вона потрапила під колеса. Він пішов підняти її, побачив, що її порізало на клапті, і спересердя жбурнув на землю.

— Мені не подобається цей контур, — сказав він. — Ми тут пробули лише десять секунд, а він уже намагався нас убити. Зробімо те, що мусимо, і йдімо звідси.

— Жодних заперечень не маю, — погодився Єнох.

Голубка повела нас далі вздовж колії. Хвилин за десять вона зупинилася й потягла Меліну до стіни, яка на перший погляд здалася нам глухою. Ми не могли зрозуміти, чому, аж поки я не підвів погляд і не побачив угорі, на висоті двадцяти футів, там, де стіна з'єднувалася зі стелею, частково замасковані дверцята. А що іншого способу дістатися їх не було, то Оливка роззулася і злетіла, щоб краще роздивитися.

— Тут замок, — повідомила вона. — Із секретом.

А ще в нижньому кутку дверцят іржа проїла отвір якраз для голуба, але нам з нього не було жодної користі. Потрібен був шифр.

— У кого є ідеї? Що це може бути? — звернулася Емма до всіх.

Відповіддю їй були знизування плечима й відсутні погляди.

— Жодних, — відповів Мілард.

— Тоді доведеться вгадувати, — сказала Емма.

— Може, це мій день народження, — висловив здогад Єнох. — Спробуй три-дванадцять-дев'яносто-два.

— А звідки хтось може знати твій день народження? — спитав Г'ю.

— Просто спробуй, — насупився Єнох.

Оливка покрутила ручку і перевірила, чи не піддається замок.

— Пробач, Єноху.

— А як щодо дати нашого контуру? — спитав Горацій. — Дев'ять-три-сорок.

Теж не спрацювало.

— Це має бути не щось легке для вгадування на зразок дати, — сказав Мілард. — Бо це зводить нанівець потребу в замку.

Оливка випробувала довільні комбінації. Ми стояли й дивилися, і з кожною невдалою спробою росла наша тривога. Пані Сапсан тим часом вислизнула з-за пазухи Бронвін і підскочила до голубки, котра дзьобала щось на землі, досі прив'язана повідцем. Помітивши пані Сапсан, пташка спробувала втекти, але директорка не відставала і щось тихо та погрозливо клекотіла.

Голубка пурхнула на плече до Меліни, подалі від директорки. Пані Сапсан підійшла до Мелініних ніг і пронизливо закричала. Це рознервувало голубку до краю.

— Пані С, що ви хочете сказати? — спитала Емма.

— Думаю, їй щось потрібно від твоєї пташки, — сказав я Меліні.

— Якщо голубка знає шлях, то комбінацію теж може знати, — здогадався Мілард.

Пані Сапсан повернулася до нього й крикнула, потім розвернулася до голубки й крикнула ще гучніше. Голубка заховалася за Мелінину шию.

— Може, вона й знає комбінацію, та не знає, як нам сказати, — припустила Бронвін. — Але вона може сказати пані Сапсан, бо вони обоє говорять пташиною мовою. А пані Сапсан вже скаже нам.

— Примусь свою голубку поговорити з нашою птахою, — сказав Єнох Меліні.

— Ваша птаха вдвічі більша за Вінні, має гострі пазури й дзьоб. — Меліна відступила на крок назад. — Вона боїться, і я її чудово розумію.

— Боятися нема чого, — запевнила Емма. — Пані С нізащо не скривдить іншу пташку. Це суперечить кодексу імбрин.

Мелінині очі округлилися, потім звузилися.

— Ця птаха — імбрина?

— Це наша директорка! — повідомила Бронвін. — Альма Лефей Сапсан.

— У вас коли-небудь закінчаться сюрпризи? — Меліна розсміялася, однак не зовсім по-дружньому. — Якщо у вас є своя імбрина, то нащо шукати іншу?

— Довга історія, — сказав Мілард. — Досить буде й того, що нашій імбрині потрібна допомога, яку може надати лише інша імбрина.

— Постав ту бісову голубку на місце, щоб пані С могла з нею поговорити! — наказав Єнох.

Зрештою Меліна неохоче, проте погодилась.

— Іди на землю, Вінні. Хороша, хороша. — Вона зняла голубку з плеча й обережно поставила біля ніг, а на повідець наступила, щоб та не втекла.

Усі їх обступили й дивились, як пані Сапсан наближається до голубки. Та рвонулася, щоб втекти, але повідець не дозволив. Пані Сапсан, клекочучи, стала просто перед нею. Сцена дуже нагадувала допит. Голубка сховала голову під крило й затремтіла.

Пані Сапсан дзьобнула її в голову.

— Гей! — обурилася Меліна. — Припини!

Голубка голови з-під крила не виткнула і не відповіла, тож пані Сапсан дзьобнула її знову, цього разу сильніше.

— Ну годі! — Меліна зняла ногу з повідця й нагнулася до малої пташки. Та перш ніж вона встигла взятися за повідець, пані Сапсан перетяла його стрімким ударом пазурів, вчепилася дзьобом у тоненьку лапку голубки й пострибала геть. Голубка пищала й била крильцями.

Меліна страшенно перелякалася.

— Ану, вернися! — розлючено закричала вона й хотіла вже бігти за птахами, та Бронвін схопила її за руки.

— Стій! — сказала Бронвін. — Я впевнена, пані Сапсан знає, що робить…

Пані Сапсан зупинилася трохи віддалік на рейках, там, де ніхто її не міг дістати. Голубка билася в неї у дзьобі, а Меліна силкувалася вирватися з рук Бронвін — обидві марно. Пані Сапсан, здавалося, чекала, коли голубка втомиться й притихне, та потім їй набридло чекати й вона стала крутити малу пташку за лапу в повітрі.

— Пані С, будь ласка, не треба! — закричала Оливка. — Ви її вб'єте!

Я вже сам був на межі того, щоб бігти розборонять їх, але птахи злилися в суцільну пляму з кігтів та дзьобів і ніхто не зміг би наблизитися, щоб їх розділити. Ми кричали й благали пані Сапсан зупинитися.

І зрештою вона послухалася. Голубка випала з її дзьоба і стояла, похитуючись, занадто ошелешена, щоб летіти. Пані Сапсан і далі клекотіла до неї, і цього разу голубка проджерґотіла щось у відповідь. Пані Сапсан тричі постукала дзьобом по землі, потім десять разів, потім п'ять.

Три-десять-п'ять. Оливка набрала комбінацію. Замок, клацнувши, відімкнувся, дверцята відчинилися всередину, й звідти розкрутилася та впала до землі мотузяна драбина.

Допит пані Сапсан подіяв. Вона зробила все необхідне, щоб допомогти нам, і, зважаючи на це, ми могли заплющити очі на її погану поведінку. Якби не те, що сталося далі. Вона знову взяла приголомшену голубку дзьобом за лапу і, схоже, від люті жбурнула її об стіну.

Ми всі разом зойкнули від жаху. Від шоку мені одібрало мову.

Меліна вирвалася з лещат Бронвін і побігла піднімати голубку. Та на долоню їй лягло мляве тільце — у голубки була зламана шия.

— О птахи, вона її вбила! — заплакала Бронвін.

— Ми стільки всього пережили, щоб зловити цього голуба, — промовив Г'ю. — І подивіться на це.

— Я вашій імбрині голову розтрощу! — Меліна оскаженіла від люті.

Бронвін знову вхопила її за руки.

— Ні, ні! Перестань!

— Вона у вас геть дика! Якщо вона так завжди поводиться, нам краще одразу здатися витворам.

— Ану, забери свої слова назад! — закричав Г'ю.

— І не подумаю! — закричала у відповідь Меліна.

Вони обмінялися ще кількома гострими репліками. Мало не дійшло до бійки. Бронвін тримала Меліну, а ми з Еммою стримували Г'ю, поки не вляглася якщо не злість, то принаймні охота побитися.

Ніхто не міг до кінця повірити в те, що зробила пані Сапсан.

— А чого такий галас? — спитав Єнох. — Це ж лише звичайний дурний голуб.

— Ні, це не звичайний голуб, — сказала Емма. — Ця пташка дружила з пані Королик. Їй було сто років. Про неї писали в «Казках». А тепер вона мертва.

— Вбита, — уточнила Меліна й плюнула на землю. — Коли знищують когось без причини, це називається так.

Пані Сапсан розслаблено шукала під крилом бліх, наче й не чула, що про неї говорять.

— У неї вселилося щось лихе, — сказала Оливка. — Це зовсім не пані Сапсан.

— Вона змінюється, — пояснив Г'ю. — Стає більше твариною, ніж людиною.

— Сподіваюся, у ній лишилося достатньо людського, щоб її можна було врятувати, — похмуро промовив Мілард.

Ми всі на це сподівалися.

Так, поринувши у власні тривожні думки, ми полізли до виходу з тунелю.

* * *

За дверцятами виявився прохід, що вів до сходів, які провадили до іншого коридору й інших дверей, а ті відчинялися в кімнату, залиту світлом і до стелі набиту одягом: вішаки, вбудовані шафи й гардероби аж вгиналися від нього. Ще там були дві дерев'яні ширми, за якими можна було переодягатися, кілька дзеркал у повен зріст і робочий стіл, заставлений машинками для шиття й сувоями тканини. То була напівкрамниця, напівмайстерня — і Едем для Горація. Із криком «Я в раю!» він мало не підстрибом забіг усередину.

Меліна похмуро пленталася позаду і ні з ким не говорила.

— Що це за місце? — спитав я.

— Кімната для маскування, — пояснив Мілард. — Щоб гості з дивних могли змішатися з натовпом нормальних

у цьому контурі. — Він показав на ілюстрацію в рамці, яка демонструвала, як правильно носити одяг того періоду.

— У чужий монастир, — сказав Горацій і побіг до вішака з одягом.

Емма попросила всіх перевдягтися. Новий одяг мав допомогти нам не лише загубитися у натовпі, а й теоретично відігнати витворів, які нас вистежували.

— Але светри хай залишаються знизу. На випадок, якщо нас знову спіткають неприємності.

Бронвін і Оливка вбралися за ширмою в прості сукні. Я поміняв укриті попелом і просяклі потом штани й куртку на розпарований, проте відносно чистий костюм. Одразу ж стало некомфортно. Я гадки не мав, як люди упродовж стількох століть постійно носили такий штивний одяг.

Мілард надягнув костюм жевжика й сів перед дзеркалом.

— Як я вам? — спитав він.

— Як невидимий хлопець, який надягнув костюм, — відповів Горацій.

Мілард зітхнув, ще трохи посидів перед дзеркалом, потім роздягнувся і знову щез.

Горацiїв первинний запал потроху згас.

— Вибір тут препаскудний, — пожалівся він. — Якщо одяг не побитий міллю, то на ньому заплати іншого кольору! Я так втомився бути схожим на безпритульного шибеника.

— Безпритульні шибеники не викликають підозр, — сказала Емма з-за ширми. — А маленькі джентльмени в циліндрах викликають. — Вона з'явилася в блискучих червоних туфлях на пласкій підошві й синій сукні нижче колін з короткими рукавами. — Ну як? — спитала вона і покрутилася, щоб зробити спідницею «тюльпан».

Вона нагадувала Дороті з «Чарівника країни Оз», тільки була гарніша. Я не знав, як це сказати перед усіма, тому просто ніяково всміхнувся і підняв великі пальці.

Вона розсміялася.

— Подобається? Що ж, шкода, — із сором'язливою усмішкою сказала вона. — Я буду вирізнятися, як порізаний палець. — І вмить на її обличчі промайнув вираз болю, наче вона почувалася винною за те, що сміється, що бодай на мить дозволила собі порозважатися, враховуючи все, що з нами сталося і невідомо які ще завдання чекали розв'язку попереду. Емма знову пірнула за ширму.

Я теж це відчував: жахіття, тягар кошмарів, які ми бачили і які нескінченно прокручувалися перед моїм внутрішнім зором. Але не можна почуватися нещасним щосекунди, хотів я сказати їй. Від сміху погане не стає гіршим так само, як воно не стає кращим від сліз. Це лиш означає, що ти людина. Але як це сказати, я теж не знав.

Коли вона знову вийшла, на ній була блузка з подертими рукавами, схожа на мішок, і пряма довга спідниця, що нижнім краєм торкалася взуття. (Вбрання, більш типове для безпритульного шибеника.) Але червоні туфельки

вона залишила. Емма ніколи не могла собі відмовити у гламурному штриху, хай навіть незначному.

— А це? — Горацій помахав знайденою пухнастою помаранчевою перукою. — Як це може допомогти комусь «змішатися з натовпом нормальних»?

— Бо в ньому схоже, що ми йдемо на ярмарок розваг, — сказав Г'ю, дивлячись на афішу ярмарку на стіні.

— Хвилиночку! — Горацій підійшов до афіші. — Я чув про це місце! Це старий туристичний контур.

— Що таке туристичний контур? — поцікавився я.

— Колись їх можна було знайти по всьому царству дивних, — пояснив Мілард. — Вони були стратегічно розташовані в часах і місцях історичного значення. З них складався такий собі Великий тур, який колись вважали важливою частиною освіти будь-якого добре вихованого дивного. Звісно, то було багато років тому, коли їздити за кордон було ще порівняно безпечно. Я й не знав, що туристичні контури ще існують.

І він замовк, поринувши у спогади про кращі часи.

Закінчивши перевдягатися, ми поскидали одяг двадцятого століття в купу на підлозі й пішли за Еммою через інші двері, що вели у завулок, захаращений сміттям і порожніми ящиками. Здаля долинали впізнавані звуки ярмарку: аритмічний хрип катеринок, глухе ревіння натовпу. Навіть попри нерви і втому, я відчув радісне збудження. Колись дивні сходилися на ці атракціони з усіх усюд. Мої ж батьки мене ніколи навіть у Діснейленд не возили.

Емма роздала всім звичні вказівки.

— Триматися разом. Стежити, як ми з Джейкобом будемо показувати знаки. Ні з ким не розмовляти й нікому не дивитися в очі.

— А як ми знатимемо, куди йти? — спитала Оливка.

— Нам доведеться думати по-імбринівськи, — відповіла їй Емма. — От якби ви були пані Королик, де б ви сховалися?

— Де завгодно, тільки не в Лондоні? — припустив Єнох.

— Якби ж тільки дехто не замордував голуба, — Бронвін з гірким докором глянула на пані Сапсан.

Директорка стояла на бруківці й дивилася на нас знизу вгору, але ніхто не хотів її торкатися. Однак сховати її від сторонніх очей було необхідно, тому Горацій повернувся в кімнату для маскування і виніс звідти джинсову торбину. Ці приготування не надто сподобалися пані Сапсан, проте коли вже стало зрозуміло, що ніхто не збирається брати її за пазуху, — а найменше з усіх Бронвін, котра відчувала до птахи неприховану відразу, — то вона залізла всередину й дозволила Горацію затягнути шкіряну шворку.

* * *

Ми пішли на п'яні звуки ярмарку крізь плутанину захаращених вуличок, де з дерев'яних візків продавці виловлювали овочі, й запорошені мішки з зерном, і щойно вбитих кроликів, де діти й худющі коти били байдики й швендяли з голодними очима, а жінки з гордими брудними обличчями сиділи навпочіпки в канавах і чистили картоплю, насипаючи зі шкірок маленькі пагорби на землі. І хоч як ми намагалися прослизнути непоміченими, всі до одного повертали голови й пильно на нас дивилися: торговці, діти, жінки, навіть мертві, підвішені за ноги кролі з молочно-білими очима.

І в одязі відповідної історичної доби я почувався чужим і дуже помітним. Змішуватися з натовпом означало не лише напнути костюм, а й поводитися відповідно, збагнув я, а ми з друзями не ходили згорблено, як місцеві,

й очей теж не відводили. На майбутнє, якщо я хотів маскуватися так само ефективно, як витвори, я мусив відточити свої акторські навички.

Ярмарок ставав гучнішим, а запахи — міцнішими: пересмажене м'ясо, смажені горіхи, кінськйй гній, людські випари і дим від вугілля — усе це змішувалося в щось таке хворобливо-солодке, від чого загусало повітря. Врешті-решт ми підійшли до широкої площі, де на повну гуляв ярмарок: море людей, різнобарвні намети й метушня, яку годі було за раз охопити поглядом. Та сцена атакувала мої чуття. Були там акробати, і канатохідці, і кидачі ножів, і факіри, і вуличні актори різного штибу. Шарлатан витягав запатентовані ліки зі свого воза: «Рідкісна настоянка, що зміцнює нутрощі від заразних паразитів, некорисної для здоров'я вогкості та шкідливих випарів!» На сцені поряд за увагу глядачів змагалися горластий конферансьє у фраку і величезне створіння доісторичного вигляду, чия сіра шкіра звисала з кісток каскадом зморшок. Добрих десять секунд, поки ми пробиралися крізь натовп, у мене пішло на те, щоб зрозуміти: це ведмідь. Його поголили, прив'язали до стільця і одягли в жіночу сукню. Очі у ведмедя лізли на лоба, а конферансьє широко всміхався і вдавав, що подає йому чай, викрикуючи: «Пані та панове! Представляю вам найвродливішу даму в усьому Уельсі!» — заслуживши тим самим гучний сміх натовпу. Мені захотілося, щоб ведмідь розірвав свої ланцюги і зжер його просто на очах у глядачів.

Щоб побороти запаморочливий ефект усієї цієї сновидної маячні, я засунув руку в кишеню і поклав долоню на гладеньке скло телефону, на мить заплющив очі й прошепотів сам до себе: «Я мандрую крізь час. Це все насправді. Я, Джейкоб Портман, мандрую крізь час».

Саме по собі це було приголомшливо. А ще більше приголомшувало те, що часові мандри не позбавили мене розуму і якимось дивом я не перетворився на божевільного, що постійно бурмоче собі під носа і штовхає промови на розі вулиці. Людська психіка набагато гнучкіша, ніж я думав, вона може розширюватися, щоб вмістити в себе будь-які суперечності й позірні неможливості. На щастя для мене.

— Оливко! — крикнула Бронвін. — Ану йди сюди! — Я підвів погляд і побачив, як вона відтягує Оливку від клоуна, який нахилився, щоб поговорити з нею. — Я тобі тисячу разів казала: ніколи не розмовляй з нормальними!

Нашому завеликому гурту було непросто триматися разом, особливо в місці, сповненому різних принад, спеціально розрахованих на дітей. Бронвін узяла на себе роль мами скаутів і завертала нас щоразу, коли хтось зупинявся біля ятки з яскравими вертушками чи льодяниками на паличках. З нас усіх найчастіше відволікалася Оливка і взагалі, здавалося, часто забувала про те, що на нас чигає серйозна небезпека. Тримати цю купу дітей у вервечці видавалося можливим лише тому, що насправді вони вже не були дітьми, бо всередині у них жило якесь доросле єство, яке воювало з їхніми дитячими пориваннями та врівноважувало їх. Якби то були звичайні діти, нічого у нас не вийшло б, я в цьому впевнений.

Якийсь час ми блукали безцільно, шукаючи когось, хто нагадував би пані Королик, чи місце, де, найпевніше, могли ховатися дивні. Але тут *усе* здавалося дивним — увесь цей контур з його хаотичною незвичністю був ідеальним прикриттям для дивних. Та все ж навіть тут люди помічали нас. Їхні голови ледь помітно поверталися, коли ми їх проминали. Я вже почувався параноїком. Скільки людей навколо нас шпигували для витворів чи самі були

витворами? Особливо мені не сподобався клоун, той, від якого Бронвін відтягла Оливку. Він постійно вигулькував у полі нашого зору. За п'ять хвилин ми проминули його, напевно, разів зо п'ять: то він тинявся без діла на початку алеї, то дивився вниз із вікна, то спостерігав за нами з намету фотографічної ятки, і його розкуйовджене волосся та страшний грим дивно контрастували із задником, на якому було намальовано мирний сільський пейзаж. Здавалося, що він усюди одночасно.

— Погано, що ми на відкритому просторі, — сказав я Еммі. — Ми не можемо кружляти вічно. Нас помічають люди. І клоуни.

— Клоуни? — перепитала вона. — Але нехай, я з тобою згодна. Проте важко зрозуміти, з чого починати, в усьому цьому шаленстві.

— Треба починати з найбільш дивної частини кожного ярмарку, — втрутився Єнох. — Із циркового павільйону. — Він показав на високий незугарний фасад на краю площі. — Циркові павільйони й дивні — це як молоко і печиво. Чи порожняки та витвори.

— Зазвичай так, — кивнула Емма. — Але витвори про це теж знають. Я певна, що пані Королик недовго б лишалася вільною, якби ховалася в таких очевидних місцях.

— А у вас є ліпші ідеї? — поцікавився Єнох.

Ліпших ідей у нас не було, тому ми змінили напрямок руху і пішли в бік павільйону. Я озирнувся, шукаючи поглядом клоуна з посмішкою на півлиця, але він розчинився у натовпі.

Біля павільйону зачуханий ярмарковий кликун кричав у мегафон, обіцяючи за невеличку платню показати «найбільш шокуючі помилки природи, які законом дозволено виставляти на огляд». Називалося це Зібранням людських потворностей.

— Зовсім як ті звані вечері, куди мене запрошували, — відзначив Горацій.

— Дехто з цих «потворностей» може бути дивним, — зауважив Мілард. — А в такому разі вони можуть знати щось про пані Королик. Я вважаю, що заради цього можна й за вхід заплатити.

— У нас нема чим заплатити за вхід. — Горацій витяг із кишені одну монету з налиплим на неї пухом.

— А відколи це нам треба платити за вхід у цирковий павільйон? — спитав Єнох.

Ми слідом за ним обійшли павільйон, де схожий на стіну фасад переходив у великий легкий намет. Ми саме вишукували в ньому вхід, коли відкинулась запона і з намету вийшли добре вбрані чоловік і жінка. Чоловік притримував даму, та обмахувалася віялом.

— Відійдіть! — гаркнув чоловік. — Жінці потрібне повітря.

Над входом був напис: «ЛИШЕ ДЛЯ АРТИСТІВ».

Ми прослизнули всередину, однак нас одразу ж зупинили. Простакуватий на вигляд хлопчина, що сидів на м'якому стільці біля входу, явно мав якісь офіційні обов'язки.

— Ви артисти? — запитав він. — Сюди тільки артистам можна.

Вдавши ображену, Емма відповіла:

— Звісно, ми артисти. — І щоб довести правдивість своїх слів, вона зробила на кінчику пальця крихітний вогник і загасила його в себе в оці.

Хлопець знизав плечима. Побачене його не вразило.

— Ну, проходьте.

Ми прочовгали повз нього, кліпаючи, бо очі повільно звикали до темряви. Павільйон був брезентовим лабіринтом із низькою стелею — один-єдиний вузький коридор, тьмяно освітлений, що кожні двадцять-тридцять футів різко повертав і за кожним рогом на нас чекало нове «відразливе чудо природи». У протилежний від нас бік плинув струмок глядачів. Деякі сміялися, а деякі, навпаки, були бліді й тряслися.

LADY
MAN

Перші кілька потвор були доволі звичними для ярмарку і не те щоб особливо дивними: «ілюстрований» чоловік, увесь вкритий татуюваннями; бородата жінка, що погладжувала два довгі пасма-вуса на підборідді й підхихикувала; чоловік — подушечка для булавок, котрий проколював собі обличчя голками й молотком заганяв гвіздки у ніздрі. Мене це вразило, але мої друзі (а дехто з них мандрував разом із пані Сапсан Європою, виступаючи в циркових виставах) насилу стримували позіхання.

Під розтяжкою з написом «НЕЙМОВІРНІ ЛЮДИ-СІРНИКИ» джентльмен із сотнями сірникових коробок, приклеєних до тіла, з розгону налетів на чоловіка, так само обклеєного сірниками, і від цього полум'я охопило груди чоловіка-сірника, а той замахав руками, зображаючи удаваний жах.

— Аматори, — пробурмотіла Емма й потягла нас до наступного атракціону.

Дивацтва росли в геометричній прогресії. Нам трапилася дівчина в довгій сукні з бахромою. Все її тіло оповив гігантський пітон. Він звивався й танцював за її наказами. Еммі довелося визнати, що це принаймні трохи незвичайно, бо вміння заклинати змій властиве лише синдриґасті. Та коли Емма заїкнулася дівчині про пані Королик, та неприязно на нас зиркнула, а змія засичала, показала зуби, і ми пішли далі.

— Ми марнуємо час, — заскиглив Єнох. — Час пані Сапсан невблаганно спливає, а ми ярмарком шастаємо. Може, купимо солодощів і залишимося тут на цілий день?

Утім, попереду лишалася тільки одна потвора, тому ми пішли далі. Остання сцена з простим задником була порожня, на ній стояв маленький столик із квітами, а на мольберт спиралося оголошення: «ВСЕСВІТНЬО ВІДОМА СКЛАДАНА ЛЮДИНА».

На сцену вийшов помічник, тягнучи за собою валізу. Поставив і пішов.

Зібрався натовп глядачів. Валіза стояла посередині, привертаючи до себе погляди. Люди стали викрикувати: «Починай!» і «Показуйте потвору!».

Валіза завовтузилася. Потім затряслася, заходила ходором, аж поки не перекинулася на бік. Юрба зацікавлено посунула ближче до сцени.

Ляснули застібки, і дуже повільно валіза відчинилася. Зсередини на глядачів визирнула пара білих очей, і крізь щілину показалося обличчя дорослого чоловіка з охайно підстриженими вусами і в маленьких круглих окулярах, котрий незбагненним чином заліз у валізу, не більшу за мій торс.

Натовп вибухнув оплесками, які ставали гучнішими, поки потвора кінцівку за кінцівкою розкладала своє тіло і зрештою вилізла з неймовірно малої валізи. Чоловік був високий, як каланча, і худющий. Насправді його стрункість непокоїла, бо здавалося, що ще трохи — і кістки розітнуть шкіру. Він був схожий на ходячий знак оклику, однак тримався так гідно, що я не міг з нього сміятися. Він суворо оглянув натовп, що схвально йому улюлюкав, і глибоко вклонився.

Потім він протягом хвилини показував, як його кінцівки гнуться в усі можливі боки — коліно вигиналося так,

що кінчики пальців на нозі торкалися стегна, стегна складалися так, що коліна торкалися грудей. Після додаткового раунду аплодисментів і поклонів вистава закінчилася.

Ми стояли й дивились, як потроху рідішає натовп. Складаний чоловік уже збирався йти зі сцени, коли Емма його спитала:

— Ви з дивних, правда ж?

Чоловік зупинився. Повільно розвернувся і глянув на неї зверхньо й роздратовано.

— Що ви сказали? — з сильним російським акцентом перепитав він.

— Вибачте, що ми до вас ліземо, але нам потрібно знайти пані Королик, — сказала Емма. — Ми знаємо, що вона десь тут.

— Пхе! — чимось середнім між сміхом і плювком висловив своє презирство чоловік.

— Це терміново! — благально промовила Бронвін.

Складаний чоловік кістлявим хрестом згорнув руки на грудях і сказав:

— Не розумію, що ви говорите. — І гордовито пішов зі сцени.

— І що тепер? — спитала Бронвін.

— Шукаймо далі, — сказала Емма.

— А якщо ми не знайдемо пані Королик? — запитав Єнох.

— *Шукаймо далі,* — повторила Емма крізь зуби. — Усі зрозуміли?

Усі чудово все розуміли. Інших варіантів не було. Якщо це не допоможе (якщо пані Королик у цьому контурі немає чи ми не зможемо її знайти якнайшвидше), тоді всі наші зусилля будуть марними і ми втратимо пані Сапсан. Із таким самим успіхом ми могли взагалі не приїжджати в Лондон.

Пригнічені, ми вийшли з циркового намету тим самим шляхом, яким зайшли, повз тепер порожні сцени, повз хлопця-простака на денне світло. Ми стояли біля входу, не знаючи, що робити далі. І тут з-за запони виткнувся простакуватий хлопчина.

— Шо таке? — спитав він. — Вам не сподобало-си?

— Ні… нормально, — відмахнувся я.

— Для вас не досить дивно?

Ми всі повернули голови.

— Що ти сказав? — перепитала Емма.

— Вейклінг і Рукері. — Хлопець показав на дальній бік площі. — Осьдечки справдешнє шоу. — Він підморгнув нам і пірнув назад у намет.

— Загадково, — мовив Г'ю.

— Він сказав щось про дивних? — спитала Бронвін.

— Що таке Вейклінг і Рукері? — поцікавився я.

— Якийсь заклад, — відповів Г'ю. — Мабуть, десь у цьому контурі.

— Може бути на перехресті двох вулиць. — Емма відтягла запону намету, щоб спитати в хлопця, чи це він мав на увазі. Але хлопчини вже не було.

Тож ми пішли крізь натовп до дальнього боку площі, куди він показував. Наша остання хистка надія тепер чіплялася за дві дивні назви вулиць, хоч ми й не були впевнені, що вони взагалі існують.

* * *

Через кілька кварталів від площі ми потрапили на таке місце, де шум юрби трохи вщух, та його змінили промисловий брязкіт і скрегіт, а густий сморід смаженого м'яса й відходів життєдіяльності тварин поступився набагато гіршоиум духу, джерело якого годі було й визначити. Перетнувши обрамлену двома стінами річку стигійської грязюки, ми потрапили в район фабрик і робітних домів, труб, що вивергали в небо чорний дим, і саме там надибали вулицю Вейклінг.

Ми йшли по Вейклінг, шукаючи Рукері, аж поки вона не скінчилася глухим кутом — величезним відкритим каналізаційним колектором, що його Єнох назвав річкою Фліт[1]. Довелося повертати та йти у протилежний бік. Коли ми проминули те місце, де вийшли на вулицю Вейклінг, вона стала вигинатися й петляти. Фабрики й заводи поступилися місцем приземкуватим конторам і непоказним будівлям із порожніми фасадами й без вивісок, неначе цей район будували з прицілом на анонімність.

Погане передчуття, що його я в собі плекав, посилилося. А що, як нас підставили — відіслали в цю покинуту частину міста, прямісінько в засідку?

Вулиця знову запетляла й ще раз випрямилася. А тоді я з розгону налетів на Емму, яка йшла переді мною, але зненацька стала, мов укопана.

— Що таке? — спитав я.

---

[1] Річка в Лондоні, притока Темзи.

Замість відповіді вона показала пальцем. Попереду, на Т-подібному перехресті, зібрався натовп. На ярмарку панувала липка спека, але тут багато людей кутались в пальта й шарфи. Вони скупчилися довкола однієї будівлі й стояли, пороззявлявши роти й ошелешено дивлячись на неї знизу вгору — так само, як і ми тепер.

Сама будівля нічого особливого в собі не мала — чотири поверхи, на трьох горішніх ряди вузьких округлих вікон, як у звичайній старій конторі. Насправді вона нічим не вирізнялася поміж споруд, які її оточували, за однимєдиним винятком: усю її огортав товстий шар льоду. Він вкривав вікна й двері. Із кожного підвіконня й карниза звисали, мов ікла, бурульки. Із дверних проходів вивалювався сніг, утворюючи велетенські кучугури на хіднику. Здавалося, на будинок налетіла хуртовина — зсередини.

Я подивився на заліплену снігом табличку з назвою вулиці. «Р-КЕРІ».

— А я знаю, що це за місце, — заявила Меліна. — Це архів дивних, тут зберігаються всі наші офіційні дані.

— Звідки ти це знаєш? — спитала Емма.

— Пані Дрізд готувала мене до іспиту на посаду асистента тутешньої пані омбудсмен. Він дуже складний. Я двадцять один рік готувалася.

— А те, що він весь укритий льодом, — це так і треба? — спитала Бронвін.

— Я про таке не чула, — призналася Меліна.

— А ще тут збирається Рада імбрин на щорічне ухвалювання статутів, — додав Мілард.

— Рада імбрин збирається тут? — не повірив Горацій. — Таке скромне місце. Я думав, вони десь у замку засідання влаштовують.

— Місце зборів не повинне впадати в око, — пояснила Меліна. — Його взагалі не мають помічати.

— Тоді їм не дуже добре вдається його приховувати, — завважив Єнох.

— Я ж кажу, зазвичай ця будівля не вкрита льодом.

— Як думаєте, що тут сталося? — спитав я.

— Нічого доброго, — сказав Мілард. — Зовсім нічого.

Безперечно, ми мусили підійти ближче й роздивитися, однак це не означало, що треба, як бовдурам, летіти стрімголов. Ми трималися за натовпом й спостерігали здаля. Люди підходили і йшли. Хтось спробував відчинити двері, але вони вмерзли в сніг. Юрба трохи порідішала.

— Цок, цок, цок, — подав голос Єнох. — Марнуємо час.

Ми пробралися крізь залишки натовпу і ступили на скрижанілий хідник. Від будівлі віяло холодом, ми тремтіли й ховали руки в кишені, щоб трохи їх зігріти. Бронвін застосувала свою силу, щоб відчинити двері, й вони відлетіли разом з петлями, однак вестибюль, у який вони вели, був заблокований кригою. Вона простиралася від стіни до стіни, під підлоги до стелі й блакитним туманним маревом ішла вглиб. Те саме було з вікнами: я витер паморозь з однієї шибки, потім із другої, та не побачив крізь них нічого, крім криги. Складалося таке враження, ніби десь у серці цього будинку народжувався льодовик і його крижані язики проникали скрізь, де тільки могли.

Ми перепробували всі способи потрапити всередину. Обійшли будівлю довкола, шукаючи двері чи вікно, не затулені кригою, але вона перекривала кожен можливий вхід. Підбирали каміння й цеглу, намагалися розбити лід, але він був надприродно твердий — навіть Бронвін не вдавалося пробити його більш ніж на кілька дюймів. Мілард прогортав «Казки», шукаючи бодай якогось натяку на цю будівлю, але там не було нічого, жодних вказівок, які могли б нам трохи відкрити цю таємницю.

Зрештою ми вирішили піти на зважений ризик. Ми стали півколом за спиною в Емми, щоб ніхто її не бачив, а вона розігріла руки й приклала їх до крижаної стіни, що заповнювала вестибюль. Через хвилину руки провалилися в лід, тала вода потекла й зібралася в калюжу

в нас під ногами. Однак процес ішов до болю повільно, і за п'ять хвилин Емма спромоглася занурити руки лише по лікоть.

— Такими темпами ми за тиждень лише вестибюль пройдемо. — Емма витягла руки з монолітної брили льоду.

— Думаєш, пані Королик усередині? — спитала Бронвін.

— Мусить бути, — твердо промовила Емма.

— Як на мене, то бацила твого оптимізму вселяє подив, — сказав Єнох. — Якщо пані Королик там, вона замерзла на камінь.

— Вічно ти скиглиш! — накинулася на нього Емма. — Усе в руїнах, усе погано! Якби завтра настав кінець світу, ти б тільки зрадів, бо це ж така нагода тріумфально заявити: «А що я вам казав!»

Від подиву Єнох навіть не знайшов, що відповісти, тільки кліпав на неї. А потім дуже м'яко сказав:

— Ти, дорогенька, скільки завгодно можеш жити у світі фантазій, але я реаліст.

— Якби ти хоч раз запропонував щось дієвіше за критику, — відказала Емма. — Якби хоч одну корисну пораду у важких ситуаціях дав, а не просто знизував плечима перед лицем невдачі й смерті, я б ще сяк-так терпіла твої постійні чорні жарти! Але в такому вигляді…

— Ми перепробували все, — перебив Єнох. — Що я ще можу запропонувати?

— Усе, крім одного, — озвалася Оливка з краю нашої групки.

— І що ж це? — спитала в неї Емма.

Замість розказувати Оливка вирішила показати. Зійшовши з хідника, вона зайшла у натовп, повернулася лицем до будівлі й щодуху закричала:

— Пані Королик, якщо ви там, будь ласка, вийдіть! Нам потрібна ваша…

Та закінчити вона не встигла — її схопила Бронвін, і кінець Оливчиного речення потонув під пахвами у великої дівчини.

— Ти здуріла? — спитала Бронвін, несучи Оливку до нас. — Через тебе нас можуть викрити!

Вона поставила Оливку на землю і вже збиралася вичитувати її далі, але по щоках у дівчинки потекли сльози.

— А яка різниця, викриють нас чи ні? — спитала Оливка. — Якщо ми не можемо знайти пані Королик і не можемо врятувати пані Сапсан, яка різниця, навіть якщо на нас нападе ціле військо витворів?

І тут з натовпу вийшла жінка та рушила до нас. Була вона старшого віку, зігнута під тягарем років. Її обличчя частково приховував каптур мантії.

— З нею все в порядку? — спитала жінка.

— Ні! — вигукнула Оливка. — Усе не в порядку! Ми хотіли лише одного — мирно жити на своєму острові. А потім прийшли поганючі потвори й покалічили нашу директорку. А тепер ми хочемо лише допомогти їй, але навіть цього не можемо!

Оливка похнюпила носа й жалібно зарюмсала.

— Що ж, — сказала стара. — Тоді дуже добре, що ви до мене прийшли.

Оливка підвела голову, шморгнула носом і спитала:

— А чому?

Та враз жінка зникла.

Отак просто.

Вона щезла з одягу, і мантія, що зненацька спорожніла, впала на тротуар з легесеньким зітханням. Ми всі були такі приголомшені, що не могли сказати ні слова. Поки зі складок мантії не вискочила маленька пташка.

Я застиг, мов укопаний, не знаючи, хапати її чи ні.

— Хто-небудь знає, що це за птах? — спитав Горацій.

— Я думаю, це королик, — відповів Мілард.

Пташка стріпнула крильцями, підскочила в повітря й полетіла геть, зникши за рогом будинку.

— Не загубіть її! — закричала Емма, й ми щодуху рвонули слідом, ковзаючись на льоду. Забігли за ріг і опинилися в задушеному снігом провулку між скрижанілим домом і тим, що стояв поряд.

Пташки не було.

— Чорт! — вилаялася Емма. — Де вона ділася?

І тут під нашими ногами, з-під землі, почулися якісь звуки: металевий брязкіт, голоси й шум проточної води. Ми розкидали ногами сніг, і під ним виявили дерев'яні дверцята, вбудовані у бруківку. Це нагадувало вхід у вугільний підвал.

Засув на дверцятах було знято. Ми потягли їх на себе, і нам відкрилися сходи, вкриті підталим льодом, що вели кудись у пітьму. Тала вода шумно стікала в невидиму канаву.

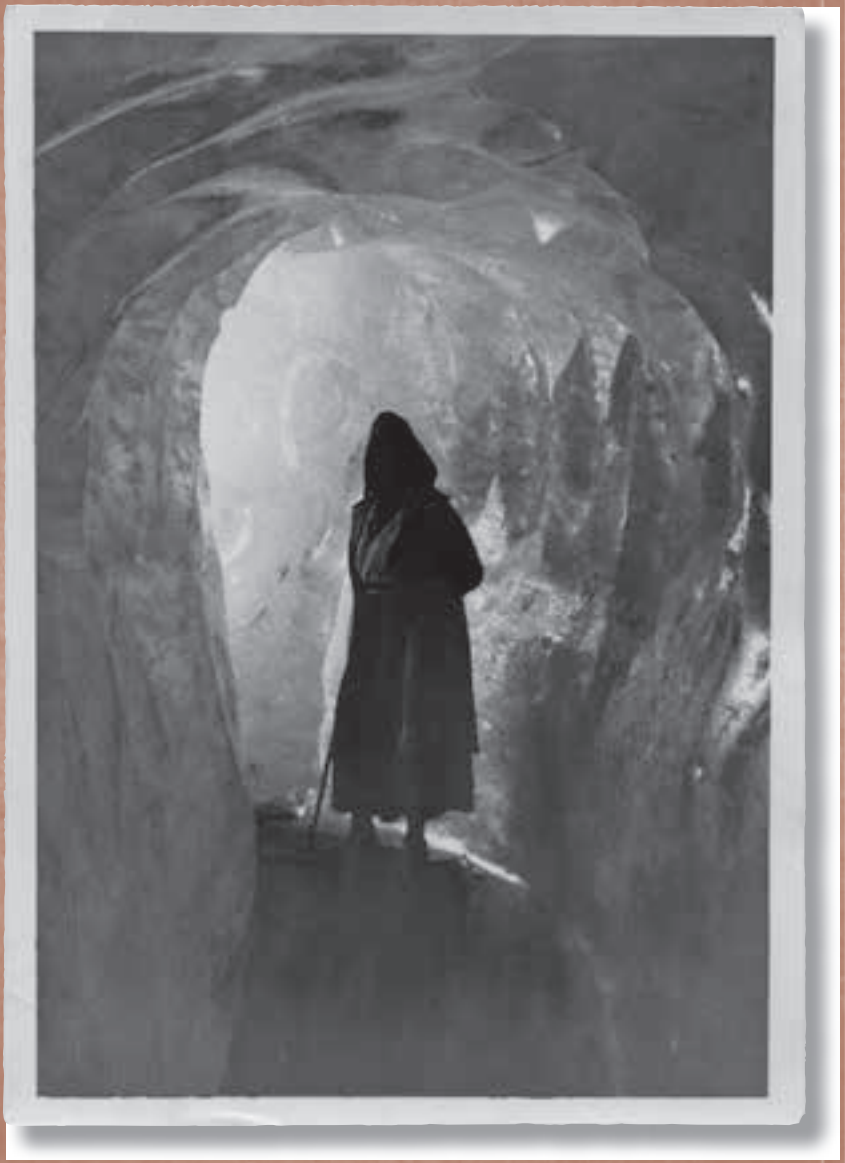

Емма припала до землі й погукала у темряву.

— Агов? Є там хто-небудь?

— Якщо ви йдете, — відповів їй далекий голос, — то краще покваптеся!

Здивована, Емма випросталася. Потім крикнула:

— Хто ви?

Ми чекали відповіді. Але не дочекалися.

— А чого ми ждемо? — спитала Оливка. — Це пані Королик!

— Ми точно не знаємо, — сказав Мілард. — І не знаємо, що тут сталося.

— Ну, я хочу дізнатися. — І перш ніж хтось встиг її зупинити, Оливка підійшла до дверцят у підвал, ускочила в отвір і плавно спустилася на дно. — Я ще жива! — дражнилася вона з темряви.

Отак нас присоромили й змусили іти слідом. Ми спустилися сходами й знайшли коридор, прорублений у товщі льодовика. Тала вода крапала зі стелі й стікала струмками зі стін. Та й зовсім темно тут не було — з-за повороту в коридорі прозирало слабке світло.

Ми почули звук кроків, що наближалися. По стіні перед нами поповзла тінь. З-за повороту з'явилася фігура з мантії. Вона чітко вирізнялася на тлі того мінливого вогника.

— Здрастуйте, діти, — сказала фігура. — Я Баленсіаґа Королик. І я дуже рада, що ви тут.

РОЗДІЛ ДВАНАДЦЯТИЙ

Я Баленсіаґа Королик.

Ці слова справили ефект корка, що вискочив із пляшки. Спочатку прийшло полегшення: охкання, смішки, — а тоді назовні ринула радість. Ми з Еммою застрибали й обійнялися, Горацій упав на коліна і здійняв руки в мовчазному «алілуя!», Оливка так зраділа, що піднялася в повітря навіть у своїх важких черевиках і затинаючись промовила:

— Ми-ми-ми… ми думали, що вже ніколи… ніколи не побачимо іншої імбрини, ніколи-ніколи!

Нарешті пані Королик. Багато днів тому вона була для нас лише незнайомою імбриною з контуру, про який ми мало що знали. Але відтоді вона перетворилася на міфічну фігуру: нам було відомо, що вона є останньою неушкодженою імбриною, живим символом надії, кимось таким, кого ми до смерті хотіли зустріти. І ось вона просто перед нами, така людяна й така тендітна. Я впізнав її з фотографії Едисона, тільки тепер у її сріблястому волоссі не лишилося ні сліду чорного. Зморшки тривоги глибоко поорали її чоло й узяли в дужки губи, а плечі згорбилися так, наче вона була не просто стара, а згиналася під якимось важезним тягарем. Вага всієї нашої відчайдушної надії пригинала її до землі.

Імбрина відкинула каптур мантії та сказала:

— Я теж дуже рада зустрітися з вами всіма, мої любі, однак ви всі повинні зараз же зайти всередину. Тут небезпечно.

Із цими словами вона повернулася й пошкутильгала в коридор. Ми вишикувалися вервечкою та перевальцем пішли за нею крізь крижаний тунель, наче каченята за мамою-качкою, човгаючи ногами і незграбно виставивши вперед руки, щоб не послизнутися й не впасти. Таким був вплив імбрини на дивних дітей: сама її присутність, хай навіть ми щойно познайомилися, одразу ж нас заспокоїла.

Підлога пішла вгору, ведучи нас повз згаслі печі з широкими бородами снігу, у велику кімнату, забиту від підлоги до стелі та від стіни до стіни кригою, окрім тунелю, яким ми йшли, вирізьбленого в товщі криги. Лід був товстий, але чистий і подекуди прозорий на двадцять-тридцять футів углиб. Схоже, те приміщення було приймальнею. Ряди стільців з прямими спинками стояли перед масивним письмовим столом і кількома шафками для документів — і все це вмерзло в багатотонний лід. З ряду недосяжних вікон, звідки вулиця здавалася розмитою плямою невиразно-сірого кольору, просочувалося денне світло, пропущене крізь блакитний фільтр.

Сотня порожняків могла тиждень довбати той лід і не дістатися до нас. Якби не вхід у тунель, це місце було б непереможною фортецею. Або досконалою в'язницею.

На стінах висіли десятки годинників. Їхні застиглі стрілки вказували в усі можливі боки. (Може, показували час у різних контурах?) Написи над ними повідомляли дорогу до різних кабінетів:

← МОЛОДШИЙ СЕКРЕТАР ЧАСОВИХ СПРАВ
← АРХІВАРІУС ГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ
НЕСПЕЦИФІЧНІ ТЕРМІНОВІ СПРАВИ →
МІН-ВО ЗАПЛУТУВАННЯ Й ВІДТЕРМІНУВАННЯ →

Крізь двері кабінету секретаря часових справ я побачив чоловіка, вмерзлого в лід. Він схилився, наче прагнув витягти ноги, з яких почалося його замерзання. Видно, він пробув там досить давно. Я здригнувся і відвів погляд.

Тунель закінчився біля химерних сходів із балюстрадою, вільних від льоду, однак завалених паперами, що розлетілися в усі боки. На одній із нижніх сходинок стояла дівчина і без особливого ентузіазму дивилась, як ми обережно, ковзаючись, просуваємось уперед. У неї було довге волосся, розділене на прямий проділ посередині, що спадало аж до стегон, а на носі сиділи маленькі круглі окуляри, і вона їх постійно поправляла. Її тонких губ наче ніколи не торкала усмішка.

— Альтеє! — суворо сказала пані Королик. — Ти не повинна виходити, коли прохід відкрито. Сюди може зайти хто завгодно!

— Так, директорко. — Дівчина злегка нахилила голову. — Хто це, директорко?

— Підопічні пані Сапсан. Ті, про яких я тобі розповідала.

— А вони принесли з собою якісь харчі? Чи ліки? Чи бодай щось корисне? — Дівчина говорила страдницьки повільно. Голос у неї був так само дерев'яний, як і вираз обличчя.

— Більше жодних запитань, поки не зачинишся, — сказала пані Королик. — Поквапся!

— Так, директорко. — І дівчина, явно не відчуваючи потреби поспішати, побрела тунелем, тягнучи руки по стінах.

— Перепрошую, — сказала пані Королик. — Альтея не навмисно така вперта. Вона просто від природи як віслюк. Але вона тримає вовків у шорах, ми дуже її потребуємо. Почекаємо, поки вона повернеться.

Пані Королик сіла на нижню сходинку, і коли вона опускалась, я мало не чув, як тріщать її старечі кістки. Я не зрозумів, що вона мала на увазі, коли казала «тримає вовків у шорах», але запитань було дуже багато, тому одне могло трохи зачекати.

— Пані Королик, а звідки ви знали, хто ми такі? — поцікавилась Емма. — Ми не казали.

— Знати таке — обов'язок імбрини, — відповіла старенька. — У мене є спостерігачі на деревах звідси й аж до Ірландського моря. Крім того, ви знамениті! Є лише одна імбрина, чиї підопічні усі разом зуміли вирватися від зіпсованих, і це пані Сапсан. Але я гадки не маю, як ви зуміли дістатися так далеко й не потрапити їм до лап. Чи як, заради всього дивного, ви мене знайшли!

— Нас відправив сюди хлопчик на ярмарку. — Єнох підняв руку до рівня свого підборіддя. — Десь отакий на зріст. У дурнуватому капелюсі.

— Один з наших сторожових, — кивнула пані Королик. — Але як ви знайшли його самого?

— Ми зловили вашу голубку-розвідницю, — гордо промовила Емма. — І вона привела нас до цього контуру. (Про те, що пані Сапсан голубку замордувала, Емма промовчала.)

— Мої голуби! — вигукнула пані Королик. — Але звідки ви про них знали? Не кажучи вже про те, щоб зловити?

Уперед виступив Мілард. Він узяв у Горація пальто з маскувальної кімнати, щоб не замерзнути, і хоч пані Королик начебто не здивувалася, побачивши пальто, яке

висіло в повітрі, та була приголомшена, коли невидимий хлопчик у ньому сказав:

— Я зробив дедуктивні висновки про місцезнаходження вашої пташки з «Казок про дивних». Але вперше ми про голубів почули у вашому гірському звіринці, від пафосного пса.

— Але ніхто не знає, де мій звіринець!

Пані Королик так здивувалася, що їй забракло слів. До того ж кожна наша відповідь породжувала ще більше запитань, тому ми якомога швидше розповіли їй усю свою історію, починаючи з нашої втечі з острова на крихітних шкаралупках — відкритих човниках.

— Ми мало не потопилися! — сказала Оливка.

— У нас стріляли, нас бомбили й хотіли зжерти порожняки, — додала Бронвін.

— І мало не переїхав поїзд підземки, — докинув Єнох.

— І мало не розчавив комод. — Горацій скривився у бік дівчини з даром телекінезу.

— Ми пройшли довгий шлях через небезпечні краї, — сказала Емма, — щоб знайти когось, хто зможе допомогти пані Сапсан. І ми дуже сподівалися, що цією людиною будете ви, пані Королик.

— Дуже на це розраховуємо, — кивнув Мілард.

Пані Королик знадобилося кілька хвилин, щоб віднайти свій голос, а коли це сталося, він бринів від емоцій.

— Ви хоробрі, надзвичайні діти. Кожен із вас — диво. Будь-яка імбрина була б щаслива називати вас своїми підопічними. — Рукавом мантії вона змахнула сльозу. — Мені було так прикро, коли я почула про те, що сталося з вашою пані Сапсан. Я її не дуже добре знала, бо вже скоро йду на пенсію, але обіцяю: ми її повернемо. Її та всіх наших сестер!

Повернемо її?

Отоді я й зрозумів, що пані Сапсан досі сиділа, схована у мішку, який ніс на собі Горацій. Пані Королик її ще не бачила!

— Ні, вона тут, із нами! — Горацій поставив мішок на підлогу і розв'язав його.

За мить звідти вилізла, похитуючись від запаморочення після тривалого перебування в темряві, пані Сапсан.

— В ім'я давнього люду! — вигукнула пані Королик. — Але ж… я чула, її захопили витвори!

— Захопили, — підтвердила Емма. — Але ми її відбили!

Пані Королик була така збуджена, що підстрибнула без ціпка, і мені довелося притримати її за лікоть, щоб вона не впала.

— Альмо, це справді ти? — затамувавши дух, промовила пані Королик. А відновивши рівновагу, кинулася до пані Сапсан і підхопила її з землі. — Агов, Альмо? Це ти в цьому тілі?

— Це вона, — кивнула Емма. — Це пані Сапсан!

Пані Королик тримала птаху на витягнутих руках і крутила нею туди-сюди, а пані Сапсан силкувалася вирватись.

— Гм, гм, гм, — бурмотіла собі під ніс пані Королик. Її очі звузилися, а губи витяглися в пряму лінію. — Із вашою директоркою щось не так.

— Вона скалічилася, — сказала Оливка. — Скалічилася всередині.

— Вона більше не може перетворитися на людину, — додала Емма.

Пані Королик похмуро кивнула, так, наче вже й сама здогадалася.

— І давно?

— Три дні, — відповіла Емма. — Відколи ми її забрали у витворів.

— Ваш пес нам сказав, якщо пані Сапсан не повернеться в людську подобу якнайшвидше, то вже більше ніколи не повернеться.

— Так, — кивнула пані Королик. — Едисон мав рацію.

— А ще він сказав, що допомогу, яка їй потрібна, може надати лише інша імбрина, — промовила Емма.

— І це теж слушно.

— Вона змінилася, — сказала Бронвін. — Вона тепер сама не своя. Нам потрібна наша колишня пані С!

— Ми не можемо дозволити, щоб з нею таке відбувалося! — твердо мовив Горацій.

— Ну? — нетерпеливилася Оливка. — Ви можете знову зробити її людиною? Будь ласка!

Ми обступили пані Королик і тиснули на неї. Наш відчай був такий потужний, що його можна було відчути на дотик.

Пані Королик склала долоні, благаючи тиші.

— Якби ж то все відбувалося так просто, — сказала вона, — і одразу. Коли імбрина довго пробуде у подобі птаха, вона стає негнучкою, мов захололий м'яз. Якщо спробувати надто швидко зігнути її у потрібну форму, вона лусне. Її треба масажувати, щоб надати істинної форми: делікатно розминати, мов глину. Якщо я попрацюю з нею всю ніч, то до ранку можу впоратися.

— Якщо в неї є час до ранку, — сказала Емма.

— Моліться, щоб був.

Повернулася дівчина з довгим волоссям. Вона повільно йшла до нас і вела руками по стінах тунелю. І над усім, чого вони торкалися, наростали нові шари льоду. Тунель у неї за спиною вже звузився до кількох футів завширшки й невдовзі мав стулитися повністю, запечатавши нас.

Пані Королик жестом підкликала дівчину.

— Альтеє! Біжи нагору попереду нас і скажи медсестрі, щоб приготувала кімнату для оглядів. Мені знадобляться всі мої лікарські засоби!

— Під засобами ви маєте на увазі розчини, настоянки чи суспензії?

— Усе разом! — крикнула пані Королик. — Хутко, справа термінова!

Я побачив, що дівчина помітила пані Сапсан, очі в неї трохи округлилися (поки що то була найвиразніша її реакція з усіх мною бачених), і вона рушила вгору сходами.

Цього разу бігом.

* * *

Коли ми піднімалися нагору, я притримував пані Королик за лікоть для рівноваги. Будівля була чотириповерхова, а нам потрібен був останній поверх. Окрім сходового майданчика, то була єдина частина будинку, до якої ще лишався доступ. Інші поверхи замерзли, стіни льоду перекривали кімнати й коридори. Фактично ми пробиралися крізь порожнину в центрі гігантського крижаного куба.

Пробігаючи повз кімнати, я зазирав у деякі з них. Висолоплені язики льоду повиламували двері, зірвали їх з петель, і крізь потрощені одвірки я бачив ознаки нападу на будівлю: перевернуті меблі, вивернуті шухляди, паперовий сніг на підлозі. До одного письмового стола тулився автомат. Його власник замерз у польоті. У кутку під смугою отворів від куль сидів один з дивних. Як і жертви вулкану в Помпеях, він застиг навіки — але не у попелі, а у великій брилі льоду.

Важко було повірити, що все це влаштувала одна дівчина. Якщо так, то, крім імбрин, Альтея була однією з наймогутніших дивних, яких я зустрічав у житті. Я підвів погляд і встиг побачити, як вона щезає на сходовому

майданчику над нами, а за нею, мов розмите залишкове зображення, тягнеться нескінченна грива волосся.

Я відломив зі стіни бурульку і покрутив у руці.

— Невже це вона зробила? — спитав я.

— Так, вона. — Пані Королик віддихувалася поряд. — Вона учениця міністра заплутування й відтермінування… тобто була ученицею, і була тут, на місці, виконувала свої обов'язки, коли на будівлю напали зіпсовані. Тоді вона ще мало знала про свої здібності, крім того, що її руки випромінюють надприродний холод. Якщо послухати Альтею, то її вміння було чимось таким, що є корисним у спекотні літні дні, але вона й подумати не могла, що це захисна зброя, аж поки двоє порожняків не стали в неї на очах пожирати міністра. До смерті перелякавшись, вона відкрила в собі джерело сили, про яку навіть не підозрювала, заморозила кімнату — і порожняків, а потім і всю будівлю. За лічені хвилини.

— Хвилини! — вигукнула Емма. — Не вірю.

— А я шкодую, що мене тут не було і я не бачила всього на власні очі, — сказала пані Королик. — Хоча в такому випадку мене б викрали разом з іншими імбринами, які тут були — пані Дрімлюгою, пані В'юрок і пані Ворон.

— А її лід не зупинив витворів? — спитав я.

— Багатьох зупинив, — відповіла пані Королик. — Я думаю, декілька досі з нами, замерзлі десь у закапелках. Але, попри їхні втрати, витвори все-таки одержали те, по що прийшли. Перед тим, як уся будівля замерзла, вони встигли вивести імбрин через дах. — Пані Королик гірко похитала головою. — Клянуся своїм життям, одного дня я особисто відпроваджу тих, хто зробив боляче моїм сестрам, у пекло.

— Отже, її сила нічим не допомогла, — резюмував Єнох.

— Альтея не змогла врятувати імбрин, — визнала пані Королик, — але вона створила цей крижаний сховок, а це вже велике щастя. Без нього нам не було б де укритися взагалі. Останні кілька днів я використовую його як базу — приводжу вцілілих, якщо знаходжу їх у пограбованих контурах. Це наша фортеця, єдине безпечне місце для дивних у всьому Лондоні.

— А як ваші зусилля, мадам? — спитав Мілард. — Пес казав, ви поїхали сюди допомогти сестрам. Вдалося щось зробити?

— Ні, — тихо відповіла старенька. — Мої зусилля успіху не мали.

— Пані Королик, може, Джейкоб вам допоможе, — сказала Оливка. — Він дуже особливий.

Пані Королик скоса позирнула на мене.

— Справді? У чому ж ваш талант, юначе?

— Я можу бачити порожняків, — трохи знітився я. — І відчувати їх.

— А іноді ще й убивати, — додала Бронвін. — Пані Королик, якби ми вас не знайшли, Джейкоб допоміг би нам прослизнути повз порожняків, які охороняють каральні контури, щоб урятувати одну з імбрин, яких там утримують. Власне, він міг би й вам допомогти…

— Це дуже люб'язно з вашого боку, — подякувала пані Королик, — але моїх сестер тримають не в каральних контурах і взагалі не в Лондоні чи його околицях. Я в цьому впевнена.

— Справді? — спитав я.

— Так. І ніколи їх там не тримали. Уся ця історія з каральними контурами — лише обманний хід, вигаданий, щоб заманити в пастку імбрин, котрих зіпсовані не змогли впіймати під час набігів. А власне, мене. І це майже спрацювало. Як дурепа, я залетіла прямісінько в їхню

пастку, адже каральні контури — це тюрми! Мені пощастило — відбулася кількома шрамами.

— То куди тоді забирають викрадених імбрин? — спитала Емма.

— Навіть якби я й знала, то вам би не сказала, бо вас це не обходить, — відповіла пані Королик. — Дивні діти не зобов'язані піклуватися про імбрин. Це наш обов'язок — піклуватися про вас.

— Але, пані Королик, це не зовсім чесно… — почав Мілард, проте вона відрізала:

— Більше нічого не хочу про це чути! — і на тому розмова скінчилася.

Це раптове усунення мене шокувало, особливо зважаючи на те, що пані Сапсан, якби ми не потурбувалися про неї (і не ризикували життям, аби її сюди доправити!), була приречена решту життя прожити в тілі птахи. Тож піклуватися видавалося-таки нашим обов'язком, бо імбринам не надто добре вдалося вберегти свої контури від нападників. Мені не подобалось, коли зі мною розмовляють поблажливо. Судячи з Емминих зведених брів, їй також. Але сказати про це було б украй неввічливо, тому далі ми йшли в ніяковій тиші.

Ми опинилися на горішньому майданчику. На цьому поверсі лише кілька дверей було скуто кригою. Пані Королик забрала пані Сапсан у Горація і сказала:

— Ходімо, Альмо, побачимо, що для тебе можна зробити.

У дверях виникла розчервоніла Альтея. Її груди важко здіймалися й опадали.

— Директорко, ваша кімната повністю готова. Є все, про що ви просили.

— Добре, добре, — сказала пані Королик.

— Якщо ми можемо допомогти хоч чимось, — запропонувала Бронвін. — Бодай чимось взагалі…

— Усе, що мені потрібно, — час і тиша, — відказала пані Королик. — Я врятую вашу імбрину, діти. Життям клянуся, врятую. — Із цими словами вона розвернулася й зникла в кімнаті разом із пані Сапсан і Альтеєю.

Не знаючи, куди себе подіти, ми пішли за нею і скупчилися коло дверей, які лишилися прочиненими. Ми по черзі зазирали крізь цю шпарину. У затишній кімнаті, яку тьмяно освітлювали гасові лампи, пані Королик сіла в крісло-гойдалку і посадила пані Сапсан собі на коліна. Альтея стояла біля лабораторного стола і змішувала рідини в пробірках. Час від часу вона піднімала пробірку і струшувала її, а потім підходила до пані Сапсан і проносила в неї під дзьобом — так нюхальні солі підносять до ніздрів непритомної людини. Увесь цей час пані Королик гойдалася в кріслі й гладила пані Сапсан по пір'ю, наспівуючи ніжну колискову:

— *Ефт каа ванґан сооркен, ефт ка ванґан сооркен, малаайя…*

— Це мова давніх дивних, — пошепки пояснив Мілард. — «Вертайся додому, вертайся додому… згадай, хто ти є…» Щось таке.

Почувши його, пані Королик підвела погляд і махнула рукою, щоб відігнати нас. Альтея перетнула кімнату й зачинила двері.

— Що ж, — сказав Єнох. — Бачу, ми тут не потрібні.

Після трьох днів, протягом яких директорка в усьому від нас залежала, ми зненацька стали зайвими.

І хоч які ми були вдячні пані Королик, та вона змусила нас усіх почуватися дітьми, яким наказали лягати спати.

— Пані Королик свою справу знає, — промовив голос із російським акцентом у нас за спинами. — Краще залиште це їй.

Ми розвернулися й побачили чоловіка-жердину, того самого, складаного з ярмарку. Він стояв, згорнувши на грудях кістляві руки.

— Ви! — сказала Емма.

— Ми знову зустрілися. — Голос у складаного чоловіка був глибокий, мов океанська западина. — Мене звати Сергій Андропов, я капітан армії опору дивних. Ходімо, покажу вам будинок.

* * *

— Я так і знала, що він дивний, — сказала Оливка.

— Ні, не знала, — заперечив Єнох. — Ти лише здогадувалася про це.

— Вас я роздивився одразу, як побачив, — сказав складаний чоловік. — І як це вас досі не зловили?

— Бо ми хитрі, — відповів Г'ю.

— Він мав на увазі «щасливі», — виправив я.

— Але здебільшого просто голодні, — сказав Єнох. — У вас тут є що пожувати? Бо я ладен емурафу з'їсти.

На згадку про їжу в мене у шлунку загарчало, наче там сиділа дика тварина. Ніхто з нас не мав у роті макової росинки після поїздки потягом до Лондона, а відтоді, здавалося, минула ціла вічність.

— Авжеж, — кивнув складаний чоловік. — Сюди.

Ми пішли за ним по коридору.

— Розкажіть про свою дивну армію, — попросила Емма.

— Ми знищимо витворів і заберемо своє. Покараємо їх за те, що викрадають наших імбрин. — Він відчинив двері в глибині коридору і повів нас через розгромлений кабінет, де люди спали на підлозі й під столами. Переступаючи через них, я впізнав кілька облич з ярмарку: простакуватого хлопця, розкошлано-кучеряву дівчину-заклинательку змій.

— Вони всі дивні? — спитав я.

Складаний чоловік кивнув.

— Врятовані з інших контурів. — Він відчинив перед нами двері.

— А ви? — поцікавився Мілард. — Звідки прийшли ви?

Складаний чоловік завів нас у передпокій, де ми могли розмовляти, не боячись потривожити сон людей. То було приміщення, де в око одразу впадали двоє великих дерев'яних дверей, розписаних десятками емблем у вигляді птахів.

— Я з краю крижаних пустель за Льодовою пусткою, — сказав він. — Сотні років тому, коли порожняки тільки народилися, вони напали на мій дім. Усе знищили. Усі в селі убиті. Стара жінка. Мале дитя. Всі. — Він рукою розрубав повітря. — Я ховався у діжці з олією, дихав крізь соломину, поки мого брата вбили у тому самому домі. Потім я приїхав у Лондон, тікав од порожняків. Але вони приїхали теж.

— Який жах, — похитала головою Бронвін. — Я вам так співчуваю.

— Настане день, і ми помстимося. — Його обличчя спохмурніло.

— Ви про це казали, — нагадав Єнох. — А скільки у вашому війську солдатів?

— Поки що шість, — жестом він показав на кімнату, через яку ми щойно пройшли.

— Шестеро людей? — жахнулася Емма. — Ви маєте на увазі… їх?

Я не знав, сміятися мені чи плакати.

— А з вами сімнадцять. Армія швидко росте.

— Так-так-так, — застеріг я. — Ми сюди не у військо вступати прийшли.

Складаний зиркнув на мене таким поглядом, що від нього саме пекло могло замерзнути, розвернувся і рвучко відчинив подвійні двері.

Ми пройшли за ним у велику кімнату, посеред якої стояв масивний овальний стіл з дерев'яною поверхнею, відполірованою до дзеркального блиску.

— Це кабінет засідань Ради імбрин, — проголосив складаний чоловік.

Зусібіч нас оточували портрети здавна відомих дивних, не в рамках, а написані просто на стінах олією, вугіллям і восковими олівцями. Найближчим до мене було обличчя з широко розплющеними витрішкуватими очима і розтуленим ротом, з якого бив фонтан. Довкола рота було гасло, написане голландською мовою, яке переклав, ставши коло мене, Мілард: «З уст наших предків б'є фонтан прадавньої мудрості».

А поряд було ще одне, тільки латиною.

— *Ardet nec consomitur*, — прочитала Меліна. — Спалений, проте не знищений.

— Як влучно, — зауважив Єнох.

— Повірити не можу, що я справді тут, — промовила Меліна. — Я читала про це місце, досліджувала його і багато років про нього мріяла.

— Це лише кімната, — сказав Єнох.

— Для тебе, може, й так. А для мене це серце всього світу дивних.

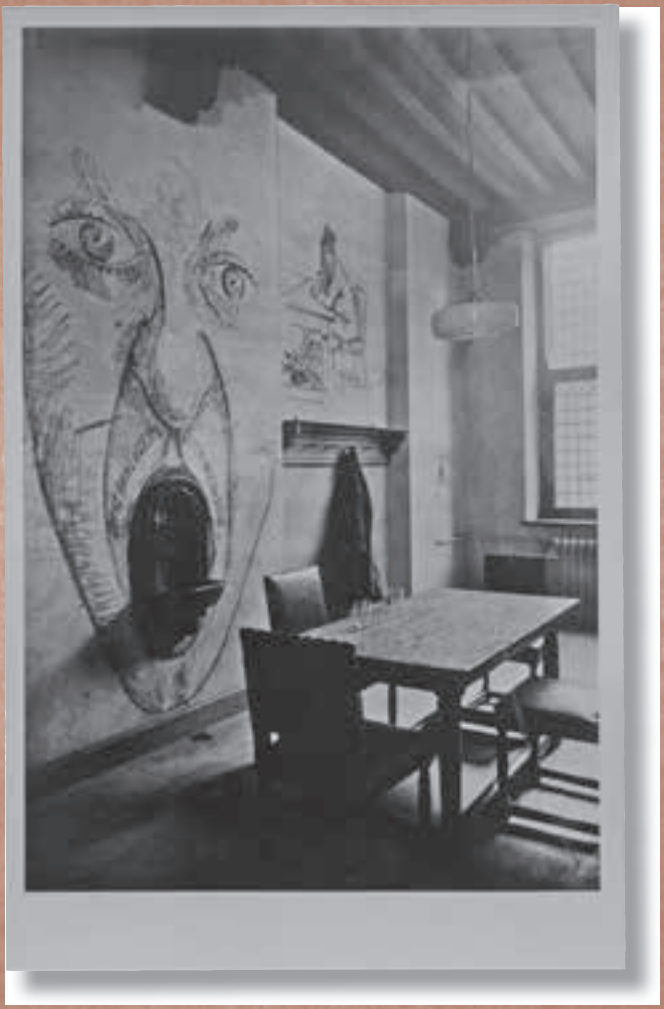

— Серце, яке вирвали з грудей, — озвався чийсь голос, і, повернувши голову, я побачив, що до нас широкими кроками прямує клоун — той самий, що переслідував нас на ярмарку. — Коли пані Галку викрали, вона стояла на тому місці, де стоїте ви. На підлозі ми знайшли цілу купу її пір'я. — Акцент у нього був американський. Він зупинився за кілька футів од нас і стояв, щось жуючи і поклавши руку на стегно.

— Це вони? — спитав він у складаного, показуючи на нас індичою ніжкою. — Нам потрібні солдати, а не малі діти.

— Мені сто дванадцять років! — заявила Меліна.

— Ага, ага, я все це вже чув, — сказав клоун. — До речі, я роздивився, що ви дивні, через усю ярмаркову площу. Ви найбільш помітна зграя дивних серед усіх дивних, яких я бачив у своєму житті.

— Я їм те саме сказав, — підтвердив складаний.

— Як вони дісталися сюди аж із Уельсу і не потрапили до лап витворів, це поза моїм розумінням, — дивувався клоун. — Власне, це підозріло. А серед вас точно нема витворів?

— Як ви смієте? — обурилася Емма.

— А нас були впіймали, — гордо повідомив Г'ю, — але ті витвори, які це зробили, не дожили до часу, коли можна про це розказати.

— Ага, а я король Болівії, — глузливо промовив клоун.

— Це правда! — прогримів Г'ю, весь почервонівши.

Клоун підкинув угору руки.

— Добре, добре, малий, заспокойся! Я певен, що Королик не пустила б вас сюди, якби ви не були справжніми дивними. Усе, будьмо друзями, з'їжте індичу ніжку.

Припрошувати двічі йому не довелося. Ми були надто голодні, щоб довго тримати образу.

Клоун провів нас до стола, що вгинався від харчів — тих самих варених горіхів і смаженого м'яса, що спокушали нас на ярмарку. Ми оточили стіл і безсоромно напхалися. Складаний чоловік з'їв п'ять вишень і скибочку хліба та оголосив, що він ще ніколи в житті так не наїдався. А Бронвін міряла кроками простір уздовж стіни, кусаючи нігті, занадто стривожена, щоб їсти.

Коли ми поїли і стіл перетворився на поле бою з обгризеними кістками та плямами жиру, клоун відкинувся на спинку стільця і сказав:

— Ну, дивні дітлахи, що ви нам розкажете? Чому ви сюди аж з Уельсу приїхали?

Емма витерла губи.

— Щоб допомогти своїй імбрині, — відповіла вона.

— Припустімо, їй допомогли, — спитав клоун. — Що далі?

Я був зайнятий: саме вимочував індичу підливку залишками хліба, — але, почувши це, підвів очі. Запитання було таким безпосереднім, так просто сформульованим, таким очевидним, що аж не вірилося, як це ніхто з нас не замислився над ним раніше.

— Не говоріть так, — сказав Горацій. — Ви нас зурочите.

— Королик творить дива, — заспокоїв клоун. — Нема про що хвилюватися.

— Сподіваюся, ви маєте рацію, — сказала Емма.

— Звісно, маю! То який у вас план? Ви, звісно, залишитеся і допоможете нам воювати, але де ви будете спати? Не зі мною, у мене кімната для одного. Винятки бувають нечасто. — Він подивився на Емму і звів брову. — Зауважте, я сказав «нечасто».

Зненацька всі повідводили погляди й стали роздивлятися картини на стінах чи поправляти комірці. Всі, крім

Емми, чиє обличчя аж позеленіло. Може, ми були від природи песимістами й наші шанси на успіх здавалися такими мізерними, що ми жодного разу не завдали собі клопоту подумати: а що буде, коли ми вилікуємо пані Сапсан… а може, кризові ситуації останніх кількох днів йшли таким суцільним потоком і так тиснули на нас, що не було нагоди над цим поміркувати. Як не крути, а запитання від клоуна заскочило нас зненацька.

А раптом у нас усе вийде? Що робитимемо, якщо пані Сапсан просто зараз зайде в кімнату, така, як колись?

Зрештою відповідь дав Мілард.

— Я думаю, ми знову підемо на захід, туди, звідки прийшли. Пані Сапсан зробить для нас ще один контур. Такий, де нас ніколи не знайдуть.

— І все? — не повірив клоун. — Сховаєтеся? А як щодо решти імбрин, тих, яким пощастило менше? Як щодо моєї?

— Рятувати весь світ — не наша робота, — відповів Горацій.

— Ми не весь світ намагаємося врятувати. Лише царство дивних.

— Ну, це теж не наша робота. — Горацій говорив мляво, наче захищався. Йому було соромно, що його загнали в куток і змусили це сказати.

Клоун нахилився вперед у своєму кріслі й люто зиркнув на нас.

— А чия це робота?

— Має бути хтось інший, — сказав Єнох. — Люди, краще оснащені, навчені таке робити…

— Перше, що зробили зіпсовані три тижні тому, — напали на Внутрішню гвардію дивних. Менш ніж за день її розвіяло за вітром. Тепер війська нема, імбрин теж, і кому лишається захищати царство дивних, га? Простим

людям, таким як ви та я, ось кому. — Клоун викинув індичу ніжку. — Ваше боягузтво мені огидне. Аж апетит пропав.

— Вони потомилися, приїхали здалеку, — сказав складаний чоловік. — Дай їм перепочити.

Клоун, мов шкільна училка, помахав у повітрі вказівним пальцем.

— А-а. Задурно ніхто кататися не буде. Мені начхати, годину ви тут чи місяць пробули. Раз ви тут, повинні мати бажання воювати. Вигляд у вашої зграйки миршавий, проте ви дивні, а отже, у всіх вас є приховані таланти. Покажіть, на що ви здатні!

Він підвівся і попрямував до Єноха, виставивши вперед руку, наче збирався обшукати Єнохові кишені, щоб виявити його дивні здібності.

— Гей, ти, — наказав він. — Зроби, що вмієш!

— Для цього мені потрібен труп людини, — відповів Єнох. — І це будеш ти, якщо хоч пальцем до мене торкнешся.

Клоун повернув у бік Емми.

— Тоді як щодо тебе, красунечко? — спитав він, і Емма підняла догори палець та запалила на його кінчику полум'я, як на іменинній свічці. Клоун засміявся.

— Почуття гумору! — сказав він. — Мені подобається. — І перейшов до сліпих братів.

— Їхні голови поєднані. — Між клоуном і братами виросла Меліна. — Вони бачать вухами і знають, про що думає інший.

Клоун сплеснув у долоні.

— Нарешті хоч щось корисне! Вони будуть нашими дозорцями. Одного виставимо на ярмарку, а другого триматимемо тут. Раптом там щось станеться, ми одразу дізнаємося.

Він відштовхнув Меліну. Брати від нього сахнулися.

— Їх не можна розділяти, — категорично заявила Меліна. — Джоел-і-Пітер не люблять бути нарізно.

— А я не люблю, коли на мене полюють невидимі тварюки. — І клоун заходився оддирати старшого брата від молодшого. Хлопчики міцно схопилися за руки й голосно застогнали. Вони цокали язиками й дико крутили очима. Я вже збирався втрутитися, та раптом брати розділилися й у два голоси закричали, так гучно і пронизливо, що я побоявся, як би голова не розкололася. Забрязкали тарілки на столі, всі поприсідали й позатуляли вуха долонями. А на нижніх поверхах, як мені здалося, по суцільній брилі льоду з тріском побігла сітка тріщин.

Коли відлуння стихло, Джоел-і-Пітер стисли одне одного в обіймах на підлозі. Їх трясло.

— Подивися, що ти накоїв! — закричала на клоуна Меліна.

— Господи Боже, нічого собі! — Клоун був у захваті.

Однією рукою Бронвін узяла його за шию і підняла в повітря.

— Якщо й далі нас діставатимеш, — спокійно попередила вона, — проломлю твоєю головою стіну.

— Пробачте… я не… буду… — прохрипів клоун крізь стиснуту трахею. — Постав… мене… а?

— Постав, Броні, — сказала Оливка. — Він перепросив.

Бронвін неохоче послухалася. Відкашлявшись, клоун поправив костюм.

— Схоже, я вас недооцінив. Для нашого війська ви станете чудовим доповненням.

— Я ж кажу, ми не збираємося вступати у ваше дурне військо, — нагадав я.

— І взагалі, який сенс воювати? — спитала Емма. — Ви навіть не знаєте, де імбрини.

Складаний чоловік розклався з крісла й горою виріс над нами.

— Річ у тому, — сказав він, — що коли зіпсовані отримають решту імбрин, їх уже буде не спинити.

— По-моєму, їх уже не спинити, — зауважив я.

— Якщо по-вашому це «не спинити», то ви ще нічого не бачили, — пирхнув клоун. — І якщо ви думаєте, що, поки ваша імбрина на волі, вони перестануть на вас полювати, то ви ще дурніші, ніж здаєтеся.

Підвівшись, Горацій прокашлявся.

— Ви щойно описали те, що станеться в найгіршому випадку, — сказав він. — Останнім часом я чув чимало песимістичних сценаріїв. І жодного аргументу за найбільш оптимістичний.

— О, це буде щось із чимось, — сказав клоун. — Ну, вперед, моднику, послухаємо.

Набираючись сміливості, Горацій глибоко вдихнув повітря.

— Витворам потрібні були імбрини. І тепер вони в них є — принаймні більшість. Припустімо суто гіпотетично, що більше витворам нічого не треба і тепер вони можуть втілити в життя свій диявольський план. І вони втілюють: стають супервитворами, чи напівбогами, чи ким там вони хочуть стати. Після цього їм більше не потрібні імбрини, дивні діти, часові контури, тому вони йдуть, щоб бути напівбогами деінде, і дають нам спокій. І все не лише знову стає нормально — все стає навіть краще, ніж було раніше, бо більше ніхто не намагається з'їсти нас чи викрасти наших імбрин. А потім, можливо, ми зрідка вибиратимемося за кордон, як колись, щоб трохи побачити світу і походити по піску там, де є сонце, а не холод і сірість триста днів на рік. А в такому випадку який сенс залишатися тут і воювати? Ми кидатимемося

на їхні мечі тоді, коли все може обернутися чудово і без нашого втручання.

Якийсь час усі мовчали. А потім клоун розсміявся. Він усе хихотів і хихотів, його смішки відбивалися від стін, аж поки він не впав зі стільця.

— У мене просто нема слів, — сказав Єнох. — А ні, стоп, є! Горацію, це найбільш разюче наївне й боягузливе видавання бажаного за дійсне, яке я чув у житті.

— Але це можливо, — не здавався Горацій.

— Так. А ще можливо, що Місяць зроблений із сиру. Але ж сильно навряд чи, чорт забирай.

— Я можу зупинити суперечку просто зараз, — втрутився складаний чоловік. — Хочете знати, що витвори з нами зроблять, коли в них будуть розв'язані руки? Ходімо, я покажу.

— Лише для людей з міцними шлунками, — застеріг клоун і зиркнув на Оливку.

— Якщо вони зможуть витримати, то я теж, — сказала вона.

— Я просто попередив. — Клоун знизав плечима. — Ідіть за нами.

— Я б за тобою і з корабля, який тоне, не пішла, — відрубала Меліна. Вона саме допомагала сліпим братам, яких досі трясло, зіп'ястися на ноги.

— Тоді лишайся, — погодився клоун. — А всі, хто не хоче тонути разом із кораблем, ідіть за нами.

* * *

Поранені лежали в різнокаліберних ліжках в імпровізованій лікарняній палаті. Наглядала за ними медсестра з опуклим скляним оком. Пацієнтів (якщо їх можна так назвати) було троє — чоловік і дві жінки. Чоловік лежав на боці у напівкататонічному стані, щось шепотів і пускав

слину. Одна з жінок порожніми очима дивилась у стелю, а друга неспокійно ворушилася під ковдрою і тихо стогнала в лабетах якогось кошмарного сну. Дехто з дітей зупинився у дверях, подалі, на випадок, якщо те, від чого страждали ці люди, було заразним.

— Як вони сьогодні? — спитав складаний чоловік у медсестри.

— Стало гірше, — відповіла вона, шумно сновигаючи від ліжка до ліжка. — Весь час колю їм снодійне. Без нього вони просто кричать.

Помітних ран у них не було. Закривавлених бинтів, гіпсу на руках і ногах чи мисок, по вінця наповнених червонуватою рідиною, біля ліжок теж не спостерігалося. Кімната більше нагадувала палату, куди відселили зайвих пацієнтів із психіатричного відділення, ніж хірургічну.

— Що з ними таке? — спитав я. — Їх поранили під час набігу?

— Ні, їх сюди пані Королик привела, — відповіла медсестра. — Вона знайшла їх, покинутих, у лікарні, яку витвори переробили на якусь медичну лабораторію. Цих нещасних створінь використовували як морських свинок у невимовно жахливих експериментах. Перед вами результат.

— Ми знайшли їхні старі медичні картки, — сказав клоун. — Витвори викрали їх багато років тому. Їх давно вважали мертвими.

Зі стіни біля ліжка чоловіка медсестра зняла текупланшет.

— Цей хлопець, Бентерет, він начебто має володіти сотнею іноземних мов, але тепер може сказати лише одне слово — і промовляє його знову і знову.

Я підійшов ближче й подивився на його губи. «Клич, клич, клич, — губами вимовляв він. — Клич, клич, клич».

Маячня. Його позбавили розуму.

— А оця, — медсестра вказала планшетом на дівчину, що стогнала. — У її картці написано, що вона вміє літати, але я ні разу не бачила, щоб вона бодай на дюйм з цього ліжка піднялася. Стосовно другої, то вона повинна бути невидимою. Але її видно, як у божий день.

— Їх піддавали тортурам? — спитала Емма.

— Очевидно. Їх замучили до божевілля! — відказав клоун. — Їх мучили, поки вони не забули, як бути дивними!

— Хоч цілий день піддавайте мене тортурам, — мовив Мілард, — але я не зможу забути, як бути невидимим.

— Покажи їм шрами, — сказав клоун медсестрі.

Сестра підійшла до нерухомої жінки й відкинула її ковдру. На животі, на шиї та під підборіддям було видно тонкі червоні шрами, приблизно з цигарку завдовжки.

— Навряд чи це можна назвати доказом тортур, — похитав головою Мілард.

— А як це можна назвати? — сердито відгукнулася жінка.

— Інші шрами є чи це все? — проігнорувавши запитання, уточнив Мілард.

— Аж ніяк. — Медсестра відкинула ковдру і продемонструвала ноги жінки, вказуючи на шрами — під коліном, на внутрішньому боці стегна і на підошві.

Мілард схилився, щоб оглянути підошву.

— Дивне місце для шраму, вам не здається?

— Міле, до чого ти хилиш? — нетерпляче спитала Емма.

— Цить, — сказав Єнох. — Нехай пограється в Шерлока, якщо хоче. Мені в кайф за ним спостерігати.

— Може, ми його поріжемо в десятьох місцях? — запропонував клоун. — Тоді побачимо, чи вважатиме він це тортурами!

Мілард перетнув кімнату і підійшов до ліжка чоловіка, який весь час щось шепотів. На підошві голої ноги в нього був шрам, ідентичний до того, який ми бачили в нерухомої жінки.

Медсестра жестом показала на жінку, що корчилася під ковдрою.

— У неї теж такий є, якщо вам цікаво.

— Годі вже, — сказав складаний чоловік. — Якщо це не тортури, то що тоді?

— Досліди, — відповів Мілард. — Ці надрізи зроблено з хірургічною точністю. Вони не призначені для того, щоб завдати болю. Може, їх навіть робили під анестезією. Витвори щось шукали.

— І що ж це? — спитала Емма, хоча відповіді, схоже, боялася.

— Є старе прислів'я про підошву дивного, — сказав Мілард. — Хто-небудь з вас його пам'ятає?

Нагадав Горацій:

— «Підошва дивного — це двері до його душі». Але це дітям кажуть, щоб взувалися, коли біжать гратися надвір.

— Може, й так, а може, й ні, — сказав Мілард.

— Не сміши! Ти думаєш, вони шукають…

— Їхні душі. І вони їх знайшли.

Клоун розреготався.

— Та це дурня. Думаєте, з них вийняли другі душі, лише тому, що вони втратили свої здібності?

— Частково. Ми знаємо, що витвори вже багато років цікавляться другою душею.

І тут я пригадав нашу з Мілардом розмову в поїзді.

— Але ти сам мені казав, що дивна душа — це те, що дозволяє нам заходити в контури. Тож якщо в цих людей немає душ, як вони опинилися тут?

— Ну, насправді вони не зовсім тут, чи не так? — відповів Мілард. — Я маю на увазі, що їхні свідомості деінде.

— Ти хапаєшся за соломинку, — втрутилася Емма. — Міларде, мені здається, ти перегнув палицю.

— Потерпіть ще трошки, — попросив Мілард, схвильовано міряючи кроками палату. — Ви, мабуть, не чули про випадок, коли нормальний зайшов у контур?

— Ні, бо всі знають, що це неможливо, — сказав Єнох.

— Майже неможливо, — уточнив Мілард. — Це нелегко й нічого приємного в цьому нема. Але це зробили. Одного разу. Той протизаконний дослід виконав рідний брат пані Сапсан. Здається, ще до того, як збожеволів і зібрав свій гурт розкольників, які згодом мали стати витворами.

— Тоді чому я ніколи про це не чув? — спитав Єнох.

— Бо то був скандальний експеримент, його результати негайно приховали, щоб ніхто не намагався відтворити. Хай там як, насправді провести нормального в контур можна, але тільки силоміць і на це здатна лише людина, наділена силою імбрини. Другої душі в нормальних нема, осягнути притаманні часовому контуру парадокси вони не можуть, тож їхній мозок не витримує і стає кашею. Щойно вони заходять у контур, то перетворюються на овочі: впадають у кататонічний ступор і пускають слину. Власне, це ми й бачимо на прикладі цих нещасних людей.

Поки всі перетравлювали те, що сказав Мілард, панувала тиша. Потім Емма затулила рота долонею і тихо промовила:

— От дідько. Він каже правду.

— Що ж. Тоді все набагато гірше, ніж ми думали, — підсумував клоун.

Мені здалося, що з кімнати вийшло все повітря.

— Я не до кінця розумію, — сказав Горацій.

— Він каже, що потвори вкрали їхні душі! — закричала Оливка, зі слізьми на очах побігла до Бронвін і сховала личко в складках її пальта.

— Ці дивні не втратили своїх здібностей, — зауважив Мілард. — У них їх украли, витягли разом із душами, котрі потім згодували порожнякам. Це дозволило порожнякам вийти на такий рівень розвитку, щоб заходити в контури, дало змогу здійснити останню атаку на царство

дивних — і витвори змогли викрасти ще більше дивних, витягти з них душі, за допомогою яких еволюціонували інші порожняки, і так знову і знову. Лихий цикл.

— Тоді їм не тільки імбрини потрібні, — сказала Емма. — Ми теж… і наші душі.

Г'ю підійшов до краю ліжка чоловіка, що шепотів. Остання бджола сердито дзижчала довкола його голови.

— Усі ті дивні діти, яких вони викрадали всі ці роки… от що вони з ними робили? Я думав, вони ставали їжею для порожняків. Але це… це в мільярди разів гірше.

— А хто сказав, що вони не збираються й з імбрин душі витягати? — висловив здогад Єнох.

Це вселило в нас ще більший жах. Клоун повернувся до Горація і сказав:

— Ну що, хлопче, як там твій оптимістичний сценарій поживає?

— Не дражніть. Я кусаюсь, — попередив Горацій.

— Вийдіть усі! — звеліла медсестра. — З душами чи без, ці люди хворі. Тут не місце для гризні.

Ми понуро потяглися в коридор.

— Ну добре, ви показали нам шоу жахіть, — сказала Емма, — і ми слухняно злякалися. А тепер скажіть, чого ви хочете.

— Усе просто, — відповів складаний. — Ми хочемо, щоб ви лишилися і воювали з нами.

— Ми просто вирішили показати вам, що вчинити так у ваших інтересах, — додав клоун і поплескав Міларда по спині. — Але ваш друзяка зробив усе за нас, ми б так добре не змогли.

— Залишитися тут і воювати за що? — спитав Єнох. — Імбрин у Лондоні немає — пані Королик сказала.

— Забудьте про Лондон! Із Лондоном покінчено, — відмахнувся клоун. — Тутешній бій уже позаду. Ми про-

грали. Коли Королик врятує всіх дивних, яких зможе витягти з цих зруйнованих контурів, ми зберемо манатки і вйо — до інших земель, інших контурів. Там ще можуть бути вцілілі, такі дивні, як ми, і до того часу триватиме бій.

— Ми зберемо армію, — сказав складаний. — Справжню.

— Що стосується імбрин та місця їх перебування, то це не проблема, — додав клоун. — Зловимо витвора і тортурами виб'ємо з нього інформацію. Змусимо показати місце на Мапі днів.

— У вас є Мапа днів? — здивувався Мілард.

— Аж дві. Унизу, щоб ви знали, є архів дивних.

— Це справді добра новина. — У голосі Міларда забриніли нотки радості.

— Зловити витвора… — задумливо промовила Емма. — Легше сказати, ніж зробити. Плюс вони брешуть. Брехня — це їхній коник.

— Тоді зловимо двох і порівняємо їхню брехню, — відказав клоун. — Дуже скоро вони прийдуть сюди рознюхувати. Тому наступного разу, коли побачимо витвора — хап! Упіймаємо його.

— Нема потреби чекати, — сказав Єнох. — Пані Королик сказала, що в цій будівлі є витвори. Хіба ні?

— Так, — кивнув клоун. — Але вони заморожені. Стопроцентні покійники.

— Це не значить, що їх не можна допитати. — І Єнох зловісно посміхнувся.

Клоун подивився на складаного.

— Ці чудики починають мені подобатись.

— То ви з нами? — спитав складаний. — Залишитесь і воюватимете?

— Я цього не казала, — відповіла Емма. — Дайте нам хвилину на обговорення.

— Що там обговорювати? — здивувався клоун.

— Авжеж, не поспішайте. — І складаний потяг клоуна в коридор. — Ходімо, я зроблю кави.

— Ну, добре, — неохоче протягнув клоун.

Ми збилися в купку, як робили це багато разів, відколи почалися наші неприємності. Тільки цього разу замість кричати одне на одного ми дисципліновано говорили по черзі. Серйозність становища змусила нас самих сприймати все значно урочистіше.

— Я думаю, нам треба воювати, — сказав Г'ю. — Тепер, коли ми знаємо, що витвори роблять із такими, як ми, я не зможу спокійно жити, якщо ми повернемося до колишнього життя і вдаватимемо, що нічого не сталося. Єдиний почесний вихід — воювати.

— У тому, щоб вижити, теж є честь, — заперечив Мілард. — Наш вид пережив двадцяте століття завдяки тому, що ховався, а не воював. То, може, нам потрібен ліпший сховок.

А Бронвін повернулася до Емми.

— Я хочу знати, що ти думаєш.

— Так, і я хочу знати, що думає Емма, — підтакнула Оливка.

— І я, — сказав Єнох, чим немало мене здивував.

Емма глибоко вдихнула повітря.

— Мені страшенно шкода інших імбрин. Те, що з ними зробили, — це злочин. І майбутнє нашого виду може залежати від їх порятунку. Але в кінцевому підсумку я не мушу бути віддаою іншим імбринам чи іншим дивним дітям. Я віддана жінці, якій завдячую життям, — пані Сапсан і лише пані Сапсан. — Вона трохи помовчала і кивнула, неначе перевіряла та підтверджувала розумність власних слів. А тоді продовжила: — А коли, як на те пташа воля, вона знову стане собою, я зроблю все,

чого вона від мене вимагатиме. Скаже битися — я битимусь. Скаже сховатися в якомусь контурі — я погоджуся. Так чи інакше, моє кредо незмінне: пані Сапсан знає краще.

Інші замислились. Першим озвався Мілард:

— Дуже мудро сказано, міс Блум.

— Пані Сапсан знає краще! — зраділа Оливка.

— Пані Сапсан знає краще! — луною повторив Г'ю.

— А мені байдуже, що скаже пані Сапсан, — промовив Горацій. — Я битимуся.

Єнох здавлено реготнув.

— Ти?

— Усі вважають мене боягузом. Це мій шанс довести, що це не так.

— Не марнуй свого життя через те, що хтось пожартував на твою адресу, — порадив йому Г'ю. — Та й кому яка різниця, що там хто про тебе думає?

— Річ не лише в цьому, — заперечив Горацій. — Пригадуєте видіння, яке в мене було на Кернгольмі? Я мигцем побачив, де тримають імбрин. На карті показати не можу, але впевнений в одному — я впізнаю це місце, коли побачу. — Він постукав по лобі вказівним пальцем. — Те, що в мене тут, може врятувати тих хлопців і дівчат від купи неприємностей. А ще імбрин врятувати.

— Якщо хтось піде воювати, а хтось залишиться, — сказала Бронвін, — то я захищатиму тих, хто залишиться. Захист завжди був моїм покликанням.

— Джейкобе, а як щодо тебе? — повернувшись, спитав Г'ю. І в мене миттю пересохло в горлі.

— Ага, — сказав Єнох. — *Як* щодо тебе?

— Ну, — почав я. — Я…

— Ходімо прогуляємось. — Емма взяла мене під руку. — Нам з тобою треба побалакати.

* * *

Ми повільно зійшли донизу сходами, не обмінявшись ні словом, аж поки опинилися біля вигину крижаної стіни, там, де Альтея заморозила вхід у тунель. Ми посідали поряд і довго вдивлялися в лід, в обриси фігур, що потрапили в його пастку, розмиті й непевні у світлі дня, що згасав, підвішені, наче давні яйця в блакитному бурштині. Ми сиділи, і з тиші, яка громадилася між нами, я відчував, що розмова буде нелегкою. Ніхто з нас не хотів її починати.

Врешті-решт Емма спитала:

— Ну?

— Я так само, як інші. Хочу знати, що ти думаєш.

Емма розсміялася — так сміються з чогось недоречного, а не смішного.

— Я не до кінця в цьому впевнена.

Вона мала рацію, але я легенько підштовхнув її ліктем, щоб говорила далі.

— Кажи.

Емма поклала руку мені на коліно, та одразу ж і прийняла. Неспокійно поворухнулася. У мене все стислося в грудях.

— Я думаю, тобі треба повертатися додому, — зрештою сказала вона.

Я кліпнув очима. Знадобилася хвилина, щоб переконати себе в тому, що вона справді вимовила ці слова.

— Не розумію, — промимрив я.

— Ти сам сказав, що тебе сюди відправили не просто так, — випалила вона, уважно вдивляючись у свою співницю. — Причиною був порятунок пані Сапсан. Тепер схоже на те, що її можна врятувати. Якщо ти й був перед нею в боргу, то ти його сплатив. Ти навіть не уявляєш, як ти нам допоміг. А тепер тобі час повертатися додому. — Її слова пливли швидкісним потоком, неначе вона довго

й болісно їх виношувала і позбувалася тепер з величезним полегшенням.

— Мій дім тут, — відказав я.

— Ні, не тут. — Вона подивилася мені у вічі. — Джейкобе, царство дивних вимирає. Це втрачена мрія. І навіть якщо якимось дивом ми об'єднаємося проти зіпсованих, візьмемося до зброї й переможемо, то від нас лишиться тільки тінь нас колишніх. Безладні уламки. У тебе є дім, не зруйнований, і батьки, живі, які по-своєму люблять тебе.

— Я ж казав тобі. Я всього цього не хочу. Я вибрав те, що тут.

— Ти дав обіцянку і виконав її. А тепер усе скінчено, і тобі час додому.

— Годі це повторювати! — закричав я. — Чому ти мене відштовхуєш?

— Бо в тебе є справжня домівка і справжня сім'я. І якщо ти думаєш, що будь-хто з нас вибрав би натомість *цей* світ, не віддав би вже давно і контури, і довголіття, і свою незвичайну силу за один ковток того, що є в тебе… тоді ти справді живеш у вигаданому світі. Мені дуже погано стає, коли думаю, що ти можеш відкинути це все — і заради чого?

— Заради тебе, дурненька! Я кохаю тебе!

Я повірити не міг, що це сказав. Та й Емма теж. У неї відвисла щелепа.

— Ні. — Вона хитала головою, наче так могла стерти мої слова. — Ні, це нічим не допоможе.

— Але це правда! — вигукнув я. — Думаєш, чому я залишився, а не пішов додому? Не через діда і не через якесь дурне почуття обов'язку… ну, не зовсім через нього… не тому, що я ненавидів батьків і не любив свого дому і все те хороше, що в нас було. Я залишився через тебе!

Емма якусь мить мовчала, кивала головою, а потім відвела погляд і запустила пальці собі у волосся, відкривши пасмо білої бетонної пилюки, яка зненацька зробила її старшою.

— Це я винна, — мовила зрештою вона. — Не треба було тебе цілувати. Мабуть, я змусила тебе повірити в те, чого насправді не було.

Мене це так різонуло, що я мимоволі відсахнувся, наче хотів себе захистити.

— Не кажи такого мені, якщо це не серйозно. Нехай у мене й невеликий досвід стосунків, але не треба ставитися до мене, як до якогось жалюгідного лузера, безсилого перед красивою дівчиною. Ти не змусила мене залишитися. Я залишився, бо схотів… а ще тому, що мої почуття до тебе так само реальні, як і все, що я відчував у житті. — Ці мої слова ненадовго зависли в повітрі, бо я хотів відчути їхню справжність. — Ти теж це відчуваєш. Я знаю, що відчуваєш.

— Пробач, — мовила Емма. — Пробач, це було жорстоко, не треба було мені такого казати. — На очі їй навернулися сльози, і вона стерла їх рукою. Вона щосили намагалася бути кам'яною, але фасад не витримував і розпадався на шматки. — Твоя правда. Ти мені дуже дорогий. І саме тому я не можу дозволити тобі занапастити своє життя.

— Я не занапащу його!

— Чорт забирай, Джейкобе, ще й як занапастиш! — Емма була обурена і ненароком запалила вогонь у руці (котру вже, на щастя, прибрала з мого коліна). Тож плеснула в долоні, загасила полум'я і підвелася. Показуючи на лід, сказала: — Бачиш рослину в горщику на столі?

Я бачив. Кивнув.

— Зараз вона зелена, бо її заморозили. Але всередині вона мертва. Щойно той лід розтане, рослина побуріє

і перетвориться на місиво. — Вона подивилася мені просто у вічі. — Я мов та рослина.

— Неправда, — сказав я. — Ти… ідеальна.

На Емминому обличчі з'явився напружений вираз вимушеної терплячості, наче вона пояснювала щось тупоголовій дитині. Вона знову сіла, взяла мене за руку і піднесла до своєї гладенької щоки.

— Це… Це обман. — сказала вона. — Це не справжня я. Якби ти бачив, яка я насправді, я б не була тобі потрібна.

— Мені начхати на все це…

— Я стара жінка! — вигукнула вона. — Ти думаєш, що ми схожі, але це не так. Ця людина, яку ти нібито кохаєш… насправді стара карга, бабера, яка ховається в тілі дівчини. А ти молодий чоловік. Хлопець. Порівняно зі мною — немовля. Ти ніколи не зрозумієш, як це — весь час перебувати на волосину від смерті. Та й не треба тобі цього розуміти. Я не хочу, щоб ти розумів. Джейкобе, у тебе ще ціле життя попереду. А я вже своє прожила. І одного дня… мабуть, скоро… помру і розсиплюся на порох.

Емма промовила це з такою холодною приреченістю, що я зрозумів — вона в це вірить. Їй було боляче все це казати, так само як мені — все це чути, але я розумів, навіщо вона це робить. Вона по-своєму намагалася мене врятувати.

Та все одно це ранило. Частково тому, що я розумів її правоту. Якби пані Сапсан одужала, я б здійснив усе, на що націлився: розв'язав би загадку свого діда, віддав борг нашої сім'ї пані Сапсан, прожив екстраординарне життя, про яке завше мріяв… чи хоча б його частину. Тепер у боргу я залишався тільки перед батьками. Що стосувалося Емми, то мені було зовсім байдуже, що вона старша за мене чи якась не така, як я. Але вона вбила собі в голову,

що я повинен цим перейматися, і скидалося на те, що переконати її у зворотному нема жодної змоги.

— Може, коли все це закінчиться, — сказала вона, — я надішлю тобі листа, а ти мені. І може, одного дня ти приїдеш мене провідати.

Лист. Я згадав запорошену коробку з листами від мого діда, яку знайшов у її кімнаті. Невже я стану для неї таким? Старим чоловіком з-за океану? Спогадом? І тут я зрозумів, що можу піти по слідах свого діда, та ще й у досі не мислимий спосіб. Я з багатьох поглядів проживав його життя. І можливо, рано чи пізно я втрачу пильність, стану старим, вайлуватим і неуважним і помру його смертю. А Емма житиме далі без мене, без жодного з нас, і одного дня, можливо, хтось інший знайде мої листи в її шафі, у коробці поряд із дідовими, й замислиться над тим, ким ми для неї були.

— А якщо я тобі знадоблюся? — спитав я. — Якщо порожняки повернуться?

В очах у неї заблищали сльози.

— Ми щось вигадаємо, — відповіла вона. — Слухай, я більше не можу про це говорити. Чесно, я не думаю, що моє серце це витримає. Ходімо нагору й оголосимо нашим твоє рішення.

Я стиснув щелепи, бо зненацька відчув напад роздратування від того, що вона так на мене тисне.

— Я ще нічого не вирішив. Вирішила ти.

— Джейкобе, я ж тобі сказала…

— Авжеж, ти сказала. Але я ще не прийняв рішення.

Вона схрестила руки на грудях.

— Тоді я почекаю.

— Ні. — Я підвівся. — Мені треба трохи побути на самоті.

І я пішов сходами нагору без неї.

РОЗДІЛ ТРИНАДЦЯТИЙ

Я тихо пройшовся коридорами. Біля зали засідань імбрин трохи постояв, слухаючи притлумлені голоси за дверима, але заходити не став. Зазирнув одним оком у кімнату медсестри й побачив, що вона куняє на табуретці між дивними з однією душею. Прочинив двері в кімнату пані Королик і побачив, що вона заколисує в пелені пані Сапсан, ніжно запускаючи пальці під пір'я птахи. Я нікому не сказав ні слова.

Блукаючи порожніми коридорами й розгромленими кабінетами, я намагався уявити, якою мені видаватиметься домівка, якщо після всього цього я вирішу повернутися. Що я скажу батькам. Найпевніше, нічого. Однаково вони мені не повірять. Я скажу, що я здурів, написав батькові листа з купою божевільних вигадок, потім сів на човен до материка і втік. Це назвуть стресовою реакцією. Присобачать до якогось вигаданого розладу особистості й змінять мені схему вживання медикаментів. Звинуватять доктора Ґолана в тому, що порадив мені поїхати в Уельс. Доктора Ґолана, від якого, звісно, більше не буде ні слуху ні духу. Скажуть, що він утік з міста, бо він шахрай, шарлатан, даремно ми йому довірилися. І я знову стану нещасним, травмованим, психічно ненормальним багатим хлопчиком Джейкобом.

Це було схоже на тюремний вирок. І якщо моя основна причина залишатися в царстві дивних більше не хоче

мене бачити, я не принижуватимусь і не чіплятимусь за неї. У мене гордість є.

Чи довго я зможу залишатися у Флориді тепер, коли скуштував цього дивного життя? Я й близько не був таким пересічним, як раніше, а якщо це правда, що я ніколи не був пересічним, то тепер мені це було відомо. Я змінився. І це принаймні дало мені якусь надію: на те, що тепер, навіть за пересічних обставин, я знайду спосіб прожити непересічне життя.

Так, найкраще піти. Реально найкраще. Якщо цей світ перебуває на межі смерті і цьому ніяк не можна зарадити, то що для мене тут лишалося? Тікати й ховатися, поки не зостанеться більше жодного сховку, жодного контуру, який би підтримував штучну юність моїх друзів. Дивитись, як вони помирають. Тримати Емму в обіймах, коли вона розсиплеться на порох.

Це вб'є мене швидше за будь-якого порожняка.

Тому так, я піду. Врятую те, що лишилося від мого колишнього життя. Прощавайте, дивні. Прощавай, царство дивних.

Так буде краще.

Я блукав, аж поки не натрапив на місце, де кімнати позамерзали тільки наполовину і лід піднявся до стелі лиш на півстіни, як вода на судні, що вже тонуло, та раптом перестало, і стільниці та верхівки ламп стирчали на поверхні, наче непевні плавці. За скрижанілими вікнами сідало сонце. На стінах розпускалися тіні, множилися на сходових майданчиках, і з вигасанням світла тут синішало — усе навколо мене забарвилося в глибоководний кобальтовий колір.

Мені спало на думку, що цей вечір у царстві дивних для мене, напевно, останній. Останній вечір з найкращими друзями, яких я мав у житті. Мій останній вечір з Еммою.

То чому я проводив його на самоті? Бо мені було сумно, Емма зачепила мою гордість, і мені треба було похандрити.

Годі вже.

Та щойно я розвернувся, щоб вийти з кімнати, як відчув його: той старий знайомий гострий біль у животі.

Порожняк.

Я зупинився, чекаючи наступного нападу болю. Щоб мати більше інформації. Інтенсивність болю була співмірна з близькістю порожняка, а частота нападів — з його силою. Коли на нас полювали двоє сильних порожняків, Чуття було одним довгим безперервним спазмом, але минуло чимало часу (близько хвилини), перш ніж я відчув наступний напад, а коли це сталося, то біль був дуже слабкий. Я навіть був не до кінця певен, що відчув його.

Повільно, навшпиньки я вийшов із кімнати й рушив коридором. Проходячи повз наступні двері, відчув третій укол болю, трохи сильніший, та все одно тільки шепіт.

Я обережно й тихо спробував відчинити двері, але вони вмерзли в кригу. Довелося смикати, потім грюкати, потім бити ногами, поки нарешті двері розчахнулися. За ними була кімната, залита льодом, що сягав середини грудей. Я обережно наблизився до льоду й ковзнув поглядом по його поверхні. І навіть у непевному світлі одразу ж помітив порожняка. Він навпочіпки сидів на підлозі, вмурований у кригу аж по чорнильно-чорні очниці. Над поверхнею льоду стирчала лише половина голови, а решта — розкрита щелепа, всі зуби та язики, — потрапили в крижаний капкан.

Потвора була ледь жива. Серцебиття вповільнилося до заледве одного удару на хвилину. Із кожним слабким пульсуванням я відчував такий самий укол болю.

Я стояв біля входу в кімнату й дивився на нього зачаровано та з огидою водночас. Потвора була непритомна,

нерухома, цілковито вразлива. Дуже легко було залізти на лід і загнати порожняку в скроню гостру бурульку. Усі б на моєму місці так вчинили, якби знали, що він тут, я в цьому впевнений. Але мене щось зупиняло. Ця істота більше ні для кого не становила загрози. Кожен порожняк, з яким я стикався, залишав у мені свій слід. Їхні гнилі обличчя снилися мені по ночах. Невдовзі я повернуся додому і там більше не буду Джейкобом — винищувачем порожняків. Я не хотів забирати цього з собою. Це більше не було моєю справою.

Я позадкував з кімнати й зачинив двері.

* * *

Коли я повернувся в кімнату для зібрань, надворі вже майже стемніло і в кімнаті панувала нічна чорнота. Пані Королик не дозволяла запалювати гасові лампи, побоюючись, що їх помітять знадвору, тож усі скупчилися довкола кількох свічок, що горіли на великому овальному столі. Хтось сидів на стільцях, інші вмостилися по-турецькому на самому столі, тихо перемовлялися й позирали на щось унизу.

Рипнули важкі двері, і всі повернулися, щоб подивитися на мене.

— Пані Королик? — з надією спитала Бронвін, випростуючись на стільці й примружуючись.

— Це лише Джейкоб, — промовила інша темна фігура.

Пролунав хор розчарованих зітхань, і Бронвін сказала:

— О, здоров, Джейкобе. — І знову перевела погляд на стіл.

Ідучи до них, я зустрівся поглядом з Еммою. Зазирнув їй у вічі й побачив там щось болюче й беззахисне — мені здалося, страх того, що я прийняв рішення, до якого вона

мене підштовхувала. Та потім її очі потьмяніли й вона знову втупилася в підлогу.

У глибині душі я сподівався, що Емма пожаліла мене й уже сказала нашим, що я йду. Але, звісно, не сказала — я сам їй ще не сказав. Проте, здавалося, вона знала — прочитала вираз мого обличчя, коли я перетинав кімнату.

А решта й гадки не мали. Це було очевидно. Вони звикли до моєї присутності й навіть думати забули про те, що вона під питанням. Я зібрався з духом і попросив загальної уваги.

— Хвилиночку, — мовив голос із сильним акцентом, і у світлі свічки я побачив, що дівчина-заклинателька та її пітон дивляться на мене. — Оцей хлопець щойно наговорив три мішки гречаної вовни про мій рідний край. — Вона повернулася до єдиного порожнього стільця біля столу і сказала: — Мій народ зве його Сімбаладвіпа — «місце, де живуть леви».

— Я, звісно, вибачаюся, — сказав Мілард зі стільця, — але тут каліграфічним почерком написано: «Країна Серендіп». Дивні картографи, які створили цю мапу, не займалися підробками й вигадками!

Я підійшов трошки ближче й побачив, над чим вони сперечаються. На столі лежала Мапа днів, щоправда, більшого формату, ніж та, яку ми загубили в морі. Ця займала майже всю поверхню стола і з краю була завтовшки з цеглину.

— Я знаю свою батьківщину, вона називається Сімбаладвіпа! — наполягала заклинателька, і пітон розкрутився з її шиї й кинувся через увесь стіл, щоб тицьнутися носом у Мапу, показуючи острів у формі краплі віддалік од узбережжя Індії. Однак на цій карті Індію називали Малабар, а над островом, який я знав під назвою Шрі-Ланка, тоненьким шрифтом було написано «Країна Серендіп».

— Сперечатися нема сенсу, — сказав Мілард. — Деякі місцини мають стільки ж назв, скільки є окупантів, охочих їх назвати. А тепер попроси свого змія відповзти, він помне сторінки.

Заклиначка попирхала, та все ж щось пробурмотіла, і пітон поповз геть зі стола та знову скрутився кільцем у неї на шиї. А я все не міг відвести погляду від книги. Та, яку ми загубили, була грубезною, хоч розгорнутою я бачив її тільки раз, уночі, у непевному помаранчевому світлі пожежі в домі дивних дітей. Ця ж була геть іншого масштабу: не лише набагато більша за розмірами, але й така химерна, що порівняно з нею наша скидалася на оправлений у шкіру туалетний папір. По її сторінках, зроблених із чогось цупкішого за папір (може, телячої шкіри) і по краях, прикрашених золотом, розсипались барвисті мапи. На полях було повно пишних ілюстрацій, легенд до мап і блоків з пояснювальним текстом.

Мілард помітив мій захват.

— Скажи, клас? Окрім хіба що «Кодексу Дивніарісу», це видання Мапи — найгарніша книга в усьому царстві дивних. Над нею цілу вічність трудилася команда картографів, художників і видавців. Кажуть, що деякі карти намалював сам Перплексус Аномалус. Я цю людину мріяв зустріти з дитинства. О, який же я радий!

— Це справді щось, — визнав я. Бо так і було.

— Мілард щойно показував нам свої улюблені місця, — сказала Оливка. — Мені найбільше подобаються картинки!

— Щоб трохи відвернути їхню увагу від усього, — пояснив Мілард, — і полегшити чекання. Джейкобе, іди сюди, допоможи мені перегортати сторінки.

Щоб не псувати Мілардові настрій своїм сумним оголошенням, я вирішив, що воно може трохи зачекати.

Принаймні до ранку я нікуди не збирався йти, а провести ще кілька хвилин з друзями, не відчуваючи тягаря важких думок, дуже хотілося. Я боком пробрався до Міларда і просунув пальці під сторінку, таку велику, що перегортати її ми могли лише вдвох.

Ми схилилися над картою. Мою увагу вона поглинула цілковито — особливо віддалені й маловідомі райони. Звичайно, Європа та її численні контури були детально пророблені, але що далі, то більш схематичними ставали частини карти. Величезні обшири Африки були порожні. Тера інкогніта. Те саме було з Сибіром, хоча Мапа днів мала для Дальнього Сходу Росії свою назву — Велика далекосяжна глушина.

— А в цих місцинах є контури? — спитала Оливка, показуючи на порожній простір, що вкривав більшу частину Китаю. — Тут є дивні, такі, як ми?

— Авжеж, є, — кивнув Мілард. — Незвичайність визначається генами, а не географією. Але великі обшири світу дивних просто ще ніхто не досліджував.

— А чому?

— Я думаю, ми були зайняті — намагалися вижити.

Мені спало на думку, що справа виживання передувала багатьом речам, і серед них також було відкриття нових земель та кохання.

Ми перегортали сторінки, шукаючи порожніх місць. Було їх багато, з вигадливими назвами. «Скорботне царство піску», «Край, створений у гніві», «Височина, сповнена зірок». Я самими губами промовляв сам до себе слова, катаючи їх на язиці, дивуючись їхній округлості.

На берегах причаїлися лячні місцини, що їх Мапа називала пустками. На дальній півночі Скандинавії була Крижана пустка. Посеред Борнео — Скута пустка. На більшій частині Аравійського півострова — Безжальна

пустка. На південному краю Патагонії — Безрадісна пустка. Деякі краї взагалі були відсутні. Нова Зеландія. Гаваї. Флорида, зображена лише як врослий горбок на нозі Америки, заледве була позначена.

Коли я дивився на Мапу днів, то навіть ті краї, що здавалися найгрізнішими, викликали в мені дивну тугу. Вони нагадували про давно минулі дні, які я провів із дідом за вивченням історичних мап у «Нешнл Джіоґрефік» — мап, накреслених задовго до того, як настали часи літаків і супутників, коли камери з високою роздільною здатністю не могли зазирнути в кожен віддалений закутень світу. Коли обриси знайомих тепер узбереж були тільки гаданими. Коли глибини й широти крижаних морів і страшних джунглів креслили з чуток, легенд і непевних оповідок членів експедицій, які в подорожі розгубили половину своїх загонів.

Поки Мілард базікав про історію Мапи, я провів пальцем по величезній безликій пустелі в Азії. «Де крилата істота не припиняє свого польоту». Переді мною відкривався цілий світ, а я лише відсунув над ним завісу. Ця думка сповнила мене жалем, однак разом із тим я відчув якесь ганебне полегшення. Зрештою, я знову побачу свій дім. І батьків. І може, то було по-дитячому, може, я прагнув мандрувати заради мандрів. У незвіданому таїлася своя романтика, але щойно якусь місцину відкрили, каталогізували й нанесли на карту, вона маліла, ставала ще одним запорошеним фактом у книжці, позбавленим таємничості. То, може, краще було залишити кілька місць на карті порожніми. Нехай світ збереже собі трохи магії, замість вичавлювати з нього всі до одної таємниці.

Може, краще було час від часу чудуватися.

А тоді я їм розказав. Сенсу зволікати з цим не було. Я просто випалив:

— Я йду. Коли все це закінчиться, я повертаюся додому.

Запала шокована мовчанка. Емма зрештою зустрілася зі мною поглядами, і в її очах я побачив сльози.

Потім Бронвін встала з-за стола і притисла мене до себе.

— Брате, — сказала вона. — Ми сумуватимемо за тобою.

— Я теж за вами сумуватиму. Словами не передати як.

— Але чому? — Оливка піднялася трохи в повітрі, щоб подивитися мені в очі. — Невже я занадто сильно тебе дратувала?

Я поклав долоню їй на маківку і натиснув, щоб опустити на підлогу.

— Ні, Оливочко, ти тут ні при чому. Ти чудова.

Уперед вийшла Емма.

— Джейкоб лишився з нами, щоб допомогти, — сказала вона. — Але він мусить повернутися до свого колишнього життя, поки воно ще чекає на нього.

Мені здалося, що діти зрозуміли. Ніхто не розсердився. Більшість, схоже, щиро зраділи за мене.

У кімнату зазирнула пані Королик, щоб коротко повідомити нам останні новини. Усе йде прекрасно, сказала вона. Пані Сапсан уже на шляху до одужання. До ранку вона буде собою. І пані Королик знову щезла.

— Слава богам, — сказав Горацій.

— Слава птахам, — мовив Г'ю.

— Слава богам і птахам, — підсумувала Бронвін. — Усім птахам на всіх деревах у всіх лісах.

— І Джейкобу теж спасибі, — додав Мілард. — Без нього ми б нізащо сюди не дійшли.

— Та ми б і з острова не вибралися, — сказала Бронвін. — Джейкобе, ти так багато для нас зробив!

Усі вони підходили й обіймали мене по черзі, одне за одним. А потім вони відійшли, і лишилася Емма. Вона

обійняла мене останньою — то були довгі гірко-солодкі обійми, що дуже нагадували прощання.

— Попросити тебе піти було для мене найважчим завданням, яке я виконувала в житті, — сказала вона. — Я рада, що ти прийняв це рішення. Навряд чи мені б стало сили попросити тебе про це ще раз.

— Кошмар, — сказав я. — Якби ж то існував світ, де ми могли б бути разом і нам дали спокій.

— Так, — мовила вона. — Так, так.

— Якби ж… — почав я.

— Усе, — перебила вона.

Але я все одно сказав:

— Якби ж ти могла піти зі мною.

Вона відвела погляд.

— Ти знаєш, що зі мною буде, якщо я піду.

— Знаю.

Емма не любила довгих прощань. Я відчував, що вона збирається з духом і старається загнати свій біль усередину.

— Що ж, — мовила вона діловито. — Організаційні моменти. Коли пані Сапсан стане людиною, вона проведе тебе через ярмарок, у підземку, і коли ти пройдеш межу зміни, то опинишся у теперішньому. Далі впораєшся сам?

— Думаю, так, — кивнув я. — Подзвоню батькам. Чи в поліцію піду, наприклад. Знаючи мого тата, я не сумніваюся, що в Британії вже всі стовпи моїми фотографіями обклеєні. — І я засміявся, бо інакше відчував, що можу заплакати.

— Що ж, добре, — сказала вона.

— Добре, — луною повторив я.

Ми дивились одне на одного, не готові розійтися, але й не знаючи, що робити далі. Мені хотілося її поцілувати, але я себе зупинив. Тепер до цього було зась.

— Ти йди, — сказала Емма. — Якщо ти більше ніколи про нас нічого не почуєш, що ж… зате одного дня зможеш розказати нашу історію. Своїм дітям розкажеш. Чи онукам. І так ми не підемо остаточно в забуття.

Я знав, що відтепер кожне слово, яким ми обмінюємося, завдаватиме болю, буде огорнуте й позначене болем цієї миті і що мені потрібно відсторонитися просто тепер, інакше це ніколи не скінчиться. Тому я з жалем кивнув, обійняв її ще раз і пішов у куток спати, бо був дуже, дуже втомлений.

Невдовзі інші попритягували в кімнату матраци й ковдри, влаштували довкола мене гніздо, і ми попритулялися одне до одного, щоб зігрітися в холоднечі, що вже потроху нами заволодівала. Та коли наші стали влягатися, я відчув, що, попри страшне виснаження, не можу заснути, тому встав і закрокував кімнатою, здаля спостерігаючи за дітьми.

Відколи почалася наша подорож, я так багато всього відчував: радість, страх, надію, жах, — але дотепер ще ні разу не почувався самотнім. Бронвін назвала мене братом, однак це вже здавалося неправильним. У найкращому випадку я був їм кузеном у других. Емма мала рацію: мені їх ніколи не зрозуміти. Вони були дуже старі, багато бачили. А я прийшов з іншого світу. І час було вертатися.

Зрештою я заснув під стогони льоду й потріскування підлоги під нами й на горищі. Будівля жила цими звуками.

Тієї ночі снилися дивні й нав'язливі сни.

Я знову вдома, роблю якісь звичні речі. Вгризаюся у гамбургер з фаст-фуду — великий, коричневий, жирний. Їду на пасажирському сидінні в «Форд Краун Вікторіа» мого друга Рікі, горлає якесь дурне радіо. У продуктовій крамниці з батьками кочу візок довгими занадто яскраво освітленими проходами, і Емма тут охолоджує

руки у льоді біля прилавку з рибою, а всюди стікає тала вода. Емма не впізнає мене.

Далі я в аркаді, де святкували мій дванадцятий день народження, стріляю з пластмасового пістолета. Вибухають тіла, наповнені кров'ю кулі.

Джейкобе де ти

Потім школа. Учитель пише на дошці, але літери не мають сенсу. Раптом усі зриваються на рівні ноги й біжать надвір. Щось не так. Гучний шум, наростає і стихає. Усі стоять нерухомо, позакидавши голови, дивляться в небо.

Повітряна атака.

Джейкобе Джейкобе де ти

Рука на моєму плечі. Старий чоловік. Чоловік без очей. Прийшов, щоб украсти мої. Не людина… потвора… монстр.

Біжу. Женуся за своєю старою собакою. Багато років тому вона вирвалася від мене, втекла, а повідець тягнувся за нею. Зачепилася за гілляку, намагаючись дістати з дерева білку. Задушилася. Ми два тижні блукали районом, кликали її на ім'я. Знайшли через три. Старенька наша Сопуха.

Оглушлива сирена. Я біжу, а поряд зупиняється машина і підбирає мене. Всередині мої батьки. Не дивляться на мене. Дверцята замикаються. Ми їдемо, і всередині задушливо жарко, але пічка шкварить, а вікна підняті, і радіо реве гучно, але налаштоване на шум між станціями.

Мам куди ми їдемо

Вона не відповідає.

Тату чому ми тут зупинилися

Ми виходимо, йдемо пішки, і я знову можу дихати. Тут доволі зелено. Запах свіжоскошеної трави. Люди в чорному скупчилися навколо ями в землі.

На помості відкрита домовина. Я зазираю всередину. Вона порожня, тільки на дні повільно розпливається

жирна пляма. Чорнить білий оксамит. *Швидко накривайте віком!* Чорна смола тече з тріщин і заглибин, крапає на траву й просочується в землю.

Джейкобе де ти скажи щось

На могильному камені написано: «АБРАХАМ ЕЗРА ПОРТМАН». І я провалююсь у його розриту могилу, чорнота піднімається, розкручується виром, щоб поглинути мене, я падаю, могила бездонна, і я опиняюся десь під землею, сам-один, блукаю тисячею пов'язаних між собою тунелів, я блукаю, холодно, дуже холодно, я боюся, що шкіра замерзне й потріскаються кістки, а звідусіль з темряви на мене дивляться жовті очі.

Я йду на його голос.

Джейкобе йди сюди не бійся.

Тунель піднімається вгору, і в його кінці видно світло, а біля виходу стоїть і спокійно читає книжку молодий чоловік. І він дуже схожий на мене чи майже схожий, а може, він — це я, так я собі думаю, але потім він починає говорити, і я чую голос свого діда.

Я маю дещо тобі показати.

Я сіпнувся і на мить прокинувся в темряві і зрозумів, що це мені сниться, але я не знав, де я, знав тільки, що я вже не в ліжку, не в залі для зібрань разом з нашими. Я перемістився деінде, і та кімната, у якій я опинився, була вся чорна, піді мною був лід, у шлунку вирувало…

Джейкобе йди сюди де ти

Голос іззовні, з коридору — справжній голос, а не щось зі сну.

А потім я знов опиняюсь уві сні, за канатами боксерського рингу, а на самому рингу, в мареві туману й світла, мій дід стоїть навпроти порожняка.

Вони ходять по колу. Мій дід молодий і жвавий, по пояс роздягнений, з ножем у руці. Порожняк погнутий і покручений, язики теліпаються в повітрі, з розверстих щелеп крапає на мати чорна слина. Він хльоскає язиком, і дід спритно ухиляється.

Не борися з болем, це ключ, — каже дід. *— Він тобі щось повідомляє. Запроси його, дозволь до тебе заговорити. Біль каже: привіт, я не інший, ніж ти. Я від порожняка, але також я — це ти.*

Порожняк знову намагається вдарити його язиком, як батогом. Дід це передчуває й заздалегідь відскакує. Потім порожняк б'є втретє, і мій дід робить випад ножем. Відтятий кінчик чорного порожнякового язика падає на мат і звивається.

Це дурні створіння. Їм легко щось навіяти. Говори з ними, Джейкобе.

І дід починає говорити, але ні англійською, ні польською, ні будь-якою іншою мовою, які я чув не у своїх снах. Це схоже на якесь глибинне вивільнення газу, і звуки йдуть наче не з горла і не з рота, а з чогось іншого.

І потвора перестає стрибати, просто хитається на тому місці, де стоїть. Здається, вона під гіпнозом. Усе ще про-

мовляючи свої страхітливі нісенітниці, дід опускає ножа й підкрадається до порожняка. Що ближче він підходить, то слухнянішою стає істота і зрештою опускається на коліна на мат. Я думаю, що вона от-от заплющить очі й засне, та раптом порожняк вивертається з-під дії чарів, які наклав на нього мій дід, вистрілює всіма язиками й прохромлює діда. Поки той падає, я перестрибую через канати й біжу до нього, а порожняк тікає. Дід лежить спиною на маті, я стаю на коліна біля нього, прикладаю долоню до його щоки, і він щось мені шепоче, а на губах пухириться кров, тому я нахиляюся до нього ближче, щоб розчути.

«*Джейкобе, ти можеш більше за мене*, — промовляє він. — *Можеш більше, ніж я міг у своєму житті*».

Я відчуваю, як уповільнюється його серцебиття. Чомусь чую його, поки між ударами не минають цілі секунди. Потім десяті частки секунд. А потім…

Джейкобе де ти

Я знову різко прокинувся. У кімнаті вже було світло. За вікнами народжувався світанок. Я стояв навколішки на льоду в наполовину закрижанілій кімнаті, і моя долоня лежала не на дідовій щоці, а на черепушці вмерзлого порожняка, на кришці його тупого мозку рептилії. Очі в нього були розплющені й дивилися на мене, а я не відводив погляду.

Я тебе бачу.

— Джейкобе! Що ти робиш? Я тебе всюди шукаю!

То була Емма, страшенно схвильована, в коридорі.

— Що ти робиш? — повторила вона. Порожняка вона не бачила. Не знала, що він у тій кімнаті.

Я прибрав руку з його голови й ковзнув назад.

— Не знаю. Я ходив уві сні.

— Це не має значення. Ходімо швиденько, зараз пані Сапсан буде перевтілюватися!

* * *

У маленькій кімнатці зібралися всі діти й усі потвори з виставки. Бліді й знервовані, вони, наче гравці на підпільному півнячому бої, попритискалися до стін і поприсідали на підлозі широким колом у кілька рядів навкруги двох імбрин. Ми з Еммою прослизнули поміж них і зіщулилися в кутку, не зводячи очей з видовища, яке перед ними розгорталося. У кімнаті панував гармидер: крісло-гойдалка, в якому пані Королик сиділа всю ніч з пані Сапсан у пелені, було перекинуто, стіл з пробірками та мірними пляшечками хтось безцеремонно відштовхнув до стіни. На ньому стояла Альтея, стискаючи сачок, готова будь-якої миті його застосувати.

Посеред кімнати на підлозі були пані Королик і пані Сапсан. Пані Королик стояла навколішки й притискала пані Сапсан до підлоги. На руках у неї були товсті рукавиці для соколиного полювання. Вона пітніла й співала давньою мовою дивних, а пані Сапсан пронизливо кричала й силкувалася різонути пазурами. Та хай там як сильно билася наша директорка, пані Королик її не відпускала.

О певній порі ночі ніжний масаж пані Королик переріс у щось подібне до міжвидового матчу з професійного реслінгу, схрещеного з екзорцизмом. Пташина половина пані Сапсан уже оволоділа її єством і не хотіла здаватися без бою. Обидві імбрини зазнали незначних поранень: скрізь валялося пір'я пані Сапсан, а щоку пані Королик перетинала довга кривава подряпина. Видовище було не з приємних, і багато дітей дивилися, шоковано пороззявлявши роти. Ми не впізнавали оскаженілої птахи з дикими очима, яку пані Королик притискала до підлоги. Здавалося неймовірним, що з цього несамовитого шаленства може народитися колишня, повністю відновлена пані Сапсан, однак Альтея все всміхалася нам і заохочувально

кивала, наче кажучи: «Уже зовсім скоро, тільки ще трошки в підлогу повтискаємо!»

Як на таку тендітну стареньку, пані Королик непогано давала раду з пані Сапсан. Та потім птаха дзьобнула пані Королик у руку, хватка ослабла, і, сильно змахнувши крилами, пані Сапсан майже вислизнула. Діти закричали й заохкали. Але пані Королик відреагувала спритно: скочила на ноги й спромоглася вхопити пані Сапсан за лапу та знову грюкнути її об долівку. Діти охнули ще голосніше. Ми не звикли, щоб з нашою імбриною так поводилися. Бронвін мусила навіть зупинити Г'ю, бо той поривався побігти й відборонити птаху.

Обидві імбрини вже здавалися страшенно втомленими, але пані Сапсан була виснажена більше. Я бачив, що сили полишають її. Людська натура, схоже, перемагала пташину.

— Пані Королик, нумо! — крикнула Бронвін.

— У вас все вийде, пані Королик! — підбадьорював Горацій. — Поверніть її нам!

— Прошу вас! — вигукнула Альтея. — Нам потрібна цілковита тиша.

Уперше за довгий час пані Сапсан перестала битися й лягла на підлогу, розпластавши крила. Вона хапала дзьобом повітря, важко здіймалися поросліпір'ям груди. Пані Королик відпустила птаху й сіла навпочіпки.

— Зараз відбудеться перетворення, — сказала вона. — А коли це станеться, я не хочу, щоб будь-хто з вас одразу ж біг її обіймати. Ваша імбрина буде дуже розгублена, і я хочу, щоб перше обличчя, яке вона побачить, і голос, який почує, були моїми. Мені потрібно пояснити їй, що сталося. — А тоді пані Королик притисла руки до грудей і забурмотіла: — Альмо, повертайся до нас. Нумо, сестро. Вертайся до нас.

Альтея зійшла зі столу на підлогу, взяла простирадло та розгорнула його перед пані Сапсан, щоб затулити від чужих очей. Після перетворення імбрини з птаха на людину вона виявлялася голою, тож це мало забезпечити їй сяку-таку приватність.

Ми чекали, затамувавши дух, а з-за простирадла линули дивні звуки: викид повітря, звук, схожий на те, як хтось один раз сплескує в долоні, різко. А тоді пані Королик підскочила й непевно відступила на крок назад.

Вигляд у неї був переляканий — вона розтулила рота, Альтея також. А тоді пані Королик сказала:

— Ні, цього не може бути. — І Альтея спотикнулася на ослаблих ногах та впустила простирадло. Отоді ми й побачили на підлозі людську фігуру, але не жіночу.

Він був голий, скрутився клубком спиною до нас. Поворухнувся, став розгинатись і зрештою підвівся.

— Це пані Сапсан? — спитала Оливка. — Якась вона дивна.

Авжеж, то була не вона. Людина, що стояла перед нами, й близько не нагадувала пані Сапсан. То був миршавий низенький чоловічок із вузлуватими колінами та головою з залисинами. Ніс у нього був схожий на зужиту витирачку від олівця, а сам він світив голизною і весь, від маківки до п'ят, був вимащений липким прозорим гелем. Поки пані Королик німо дивилася на нього й шукала, за що вхопитися, щоб не впасти, решта наших, шоковані й розгнівані, розкричалися:

— Ви хто такий? Хто ви такий? Що ви зробили з пані Сапсан?

Повільно, дуже повільно чоловічок підніс руки до обличчя й потер очі. А потім нарешті він їх розплющив.

Зіниці були порожні й білі.

Я почув, як хтось закричав.

А чоловічок дуже тихо промовив:

— Мене звати Коул. А ви тепер мої бранці.

* * *

— Бранці! — розсміявся складаний чоловік. — Про що він, які ми бранці?

— Де пані Сапсан? — закричала Емма на пані Королик. — Хто цей чоловік, що ви зробили з пані Сапсан?

Та пані Королик, здавалося, відібрало мову.

На зміну збентеженню прийшли шок і гнів, ми закидали чоловічка запитаннями. Він терпів їх зі знудженим виразом обличчя, стоячи в центрі кімнати, соромливо прикриваючи своє хазяйство.

— Якщо дасте мені слово, я все поясню, — сказав він.

— Де пані Сапсан?! — знову заволала Емма. Її трясло від гніву.

— Не хвилюйтеся, — заспокоїв Коул. — Вона в безпеці, під нашим наглядом. Ми викрали її багато днів тому на вашому острові.

— Тоді птах, якого ми врятували на субмарині, — сказав я, — то був…

— То був я, — кивнув Коул.

— Це неможливо! — нарешті здобулася на голос пані Королик. — Витвори не можуть перетворюватися на птахів!

— У цілому це правда. Але, розумієте, Альма — моя сестра. І хоча мені не пощастило успадкувати такі, як у неї, таланти до маніпулювання часом, та одну найменш корисну рису — здатність перетворюватись на малого хижого птаха — ми з нею все-таки маємо спільну. Я доволі блискуче зіграв її роль, вам так не здається? — І він легенько вклонився. — А тепер чи можу я попросити у вас штани? Я перед вами в невигідному становищі.

Його прохання проігнорували. А в мене голова йшла обертом. Я згадав, що пані Сапсан якось згадувала двох своїх братів — я навіть їхні фото бачив, ті, на яких вони всі разом під опікою пані Шилодзьобки. Я подумки повернувся до тих днів, які ми провели з цим птахом, вважаючи, що це пані Сапсан; усе, через що ми пройшли, усе, що бачили. Пані Сапсан у клітці, яку Ґолан викинув у океан, була справжня, а той птах, якого ми «врятували», виявився її братом. Тепер зрозумілими стали всі жорстокі витівки пані Сапсан, бо то була зовсім не пані Сапсан. Та все одно в мене був ще мільйон запитань.

— Увесь цей час, — сказав я, — чому ви залишалися птахом? Просто для того, щоб за нами стежити?

— Тривалі спостереження за вашою дитячою гризнею були, беззаперечно, захопливими, але я плекав надію, що ви допоможете мені завершити одну незакінчену справу. Коли ви вбили на полі моїх людей, мене це вразило. Ви показали себе доволі винахідливими. Звичайно, по тому мої люди могли коли завгодно здобути над вами перемогу й захопити в полон, але я вирішив, що краще буде дати вам знемагати у невіданні, а ще побачити, чи ваша винахідливість не приведе нас до єдиної імбрини, котрій досі незмінно вдавалося водити нас за носа. — Сказавши це, він повернувся до пані Королик і розплився в усмішці. — Привіт, Баленсіаґо. Як приємно знову тебе бачити.

Пані Королик застогнала й обмахнулася рукою, як віялом.

— Ідіоти, кретини, дебіли! — заверещав на нас клоун. — Ви привели їх просто до нас!

— А приємним доповненням для нас було навідатися у твій звіринець, — сказав Коул. — Мої люди з'явилися там невдовзі після того, як ми пішли. Напхані голови тієї

емурафи й собаки-боксера стануть розкішною прикрасою для мого каміна.

— Ти чудовисько! — вереснула пані Королик і безсило сповзла по столу, бо відмовили ноги.

— О пташе мій! — із круглими очима вигукнула Бронвін. — Фіона і Клер!

Усе почало нарешті складатися в жахливу картинку. Коул знав, що в образі пані Сапсан його з дорогою душею приймуть у звіринці пані Королик. А коли виявилося, що викрасти її не вдасться, бо її нема вдома, він змусив нас вирушати по неї в Лондон. І так у багатьох випадках — нами маніпулювали від самого початку, з тієї самої миті, як ми вирішили покинути острів, а я приєднався до дітей. Навіть та казка, яку він вибрав, щоб Бронвін прочитала тієї першої ночі в лісі (про кам'яного велетня) була маніпуляцією. Він хотів, щоб ми знайшли контур пані Королик і думали, що це ми розгадали його таємницю.

Ті з нас, кого не хитало від страху, пінилися гнівом. Дехто виступав за те, щоб убити Коула, і гарячково шукав гострі предмети, а ті, хто зберіг тверезість мислення, намагався їх стримати. Увесь цей час Коул стояв спокійно і чекав, коли вляжеться фурор.

— Можна тепер я скажу? — спитав він. — Я б на вашому місці не надто захоплювався ідеєю мене вбити. Ви, звісно, можете це зробити, вас ніхто не зупинить. Але для вас же буде краще, якщо я залишатимуся цілим і неушкодженим, коли прибудуть мої люди. — Він вдав, ніби зиркає на наручний годинник. — Авжеж. Вони вже мають бути тут. Так, саме зараз оточують будівлю, перекривають усі можливі виходи, із дахом включно. А ще додам, що їх п'ятдесят шестеро і всі вони озброєні до зубів. І далі зубів. Ви коли-небудь бачили, що скорострільна міні-гармата робить із тілом дитячих розмірів? — Він подивився

впритул на Оливку і сказав: — Дорогенька, вона перетворить тебе на котячий корм.

— Ви блефуєте! — вигукнув Єнох. — Там нікого нема!

— Є, запевняю тебе. Вони йшли за мною назирці, відколи ми покинули ваш занедбаний острівець, і я подав їм сигнал, щойно Баленсіаґа відкрилася нам. Це було понад дванадцять годин тому — предостатньо часу, щоб зібрати бойовий загін.

— Дозвольте, я перевірю, — сказала пані Королик і пішла в залу для зібрань, де вікна позаростали кригою переважно ззовні і в кількох із них були проталини у вигляді телескопічних тунельників з прикріпленими дзеркалами, щоб можна було подивитися на вулицю внизу.

Поки ми чекали на її повернення, клоун і заклиначка змій жваво обговорювали найліпший спосіб піддати Коула тортурам.

— А я кажу, спочатку вирвімо йому нігті, — запропонував клоун. — А потім розпеченою кочергою в очі.

— Там, звідки я родом, — озвалася заклиначка, — за зраду карають так: обмазують медом, прив'язують до відкритого човна і випускають у стоячий ставок. І мухи зжирають тебе живцем.

Коул тимчасом нахиляв голову то в один бік, то в інший, і знуджено потягувався.

— Перепрошую, — сказав він. — Від тривалого перебування в тілі птахи м'язи судомить.

— Думаєш, ми жартуємо? — погрозливо спитав клоун.

— Я думаю, ви аматори, — відказав Коул. — От якби ви могли знайти кілька молодих бамбукових пагонів, я показав би вам дещо насправді лихе. Та хоч як це було б приємно, я дуже вам раджу розтопити цей лід, бо це вбереже нас від величезних клопотів. Кажу це заради вашого ж добра, від щирої турботи про ваш добробут.

— Ага, аякже, — сказала Емма. — А де була ваша турбота, коли ви крали душі в тих дивних?

— А, так. Троє наших полонених. Ця жертва була необхідна — усе заради прогресу, мої любі. Розумієте, ми намагаємося розвинути вид дивних людей.

— Сміх, та й годі, — скривилася Емма. — Ви лише купка спраглих до влади садистів!

— Я знаю, що ви всі несамостійні й неосвічені, — сказав Коул. — Але невже ваші імбрини не викладали вам історії нашого народу? Ми, дивні, колись були богами, що ходили по землі! Велетні… королі… повноправні володарі світу! Та минали сотні, тисячі років, і ми зазнали жахливого занепаду. Ми настільки змішалися з нормальними, що наша дивна кров втратила чистоту й майже зникла. І подивіться на нас тепер — як ми деградували! Переховуємося в цих часових болотах, боїмося тих людей, якими мали б правити, утримувані в стані вічного дитинства конфедерацією пліткарок — цих жінок! Невже ви не бачите, до чого вони нас довели? Вам не соромно? Ви хоч уявляєте, яку владу могли б мати, владу, яка за правом належить нам? Невже не відчуваєте крові велетів у своїх венах? — Він потроху втрачав самовладання, обличчя багряніло. — Ми не намагаємося знищити царство дивних. Ми намагаємося його врятувати!

— Та невже? — Клоун підійшов до Коула і плюнув йому в обличчя. — Що ж, методи у вас, як у збоченців.

Тильним боком долоні Коул витер слину.

— Я розумію, що намагатися вас напоумити марно. Імбрини сотні років годували вас брехнею та пропагандою. Думаю, краще буде забрати ваші душі й почати з чистого аркуша.

Повернулася пані Королик.

— Він не збрехав, — повідомила вона. — Там, надворі, щось із п'ятдесят солдатів. Усі озброєні.

— Ой, ой, ой, — простогнала Бронвін. — Що ж нам робити?

— Здаватися, — порадив Коул. — По-тихому.

— Байдуже, скільки їх там, — сказала Альтея. — Крізь мій лід їм не пробитися.

Лід! Я зовсім про нього забув. Ми були всередині крижаної фортеці!

— Точно! — радісно всміхнувся Коул. — Вона правильно каже, вони не зможуть зайти. Тому є один швидкий і безболісний спосіб — ви негайно добровільно розтоплюєте цей лід. Є й другий — тривалий, упертий, повільний, нудний, сумний спосіб, що зветься облогою. Мої люди місяцями стоятимуть на варті надворі, а ми з вами сидітимемо тут і тихенько вмиратимемо з голоду. Може, ви здастеся, коли голод і відчай будуть нестерпними. А може, почнете пожирати одне одного, як канібали. В обох випадках, якщо моїм людям доведеться аж так довго чекати, вони вас усіх до одного замучать до смерті, коли зайдуть, а зайдуть вони неодмінно. Тож якщо ми мусимо йти повільним, нудним, сумним шляхом, будь ласка, заради дітей, принесіть мені якісь штани.

— Альтеє, принеси йому кляті штани! — звеліла пані Королик. — Але в жодному разі не топи лід!

— Так, пані. — І Альтея вийшла.

— А тепер, — сказала пані Королик, повертаючись до Коула, — ось що ми зробимо. Ти скажеш своїм людям, щоб випустили нас звідси, інакше ми тебе вб'ємо. Якщо до цього дійде, запевняю тебе, ми зробимо це і будемо по шматку викидати твій смердючий труп через дірку в льоді. Звісно, твоїм солдатам це не сподобається, зате в нас буде дуже багато часу, щоб вирішити, яким буде наступний крок.

— Ну добре, — знизав плечима Коул.

— Справді? — не повірила пані Королик.

— Я думав, що зможу вас залякати. Але ваша правда, помирати не дуже хочеться. Тому відведіть мене до тієї дірки в льоді, і я перекажу своїм людям ваші вимоги.

Зі штанами повернулася Альтея. Жбурнула їх Коулу, і він натягнув. Вартовими для Коула пані Королик призначила Бронвін, клоуна і складаного чоловіка та озброїла їх уламками бурульок. Націливши їх йому в спину, ми повели його в коридор. Та коли пробиралися через маленький темний кабінет, що вів до зали зібрань імбрин, усе пішло не так. Хтось перечепився через матрац і впав, а після цього я почув, що в темряві зчинилася бійка. Емма запалила вогник, і саме вчасно — ми побачили, як Коул кудись тягне Альтею за волосся. Вона відбивалася ногами й руками, а Коул, тримаючи гостру бурульку біля її горла, заверещав:

— Не підходьте, бо яремну вену їй простромлю!

Ми пішли за ними на безпечній відстані. Він тягнув Альтею в коридор, та смикалася й хвицалася ногами. Біля овального стола він ухопив її за горло, підніс бурульку на дюйм до її ока і заволав:

— Ось мої вимоги!

Та продовжити не встиг — Альтея вибила бурульку йому з руки, та полетіла і встромилася в сторінки Мапи днів. Не встиг його рот округлитися від подиву, як Альтея вхопила Коула рукою спереду за штани й стиснула. Кругле «О» видовжилося в гримасу від больового шоку.

— Зараз! — проревіла Емма й разом зі мною та Бронвін рвонула до них через дерев'яні двері. Та поки ми бігли, відстань у тій великій кімнаті неначе позіхнула, і за кілька секунд у бійці між Альтеєю та Коулом відбувся ще один поворот: Коул відпустив Альтею і впав на стіл, розкинувши

руки й хапаючись за бурульку. Альтея впала разом із ним, але його не відпустила (обома руками вона стискала його стегно). Усю нижню половину його тіла швидко сковувала крига. Вона паралізувала його від попереку й нижче. Руки Альтеї примерзли до його ноги. Коул дотягнувся одним пальцем до бурульки, потім ухопився всією рукою і, стогнучи від зусилля й болю, витягнув її з Мапи та вигнувся, щоб занести кінчик бурульки над спиною Альтеї. Він вищав, щоб вона зупинилася, щоб відпустила його й розтопила лід, інакше він її прохромить.

Нам лишалося пробігти лічені ярди, але Бронвін ухопила нас із Еммою і відтягла назад.

— Стій! Припини! — кричав Коул. Риси його обличчя спотворив біль, крига стрімко піднімалася по грудях і плечах. За кілька секунд руки й кисті рук теж скує лід.

Альтея не зупинялася.

І тоді Коул виконав погрозу — вдарив її бурулькою в спину. Альтея вся стислася від шоку, застогнала. До них підбігла, викрикуючи ім'я дівчини, пані Королик. А крига, що охопила майже все тіло Коула, дуже швидко відступала. Коли пані Королик опинилася біля них, він уже був майже вільний. Однак лід танув скрізь — танув і відступав так само швидко, як і Альтеїне життя. Лід на горищі вже крапав і лився дощем крізь стелю так, як Альтеїна кров витікала з її тіла. Пані Королик підхопила її, ослаблу, в обійми. Альтея відходила.

Бронвін вискочила на стіл. Однією рукою вона тримала Коула за горло, іншою ж розтерла його крижану зброю на снігові крихти. Ми чули, як тане лід на поверхах під нами. Потім він щез із вікон. Ми побігли виглянути надвір і побачили, як вода ллється з нижніх вікон на вулицю, а солдати в сірому міському камуфляжі тримаються

за ліхтарні стовпи й пожежні гідранти, щоб не змило крижаними хвилями.

Потім ми почули гупання чобіт на нижніх поверхах і на даху, а вже за хвилину солдати увірвалися в кімнату зі зброєю та криками. У деяких були окуляри нічного бачення, і в усіх звідусіль стирчала зброя: компактні кулемети, пістолети з лазерними прицілами, бойові ножі. Їм утрьох довелося відтягувати Бронвін від Коула, а той хрипів крізь напівроздушену трахею:

— Хапайте їх і не панькайтеся!

— Виконуйте їхні накази, бо вам зроблять боляче! — прокричала пані Королик, благаючи, щоб ми не опиралися. Але випускати з рук бездиханне тіло Альтеї не хотіла, тому першу показову розправу влаштували над нею: вирвали Альтею і жбурнули пані Королик на долівку, а один солдат вистрелив з автоматичного пістолета в стелю, просто щоб нас налякати. Я побачив, що Емма збирається запалити в руках вогняну кулю, вхопив її за лікоть і став благати, щоб вона цього не робила:

— Не треба, будь ласка, вони вб'ють тебе!

А тоді мене вдарили в груди прикладом гвинтівки, і я впав на підлогу, хапаючи ротом повітря. Хтось із солдатів зв'язав мені руки за спиною.

Я почув, як вони нас рахують. Коул називав наші імена, особливо наголосив, щоб не проґавили Міларда. Бо, звісно, провівши останні три дні з нами, він уже знав нас усіх, усе про нас знав.

Мене поставили на ноги, і нас усіх погнали через двері в коридор. Поряд зі мною спотикнулася Емма. У волоссі в неї видно було кров, і я прошепотів:

— Будь ласка, роби те, що вони наказують.

І я знав, що вона мене почула, хоч і не показала цього. На обличчі в неї відображалися змішані емоції: лють,

страх, шок і, здається, жаль за всім тим, що в мене щойно вкрали.

По сходах суцільним потоком котила свої води біла річка, спадала порогами. Іти можна було тільки нагору. Нас проштовхали сходами, крізь дверцята на яскраве світло дня й далі на дах. Усі були мокрі, змерзлі й такі перестрашені, що могли тільки мовчати.

Усі, крім Емми.

— Куди ви нас ведете? — вимогливо запитала вона.

Коул підійшов до неї впритул і вишкірився в обличчя, її скуті руки тримав у неї за спиною солдат.

— У дуже особливе місце, — промовив Коул, — де жодної краплі ваших дивних душ не буде втрачено.

Емма здригнулася, а він зареготав і відвернувся, потягуючись і позіхаючи. З лопаток у нього на спині випиналася пара дивних вузлуватих утворень, схожих на зародки недорозвинених крил. То була єдина зовнішня ознака того, що цей виродок був родичем імбрини.

З даху сусідньої будівлі волали якісь голоси. Інші солдати. Вони прокладали між дахами розбірний міст.

— А як щодо мертвої дівчини? — спитав один із солдатів.

— Який жаль, така марна смерть. — Коул поцокав язиком. — Я б із насолодою повечеряв її душею. Сама по собі душа дивної людини не має смаку, — сказав він, звертаючись до нас. — Її природна консистенція трохи схожа на желатин і липка, але якщо її збити з дещицею соусу ремулад та намастити на біле м'ясо, то вона буде цілком їстівна.

І він зайшовся реготом, дуже гучним і тривалим.

Поки нас переводили одного за одним через широкий розбірний міст, я відчув у животі знайомий укол болю, слабкий, проте він міцнів — повільно, та неухильно. Розморожений порожняк неквапом повертався до життя.

* * *

Десятеро солдатів маршем вивели нас із контуру, повз ярмаркові намети, і павільйони, і ярмаркових роззяв, через вузькі лабіринти провулків з ятками, їхніми продавцями й малими босяками, що проводжали нас зачудованим поглядами, у кімнату для маскування, повз кучугури скинутого одягу, який ми після себе залишили, і вниз у підземку. Солдати підштовхували нас, гаркали на нас, щоб мовчали (хоч за багато хвилин ніхто й слова не зронив), щоб тримали голови опущеними й залишалися в строю, якщо не хочемо дістати удар прикладом.

Коула з нами не було — він залишився, щоб «провести зачистку» з додатковим контингентом солдатів. Напевно, це означало прочесати контур у пошуках тих, хто переховувався, і дезертирів. Востаннє, коли ми його бачили,

він натягав пару сучасних берців та армійський мундир і сказав нам, що його вже нудить від наших облич, але він побачиться за нами «на тому боці», хоч би що це означало.

Ми пройшли через часовий кордон і знову потрапили в майбутнє — але цих тунелів я не впізнав. Рейки та шпали тепер були всуціль металеві, та й лампи в тунелях помінялися — з червоних ламп розжарювання перетворилися на флуоресцентні, що блимали й світили хворобливо-зеленим кольором. А тоді ми вийшли з тунелю на платформу, і я зрозумів причину: ми вже були не в дев'ятнадцятому сторіччі, ба навіть не в двадцятому. Натовп біженців, які шукали порятунку від бомбардування, зник, і станція була майже порожня. На місці кругових сходів, якими ми спустилися, біг ескалатор. Над платформою висіло світлодіодне табло: «ДО НАСТУПНОГО ПОЇЗДА: 2 ХВИЛИНИ». На стіні була реклама фільму, який я бачив улітку, саме перед тим, як загинув дід.

Тисяча дев'ятсот сороковий залишився позаду. Я знову опинився в теперішньому.

Дехто з дітей це помітив, і на їхніх обличчях відбився подив навпіл з переляком, неначе вони боялися, що за лічені хвилини стрімко постаріють. Але по-моєму, для більшості жах від нашого раптового полону полягав не в тому, що їх знищить наша несподівана мандрівка в теперішнє. Їх турбувало, що в них віднімуть душі, а не те, що з'являться старечі пігментні плями й сиве волосся.

Солдати зігнали нас, як худобу, на середину платформи чекати на поїзд. До нас хтось ішов — клацали підбори чобіт. Я ризикнув глянути через плече й побачив поліцейського. Позаду нього з ескалатора сходили ще троє.

— Гей! — заволав Єнох. — Полісмене, сюди!

Солдат ударив Єноха в живіт, і той склався навпіл.

— У вас усе в порядку? — спитав поліцейський, той, що був найближче до нас.

— Вони взяли нас у полон! — вигукнула Бронвін. — Це не справжні солдати, це…

Вона теж дістала удар у живіт, але наче й не помітила його. Її зупинив вигляд самого полісмена. Той зняв сонячні окуляри, й виявилося, що під скельцями — порожні білі очі. Бронвін аж сахнулася.

— Маленька порада, — сказав полісмен. — Вам ніхто не допоможе. Ми скрізь. Прийміть це як факт, і все стане набагато простіше.

На станцію вже стікалися нормальні. Солдати поховали зброю і затиснули нас з усіх боків.

З шипінням підкотив поїзд, повний людей. Автоматичні двері, засичавши, відчинилися, і на платформу вихлюпнувся надлишок пасажирів. Солдати підштовхували нас до найближчого вагона, попереду йшли поліцейські, щоб розігнати кількох людей, які ще лишалися всередині.

— Перейдіть у інший вагон! — гаркали вони. — Виходьте!

Пасажири невдоволено бурчали, проте слухалися. Але за нами на платформі були інші люди. Вони спробували проштовхатися у вагон, і декілька солдатів, які взяли нас у кільце, були змушені відстати, щоб їх зупинити. А потім зчинився гармидер: двері намагалися зачинитися, але поліцейські їх тримали, аж поки не спрацював попереджувальний сигнал, солдати штовхали нас уперед так грубо, що Єнох перечепився, через нього спіткнулися інші діти, пішла ланцюгова реакція, і всі попадали. Такий гармидер зчинився, що складаний чоловік надумав вирватися й тікати (маючи надтонкі зап'ястки, він легко скинув наручники).

Прогримів постріл, потім другий, і складаний чоловік упав та розпластався на землі. Юрба в паніці відринула, люди кричали й намагалися продертися крізь натовп, щоб уникнути куль. Так звичайний гармидер переріс у тотальний хаос.

Поштовхами й ударами нас загнали в поїзд. Емма позаду мене чинила опір, змушуючи солдата, який її штовхав, підійти ближче. Я побачив, як спалахнув помаранчевий вогонь у її скутих руках, вона простягнула руки за спиною і вхопила його. Солдат із криком звалився на землю, а в його камуфляжі з'явився пропалений відбиток долоні. Той, що штовхав мене, підняв руків'я пістолета і вже збирався було опустити його Еммі на шию, та в мені останньої миті спрацював якийсь інстинкт і я вгатив плечем йому в спину.

Він спотикнувся і впав.

Емма розплавила металеві наручники, і вони звалилися з її рук деформованою масою розжареного металу. Солдат, виючи від люті, наставив на мене зброю, та вистрілити не встиг — Емма накинулася на нього ззаду і притулила долоні до його обличчя. Її пальці були такі розпечені, що розтопили йому щоки, мов тепле масло. Солдат впустив зброю і з криком упав.

Усе це сталося дуже швидко, за лічені секунди. До нас бігли ще двоє солдатів. У поїзді вже опинилися майже всі, крім Бронвін і сліпих братів, на яких ніхто не надівав наручників, вони просто стояли, сплівши руки. Побачивши, що нас от-от пристрелять, Бронвін зробила те, чого я від неї не сподівався за жодних обставин: сильно вдарила старшого брата по щоці, потім узяла молодшого й грубо відірвала його від брата.

Щойно їхній зв'язок увірвався, вони закричали, та так потужно, що здійнявся вітер. Він промчав станцією, мов торнадо чистої енергії, відкинувши нас із Еммою назад,

розтрощивши окуляри солдатів, затьмарюючи всі частоти, які могли вловити мої вуха, тож я чув тільки пискуче високе «*Іііііііііііі…*».

Я побачив, як тріскаються шибки в поїзді, світлодіодні екрани розлітаються на гострі, мов ножі, уламки, а скляні трубки ламп під дахом вибухають, і на мить ми занурилися в повну темряву, поки не ожили істеричні спалахи аварійного освітлення.

Я впав на спину, з мене вибило дух, у вухах стояв дзвін. Щось тягло мене назад за комір, геть із поїзда, а я не міг згадати, як працювати руками й ногами, щоб опиратися. Крізь дзвін у вухах я розібрав ошалілі голоси, що кричали: «Бігом, нумо, швидше!»

У потилицю мені тицьнуло щось холодне й мокре, і мене затягли в телефонну будку. Там уже була Емма. Напівпритомна, вона скрутилася в клубок у кутку.

— Підтягни ноги, — почув я знайомий голос, і ззаду підбігло коротконоге кудлате створіння з кумедно задертим носом і складчастими щоками.

Пес. Едисон.

Я затягнув ноги в будку. На ту мить розум уже помалу повертався до мене, і його вистачило, щоб ворушитися, але не говорити.

Останнє, що я побачив у пекельних червоних спалахах — як пані Королик заштовхують у вагон поїзда, двері зачиняються, а всередині разом із нею всі мої друзі зіщулилися під дулами пістолетів у обрамленні розтрощених вікон поїзда, оточені людьми з білими очима.

Потім поїзд із ревінням помчав у темряву і зник.

* * *

Отямився я від дотику язика, що лизав моє обличчя.

Пес.

Дверцята телефонної будки були зачинені, а ми троє втислися всередину й сиділи на підлозі.

— Ти знепритомнів, — повідомив пес.

— Їх нема, — сказав я.

— Так, але залишатися тут нам не можна. Вони по вас повернуться. Треба йти.

— Здається, я не зможу встати.

У собаки на носі красувався поріз і не бракувало шматка вуха. Не знаю, як він сюди потрапив, але йому теж довелося пройти пекло.

Щось залоскотало мені ногу, але я був надто втомлений, щоб подивитися, що там. Голова була важка, мов здоровенна каменюка.

— Тільки знову не засни, — застеріг собака, повернувся до Емми й заходився лизати їй обличчя.

Знову лоскіт. Цього разу я вже відсунувся трохи й простягнув руку.

То був мій телефон. Мій телефон вібрував. Я повірити не міг. Витяг його з кишені. Акумулятор майже сів, сигналу практично не було. На екрані виднівся напис: «ТАТО (177 ПРОПУЩЕНИХ ДЗВІНКІВ)».

Якби не туман у голові, я б, напевно, не відповів. Будь-якої миті міг з'явитися чоловік зі зброєю і прикінчити нас. Не надто вдалий час для розмови з батьком. Але я не міг мислити чітко, та й щоразу, коли дзвонив телефон, у мене спрацьовував рефлекс собаки Павлова — взяти слухавку.

Я натиснув на кнопку «ВІДПОВІДЬ».

Здушений крик на тому боці. Потім: «Джейкоб? Це ти?»

— Я.

Голос у мене, мабуть, був жахливий. Слабкий і скрипучий.

— О Господи, о Господи, — промовив батько. Він не чекав, що я відповім, а може, давно вважав мене мертвим

і дзвонив просто від того, що горе діяло на нього як умовний рефлекс, що його він ніяк не міг вимкнути. — Я не… куди ти… що сталося… де ти, синку?

— Я в порядку. Я живий. У Лондоні.

Не знаю, навіщо я сказав йому про Лондон. Напевно, відчував, що повинен повідомити хоч трохи правди.

Батьків голос зазвучав так, наче він відставив слухавку від голови й прокричав комусь:

— Це Джейкоб! Він у Лондоні! — А тоді знову мені: — Ми думали, що ти помер.

— Я знаю. Тобто це не дивно. Пробач, що я отак пішов. Сподіваюсь, я не надто сильно вас перелякав.

— Джейкобе, ти перелякав нас до смерті. — Батько зітхнув, довгим тремтливим зітханням, у якому злилися воєдино полегшення, недовіра й роздратування. — Ми з твоєю матір'ю теж у Лондоні. Після того, як поліція не знайшла тебе на острові… ну, це вже не має значення, просто скажи, де ти, й ми по тебе приїдемо!

Емма заворушилася. Її очі розплющилися, й вона глянула на мене затуманеним поглядом, наче перебувала ще десь глибоко всередині себе й дивилася здалеку, через багатомильний простір розуму й тіла.

— Добре, дуже добре, — сказав Едисон і взявся облизувати їй голову.

— Тату, я не можу, — мовив я у слухавку. — Не можу вас у це втягувати.

— Господи, я так і знав. Ти на наркотиках, так? Слухай, байдуже, у що ти вляпався, ми тобі допоможемо. Поліцію залучати не будемо. Ми просто хочемо, щоб ти повернувся.

А тоді перед очима все потемніло. Коли я прийшов до тями, то в живіт мені вгатився боксерський кулак такого дикого болю, що я впустив телефон.

Едисон сіпнув головою й подивився на мене.

— Що таке?

Отоді я й побачив довгий чорний язик, що притискався зовні до шибки телефонної будки. Дуже скоро до нього приєднався другий, потім третій.

Порожняк. Розморожений порожняк. Він ішов за нами.

Пес його не бачив, проте легко прочитав вираз мого обличчя.

— Один із них, так?

Я губами промовив «так», і Едисон забився в куток.

— Джейкобе? — Металевий батьків голос із телефону. — Джейкобе, ти там?

Язики огортали будку, оточуючи нас. Я не знав, що робити, знав тільки, що мушу зробити щось, тому підтягнув ноги, вперся руками в стіни й насилу звівся на ноги.

Так я опинився лицем до лиця з порожняком. Язики віялом розгорталися в роззявленій гострозубій пащі. Чорні очі сочилися чорнотою і витріщалися на мене крізь скло, до них було кілька дюймів. Порожняк тихо, гортанно загарчав, від чого мої нутрощі перетворилися на желе, і я вже майже хотів, щоб тварюка просто вбила мене, та й по всьому, щоб увесь цей біль і жах припинився.

Пес загавкав Еммі в обличчя.

— Прокинься! Дівчинко, ти нам потрібна! Запали свій вогонь!

Але Емма не могла ні говорити, ні стояти, а на станції метро ми були самі, якщо не враховувати двох жінок у плащах, які відійшли подалі від будки, затискаючи носа від жахливого смороду порожняка.

А тоді будка, ціла будка з нами всіма всередині хитнулася спочатку в один бік, потім в інший, і я почув, як скреготять і видираються з підлоги болти, якими її було

прикріплено. Порожняк повільно підняв нас у повітря, спочатку на шість дюймів, потім на фут, потім на два, а потім гепнув будкою об землю. Вікна розбилися, і на нас полився дощ з уламків скла.

Між мною і порожняком тепер не було нічого. Ані дюйма простору, ані скляної шибки. Його язики заповзли у будку, оповилися довкола моєї руки, попереку, потім довкола шиї, стискали все сильніше й сильніше, аж поки я втратив здатність дихати.

Отоді я й зрозумів, що я труп. А оскільки я був труп і нічого не міг вдіяти, я перестав опиратися. Розслабив усі м'язи, заплющив очі й здався на милість болю, що розривав мені феєрверками живіт.

А тоді сталося дивне. Біль перестав бути болем. Біль змінився, перетворився на щось інше. Я вступив у нього, і він огорнув мене, а під його клекітною поверхнею я відкрив щось тихе й ніжне.

Шепіт.

Я знову розплющив очі. Порожняк наче застиг і витріщився на мене. Я відповів йому прямим поглядом, у якому не було страху. Перед очима стояли чорні цятки від браку кисню, але болю я не відчував.

Порожнякова хватка на моїй шиї ослабла. Я вперше за кілька хвилин зміг вдихнути спокійно й глибоко. А потім шепіт, який я знайшов у себе всередині, помандрував із живота через горло й губи та перетворився на звук, що не був схожий на мову, але значення його я звідкись знав.

Ану.

Назад.

Порожняк втягнув язики. Загнав їх у свій випнутий рот і стулив щелепу. Злегка нахилив голову — майже покірним жестом.

І сів.

Емма з Едисоном дивилися на мене знизу вгору з підлоги, здивовані раптовою тишею.

— А що це сталося? — спитав пес.

— Нічого страшного, — запевнив я.

— Він пішов?

— Ні, але він нас не скривдить.

Він не спитав, звідки я це знаю, просто кивнув, довіривши тону мого голосу.

Я відчинив двері будки й допоміг Еммі звестися на ноги.

— Іти зможеш? — спитав я в неї. Вона обійняла мене за талію, сперлася на мене, й разом ми ступили один крок. — Я тебе не покину. Хочеш ти цього чи ні.

— Джейкобе, я кохаю тебе, — прошепотіла вона мені на вухо.

— І я тебе кохаю, — прошепотів я у відповідь.

Я зупинився, щоб підняти телефон.

— Тату?

— Що там був за шум? З ким ти?

— Я тут. Усе добре.

— Ні, неправда. Залишайся на місці.

— Тату, мені треба йти. Пробач.

— Стій. Не клади слухавки. Джейку, ти заплутався.

— Ні. Я такий, як дід. Я володію його даром.

На іншому кінці пауза. Потім:

— Будь ласка, повернися додому.

Я глибоко вдихнув. Забагато треба було сказати, а говорити часу не було. Цього мало вистачити:

— Сподіваюся, що колись, одного дня, я зможу повернутися додому. Але спершу мені треба дещо зробити. Я просто хочу тобі сказати, що я люблю тебе й маму і все це роблю зовсім не для того, щоб завдати вам болю.

— Джейку, ми теж тебе любимо, і якщо це все через наркотики абощо, нам байдуже. Ми тебе вилікуємо. Я ж кажу, ти просто заплутався.

— Ні, тату, я просто дивний.

Я вимкнув зв'язок і мовою, знання котрої за собою навіть не підозрював, наказав порожняку встати.

Покірний, мов тінь, він послухався.

ПРО ФОТОГРАФІЇ

Як і в першій книжці, «Дім дивних дітей», усі фотографії в «Місті Порожніх» автентичні, вінтажні, знайдені шляхом тривалих пошуків. За винятком жменьки тих, які зазнали цифрової обробки, вони лишилися незмінними. Їх старанно збирали впродовж кількох років: на блошиних ринках, виставках старих газет і частенько — в архівах колекціонерів фотографій, набагато успішніших, ніж я. Вони були такі люб'язні, що поділилися зі мною своїми найціннішими скарбами й допомогли створити цю книжку.

Такі фотографії було люб'язно надано власниками для використання:

Сторінка	Назва	Із колекції
8	Джейкоб у силуеті	Розалін Лейбовіц
8	Емма Блум	Мюріель Муте
9	Єнох О'Коннор	Девід Басс
10	Клер Денсмор	Девід Басс
10	Фіона	Джон Ван Ноут
11	Пані Шилодзьобка	Ерін Вотерс
212	Дівчинка сідає на потяг	Джон Ван Ноут
226	Дитина плаче	Джон Ван Ноут

246 Дивні брати Джон Ван Ноут
283 Сем Джон Ван Ноут
300 Мілард у дзеркалі Джон Ван Ноут
309 Сторож Джон Ван Ноут

ПОДЯКИ

У «Домі дивних дітей» я висловлював подяку своєму редактору Джейсону Рекулаку за його, «здавалося, безмежну» терплячість. Та тепер, після другої книжки, яка писалася вдвічі довше, боюся, мушу подякувати йому за його по-справжньому легендарну, ні, святу терплячість. Воістину, він терплячий, мов Йов! Сподіваюся, чекання було не марним, і буду довіку вдячний йому за те, що допоміг знайти свій шлях.

Дякую також команді у видавництві «Quirk»: Брету, Девіду, Ніколь, Моніці, Кетрін, Дуґі, Еріку, Джону, Мері Еллен і Блер — за те, що вони найбільш творчі й розважливі люди в усій видавничій справі. Ще я вдячний усім у компанії «Random House Publisher Services», а також своїм закордонним видавцям за те, що їм вдається перекладати мої чудернацькі вигадані слова іншими мовами (а час від часу ще й приймати високого блідого й трохи розгубленого американського автора у своїх країнах; даруйте за гармидер, який я зчиняв у ваших гостьових кімнатах).

Дякую своєму агенту Джоді Рімер за те, що читала численні чернетки цієї книжки, робила нотатки, які покращували якість написаного і (майже) завжди використовувала свій чорний пояс першого ступеня для добра, а не зла.

Сердечне спасибі моїм друзям — колекціонерам фотографій, що надали неоціненну допомогу у створенні цієї книжки. Роберт І. Джексон, Пітер Дж. Коен, Стів Беннос, Майкл Ферлі, Стейсі Волдман, Джон Ван Ноут, Девід Басс, Єфим Товбіс і Фабієн Брюва — без вас у мене нічого б не вийшло.

Дякую вчителям, які скеровували й заохочували мене всі ці роки: Дональду Роґану, Перрі Ленцу, Р. Ф. Кладжу, Джонатану Тейзвелу, Кім Макмален, Лінді Янофф, Філіпу Айзнеру, Венді Маклеод, Доу Маєр, Джеду Данненбауму, Ніні Фох, Льюїсу Хайду і Джону Кінселлі, а також багатьом іншим.

А найбільше я вдячний Тагерен, яка осяяла моє життя в незліченних сферах. Кохаю тебе, *азізам*.

ЗМІСТ

Дивні персонажі 8
Звичайні персонажі 11

Частина перша 13
Розділ перший 15
Розділ другий 30
Розділ третій 55
Розділ четвертий 97
Розділ п'ятий 133
Розділ шостий 177
Розділ сьомий 215

Частина друга 231
Розділ восьмий 235
Розділ дев'ятий 273
Розділ десятий 306
Розділ одинадцятий 332
Розділ дванадцятий 374
Розділ тринадцятий 415

Про фотографії 457
Подяки 459

Літературно-художнє видання

РІҐЗ Ренсом
Місто порожніх. Втеча з Дому дивних дітей
Роман

Головний редактор *С. С. Скляр*
Завідувач редакції *Г. В. Сологуб*
Відповідальний за випуск *О. О. Григор'єва*
Редактор *Т. С. Соболевська*
Художній редактор *Н. В. Переходенко*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректор *О. О. Старова*

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Издательство Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»
www.trade.bookclub.ua

ОПТОВАЯ ТОРГОВЛЯ КНИГАМИ ИЗДАТЕЛЬСТВА

МОСКВА

Бертельсманн Медиа Москау АО
141008 г. Мытищи, ул. Колпакова, д. 26, корп. 2
Тел./факс +7 (495) 984-35-23
e-mail: *office@bmm.ru*
www.bmm.ru

ХАРЬКОВ

ДП с иностранными инвестициями
«Книжный Клуб
"Клуб Семейного Досуга"»
61140, г. Харьков-140, пр. Гагарина, 20-А
тел/факс +38 (057) 703-44-57
e-mail: *trade@bookclub.ua*
www. trade.bookclub.ua

Киевский филиал
04073, г. Киев, пр. Московский, 6, комн. 35,
тел. +38 (067) 575-27-55
e-mail: *kyiv@bookclub.ua*

Одесский филиал
65017, г. Одесса, ул. Малиновского, 16-А, комн. 109
тел. +38 (067) 572-44-28
e-mail: *odessa@bookclub.ua*

Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»

УКРАИНА

служба работы с клиентами:
тел. +38 (057) 783-88-88
e-mail: *support@bookclub.ua*
Интернет-магазин: *www.bookclub.ua*
«Книжный клуб», а/я 84, Харьков, 61001

РОССИЯ

служба работы с клиентами:
тел. +7 (4722) 78-25-25
e-mail: *info@ksdbook.ru*
Интернет-магазин: *www.ksdbook.ru*
«Книжный клуб», а/я 4, Белгород, 308961

Ріґґз Р.

Р49 Місто порожніх. Втеча з Дому дивних дітей : роман / Ренсом Ріґґз ; пер. з англ. О. Любенко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. — 464 с. : іл.

ISBN 978-966-14-8066-6 (PDF)

Джейкоб знає, що він не такий, як усі. Він — один із дивних. У компанії нових друзів він має вирушити в повну смертельних небезпек подорож по петлях часу. Треба встигнути врятувати директрису, пані Сапсан, яка застрягла в подобі птаха! Але витвори і порожняки наступають на п'яти…

УДК 821.111(73)
ББК 84.7США

ЗАПЛАНОВАНО ЕКРАНІЗАЦІЮ!

ЗАГАДКОВА ІСТОРІЯ, ЩО ЗАЦІКАВИЛА КРАЩИХ РЕЖИСЕРІВ ГОЛІВУДА!

Неймовірна історія, народжена при споглядані купи старовинних фотографій! Шістнадцятирічний Джейкоб із дитинства звик до розповідей свого діда про його юність на далекому острові у графстві Уельс, у притулку для дивних дітей: про чудовиськ із потрійними язиками, про невидимого хлопчика, про дівчинку, яка вміла літати… Єдиним побічним ефектом цих вигадок були нічні кошмари, що мучили підлітка. Але одного разу кошмар увірвався в його життя, убивши діда наяву…